TAROT ve KAHRAMANIN YOLCULUĞU

Hajo Banzhaf

Türkçesi: Güneş Yamanlıca

barış ilhan

TAROT
ve
KAHRAMANIN YOLCULUĞU

HAJO BANZHAF

Türkçesi: Güneş Yamanlıca

Barış İlhan Yayınevi
Sembolizm: 3

Tarot ve Kahramanın Yolculuğu
Hajo Banzhaf

İngilizce'den Çeviren
Güneş Yamanlıca

Yayına Hazırlayan
Güneş Yamanlıca

Tarot and the Journey of the Hero
© Hajo Banzhaf
© 2009 Barış İlhan Yayınevi

Kapak Tasarımı
Barış İlhan

Ofset Hazırlık
Vildan Bizer

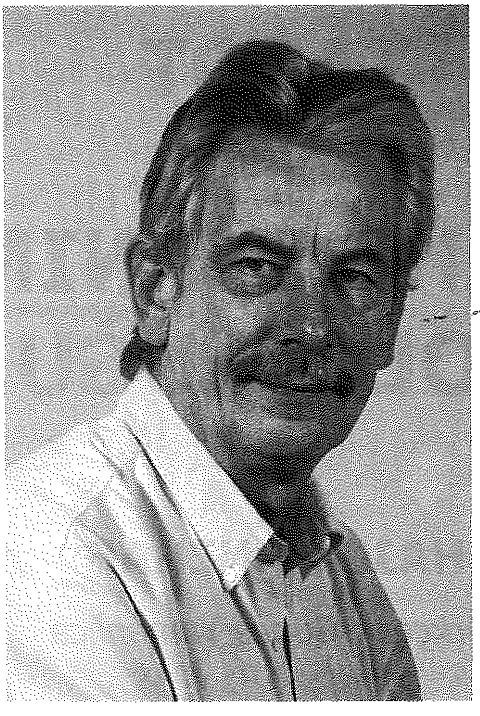
Baskı
Mart Matbaacılık Sanatları
Tel: (0212) 321 23 00 pbx
Faks: (0212) 295 11 07

ISBN 978-975-7029-25-0
Yayıncı Sertifika No 10727

Barış İlhan Yayınevi & Danışmanlık
BARIŞ İLHAN
Av. Süreyya Ağaoğlu Sok. 12/5 Teşvikiye 34365 - İSTANBUL
Tel: (0212) 247 31 77 Faks: (0212) 231 55 17
E-posta: barisilhan@superonline. com
www. barısilhanyayinevi. com
www. astrolojidergisi. com
www. tarotdergisi. com

HAJO BANZHAF'ın ANISINA

Sevgili Dostumuz ve Yazarımız Hajo Banzhaf'ı
elinizdeki kitap yayına hazırlandığı esnada beklenmedik biçimde yitirdik.
Tarot ve Kahramanın Yolculuğu onun en sevdiği kitabıydı.
Hajo'yu yitirdiğimiz için üzgün, en sevdiği kitabı yayınladığımız için mutluyuz.

15.05.1949 - 11.02.2009

Benim en sevdiğim kart Yıldız'dır.

Aynı gençlik pınarı gibi, en büyük felaketlerden (Kule) sonra bile insanın o mükemmel umut yaratma ve vizyon geliştirme becerisinin bir imgesidir. Kartın üstündeki yıldızlar bildiğim kadarıyla belli bir takımyıldıza karşılık gelmemekle birlikte bana sık sık bir inanışa göre Theseus'a Girit labirentinden çıkış yolunu göstermiş olan kuzey tacı takımyıldızını hatırlatırlar.

17 sayısının yeni umudu ve karanlığın üstesinden gelmeyi simgeleyen astrolojik bir bağıntısı da vardır: dolunaydan sonraki 17. günde -üç aysız geceden sonra- yeni ayın hilali yeniden göründüğünde.

Daha da önemlisi, hayallerimiz yıldızlara benzerler - onlara ulaşamasak bile kendimizi onlara göre yönlendirebiliriz.

Hajo Banzhaf

İçindekiler

Teşekkür

Tarot Nedir?
Kartların Kökeni, Yapısı ve Sembolizmi 11
Bu Kitap Size Nasıl Yardımcı Olur? 21

Kahramanın Yolculuğu - *İnsanoğlunun Yaşam Yolu İçin Bir Mesel* 23

Kahramanın Yolculuğunun Kökeni ve Anlamı 25

Joker
Hikâyenin Kahramanı 35

Büyücü ve Azize
Göksel Ebeveyn 41
Göksel Baba 43
Göksel Anne 45

İmparatoriçe ve İmparator
Dünyevi Ebeveyn 49
Dünyevi Anne 50
Dünyevi Baba 51
Göksel ve Dünyevi Ebeveynler 53

Aziz
Kahramanın Eğitimi 57

Aşıklar
Karar Verme 61

Araba
Kahramanın Yola Koyulması 65

Adalet
Olgunlaşma 79

Ermiş
Kişinin Gerçek Adı 87

Kader Çarkı
Çağrı 97

Güç
Kibir ya da Yardımcı Hayvan 107

Asılan
Büyük Kriz 125

Ölüm
Yeraltı Dünyasına İniş 135

Denge
Ruhların Rehberi 155

Şeytan
Gölgeler Diyarı 171

Kule
Dramatik Kurtuluş 189

Yıldız
Gençlik Pınarı 203

Ay
Gizli Tehlikeler 209

Güneş
Işığa Geri Dönüş ya da Uzlaşma 225

Mahkeme
İyileşme 235

Dünya
Geri Kazanılan Cennet 239

Bibliyografya ve Önerilen Kaynakça 247

İndeks 251

Teşekkür

Bana verdiği ilham için Jungçu derinlik psikolojisi uzmanı Amerikalı psikolog Sallie Nichols'e teşekkür ederim. Kendisi, yazdığı *Jung ve Tarot* (Samuel Weister tarafından 1980 yılında basılmıştır) isimli o derin kitabıyla yıllar önce ilgimi Tarot kartlarının mitolojik zeminine çekmiştir. Kahramanın yolculuğunun Tarot'da canlı bir biçim aldığı konusunda beni aydınlatan da o olmuştur. Bunun için kendisine çok müteşekkirim. Onun kitabının bana açmış olduğu yol, o günden beri beni hiç bırakmamıştır. İnsanoğlunun yaşam yolundaki arketipsel sembolleri Büyük Arkana'nın 22 kartında farketmek - ve bunları giderek artan bir derinlikte anlamak - hayatımın en zengin deneyimlerinden birisi olmuştur.

Aynı şekilde Münih'teki Jung Enstitüsü'nün kurucusu ve yöneticisi olan Helmut Remmler'e teşekkür borçluyum. Bana yıllarca rehberlik etmiş, yaşam yolumda ve günlük yaşamımda bir çok sembolün anlamını birer yol tabelası gibi kavramama yardımcı olmuştur. Eğer kendisini çok erken yitirmemiş olsaydık bu kitabın önsözünü o yazmış olacaktı.

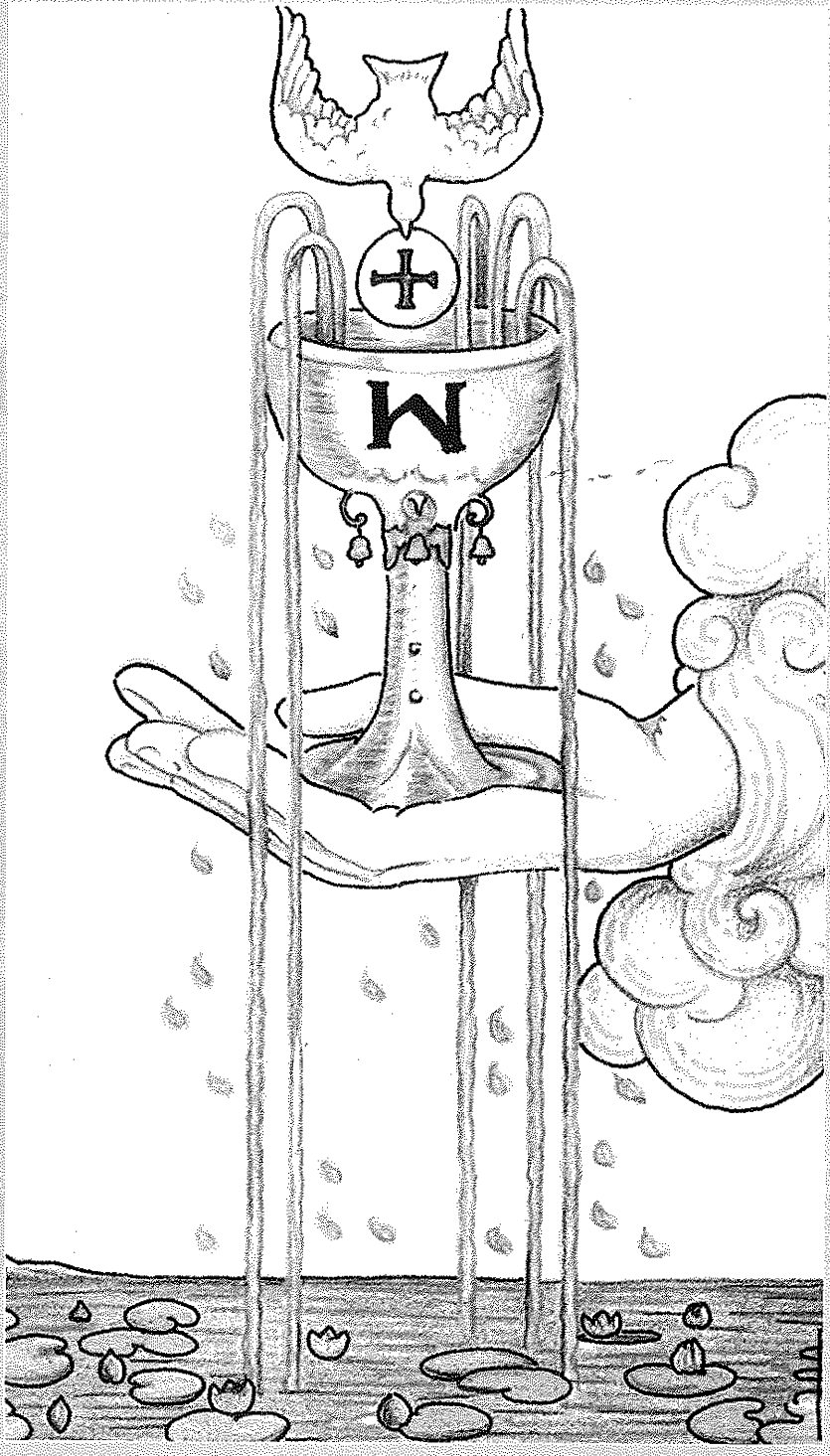
Bu kitapta kullanılmak üzere Universal-Waite Tarot'su ve Marsilya Tarot'su kartlarını çoğaltmama imkân tanıdığı için U. S. Games Systems, Inc.'den Stuart Kaplan'a da teşekkür etmek isterim. Yıllar boyunca bana - ve kartların betimlemeleri üzerinde çalışan herkese daima çok yardımcı olmuştur.

Son olarak da, yirmi yıldan daha uzun bir süre önce, hayatımda Tarot kartlarını henüz ilk defa görüyorken bana bir gece yarısına randevu veren o siyah giysili, gizemli bayana teşekkür ederim. Kendisi bir Polonya Yahudisi'ydi ve Münih'te fazla uzun süre kalmadı. Adını ve şimdi nerede olduğunu bilmiyorum. Geriye dönüp baktığım zaman farkediyorum ki onunla karşılaşmamız benim yaşamımı tümüyle değiştiren bir dönüm noktası olmuştur.

Hajo Banzhaf

TAROT NEDİR?

Tarot 16. yüzyıldan beri kullanılmakta olan bir kehanet yöntemidir. İki ana gruba ayrılan 78 kartlık bir desteden oluşur: 22 kartlık Büyük Arkana[1] ve 56 kartlık Küçük Arkana. Büyük Arkana her biri kendine özgü, hiçbir tekrar içermeyen motiflere ve belirgin bir numaralama dizisine sahipken, Küçük Arkana - günümüzün oyun kağıtlarının öncüleri - dört seriye ayrılır: Değnekler, Kılıçlar, Kupalar ve Paralar ki bunlardan daha sonra oyun kağıtlarının serileri olan Sinekler, Maçalar, Kupalar ve Karolar türemiştir. Her bir seri - oyun kağıtlarında olduğu gibi - as ile başlar ve 2, 3 diye 10'a kadar devam eder. İlave olarak dört adet Saray Kartı vardır: Kral, Kraliçe, Şövalye ve Prens. Yani günümüzün oyun kağıtlarındakinden bir kart fazladır.

Kartların Kökeni, Yapısı ve Sembolizmi

Bu iki grup en başından beri birlikte midir, yoksa birbirlerini zaman içerisinde mi bulmuşlardır, kartların kökeni gibi bu konu da belirsizdir. Küçük Arkana kartlarının Avrupa'ya 14. yüzyılda İslam dünyasından gelmiş olduğu varsayımını destekleyen kanıtlar bulunmuştur. Ancak kartların üzerinde ne vardı ve insanlar bu kartlarla neler yapıyorlardı - kartların kehanetle ilgili bir değeri var mıydı, yoksa yalnızca oyun kağıtları mıydı, bilinmemektedir. Tarot'ya aşina olanlar için daha fazla önemi olan Büyük Arkana kartlarının kökeni ile ilgili daha da az bilgi mevcuttur. Ortaya 1600 yılı civarında çıkmışlardır ve Tarot'ya ilişkin diğer konularda olduğu gibi bu kartların kökenine ilişkin de birbirinden çok farklı varsayımlar vardır. Kimileri kartlar ilk olarak 1600 yılı civarında ortaya çıktıkları için ilk olarak bu tarihlerde yaratıldıklarına hükmeder, başka bir grup ise ellerinde tuttukları Büyük Arkana'nın eski Mısır'dan gizemli bir yolla Avrupa'ya ulaşmış, eski Mısır'ın rahipler sınıfının Bilgelik Kitabı'ndan başka bir şey olmadığını varsayar.

Tarot'ya ilişkin fantezi dolu birçok öykünün içerisinde kartların Filistin'e İsrailoğullarının Musa ile birlikte Mısır'dan göçüşü yoluyla - Musa bir başrahip olarak Mısır gizemlerine vakıf olduğu için - gelmiş olduğu da vardır. Kartlar Filistin'e geldikten sonra diğer şeylerin yanı sıra İbrani al-

[1] Latince arkanum = sır, arkana = sırlar.

fabesinin 22 harfinde derin bir sembolik anlam tanımlayan gizli Yahudi öğretisi Kabala ile bağlantılandırılmıştır. Bu alfabenin 22 harfi ile Büyük Arkana'nın 22 kartı arasındaki sayısal benzeşme kartların kökenine ilişkin yapılan bu tahminin en ağırlıklı kanıtları arasındadır. Bununla birlikte, bu bağlamda 22 bileşenden oluşan başka şeylerin de, Aziz Yuhanna'nın 22 kısımdan oluşan İncil bölümü gibi[2], zaten Tarot ile ilişkilendirilmiş olduğunu da göz önüne almak gerekir. Bu süreçte katıksız dilek genellikle algının babası olarak ortaya çıkmıştır. Çoğu zaman bağıntıları kanıtlamak için öne sürülen karmaşık zihin akrobasileri, sonradan bunun doğru bir gizli doktrin olduğunun kanıtı olarak kullanılmışlardır.

Cynthia Giles yazdığı aydınlatıcı Tarot kitabında gösterilen bu gayretler üzerine şöyle bir yorum yapmaktadır: "Özel bilgiye sahip olduğunu iddia eden yazarların her biri kendisini, gerçek diye yanlışı ileri sürdüğünü ya da gerçeğin yalnızca bir parçasını bildiğini düşündüğü 'diğerlerinden' farklı göstermeye dikkat eder. İddia ettikleri bilginin yapısının gizli oluşu aynı zamanda onları otomatik olarak kendi hikâyelerini kanıtlama ya da destekleme gerekliliğinden kurtarır. Dolayısıyla sonuçta ortada ne bu iddialara inanmak için gerekçe, ne de yazarlarının içtenliğinden şüphe etmek için gerekli bir neden kalır. Şu kadarını söylemek yeter, Tarot gerçeğinin peşinde koşan her kişi yeni baştan başlamak zorundadır, çünkü kartların gizemi bilinebilir olsa bile henüz bilinmemektedir."[3]

"Tarot" kelimesinin ancak 16. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmaya başlayan yorumlamaları bile birbirinden büyük farklılıklar göstermektedir. Bu yorumlamalar Tarot kartlarının kökenine ilişkin hikâyeler kadar çok ve hayalîdir. Bu yelpaze "Kral Yolu"ndan (Mısır dilinde *tar* - "yol" ve *ro* - "kral") "İlahi Yasa"ya (İbranice *Torah*), bir kuzey İtalya şehri Parma yakınında akmakta olan ve kartlarm olasılıkla buradan geldiği söylenen Taro nehrine dair kutsal olmaktan uzak bir söylentiye kadar uzanmaktadır. Kesin olarak bildiğimiz tek şey Tarot'nun Fransızca bir kelime olduğu ve sonundaki "t" harfinin telaffuz edilmediğidir. Buna rağmen son harfi telaffuz etmeyi sürdürenler bunu yaparak baştaki ve sondaki "t"lerin aynı olduğunu vurgulamak isteyenlerdir, sanki kelime bir çarkın üzerine dai-

---

[2] Max Luginbühl, *Das Geheimnis des Dreikräftespiels*, Pfullingen 1961 (Baum).

[3] Cynthia Giles, *Tarot: History, Mystery and Lore*, New York 1992 (Paragon House), s. 70.

resel olarak yazılmış ve iki harf birbiri üzerine binmiş gibi ki *rota* (Latince) kelimesinin bir diğer anlamı da "çark"tır. Konuya Mısır dilinde yer alan bir kelime olan *orat*'ı ("bildirilen" anlamında) da dahil edecek ve Ator'un eski bir Mısır İnisiyasyon Tanrıçası olduğunu anımsayacak olursak, o zaman Amerikalı okültist Paul Foster Case'in kelimenin dört harfinin farklı dizilişlerini kullanarak yazdığı "ROTA TARO ORAT TORA ATOR = Tarot'nun çarkı inisiyasyon yasasını bildirir" cümlesini anlayabiliriz.

Kartların kökenine ve adının anlamına dair gerçek, daima yapılan bu çeşitli spekülasyonların arasında bir yerde var olmaya devam edecektir. Kartların gerçek yaşının ne olduğuna dair sorulan soruyu ben şahsen önemsiz buluyorum. Eğer Tarot bize kolektif bilinçdışının derinliklerinden köklenen arketipsel bir bilgelik olarak miras kaldıysa ve insan bilincinin uyanışının en erken tarihine kadar uzanıyorsa, o zaman bu kitaptan da görüleceği gibi kartlarm 400 ya da 4000 yıllık bir bilgeliği resmetmekte olmasının hiçbir önemi yoktur. Büyük Arkana'nın bize ulaştırdığı imgeler her durumda kağıttan ve baskı sanatından çok daha eskidir.

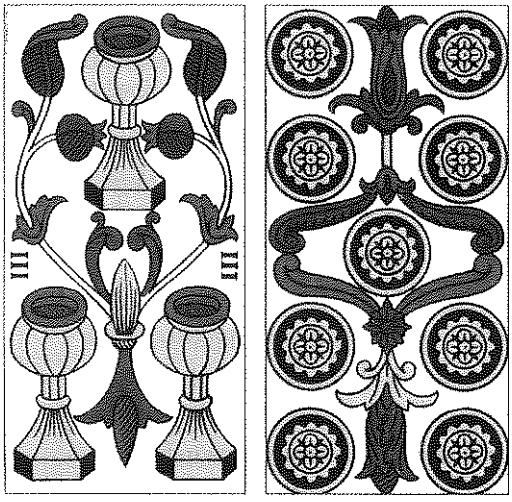
Bu gizem yalnızca Büyük Arkana'nın 22 kartının engin sembolizminde gizlidir. Küçük Arkana'nın 56 kartının ise böyle bir boyutu yoktur. Arthur Edward Waite'in kitabmda yer alan "Gerçek şu ki hiçbir okült ya da başka bir yazar Küçük Arkana'ya kehanete ilişkin bir anlam yüklemeye kalkışmamıştır," şeklindeki saptaması onun aynı kitaptaki "diğer hipotezler de göstermektedir ki bu iki grup birbirlerine ait değildirler,"[4] ifadesine zemin oluşturmuştur. Buna ilaveten kendisinin kabulüne göre felsefenin tanrısal faaliyet alanına sadece Büyük Arkana'nın girdiğini, geri kalan kartların ise falcılık için olduğunu söyler. Küçük Arkana kartları hiçbir zaman falcılığın ötesinde bir dille yorumlanmamışlardır.[5]

20. yüzyılın başlarına kadar bu 56 kart oyun kağıtlarından daha fazla anlam içerir biçimde de resmedilmemişler, yalnızca kartların taşıdığı sayıya karşılık gelen miktarda sembol içermişlerdir. Yani, Kupa Üçlüsü'nün üzerinde üç adet kupa ve Para Dokuzlusu'nun üzerinde dokuz adet para yer almıştır (bkz. şekil 1). Bu kartları yorumlamak oyun kağıtlarındaki bir

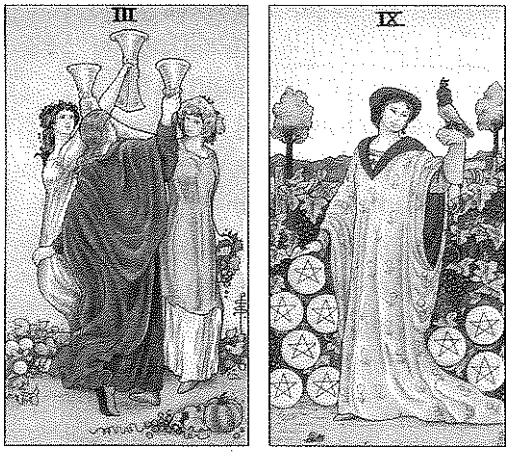
---

[4] Arthur Edward Waite, *The Pictorial Key to the Tarot*, York Beach 1973 (Weiser Books) s. 66.

[5] Arthur Edward Waite, *The Pictorial Key to the Tarot*, York Beach 1973 (Weiser Books) s. 167-168.

Şekil 1. Kupa Üçlüsü ve Para Dokuzlusu'nun geleneksel çizimleri.

Şekil 2. Aynı kartların Arthur Edward Waite ve Pamela Colman Smith tarafından resimlenişi.

Kupa Üçlüsü'nü veya Karo Dokuzlusu'nu yorumlamak ne kadar zorsa o kadar zor olmuş, tüm Küçük Arkana kartlarının anlamlarını ezberlemek gerekmiştir. Kartların sayılarının sembolizmi karşılık gelen elementin nitelikleri ile birleştirilmiş[6] ve nihai bir yoruma varılmıştır. Bu durum, 1910 yılında yeni bir Tarot kart destesinin A. E. Waite tarafından yeniden tasarlanması, Pamela Colman Smith tarafından resmedilmesi ve Londra'daki Rider & Co. firması tarafından da basılmasıyla değişmiştir. Bu desteyle Küçük Arkana ilk defa olarak resimlenmiştir (bkz. şekil 2). O zamandan beri de tasarlanan birçok destenin tüm 78 kartının üzerinde de anlamlarını içeren resimler yer almıştır. Waite destesi (genelde Rider-Waite destesi diye adlandırılır) günümüzde kullanılmakta olan tüm destelerin içerisinde hâlen en popüler olanıdır.

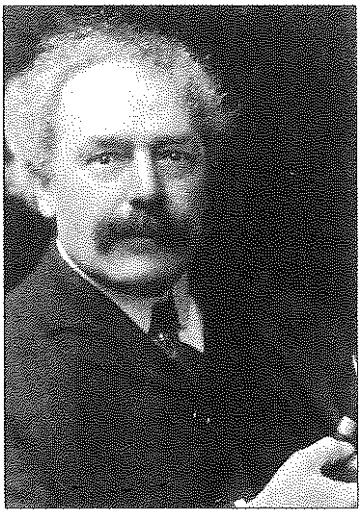
Kartlarda yaratılan bu zenginliğe müteşekkir olmamız gerekse de, yüzyıllar boyunca insanlığın kolektif bilinçdışından doğarak gelmiş olan motiflerle (22 adet Büyük Arkana kartında görüleceği gibi), ne kadar esin kaynağı olursa olsun gene de bir insanoğlu tarafından düşünülerek tasarlanmış resimler arasındaki büyük farkı göz ardı etmemeliyiz.

[6] Değnekler = Ateş, Kılıçlar = Hava, Paralar = Toprak, Kupalar = Su.

Bir resim elbette bir anlamı tasvir etmeye yardımcı olur, ama hiçbir zaman arketipsel bir resmin içeriğine ve sembolik derinliğine sahip olamaz. Bu nedenle Küçük Arkana'nın resimlerinin detaylarına yoğunlaşmanın çok da verimli bir faydası olmaz. Kupa Üçlüsü, dans edenlerin ayaklarının altındaki meyvelerden görüleceği gibi hasat bayramını gösterir. Resimde bu mesajı farkeden her kişi bilir ki kartın söylemek istediği şudur: bir gelişme iyi yönde yol almıştır, şimdi hasat zamanıdır ve kişi bunun için şükran dolu ve hoşnuttur. Bu resim bundan daha fazla bir şey tasvir etmez. Dans eden güzellerden biri mavi renkli ayakkabı giyerken bir diğerinin ayakkabısının niçin altın sarısı olduğuna veya resimde hangi meyve ve sebzelerin resmedildiğine ilişkin spekülasyon yapmak çok anlamsız olmasa da ikincil bir konudur.

22 Büyük Arkana kartı insanın yaşamdaki yolunun sembolleridir. Ve bir sembol - işaretlerin, ikonların, kodların ve şifrelerin aksine - yapay ve icat edilmiş değildir. Bir sembol aşikâr olan bir şeyi maskelemeye çalışmaz. Tam tersine, sembol bir şeyi kelimelerin ifade edebileceğinden ya da aklımızın kavrayabileceğinden çok daha geniş ve derin olarak tasvir eder. Örneğin daire, parçalanmamış orijinal bütünün, cennetin, kutsal yarım kürenin, tüm şeylerin birliğinin, bilinçdışının ve süperbilincin, benliğin, bütünleşmenin, sonsuzluğun ve de dahasının sembolüdür ve bu anlamlar hiçbir zaman icat edilmemişler, aksine özünde zaten var olan bu bilgi daire sembolüyle algılanmıştır ve bu insanlığın tüm kültürleri için geçerlidir.

Dolayısıyla sembollerin anahtarlarının, tümüyle okült olan çevrelerde, çeşitli gizli toplu-

Kartları yeniden tasarlayanlar.
Arthur Edward Waite [1857-1942]
(Mansell Koleksiyonu, Londra)
Pamela Colman Smith [1878-1951]
(Stuart Kaplan, Encyclopedia of the Tarot, Cilt 3, © 1990.
Özel izinle kullanılmıştır.
Çoğaltılması yasaktır.)

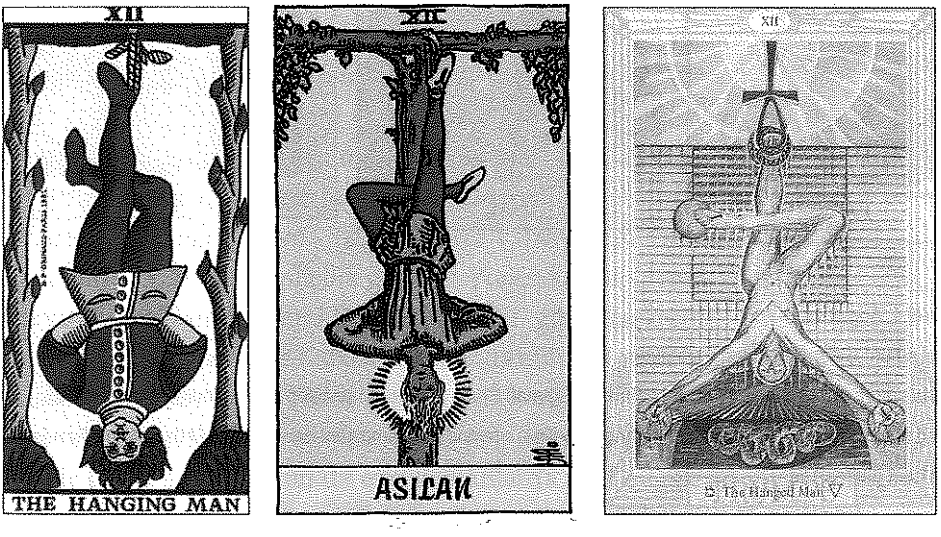
luklarda, kendilerini ezoterik olarak tanımlayan düzen ya da localarda bulunma ihtimali çok az iken insan ruhunun derinlemesine anlaşılmasında olması çok daha fazladır. 20. yüzyılda C. G. Jung'un psikolojisi arketipsel sembolizm anlayışımıza ve sıklıkla gizli bilgelik olarak adlandırılan (ve hâlen yerinde bir tanımlama olan) olguya önemli bir yaklaşım getirmiştir. Ancak bu ne bir gizlilik eğilimi, ne de gizli bir anlam bulmaya çalışma olmadığı gibi, bilgiyi gizli tutma hedefine yönelik bilinçli bir örtbas hiç değildir. Arketipsel imgeler kendi doğalarında gizli olan sezgilerdir, çünkü görünen olayların oluşturduğu dış dünyanın ötesindeki hâlen görünmez olan temel bağıntılardan, gerçekliğin ötesindeki gerçeklikten edinilmişlerdir. Gerçekten ezoterik olan bu bilgi çok açık benzerliklerle tüm kültürlerde mevcuttur ve tüm dinlerden daha eskidir. Genellikle dinlerin ana kökenini biçimlendirmiş, bazı durumlarda da dinî felsefesinin en derindeki özü olarak korunmuştur. Merkezinde kişinin yaşamdaki yoluna ve ölümün anlamına ilişkin soru vardır.

En kısa yolla özetleyecek olursak, böylesi gizli bilgeliğin temeli, kutupsal bir gerçeklikte, bir şeyi ancak o şeyin karşıt kutbunu referans noktası olarak düşündüğümüzde algılayıp anlayabileceğimiz bir dünyada yaşamakta olduğumuzdur. Eğer dişil eşi olmasa bir şeyi eril olarak tanımlamak (veya algılamak) aklımıza gelmez. Gece olmaksızın gündüz olamaz; ölüm olmazsa yaşıyor olduğumuzu bilemeyiz. Bu kutupsallık kuralını gerçekliğimizi tümüyle kapsayan bir prensip olarak kavrarsak, o zaman kutupsallığın kendisinin de bir karşıt kutbu - tüm dinlerin kendilerince, ona göre tasvir ve sembollerle ilahî ve cennete dair olarak tanımladıkları o akıl almaz birlik - olduğu sonucuna varırız. Bu esas birlikten düşüş (cennetten kovulma), çatışma hâli, çokluk ve kaybedilmiş olan cennete olası dönüş kişinin yaşam yoluna ilişkin ezoterik bilgidir.

Spiritüel öğretilerin bu yolu bir iyileşme yolu olarak tanımlamaları bu yüzdendir, çünkü hedef insanoğlunun bütünlüğüdür. Jung psikolojisinde olduğu gibi burada, başlangıçtaki insan olma durumunun bütün olmadığını, çünkü bütünlüğün parçalarının başlangıçta "gölge" denen, bilinçli aklın yabancıymış ya da yokmuş gibi deneyimlediği ve ancak giderek bilinç düzeyine çıkabilecek bir alanda yer aldığını varsayarız. Doğamızın özünün parçaları, gölgede kalmaya devam ettikleri sürece yalnızca bütünlük bağlamında onların yokluğunu çekmeyiz, aynı zamanda bu parçalar bazı yanlış davranış tarzlarının ana kaynağı olarak - basit bir deyişle -

dikkatimizi çekmeye çalışırlar. Bu yol Büyük Arkana'nın 22 resmiyle görünür kılınmıştır. Kartları benzersiz yapan da budur. Kartların açıldıklarında okunabilenlerin tümünün ötesine giden bir boyutu vardır. Burada derin anlam, yani Tarot'nun gerçek kalbi yatmaktadır. Bu bağıntıları anlayan, onları yaşam yolundaki imgeler olarak kavrayan kişi kendi kişisel yol haritası için Büyük Arkana'nın apaçık ve büyüleyici bir yardımcı olduğunu farkedecektir.

Yeni tasarlanan Tarot kartları ortaya çıktıkça, kartların orijinal sembolizminin bozulup bozulmadığına ilişkin bir soru da ortaya çıkmaktadır. Günümüzde basılan destelerin bir kısmı tamamen farklı motifler ve kartların önceden oldukça sade olan biçimlerinde yer almayan ilaveler içermektedirler. Tarot'nun günümüzdeki öğrencileri kartların ana anlamları anlaşılıyor mu ve benzer sembollerle zenginleştirilmiş mi, yoksa yapılan değişiklikle sembolün anlamı mı bozulmuş, dikkat etmelidirler. Örneğin, bir destede Asılan, darağacında asılmış olarak gösterilmiş ise bu destenin sahibinin yalnızca kartın orijinal adını kullandığını ama onun gerçek anlamını hiç kavrayamadığını ileri sürebiliriz. Öte yandan eğer Asılan T-şeklindeki bir çarmıha sol (bilinçdışı) ayağı yerine sağ (bilinç) ayağından asılıysa ki bu seçilmiş olanın işaretidir (bkz. şekil 3), orijinal sembolizmi bozmaz, önceki anlamının ötesine götüren bir zenginleşme getirir. Burada

Şekil 3. Asılan – Marsilya Tarot'su; Asılan – Waite Tarot'su; Asılan – Crowley Tarot'su.

Şekil 4. Adalet ve Güç.

Sol sütun: Geleneksel numaralandırma ile.

Orta sütun: Arthur Edward Waite ve Pamela Colman Smith tarafından yeniden yapılan numaralandırma ile.

Sağ sütun: Aleister Crowley'nin kartlarındaki orijinal sıralandırma, ama yeni isimlendirme (Adjustment [Ayar,Islah] ve Lust [İhtiras]) ile.

söz konusu olan fedakârlığın seçilmiş kişi tarafından gönüllü ve bilinçli olarak da yapılmış olabileceğini anlatır. Ve eğer çarmıhın tahtası taze filizler sürgün veriyorsa, bu fedakârlığın meyvesinin yeni bir yaşam gücü olacağının işaretidir.

Aleister Crowley tarafından 1944 yılında yayımlanan Tarot destesindeki (Crowley Thoth Tarot Destesi) Asılan kartında bir insan çaresizce yaşam ile ölüm arasında çarmıha gerilmiştir (bkz. şekil 3). Yaşam Yılanı - efsanevi ibrişim gibi - onu tutarken, o gene de dikkatini aşağıdaki Ölüm Yılanı'na yöneltmiştir. Bunların hiçbirisi orijinal sembolizmden uzaklaşma değil, daha ziyade bir zenginleşme getiren anlam genişletmelerdir. Bu yöntem rüyaların sembolizmini anlamak için yapılan Jungçu rüya çalışmalarında olduğu gibi, semboller konusundaki başka alanlarda da büyük katkı sağlamıştır.

Öte yandan Waite'in Tarot destesinde birçok kişinin farkına bile varmadığı ve benim fikrime göre destenin anlamını bozan bir değişiklik vardır. Waite, Adalet ile Güç kartlarının numaralarını değiştirmiştir. Aslında Adalet kartı 8. pozisyonda, Güç kartı ise 11. poziyondadır ama Waite bunları tam tersi yapmıştır. Kendi tabiriyle düzeltilmiş olan Tarot destesinde Güç sekizinci kart olmuş, Adalet de onbirinci pozisyonda yer almıştır (bkz. şekil 4).

Waite bu değişikliğin nedenine ilişkin belirgin bir açıklama yapmamış olduğu için doğal olarak bunu yapmasına neyin sebep olduğuna dair birçok spekülasyon vardır. Yahudiliğin gizli öğretisi olan Kabala'nın merkezinde yaratılışın geniş kapsamlı sembolü olarak Yaşam Ağacı denen ağaç bulunur. Bu ağacın on enerji merkezi vardır ve bu merkezler birbirlerine 22 yol ile bağlanırlar. Enerji merkezlerine tekil olarak sefira, çoğul olarak ise sefirot denir. Bu on sefirot asıl sayılara karşılık gelirken 22 yol da İbrani alfabesinin 22 harfi ile ve - bazı kişilerce varsayıldığı üzere - Büyük Arkana'nın 22 kartı ile parallellik gösterir. Waite, kartları yeniden sıralandırmayı bu bağlamda gerekli bulmuş gibi görünmektedir. Ancak bu perspektifin aksine, gene Kabala konusunda oldukça geniş bilgi sahibi olan Aleister Crowley kendi Thoth Tarot'sunda kartları yeniden eski sıralamasına döndürmüştür.

Bir başka spekülasyon da eski zamanlarda bazı bilgelerin inisiye olmayan kişileri yanıltmak amacıyla kartların yapısını bilerek değiştirdiğini ileri sürer. Böylesi bir düşünceyi kesinkes yadsımamız mümkün olmasa

da, hemen her şey bu varsayımın aksini göstermektedir. Her şeyden önce, insanların bir bilgi bütününü şifrelemek için icat ettiği gizli bir dilin var olması sembollerin yukarıda anlatılan aydınlatıcı yapısını bozar. Öte yandan kartlarda böyle bir değişiklik yapmak boş yere olur, çünkü böyle bir şey kimseyi şifreyi çözmek için ciddi çabalar harcamaktan alıkoyamaz. Kitabın ilerideki bölümlerinde de görüleceği gibi kartların mitolojik zemine dayanan orijinal yapısı çok daha inandırıcıdır. Ayrıca sekiz ve onbir sayılarının sayısal sembolizmini de karşılaştıracak olursak gene aynı sonuca varırız.

Bu Kitap Size Nasıl Yardımcı Olur?

Sorulan bir soruya cevap bulmak üzere Tarot kartlarının açılması Tarot'ya yaklaşımın yalnızca bir yönüdür. Bu kitap Tarot'nun derinliklerine ilişkin daha az bilinen ama çok daha derinlemesine bilgilendiren bir başka yaklaşımı anlatmaktadır. Bu yaklaşımda Büyük Arkana'nın 22 kartının her biri bulunması zor hazineye, bütünlüğe giden yolda önemli anlamlar içeren işaret levhaları - hatta onlara arketipsel kilometre taşları diyebiliriz - olarak kullanılmaktadır. Kartlar arasındaki birçok çapraz bağlantı, yalnızca bu derin bilgi dolu bağıntıların anlamlarının kavranmasını sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda Tarot ile bize ulaştırılan aydınlatıcı bir yaşam felsefesine de ışık tutmaktadır. Biz bir kere bu bilgiyi kavradıktan ve içselleştirdikten sonra kartlar yönümüzü bulmamızda çok daha önemli bir yere sahip olurlar. Böylece yaşamın önümüze çıkardığı görevlerin, deneyimlerin, krizlerin ve hatta mutlulukların çok daha kapsamlı bir düzeyde ve çok daha geniş bir bağlamda farkına varırız.

Bu kitabı okurken kendinizin aynı anda, anlatılan birden fazla aşamada olduğunu farkedecek olursanız bu sizi şaşırtmasın. Çünkü Büyük Arkana'nın 22 kartı yaşam yolunda karşımıza çıkması bizim için olası deneyimler silsilesini simgeler. Buradaki "bizim için olası" sınırlamasının anlamı, son karta ulaşılacağının garantisinin olmaması demektir. Kartlar yalnızca bir potansiyeli ortaya koyarlar. Ayrıca kartların var olan bu dizisi bize yaşamımızın çeşitli alanlarındaki gelişim yolumuzun simgelerini gösterir. Dahası, yolun her bir bölümü kendi içerisinde "makrokozmos eşittir mikrokozmos" diyen hermetik kurala uygun bir bütünlük yapısı barındırır. Örneğin, yaşamda kendimizi aynı anda aşağıdaki aşamaların (Tarot kartlarının) hepsinde bulabiliriz.

1. Yaşam yolumuzda **Asılan**'da olabiliriz ve bu aşama yalnızca orta yaşa özgü olmayan tipik bir süreçtir.

2. Meslek ve iş anlamında yerimizi bulduğumuzda **Dünya**'dayızdır.

3. Bir ilişki bağlamında bağımlılıklarla boğuştuğumuz ve kendimizi ondan koparmak istediğimizde **Şeytan** ile **Kule** arasındayızdır. Ya da aynı deneyim, sürtüşme ve çatışmalarda kendi gölge temamızı farkettiğimiz

(**Şeytan**) ve eski davranış modellerini yıkmaya çalıştığımızda (**Kule**) da mümkündür.

4. Çok kararlı bir hamleyi (**Kule**) başararak kişisel problemlere çözüm geliştirdiğimizde ve dolayısıyla yeni ufuklara umutla baktığımızda **Yıldız**'dayızdır. Ama önce bu belirsiz ve güvensiz olan deneyim ya da algıyı eşikten (**Ay**) ışığa, gerçek yaşama (**Güneş**) atlatmamız gerekir ki orada çözümler oluşturabilsin (**Mahkeme**) ve kendi kalıcı yerini bulabilsin (**Dünya**).

5. Yeni bir projenin başlangıcında planlarımızın bir anlamı olduğunu farkettiğimiz (**Aziz**) ve tüm kalbimizle (**Aşıklar**) bir risk almaya karar verdiğimiz için **Araba**'dayızdır.

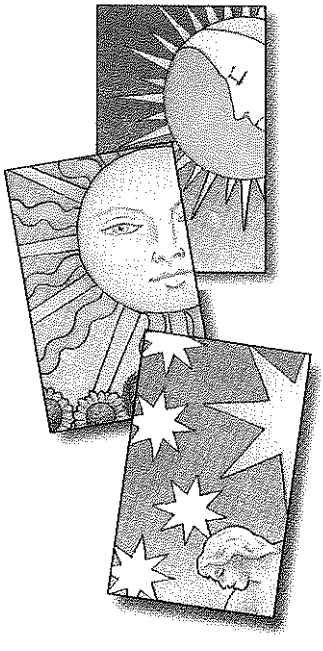
6. Hâlen bilinçdışı olan (**Azize**) ve artık bir biçim (**İmparator**) almak isteyen içsel bir süreci tetikleyen dürtüye (**Büyücü**) ilişkin kuluçkaya yattığımızda **Imparatoriçe**'deyizdir.

7. Bilincimizi geliştirme sürecindeki inziva evresinde **Ermiş**'te, edindiğimiz bilgi ile yaşamdaki görevimizi kavrayabilmek için bireyliğimizi algılamaya sıra geldiği zaman da **Kader Çarkı**'ndayızdır.

Bu çerçeveden bakıldığında, kartlara ilişkin bu yaklaşım herhangi bir kart açılımı gerektirmeyen bir yaklaşımdır. Bunun yerine, kişi onu mevcut durumun bir yansıması olarak kavradığında doğru kart kendisini gösterir ve içinde bulunulan koşullar da değerlendirildiğinde bağıntılar daha da netlik kazanarak, hem daha derin bir kavrayış, hem de yaşamda bundan sonraki yöneliş konusunda büyük bir yardımcı olur. Elbette tersine bir yol da mümkündür. Yönümüzü kaybettiğimiz zaman Tarot'nun içinde bulunduğumuz durumu nasıl tanımladığını görmek için Büyük Arkana'dan bir kart da çekebiliriz. Kartlara ait her bölümün sonundaki anahtar kelimeler bize hangi görevlerin zamanının gelmiş olduğunu ve var olan süreçte hangi risklerin göz önüne alınması gerektiğini gösterir.

KAHRAMANIN YOLCULUĞU

İnsanoğlunun Yaşam Yolu İçin Bir Mesel

Bir mit, bir ritüel içerisinde sergilendiğinde ya da bir masal anlatıldığında ondaki iyileştirici unsur, dikkatini ona yönelten, durumun arketipsel biçimiyle temasa geçen ve bu sayede kendisine bir "düzen vermek" yoluyla ona dahil olup, onun kendisini harekete geçirmesine izin veren kişi üzerinde etkisini gösterir.[1]

[1] Emma Jung & Marie-Louise von Franz, *Die Graalslegende in psychologischer Sicht*, Olten 1980 (Walter), s. 38.

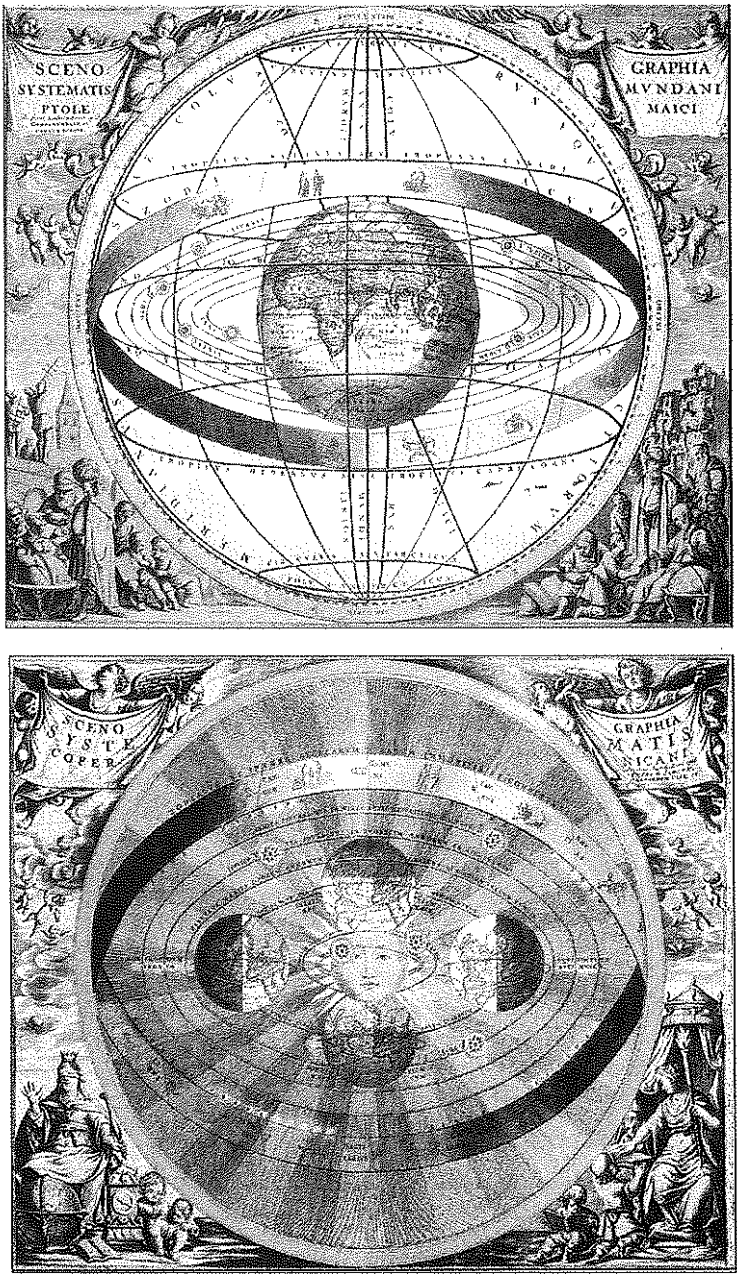

Kahramanın yolculuğu dünyanın en eski hikâyesidir. Temel yapısı, bize bir insanın büyük bir görevin üstesinden gelmek üzere yola çıkışını anlatan mitler, masallar ve efsaneler ile dokunmuştur. O, bugüne dek tekrar tekrar, sayısız isimlerle, tüm dillerde ve kültürlerde daima aynı şekilde anlatılmış olan tüm bu hikâyelerin arka planındaki hikâyedir. Bu hikâyeyi hiç kimse kurmamış, uydurmamış ve yaratmamıştır. Aksine, bu hikâyede insan ruhunun doğrudan sahip olduğu bir bilgi, bir diğer deyişle kendi beraberimizde "getirmiş" olduğumuz bir bilgi anlatılmaktadır. Dünyanın en eski hikâyesi olarak aynı zamanda ibret alınması gereken bir hikâye, insanoğlunun yaşam yolu için bir meseldir. Onu ilginç kılan da budur ve bu nedenle defalarca anlatılması gerekir ki neden dünya üzerinde olduğumuzu ve burada ne yapmamız gerektiğini asla unutmayalım.

Kahramanın Yolculuğunun Kökeni ve Anlamı

Birçok etnolog, psikolog, filozof ve sosyolog mitlerimizde ve masallarımızda saklı olan bu hazinenin üzerinde çalışmışlar ve köklerini araştırmışlardır. Özellikle derinlik psikolojisi konusunda uzman İsviçreli psikiyatr C. G. Jung'a, nesilden nesile taşınan bu bilgilerin güdülerinin her insanın ruhunda doğuştan var olduğu fenomenine ilişkin ortaya koyduğu aydınlatıcı açıklamalar için teşekkür borçluyuz. Biz insanların yaşımızdan, ırkımızdan ve cinsiyetimizden bağımsız, insanoğlu olarak kabul görmemizin koşulunun yalnızca dışsal niteliklerden ibaret olmadığını kanıtlamıştır. İnsanların ruh özellikleri bağlamında ortak olan bir şey daha vardır. Jung bu içsel etki alanına *kolektif bilinçdışı* adını vermiştir. Tüm insanları birbirlerine bağlayan bu düzlemde insan ruhunun arkaik imgeleri olan arketipler işlev görürler. Bunlar, bir şekilde rast geldiğimiz, beraberimizde getirdiğimiz ve kesinlikle yaşam deneyimimiz ile kazanmamış olduğumuz imgelerdir ve bize miras kalmışlardır. Örneğin yaşlı bilge adam böyle bir arketiptir. Kişi böyle bir adamı gerçekte hiç görmemiş ya da duymamış olsa bile bilge o kişinin rüyasında belirebilir. Bilinçdışımız, hiçbir dışsal bir örnek olmaksızın kolektif düzlemden gelen arketipsel imgeleri bize gösterebilir. Aynı örnek bugüne kadar hiç görülmemiş olma ihtimali oldukça çok yüksek olan melek arketipi için de geçerlidir.

Kahramanın yolculuğu, insanlığın başlangıcından beri var olan bu im-

Şekil 5. Kopernik dönüm noktasından önceki ve sonraki dünya. Dünyayı merkez alan perspektifte Dünya Ana tüm varoluşun merkezinde durmaktadır [üstte]. Güneşi merkez alan tasvirde ise her şey Güneş'in etrafında dönmektedir [altta]. (Andreas Cellarius'un Harmonia Macrocosmica'sından alınmıştır, Preußische Staatsbibliothek, Berlin.)

gelerle dokunmuş bir olaylar dizisinin arketipsel örüntüsüdür. Bundan dolayıdır ki tüm çeşitlemelerine rağmen yolculuk ve imgeler garip bir biçimde bize tanıdık gelirler. Daima bulunması zor hazineyi maceralı arayışı anlatırlar ve sade unsurlar barındırırlar. Filolog Walter Burkert bu unsurları şöyle özetler: "Başlangıçtaki bir kayıp ya da yüklenilen bir iş, kahramanın üstesinden gelmesi gereken büyük bir görev hâline gelir. Yola çıkar, yol boyunca düşmanlara ve kendisine yardım edenlere rastlar, azimli ve büyülü bir çekicilik kazanır, rakibiyle karşılaşır, onu yener ve çoğunlukla bu süreçte bir iz alır, aradığı şeyi elde eder, eve dönüş yoluna çıkar, peşindekilerden ve rakiplerinden kurtulur. En sonunda bir düğün ve tahta geçme töreni vardır."[1]

Bu yolculuk şimdiye değin ne kadar sık anlatılmış, mitlerde ve masallarda ne kadar çok yer almış olursa olsun, yalnızca bir yerde resimlerle birlikte bütün bir biçim almıştır, o da Tarot'nun 22 Büyük Arkana kartındadır. Bu motiflerde yalnızca arketipsel olaylar resmedilmemekte, aynı zamanda aşamalar arasındaki birçok bağlantı da kartların yapısında belirginleşmektedir. Bu kartların insanoğlunun yaşam yolundaki anlamını derinlemesine kavramak mümkündür.

Kahramanın yolculuğunun ana motifleri açıkça göklerden okunur. Özellikle iki büyük ışığın, güneş ve ayın hareketleri bu yolculuğun modelleridir. Bu zemini anlayabilmek için dünyaya Galilei ve Kopernik'in sebep olduğu büyük dönüm noktasından önceki binlerce yıl boyunca insanların bakmış olduğu gözle bakmamız gerekir (bkz. şekil 5).

Bugün artık dünyanın kendi ekseninde ve güneşin etrafında döndüğünü biliyoruz. Ancak algılarımızı göz önüne alacak olursak güneş sabah doğmaya ve akşam batmaya

Herakles'in gece yaptığı deniz yolculuğu (vazo, Vatikan Müzesi).

[1] Walter Burkert, *Mythos und Mythologie, Propyläen Geschichte der Literatur*, Cilt 1, Berlin 1981 (Propyläen Verlag), s. 14.

Bizans dönemi dünya resmi; Yeryüzü Dağı ve gök kubbeyi taşıyan sütunlar (Vatikan Kütüphanesi).

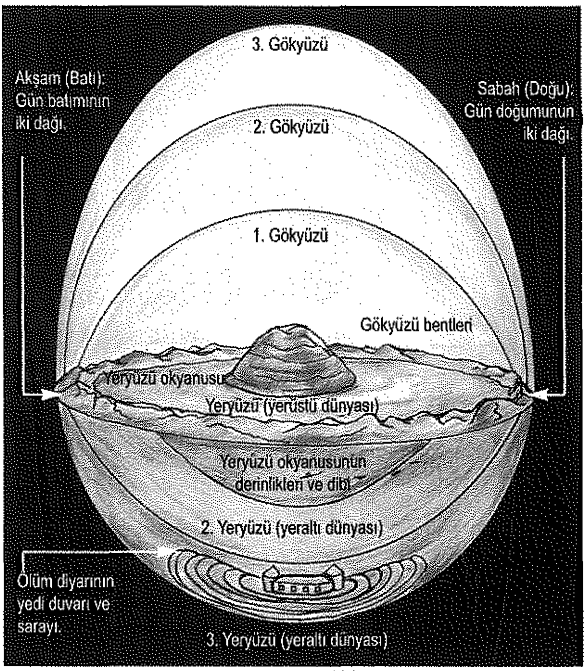
devam etmektedir. Geçmiş yüzyıllarda yapılmış olan tüm bilimsel keşiflere rağmen bu olguda hiçbir değişiklik olmamıştır. Ve ruhumuzun bize anlattığı hikâyeyi anlamak istersek kendimizi onun gerçekliğine bırakmamız ve dünyayı ezelden beri kendisini insanlığa gösterdiği biçimiyle görmemiz gerekir.

İnsanların üzerinde yaşadığı Yeryüzü Dağı merkezde durmakta, her iki yanda da büyük sütunlar yer almaktadır. Sol sütun Ay ile, sağ sütun ise Güneş ile taçlandırılmıştır. İkisi birlikte, altında güvenli ve emin bir şekilde yaşadığımız gök kubbeyi taşımaktadırlar.

Eski zamanlara dayanan bu kavram, Babillilerin dünyaya ilişkin bakışının şematik tasvirinde daha da belirginleşir (bkz. şekil 6). Burada Yeryüzü Dağı ortada yükselmektedir ve okyanusla çevrelenmiştir. Ufuk halkası gezegenlerin yol aldığı küreleri taşımaktadır. Yeraltı dünyası ise ufkun altındadır.

Babillilerin dünyaya bu bakışında eski zamanlardan beri insanların ak-

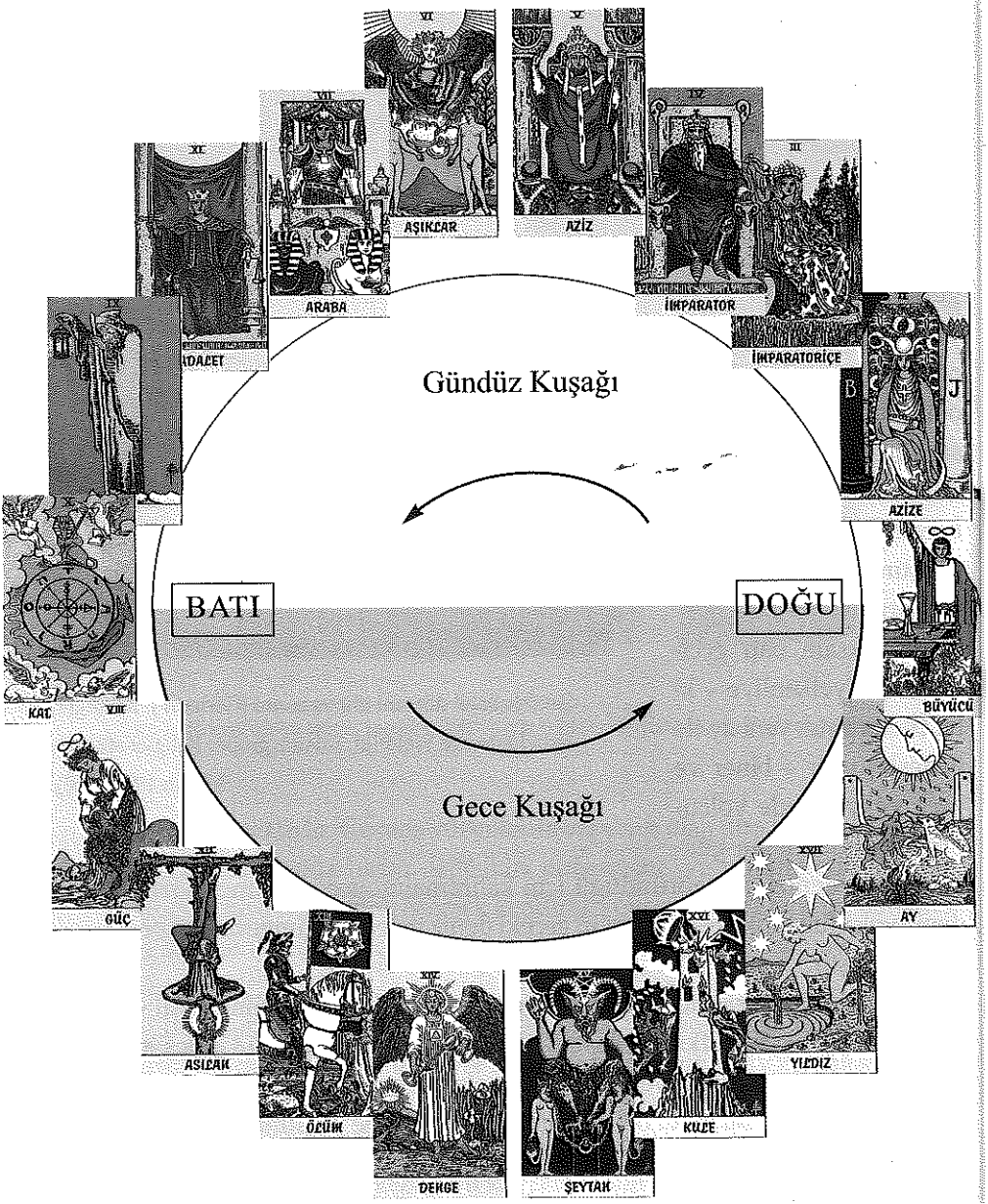
lını karıştıran ve sürekli buna dair bir açıklama bulmaya çalıştıkları iki fenomeni incelemek mümkündür. Nasıl oluyor da Güneş her akşam batıdan batıyor ve ertesi sabah doğudan tüm görkemi ile yeniden doğuyor? Oraya nasıl gidiyor? Gece kimse onu görmüyor ama o her sabah gene öbür tarafta. Zamanın güçlü akılları bunun için çeşitli teoriler geliştirmişlerdir. Varsayımlardan birine göre Güneş akşam batı geçidinde bir yelkenliye - ki bu bazen yatık yeni ay ile özdeşleştirilir - biner ve gece gökyüzünde yolculuk eder. Geceleyin gökyüzü gece denizi gibi göründüğü için kahramanın gece boyunca süren deniz yolculuğu hikâyesi Güneş'in geceki deniz yolculuğu imgesinden ortaya çıkmıştır.

Şekil 6. Babil dönemi dünya resmi (Gerhard J. Bellinger, Babylonisches Weltbild, Knaurs großer Religionsführer, Münih 1990, s. 50).

Ayrıca başka yerlerde - ki bunlar muhtemelen kıyı yerleşimleriydi - Güneş'in her akşam ufkun arkasında kaybolmasından dolayı Güneş'in gece boyunca katettiği bir yeraltı dünyası olması gerektiğine dair söylentiler de yayılmıştır. Bu motif ölü ruhların, ışığın gelişine ve Güneş'in yaşam dolu enerjisine nasıl susadıklarını ve güneş gölgeler dünyasına iner inmez nasıl canlandıklarını anlatan yeraltı dünyasına iniş hikâyelerini çoğaltmıştır. Ayrıca bu, ışığın gücünün karanlığın güçlerine karşı gece yarısının büyülü saatlerinde nasıl savaştığını anlatan hikâyelere de kaynak olmuştur. Güneşin her sabah zaferle yükselişi onun daima galip gelen güçlerinin yeni kanıtı olmuştur.

Bir başka önemli motif ise göklerdeki ikinci büyük olan Ay'ın hareke-

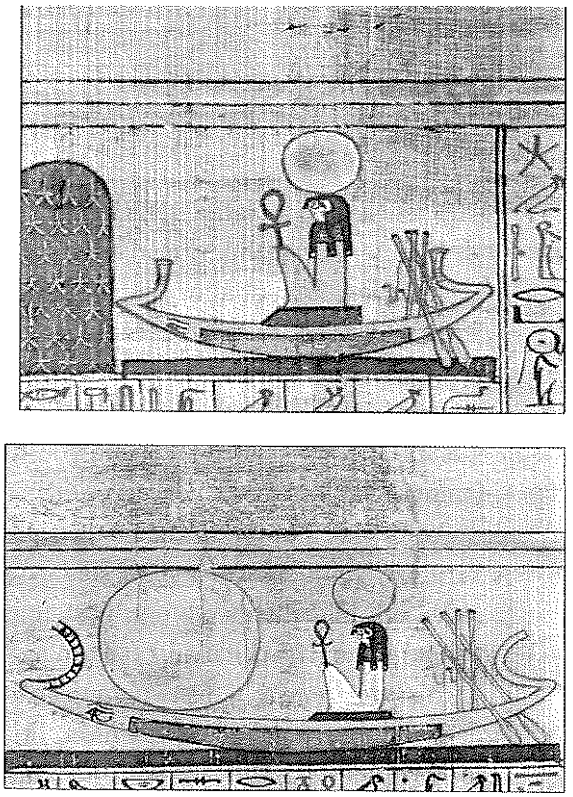

Şekil 7. Büyük Arkana'nın resimleriyle Güneş'in gündüz kuşağı ve yeraltı dünyasına yapılan yolculuk.

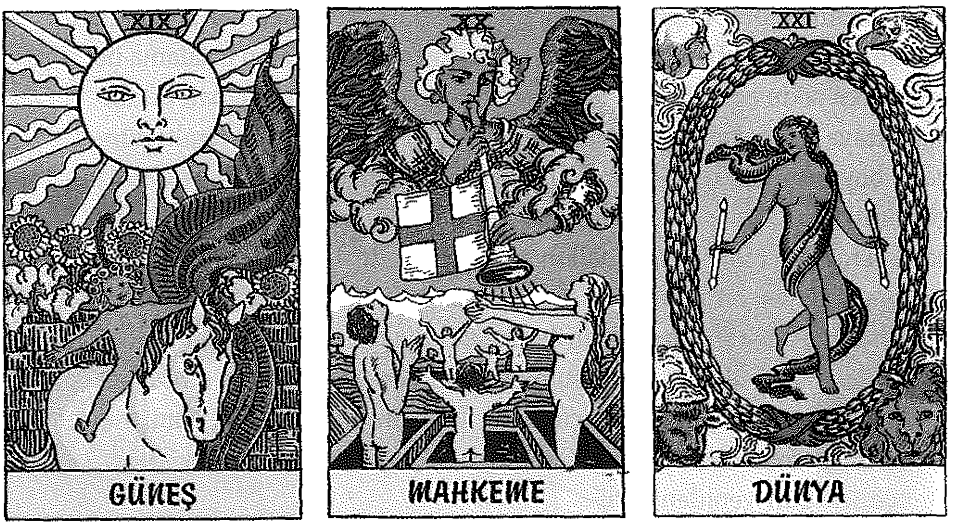
tinde anlam bulur. Döngüsünün sonunda ve dolayısıyla her ayın sonunda son dördün doğu ufkunda sabahleyin son kez görülür. Bunu ortalama üç aysız gece takip eder, ta ki yeni ışık tekrardan gün batımında batı ufkundan ortaya çıkana kadar. Aradaki bu üç gün ve gecede Ay'ın yeraltı dünyası boyunca seyrettiğine inanılır, aksi takdirde en son doğuda görüldükten sonra aniden batıda ortaya çıkması şeklindeki göksel olay nasıl gerçekleşebilir? Birçok halkın geleneklerinde, bu göksel olaya benzer, orada büyük bir görevi tamamlamak üzere yeraltı dünyasına inen ve üç gün sonra zaferle ölümden dirilerek tekrar yeryüzüne yükselen kahramanın hikâyesi bulunur. Bu motife biz İncil'den ve Hristiyan dinî inancından aşinayızdır, çünkü İsa için denir ki: "çarmıha gerilmiş, ölmüş ve gömülmüş, cehenneme inmiş ve üçüncü gün yeniden dirilmiştir...".

Kahramanın yolculuğunun (ve dolayısıyla Büyük Arkana'nın kartlarının) sembollerine ve bağıntılarına ilişkin önemli bilgilerden dolayı teşekkür borçlu olduğumuz eski Mısırlılar kendi Güneş Tanrıları Ra'nın yolculuğunu çok zengin imgelerle resmetmişlerdir. Ra "milyon yılın teknesi" olarak adlandırılan teknesiyle her gün gündüz ve gece semalarını baştan başa kateder.

Bu motif Büyük Arkana'nın 22 kartında da yer alır: I'den IX'a kadar olan tek haneli kartlar Güneş'in gündüz kuşağındaki yolculuğunu anlatırken, X'dan XVIII'e kadar olan iki haneli kartlar yeraltı dünyasına inişi ve tekrar ışığa dönüşü anlatırlar (bkz. şekil 7). Ayrıca

Mısır Güneş Tanrısı milyon yılın teknesinde. Yukarıda: gece denizinde yapılan yolculuk [yıldızlı gökyüzü]; aşağıda: gündüz kuşağında yapılan yolculuk [güneş tekeri] (Ani Papirüsü, British Museum, Londra).

Şekil 8. Yolculuğun hedefi.

sayı hanelerinin toplanmasıyla birbirlerine çapraz olarak denk gelen kartlar birbirlerini tamamlayan anlam taşırlar.

Bu yolculuğun dönüm noktaları Ermiş ve Ay kartları ile işaretlenmişlerdir. Her ne kadar Ay kartının üzerindeki yengeç (Yengeç burcu) kolayca farkediliyorsa da, Ermiş'in Satürn'e ve Oğlak burcuna karşılık geldiğini bilebilmemiz için astrolojiye danışmamız gerekir. Bu, kartların aynı zamanda Güneş'in yıllık döngüsünün de dönüm noktalarını yansıttıkları anlamına gelir: Yengeç Dönencesi ve Oğlak Dönencesi.

Yolun iki bölümünün ana motifleri ilk iki arkanada yer alır. Tek haneli kartlar için birinci kartın teması, soldan (bilinçdışı) sağa (bilinç) doğru seyreden eril bilinçlenme yolunu gösterenin Büyücü (I) olduğudur. Diğer yanda Azize (II) iki haneli kartların sağdan sola seyreden, karanlık, bilinçdışı ve gizem dolu dişil yolunun anahtarıdır. Elbette bu ne erkeğin, ne de kadının yolu anlamında değildir. Erkek ve kadın bütünlüğe ulaşabilmek için mutlaka hem eril yolu, hem de dişil yolu katetmek zorundadırlar. Her ne kadar ataerkil tarih tarafından korunmuş çeşitli mitler büyük görevi başarması gereken erkek kahramana ilişkin tek yanlı hikâyeler anlatsalar da, bu aynı zamanda kadın kahramanın da yolculuğudur.

Analitik psikolog C. G. Jung benliğin olgunlaşmasını, bireysel benzersizliğin keşfedildiği ve geliştirildiği, böylelikle yaşamda kişinin kendi mo-

delini biçim almaya bıraktığı, bu sayede kendisini bulabildiği ve sonunda bunun da ötesine giderek kendi bütünlüğünü bulduğu bir bireyleşme süreci olarak tanımlar. Bu yol da – güneşin yoluna benzer şekilde – iki kısma bölünür. İlk bölüm, yaşamın ilk yarısı olarak kişisel gelişime ve dışsal anlamda büyümeye hizmet eder. Bunun aksine, yaşamın ikinci yarısının temaları iç dünyaya dönmek ve gölgeyle yüzleşmektir. Bireyleşme yolunun hedefi ya da meyvesi olan birliğe ulaşmış, bütünlüğe doğru olgunlaşmış olan kişilik de Büyük Arkana'nın son üç kartının temasıdır.

Her iki dünyayı da kateden kişi sonunda XIX'dan XXI'e kadar olan bu kartların temasına ulaşır. Bu kartlar ışığa dönüşü (Güneş), dönüşümün gizemini (Mahkeme) ve geri kazanılan cenneti (Dünya) temsil ederler (bkz. şekil 8). 22. kart ise numarası sıfır olan Joker'dir. O bize güneşin yolunu kateden ve bu yolda büyük görevi yerine getiren kahramanımızı gösterir. Onun için Shakespeare'in soytarısı şöyle der: "Maskaralık efendimiz, yerkürede güneş gibi gezinir."[2]

[2] Shakespeare, *Onikinci Gece*, 3. Perde, 2. Sahne.

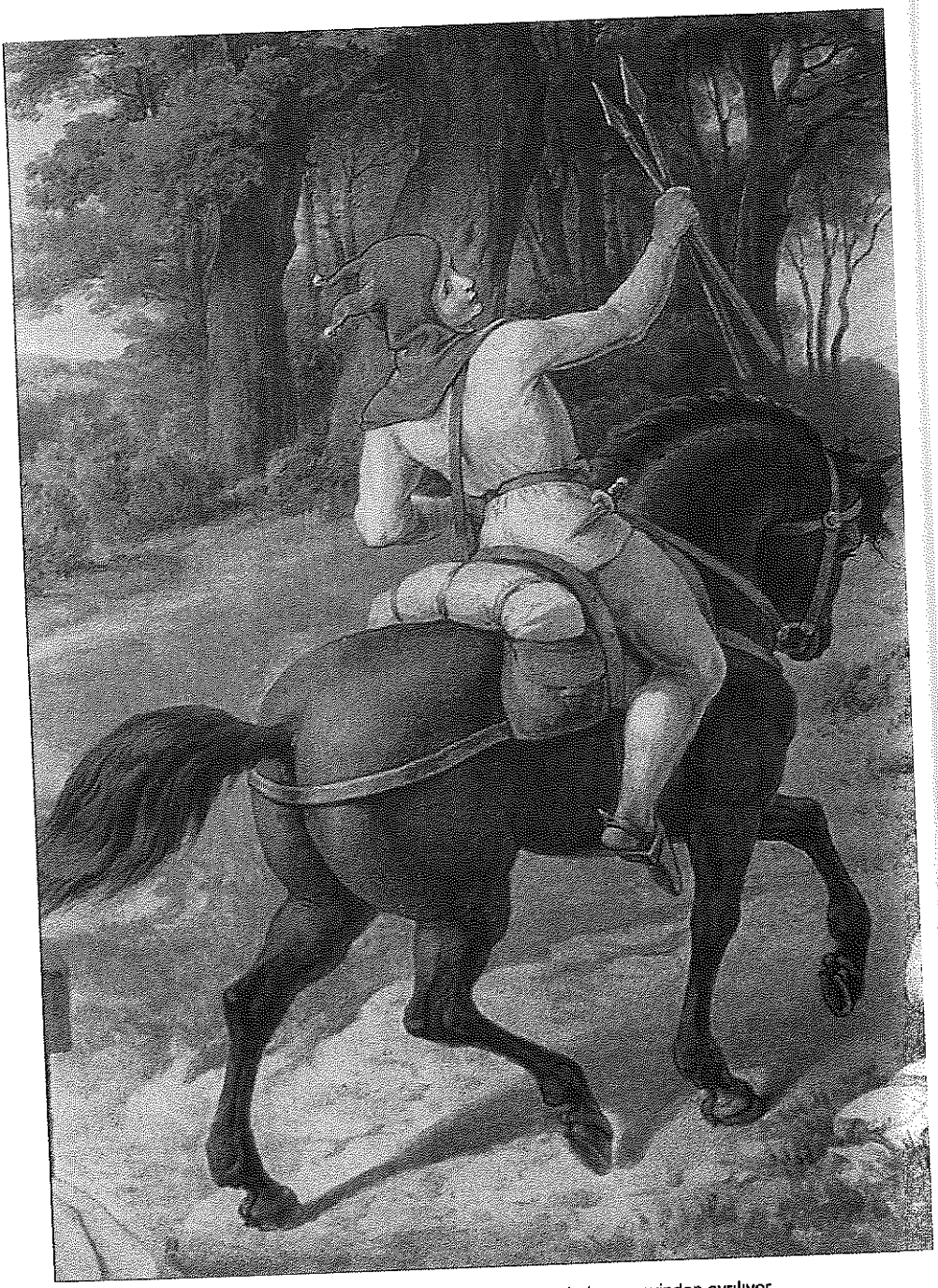

0
JOKER

Joker
Hikâyenin Kahramanı

Tüm insanların içerisinde büyük yolculuğu başarabilen kahramanın Joker olması ne garip değil mi? Bugün kahraman dediğimiz zaman aklımıza tamamıyla başka karakterler gelir. Cesur, güçlü, kararlı, zekidirler ve sonsuz galibiyet enerjisiyle çevrelenmişlerdir. Ancak tarihe bakacak olursak, her ne kadar bazıları - Gılgameş, Herakles, Orion ve Perseus gibi - üç ya da dört bin yıl öncesine gitse de, genelde tüm bu cesur, yenilmez kahramanların çoğunun nispeten daha yeni çağlardan geldiğini görürüz. Bu belirgin erkek kahraman tanımlaması ataerkilliğin doğuşuyla ortaya çıkan bir nitelendirmedir ve bizim aşina olduğumuz eski rol modellerinden esasen farklıdır. Eski modeller ise sözlü anlatımlarda, masallarda ve efsanelerde yaşamaya devam etmişlerdir. Bu hikâyelerde - en azından en başlarda - kahraman hiç de öyle cesur, güçlü, heybetli ya da yetenekli değildir. Ondan da öte her zaman en genç, en aptal ve en budaladır. Fakat ilginç olanı şu ki büyük görevi yerine getirmeyi başaran, bu tümüyle "acemi çaylak" olandır. Bu hikâyeler hep aynı temel kalıbı içerirler. Örneğin, gelişmekte olan bir krallığın üzerine bir gölgenin düşüşünü ve kralın, ülkeyi bu tehdit edici yıkımdan kurtarmak için hayatını tehlikeye atmaya hazır bir kahraman bulunmasını buyuruşunu anlatırlar. Kralın genelde üç oğlu vardır ve iki büyük oğlan hemen sorunu çözmeye hazır olduklarını söylerler. Bu söylediklerinde az çok samimidirler, ama bir türlü görev için gerekli sınavları başarıyla tamamlayamazlar. En genç oğlan da denemeye hazırladığında herkes ona güler ve onu daha baştan kaybetmiş farzederler. Kendisinin akıllı, cesur ya da yetenekli olmadığını o da bilir, ama riske girer ve kendi yoluna koyulur. Birçok denemeden ve şaşılacak olaydan sonra bulunması zor hazineyi bulur, geri getirir ve böylelikle ülkeyi büyük bir tehlikeden kurtarır.[1] Kral başka herkesin, özellikle kendisine çok benzeyen ve neredeyse kendisi kadar zeki ve cesur olan büyük oğullarının bu işi başarabileceğine inanır da, kesinlikle en küçük oğlunun kahraman olabileceğine inanmaz.

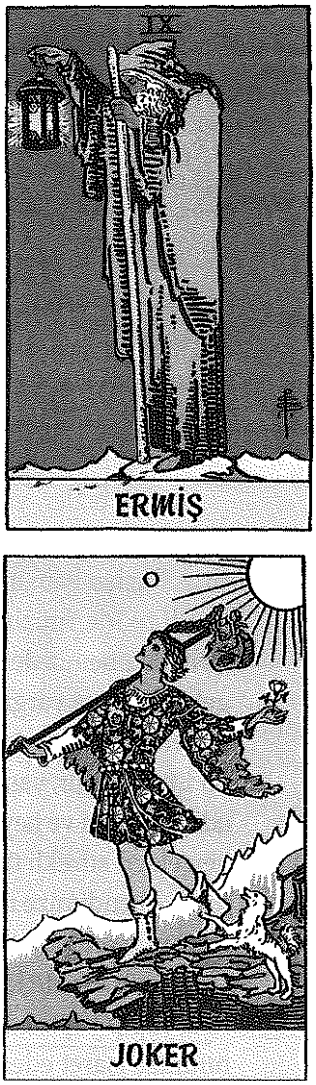
[1] Elbette bu hikâyenin kadın kahramanı, yani - genellikle kötü olan - büyük kız kardeşlerinin aksine zoru başaran en küçük kız kardeşi anlatanları da vardır (ör. Külkedisi, Psykhe ya da Kral Lear'in en küçük kızı).

Perceval soytarı kıyafetiyle; Perceval annesinden ve evinden ayrılıyor [detay] (Edmund von Wörndle, Parzivalsaal Vinzentinum, Brixen).

Bu, dünyadaki tüm kültürlerin masallarında bulunabilen çarpıcı bir mesajdır. Bize en büyük problemleri çözen kişinin, daima bunu yapabileceğini hiç düşünmediğimiz kişi olduğunu söyler. Marie Louis Von Franz buna ilişkin açıklamayı şöyle yapmaktadır: "Budala. . . kişiliğin temel özgünlüğünü ve bütünlüğünü temsil eder. . . Bu bütünlük, zekâdan veya özdenetimden ya da başka herhangi bir şeyden çok daha önemlidir. Durumu kurtaran bu özgünlüktür."[2] Dolayısıyla Tarot kartlarının bize anlattığı hikâye, kahramanın budala olanının hikâyesidir. Ancak bunun budala soytarının yolculuğu olduğu sonucuna varmak yersiz ve yanlış olur. Kahraman, yolculuğuna sersem budala Joker olarak başlıyor olsa da, çok çabuk büyür. Ve hikâyenin sonuna doğru gene başlangıç tavrındakine çok benzer sade ve mütevazı bir görünüme giden yolu bulması gerekir. Soytarı kıyafetiyle dünyaya açılıp hikâyenin sonunda saf ve temiz bir budala olarak Kutsal Kâse Şatosu'nu bulan Perceval gibi, burada da hikâyenin başında Joker karşımıza sersem budala olarak çıkar ama hikâye tamamlandığında bilge Joker olarak karşımızdadır.

Kart Joker'e bir köpeğin eşlik etmekte olduğunu gösterir. Bu, Joker'i yolculuğunda koruyan içgüdülerin yardımcı güçlerini simgeler. Tam uçurumun kenarında durduğuna dair hiçbir fikri olmasa da oraya düşmeyecektir. Köpeğin havlaması onu uyaracak ya da - daha büyük olasılıkla - uçurumun ne kadar dibinde durduğunu bile öğrenemeden başka yöne doğru ayartılacaktır. Kartın arka planındaki karla kaplı dağlar yolculukta henüz tırmanması gereken tepeleri temsil ederler. Dağların dorukları, tek

Şekil 9. Joker'in ufkundaki karla kaplı tepeler Ermiş'in evinde olduğu dünyayı göstermektedirler. Bu tepeler Ermiş'in erişmiş olduğu, ama Joker'in henüz tırmanacağı bilginin doruklarını temsil ederler.

[2] Marie-Louise von Franz, *Der Schatten und das Böse im Märchen*, Münih 1985 (Kösel), s. 205.

haneli kartların sonuncusu, yani yolun ilk yarısının hedefi olan Ermiş'in evidir. Bu hedef bilgi, daha doğrusu kendini bilme demektir. Joker yol için yanına aldığı her şeyi bohçasında taşır. Bu bohçanın içindekilere ilişkin birçok spekülasyon yapılmıştır (bkz. şekil 9). En iyi açıklamayı Sheldon Koop getirmiştir ve bu bohçaya "kullanılmayan bilgilerin çantası" demiştir.[3]

Bu aynı zamanda Joker'in tipik ama önemi büyük olan temel tavrını ifade eder. Ya hiçbir şey bilmiyordur ya da bilgisini kullanmıyordur. Bildikleri yüzünden engellenmemesi veya durdurulmaması bu yüzdendir. Bir bağlamda içimizdeki çocuğu temsil eder ve biz biliriz ki o çocuk tekrar tekrar yeni şeyleri denemeyi, keyifle bilinmeyen yollara gitmeyi sever. Bu önyargısız açıklık, gerçekten yeni olan bir şeyi öğrenmek için şüphesiz en iyi yaklaşımdır. Bu nedenle Waite bu karta "bilgiyi arayan akıl demiştir".

Ancak bizler, yetişkinliğe doğru yol aldıkça daha fazla kendi fikirlerimize saplanıp kalmaya meyleder, sürekli kendi görüşlerimizi kemikleştiririz. Bu, her zaman kendimizin doğru ve haklı olduğunu düşünmemiz ve kendi fikirlerimizin ötesindeki gerçekliğin nasıl olduğuyla giderek daha az ilgilenmemiz demektir. Bizim için aşina olduklarından dolayı kendi imgelerimize ve yargılarımıza sıkı sıkıya sarılır, böylece kendimizi güvende hissederiz. Tabii doğal olarak yaşam daha da sıkıcı bir hâl alır ve tekdüze bir işe dönüşür, yaşama sevincimiz donma noktasının altına düşer ve umut edilecek yeni ve heyecanlı hiçbir şey kalmaz. Ve gene doğal olarak yaşamın gerçekleri sürekli üzerimize çöker ve biz - kısmen yaşadığımız krizler yoluyla - kendimize ilişkin nasıl sahte bir tablo yaratmış olduğumuzu tekrar tekrar farketmek zorunda kalırız.

Bunun aksine Joker, bizim bir şeyin mükemmel olup olmadığını ya da hata yapıp yapmadığımızı umursamayan ve karmaşık olmayan, güleç yönümüze işaret eder. Utanmaktan ve başaramamaktan ya da kendini gülünç duruma sokmaktan korkmadan neşeyle yeni şeyleri dener. Eğer bir şey yolunda gitmezse başarana ya da ilgisini yitirene kadar denemeye devam eder. Kalbinin derinliklerinden mutlu olmayı sever ve yaşamdaki tüm olasılıklar ile bu dünyanın bize sunduğu uçsuz bucaksız çeşitlilik onu hayrete düşürür.

---

[3] Sheldon B. Kopp, *Kopfunter hängend sehe ich alles anders*, Münih 1982 (Diederichs), s. 13.

JOKER

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Çocuk, naif budala
GÖREVİ:	Önyargı olmaksızın yeni şeyleri deneme, oyunbaz öğrenme
HEDEFİ:	Yaşamda neşe, oyunla deneyim kazanma
TEHLİKESİ:	Sakarlık, şaşkınlık, kafa karışıklığı, dikkatsizlik, aptallık
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Maceraperestlik, merak, güvenilir içgüdüler, şaşırtıcı açıklık, kaygısız neşe, deneme arzusu

BÜYÜCÜ

AZİZE

Klasik kahramanın iki ayrı - biri göksel, diğeri ise dünyevi olmak üzere iki çift - ebeveyninin olması çok tipiktir. Biz bu tabloya, gerçekte güçlü tanrıların çocukları olan, ama - kraliyet ailesi gibi - dünyevi bir anne ve baba tarafından büyütülen kahramanları anlatan birçok efsaneden dolayı aşinayızdır. Hatta bazen bu durum kahramanın soyunun bilinmemesi motifiyle maskelenmiştir. Masallar genellikle üvey anne ve baba tarafından büyütülen kahraman teması ile sık sık "diğer ebeveyn"i vurgularlar.

Büyücü ve Azize
Göksel Ebeveyn

Büyücü ve Azize, kahramanın göksel ebeveynini temsil ederler ve eril ile dişilin göksel düzeydeki, yani "düşünsel dünya"daki kutupsallığının simgesidirler. Bu kitapta "eril" ve "dişil" ifadelerinin geçtiği yerlerde kastedilmeye çalışılan şey rollerin paylaşımı ya da tüm eril ve dişil nitelikler değil, tamamıyla bu terimlerin sembolik anlamlarıdır. Arketipsel eril ile arketipsel dişil, iki asli prensibin - yin ile yang gibi - ifadesidirler ve ancak birlikte bir bütün oluşturabilirler. Bilincimizin gerçekliği algılamasını sağlayan ikiliğin (dualitenin) her iki kutbunun simgesidirler (bkz. s. 42'deki tablo).

Aynı ikilik kendisini, bizi bilgiye götüren iki - büyülü ve mistik - yolda da gösterir. Bu yollar sırasıyla doğa ile karşılaşmanın iki temel olası sonucuna karşılık gelirler: müdahale etmek veya adapte olmak[1]. Büyücünün yolu Faustcu bireyin katettiği yoldur - bilgiyi arayışında - doğayı keşfeder, onun içine sızar, anlamak ve sonunda ona hükmetmek için onun sırlarını ortaya çıkarmak ister. Hepsinden önemlisi bu yol Batılı insanın yoludur ve teknolojinin tüm lütfu ve lanetiyle birlikte bugünkü yaşam standardımızı oluşturmuştur. Bu, "mümkün olan her şeyin" yapıldığı dışsal gücün ve eylemin aktif yoludur; eğer işler ters giderse ya da rahatsız edici şeyler yaşanırsa, onları "bertaraf etmek" gene mümkündür. Her iki durum karşısında da Büyücü'nün enerjisi, mistik insanoğlunun yolunu gösteren ve "olayları olmaya bırakabilme" sanatını temsil eden Azize'nin aksine aktif davranışa yönelmiştir. Bu mistik yolu katetmek demek bir yandan sabrı

[1] Darwin'in İngilizce'de "survival of the fittest" olarak geçen teorisinin de iki olası anlamı vardır. Bu teoriyi ilk bakışta "en güçlü olanın hayatta kalması" olarak anlamak mümkünken, bir diğer anlamı da "en iyi adapte olanın hayatta kalması"dır, çünkü "fit" kelimesi güçlü ve sağlam anlamına geldiği gibi, aynı zamanda adapte etmek/olmak, uymak/uydurmak anlamına da gelir.

ERİL	DİŞİL	ERİL	DİŞİL
Aktif	*Pasif*	*Logos*	*Eros*
Sağ	*Sol*	*Nedensel*	*Benzeşen*
Üst	*Alt*	*Soyut*	*Somut*
Gündüz	*Gece*	*Analiz*	*Sentez*
Güneş	*Ay*	*Ayrıntılı*	*Bütünsel*
Met	*Cezir*	*Ayırma*	*Birleştirme*
Bilinç	*Bilinçdışı*	*Dış*	*İç*
Zihin	*Ruh*	*Mesafe*	*Yakınlık*
Akıl	*Sezgi*	*Direkt*	*Endirekt*
Nicelik	*Nitelik*	*Yaygın*	*Yoğun*
Sahip olma	*Olma*	*Aşırı*	*Ölçülü*
Sızan	*Geçirgen*	*Doğrusal*	*Dairesel*
Eyleme geçme	*Olmaya bırakma*	*Köşeli*	*Yuvarlak*
Meydana getirme	*Tasavvur etme*	*Sert*	*Yumuşak*
Gerilim	*Gevşeme*	*Hırçın*	*Ilımlı*
Yenileme	*Muhafaza etme*	*Açıklama*	*Gizleme*
Etki etme	*Tepki verme*	*Kanun*	*Gelenek*
Dışa dönük	*İçe dönük*	*Aydınlık*	*Karanlık*
İstemli	*İstem dışı*	*Majör*	*Minör*
Kavram	*Resim*	*Sabit*	*Değişken*

deneyimlerken tanrısal olan tarafından bulunana, dokunulana ve dönüşene kadar hazır durmak demektir. Daha basit ifadeyle, Büyücü arar, mistik ise kendisini bulunmaya bırakır. Her ikisi de bilgiye giden, beynimizin iki yarısı gibi benzeşimlerini "yaratılış"ın kutupsallığında bulan yollardır. Hiçbirisi diğerinden daha önemli, daha doğru ya da daha iyi değildir. Her iki yol da aşırıya kaçıldığında kötü, ama doğru ölçüde katedildiğinde de iyi ve değerlidir. Hikâyemizin kahramanının – her birimizin olduğu gibi – hedefe ulaşmak için iki yolu da sırasıyla katetmesi gerekir.

Büyücü
Göksel Baba

BÜYÜCÜ

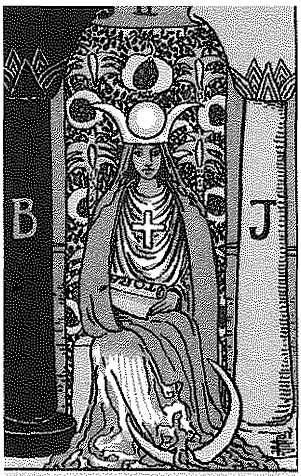
Büyücü aktif, yaratıcı prensibi simgeler. Her şeyi aydınlatan, şeffaflık ve berraklık için çabalayan güneş bilincidir. Kart, onu eyleme kendi gücüyle geçmeyen, ama enerjisini yukarıdan alıp bu enerjiyi toprakta etkin kılan bir usta pozisyonunda gösterir. Yukarısı ile aşağısı arasındaki bu bağ aynı zamanda değnek ve sonsuzluk işareti ile de ifade edilmiştir. İki dünya arasındaki ilişkiyi ve aralarındaki sürekli ve dönüşümlü değiş tokuşu temsil eder.

Büyücünün önündeki – dört sayısına karşılık gelen – kare masa dünyevi gerçeklik düzeyi demektir. Masanın üzerinde yer alan dört Tarot serisine ait semboller – Değnek ve Kılıç, Kupa ve Para – dört elementin simgeleridir: ateş ve hava, su ve toprak. Genel anlamda ise bütünlüğü anlatmaktadır, çünkü eski Greko-Romen öğretilerinde yaratılışın bütünü bu dört element ile biçimlenmektedir. Bu dört element masanın üzerinde görevler olarak, yani Büyücü'nün yaşamda üstesinden gelmesi gereken görevler olarak durmaktadırlar. Dolayısıyla bu kart zekânın ve becerinin, aynı zamanda da bize yaşamda üstesinden gelmemiz için verilmiş olan ve bu sayede bütünlüğe ulaşabileceğimiz görevleri yerine getirme isteğinin ve gücünün temsilcisidir.

Doğrusu şu ki Büyücü bir şarlatan değil, aksine üstün hedeflere yönelmiş, kırmızı güller (ilahî sevgi) ve beyaz zambaklar (ruhun saflığı) ile tasdik edilmiş değerli bir güçtür. Bu durum Waite'in Tarot'sunda "asalet" teması anlamına gelen altın rengi fon ile de doğrulanmaktadır.

BÜYÜCÜ	***Anahtar Sözcükler***
ARKETİPİ:	Yaratıcı, usta
GÖREVİ:	Aktivite, inisiyatif alma, dürtü verme, görevlerle yüzleşme ve onların üstesinden gelme
HEDEFİ:	Ustalık, kişinin kendi potansiyelini gerçekleştirmesi, algılama
TEHLİKESİ:	Megalomani, omnipotans (her şeye muktedir olma) fantezileri, şarlatanlık
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Özgüven, büyük enerji rezervleri ile bağlantıda olma

Azize
Göksel Anne

AZİZE

Büyücü'nün karşıt kutbu olarak Azize, pasif ve alıcı prensibi simgeler. Kendisini rehberlik edilmesine bırakmaya ve bir dürtüye tepki vermek için doğru anı beklemeye sabırlı bir isteklilik ifadesidir. Her şeyin bir zamanı olduğunu bilir; olayların akışına zamansız müdahale etmeksizin onları olmaya bırakmayı sever. Dolayısıyla bu kart, bize belirli bir yolu gösteren ve sürekli güvenilir bir şekilde, harekete geçip geçmeyeceğimizi, eğer geçeceksek ne zaman, nerede ve nasıl geçeceğimizi söyleyen içsel sesimize olan güvenimizi temsil eder.

Azize, almaya istekli oluşunun sembolü olarak her ikisi de üste doğru açılan iki sütunun arasında oturmaktadır. Sütunların üstünde B ve J harfleri vardır. Bu harfler Tevrat'ta bahsi geçen, Kudüs'teki ilk tapınağın hikâyesine dayanmaktadır. Kral Süleyman bu tapınağın önüne iki sütun diktirmiş ve bunlara Boaz ve Jakin adlarını vermiştir (II. Tarihler 3:17 ve I. Krallar 7:21). Bu konuda birçok spekülasyon yapılmış olmasına karşın sütunların ve adlarının esas anlamı bilinmemektedir. Bu iki sütun özellikle masonluğun sembolizminde oldukça sağlam bir yere sahiptir. Tarot kartında bu sütunlar siyah ve beyazdırlar, dolayısıyla aydınlık ile karanlık, gündüz ile gece, yaz ile kış, bilinç ile bilinçdışı arasındaki gibi asli kutupsallığı temsil ederler.

Azize, tacıyla bu kutupsallığın merkezindedir, çünkü her iki kutbun da önemi onun için eşittir. Ayırmaz ve değer biçmez, bilir ki ancak iki kutup birlikte bir bütün olabilirler. Her kim ki onları karşıt olarak bölerse, yalnızca asli 'bir'liğini yitirmekle kalmaz, aynı zamanda berraklık yerine giderek artan bir tek yanlılık edinir.

Bu bilgi çerçevesinde B ve J harflerini Baal ve Yahveh şeklinde okumak da mantıklı olacaktır. Baal, Kenanlıların kültü bir ay, dolayısıyla bir gece kültü olan güçlü Gökyüzü/Cennet Kraliçesi Astarte'nin eşidir. Tevrat'ta

bahsi geçen Yahveh (Yehova) de Işık Tanrısı[1] olarak tapılan, - tüm ataerkil tanrılarda olduğu gibi - karanlığın güçlerine karşı savaşmayı seçen bir tanrıdır.

Her iki güç de aynı değerdedir, en derin (aynı zamanda da en yüksek) düzeyde ışık ve karanlık, iyi ve kötü, Tanrı ve Şeytan, yaşam ve ölüm gibi tüm düşmanca bölünmeler yanlıştır, çünkü gerçekçi değildir. Kalbimizin derinliklerinde biliriz ki ancak aydınlık ve karanlık tüm sınırlamalara ve değer biçmelere rağmen evliliklerini kutladıkları zaman bütünlüğe kavuşulabilir. Her şeyi kucaklayan 'bir'liğe ilişkin bu içgörü, bu derin bilgi Azize tarafından temsil edilmekte olan "rahmin bilgeliği"dir ve bu onun kucağında tuttuğu ilahî yasa Tora[2] ile ifade edilir. Azize yasada yazanlara birebir inanmaz ama söylenen her şeyin ardındaki gerçek anlamı sezer, aynı Meryem için İsa'nın doğum hikâyesinde oldukça güzel şekilde ifade edildiği gibi: "Meryem ise bütün bu sözleri derin derin düşünerek yüreğinde saklıyordu," (Luka 2:19).

Aym kavram, üzerinde Ay'ın üç fazının - büyüyen (☽), dolunay (○), küçülen (☾) - gösterildiği tacı ile de betimlenmekte, böylece doğanın dairesel döngüsü ve beraberinde ay bilinci vurgulanmaktadır ki kart bunu temsil eder. Güneş ışığındaki gibi bir netlikte ve belirginlikte olmasa da, Ay'ın olayları algılamamızı sağlayan endirekt ışığıdır. Güneş ışığı ortaya çıktığında gözden kayboldukları için daima güneş bilincinin gözünden kaçan karanlık alanlara ilişkin içgörülerimizi mümkün kılar. Dolayısıyla Azize, rüyalar âlemi, algılama ve hissetme, bağıntıları sezme anlamına gelir. Gündüz bilincimiz bir çeşit "alaca karanlık kuşağı"na doğru alçaldıkça artan bir canlılıkla coşan en derin ilham kaynağıdır.

---

[1] Bu ifadeye ilişkin bir kayıtlama notu gerekmektedir, çünkü İsrail halkının büyük bir çoğunluğu, rahiplerin tüm hoşnutsuzluğuna rağmen Cennet Kraliçesi Astarte'yi Yahveh'in eşi olarak kabul etmektedir.

[2] Tora, Tevrat'ın başlangıcı olarak kabul edilir ve Musa'nın ilk beş kitabıdır. Bu kitaplar Yahudi toplumunun yasalarını içerirler ve bu nedenle ilahî yasa ile bir tutulurlar. Aslen - ve sinagoglarda günümüze kadar - bu kitaplar parşömene yazılmışlardır ve kartta Tora'nın parşömen olarak görünmesi bu yüzdendir.

AZİZE

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ: Gökyüzü/Cennet Kraliçesi

GÖREVİ: Dışsal veya içsel bir dürtüyü sabırla bekleme, doğru anı bekleme, alıcı ve kabullenici olma, bir yankı vazifesini görme, hazır olma

HEDEFİ: Sezgisel kesinlik, derinlemesine kavrama, bağıntıları algılama, rüyaları anlama, gelişmeleri hissetme

TEHLİKESİ: Gerçeklerden kaçma, tereddüt etme, süreğen kararsızlık

YAŞAMDAKİ DUYGUSU: Olmaya bırakabilme, kendisine rehberlik edileceğine güvenme, bilincin bulutlandığı durumda esinlenme

III
İMPARATORİÇE

IV
İMPARATOR

Göksel ebeveynin düşünsel dünyadaki arketipsel eril ile arketipsel dişili temsil edişi gibi, dünyevi ebeveyn de bu arketipsel prensiplerin somut düzeydeki temsilcileridir: Doğa Ana (İmparatoriçe) ile Islah Etme ve Medenileştirme Gücü (İmparator) olarak. Eğer bu iki güç birbirleri ile uyum içerisindelerse insanoğlu korunaklı, güvenli ve olumlu bir ortamda yaşar. Yaşam kaynağı olan Doğa Ana daimî olarak yeni ürünlerin büyümesini sağlarken, İmparator ise hasadı gerçekleştirir. Doğa Ana kendisini asli vahşiliği ile gösterirken, İmparator bu vahşiliğin göbeğinde tarlaları nasıl ekeceğini ve insanların, içinde kendilerini doğanın çalkantılarına karşı güvende hissedecekleri korunaklı alanları nasıl inşa edeceğini bilir. Aksi takdirde doğa, insanlar için soğuk, sıcak, sel veya fırtına biçimlerinde sıkıntılara neden olur. Doğa Ana dairesel değişim döngüsünün özü iken, İmparator bu dalgalanmaları sürekli olarak mümkün olduğunca dengelemeye ve düzenlemeye gayret eder. Doğa Ana yıllarca ardı ardına muhteşem meyveler verebilir, ama bir an gelir çocuklarını aniden açlıktan ölmeye bırakır. İmparator bu dalgalanmaları dengelemek için tahıl siloları ve buzdolapları yapar, doğanın ısı değişimlerine hazırlıklı olmak için ısıtıcılar ve klimalar üretir.

İmparatoriçe ve İmparator
Dünyevi Ebeveyn

Sağlıklı bir ölçüde olduğu takdirde, İmparator'un çabası doğru uygarlaşma, yani doğanın ham ve ilkel vahşiliğinin ıslahı demektir. Ancak İmparator'un gücünün aşırıya kaçması bizi tüm dairesel döngülerin doğrulmasına, düz akmaya zorlanan nehirlere, beton ormanlarına, asfalt yığınlarına, monoton parklara, kare biçimi verilmiş ormanlara ve yapay, plastik bir dünyanın steril çoraklığına götürür. Bu yapılar çok katı bir oluşum hâline geldiğinde ise Doğa Ana onu nasıl yumuşatacağını ve dağıtacağını bilir. Çirkin beton duvarlara sevgiyle sarmaşıklar örer ve yıkıntı alanlarını çiçek halılarıyla donatır. İmparator ne yaratırsa yaratsın, ona göz kulak olmadığı takdirde yarattığı şey körelecek, tohuma kaçacak ve Doğa Ana'nın kucağına geri düşecektir.

Doğa Ana olarak İmparatoriçe doğal olan her şeyi, öte yandan İmparator da insan eliyle yaratılmış olan her şeyi temsil eder. İmparatoriçe yuvarlak olan demektir, çünkü düz çizgi onun dünyasında istisnadır. İmparator ise düz olan her şeyi temsil eder, çünkü elleriyle ya da makina-

larıyla düzgün ve kare biçiminde şeyler üretmeyi tercih eder. İmparatoriçe'nin zamanı deneyimlemesi bile yuvarlak ve daireseldir, başlangıç ve son yoktur ve bu hiç değişmez. Bunun aksine İmparatorun zamanı doğrusaldır. Bu zamanın içerisinde her şeyin bir başlangıcı ve sonu vardır – ve bu ikisinin arasındaki süreçteki gelişime ilerleme adını verir. Bu nedenle İmparatoriçe'nin dünyasında geçip giden her şeyin yeniden ortaya çıkacağı herkesce bilinir ve buna yeniden doğumun ebedî çarkına olan inanç eşlik eder. Öte yandan aynı kesinlikle de bilinir ki İmparator'un doğrusal dünyasında her şeyin bir başlangıcı ve sonu vardır, dolayısıyla sonuç olarak dünyaya bir kere geliriz.

İmparatoriçe
Dünyevi Anne

Doğa Ana doğurganlığının sembolleri – giysisindeki narlar, buğday tarlası, orman, nehir – ile donanmış ve çevrelenmiş olarak tahtında oturur ve bu onun verimli toprak, tüm yaşamı doğuran kaynak olduğunu gösterir. Tacındaki on iki mücevher yılın on iki ayını temsil eder ve onun mevsimlerin yöneticisi olduğunu gösterir. Tahtındaki Venüs sembolü Doğa Ana'nın gözeten, besleyen ve doğuran barışçıl yönünü vurgular. Doğal afetler olarak kendini gösteren vahşi ve yıkıcı yönü ise kartın arka planında yer alır.

İmparatoriçe yaratıcılığın ve yaşam gücünün mutlak kartı, yeniye tekrar tekrar yaşam veren, hiç tükenmeyen temel kaynaktır. Verimli evreleri, canlı gelişimleri ve yenilenme döngülerini simgeler.

İMPARATORİÇE	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Anne (Doğa Ana)
GÖREVİ:	Doğurgan olma, dünyaya yeni bir şey getirme
HEDEFİ:	Yaşam gücü ve büyüme, döngüsel yenilenme, yaşamı kabul ve onaylama
TEHLİKESİ:	Kontrolsüz büyüme, değişkenlik, tutarsızlık
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Verimli bir zeminde yol alma, kendini canlı hissetme, döngüleri bilme, berekete olan inanç

İmparator
Dünyevi Baba

İmparator yapının, düzenin, netliğin ve gerçekliğin simgesidir. Bir ata olarak, hem güvenliğin ve düzenin garantisi, hem de büyük bir sorumluluğun taşıyıcısıdır. Sahip olduğu bu değerli güç, azminde ve kırmızı ipi elden kaçırmama yeteneğinde yatar. Baba imajının 20. yüzyıldaki yıpranmışlığı nedeniyle, çoğu kimse temsil ettiği değerlerin geçerliliği kalmadığını düşünebilir, hatta onun fikirleri, arzuları ve niyetleri gerçeğe dönüştüren gücü simgelediğini kolaylıkla unutabilir. Ama o gene de, bir işin uygun bir şekilde

nasıl yapılacağını bilen, yapan, gerçekleştirendir. Her şeye rağmen, hiç de adil olmayan bir şekilde sıkça suçlandığı gibi yaşama düşman değildir. Aksine sağ elinde asa olarak bir Mısır haçı tutmaktadır ki bu haç daire ve sopa kısımlarının ortaya koyduğu biçimiyle dişi ve erkeğin yaşayan bağını temsil eder. Bu haç Mısırlılar için en net ve basit ifadeyle yaşam sembolüdür. Asa onu yaşamı koruyan ve sürekliliğini sağlayan bir güç olarak tanımlar.

İMPARATOR

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Baba (Sam Amca)
GÖREVİ:	Fikirleri, niyetleri ve istekleri yılmadan gerçeğe dönüştürme
HEDEFİ:	Düzen ve güvenli bir ortam kurma, yapılandırma, dayanıklılık
TEHLİKESİ:	İnatçılık, mükemmelliyetçilik, katılık, sertlik
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Sorumlulukların bilincinde olma, kırmızı ipi elden bırakmama, gerçekçi tavır ve ağırbaşlılık

Göksel ve Dünyevi Ebeveynler

Bu ebeveyn çiftleri, gösterilen sıralama ile kahramanın yolculuğunun temel temasını ve bölümlerini içeren temel bir düzen oluştururlar (bkz. şekil 10).

Her iki çift ilk dört kartta şöyle bir sıralamayla yer alır: eril (I), dişil (II), dişil (III) ve eril (IV). Tek sayıların eril, çift sayıların ise dişil olarak değerlendirildiğini göz önüne alacak olursak için, İmparator III, İmparatoriçe ise IV olsaydı daha anlamlı olurdu diye düşünülebilir. Ama kartların bu özgün dağılımı önemli mesajlar içermektedir:

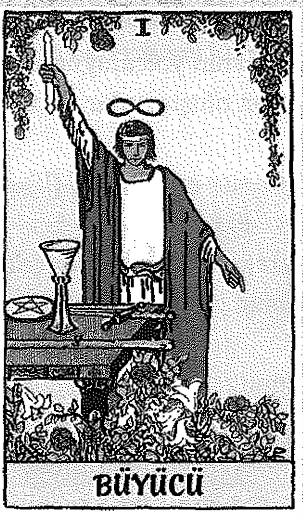
1. Dünyevi düzey göksel dünyanın aynasal görüntüsüdür, dolayısıyla dünyevi ebeveynin sanki bir aynada gibi ters yer alması da bundandır.

2. Bu dünyada somutlaşan ve biçim alan her şey dört sayısının ritmine tabidir. Bir şeyin biçim alabilmesi için karşısında pozitif bir yankı, yani almaya isteklilik (II) bulan dölleyici bir dürtüye (I) gereksinimi vardır. Yankı olmazsa dürtü etkisiz kalır. Dürtü olmadan da yankı olmaz. Fakat, ikisi birbirlerini buldukları zaman – bir ile iki, üç olabilmek için birleşirler – meyve olgunlaşır (III) ve bu meyve sonunda kendi somut biçimini (IV) alır. İnsanoğlu bağlammda ise bu adımlar şunlara denk gelir: sperm (I), yumurta (II), cenin (III) ve bebeğin dünyanın ışığını gördüğü ve kendi biçiminin de görünür hâle geldiği an (IV). Yaratma sürecinde ise bu adımlar şöyledir: fikir (I), pozitif rezonans, yani etkisizce boşa gitmemesi için gerekli olan verimli zemin (II), projenin olgunlaşması (III) ve somut bir şekilde gerçeğe dönüşmesi (IV).

3. Bu yapının, kahramanın yolculuğuna ilişkin önemli bir bildirimi de vardır. Bu dört kart yolculuğun ne hakkında olduğunu ve yolun hangi güzergâhında hangi görevlerin yerine getirilmesi gerektiğini gösterir. Eril yol iradenin, bilinçlenmenin yoludur. Ama aynı zamanda da yasa yoludur, çünkü burada yaşamın ve dünyanın kurallarını keşfetmek ve öğrenmek önemlidir. Tek haneli sayılardan oluşan kartların yoludur ve Büyücü'nün (I) hâkimiyetindedir. Kartların niteliğine uygun olarak, güzergâhında aranıp bulunacak ve üstesinden gelinecek zorlu görevlerin, meydan okumaların bulunduğu aktif yoldur. Bir anlamda, yolun bu bölümü yaşamın ilk

Büyücü'nün eril yolu.
İradenin ve yasanın yolu

Mistik dişil yol.
Arzuların ve lütfun yolu

... rahimden ayrılmayı sağlar ve
benliğin gelişimine götürür.

... eril güç sembollerinin üstesinden
gelinmesini sağlar ve
bütünlüğe götürür.

Şekil 10. Göksel ve Dünyevi Ebeveynler.

yarısını temsil eder. Her birimizin içinde var olan kahramanın, bu yolu katederken kendisini anne rahminden koparması (III = İmparatoriçe), dünyaya açılması ve bir yetişkin olması onun için önemlidir. Sonra, yaşamın ortasında farklı belirtiler ortaya çıkar. Şimdi iki haneli sayılardan oluşan kartların gösterdiği, bizi aşağılara ve içeriye doğru, yaşamın bilinçdışının gizemli derinliklerindeki sırlarına götürecek olan dişil yolda liderliği el alan Azize'dir (II). Bu yolda öğrenilmesi gereken ders "olayları olmaya bırakılme" sanatıdır. Artık yüzleşilmesi gereken görevlerin üstesinden en kurnaz taktiklerle bile gelmek mümkün değildir. Şimdi kendini bütünüyle adama zamanıdır, çünkü bu yolda yatan şeyler öyle enine boyuna düşünerek ya da akıllıca sözlerle değil, yalnızca ve ancak bu deneyimlere kayıtsız şartsız kendini vererek çözülecek şeylerdir. Bu, arzuların ye lütfun yoludur ve bu yolda *biz* istediğimiz zaman değil, *o* istediği zaman ilerleyebiliriz. Dolayısıyla, eğer ilk yarı anne rahminden (III = İmparatoriçe) ayrılmayı ve büyümeyi kapsıyorsa, şimdiki zorlu görev de yeniden mütevazı olmak, kazanmış olduğumuz eril güç simgelerini (IV = İmparator) bir kenara koymak ve kendimizi daha yüksek bir gücün rehberliğine bırakmaya güvenmektir. Mitoloji uzmanı ve Jungçu Joseph Campbell bu süreci şöyle tanımlar: "Biyografinin bu öğleden sonrasında arzularımızın ve korkularımızın normal simgeleri kendi karşıtlarına dönüşürler; çünkü artık söz konusu olan yaşam değil ölümdür. Dolayısıyla terkedilmesi güç olan rahim değil fallustur."[1] Bununla birlikte, bu zorlu görevler için egonun yeterince sağlamlaştırılması gerekir ve bu nedenledir ki yolun bu iki bölümü tersine bir sıra ile katedilemez. Azize'nin yoluna koyulmadan önce yolun ilk bölümü olan Büyücü güzergâhında egonun güçlü bir şekilde geliştirilmesi ve sağlamlaştırılması, yaşama ilişkin kuralların keşfedilmesi gerekir. Yolun ikinci bölümü, bizi egonun üstesinden gelmeye ve onun da ötesi, yeniden bütünlüğe götüren, mistik insanoğlunun lütuf yoludur.

[1] Joseph Campbell, *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*, İstanbul 2000 (Kabalcı Yayınevi), s. 23.

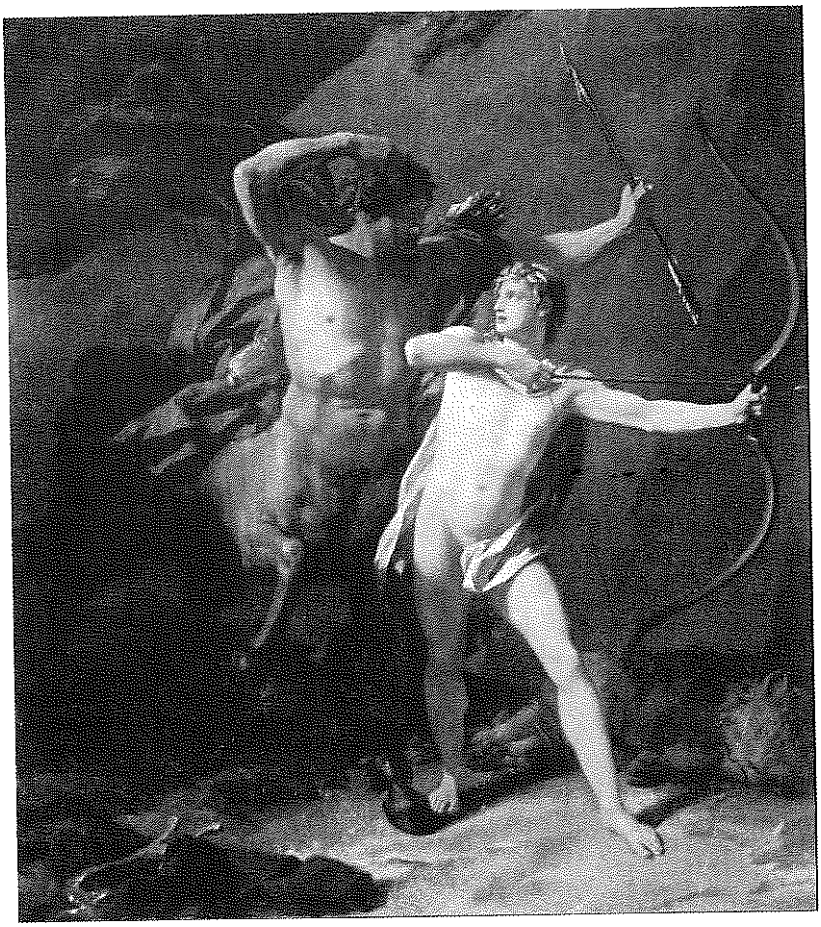

V
AZİZ

Bu kartın orijinal adı olan "Hierophant" antik çağda herkese açık olmayan dinî topluluklarda başrahiplere verilen isimdir. Bu kelimenin kökeni Yunancadır ve "kutsal olan şeyleri öğreten kişi" (*hieros* = kutsal, *phantes* = öğretmek) anlamına gelir. Diğer Tarot destelerinde bu kart doğrudan Başrahip ya da – en azından daha eski olan destelerde – Papa olarak adlandırılır. Tahtın önündeki iki anahtar ilk papa olan Petrus'a bir atıftır. İncil'e göre İsa Petrus'a şöyle demiştir: "Göklerin hükümranlığının anahtarlarını sana vereceğim; yeryüzünde her ne bağlarsan, göklerde bağlanmış olacak ve yeryüzünde her ne çözersen, göklerde çözülmüş olacak," (Matta 16:19). Yaygın inanışa göre anahtarların bu gücü sayesinde Petrus Cennet'in kapısının bekçisi olmuş, iki anahtar da papalığın armasının sembolü hâline gelmiştir. Üç katlı tacı, giysisinin önündeki üç haç ve üç haçlı asası onun üç düzeydeki sorumluluğunun sembolleridirler: vücut, ruh ve akıl ya da Cennet, Yeryüzü ve Cehennem.

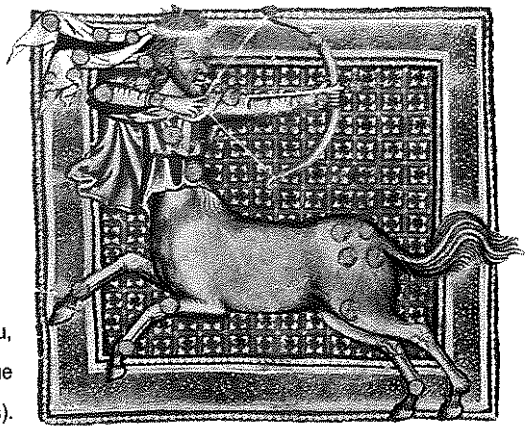
Aziz
Kahramanın Eğitimi

Önceki resimlere kıyasla, arketipsel ana figürün fazlasıyla büyütülmüş olmasının yanı sıra başka insan figürleri de ilk defa bu kartta yer almaktadır. Bu insanlar Aziz'den gelecek olan talimatları almak üzere tahtın önünde diz çökmüş olarak ya da ayakta bekleyen çömezlerdir. Bu motifle, çocuğun bilincinin aydınlaması, bir diğer insanı ilk defa olarak algılaması ve ebeveynini veya diğer yetişkinleri olduğundan büyük görmesi arasında paralellikler vardır. Bu, çocuğun ilk birlik duygusundan, herkes ve her şeyle olan bağlılık hissinden sıyrılarak ilk defa olarak "ben" demeye başlamasının, giderek kendisi ile diğerleri arasındaki farklılıkları ve sınırları kavramasının zamanıdır.

Aziz'in bağıntısı ise kahramanın eğitimi, dış dünyada karşılaşacağı şeylere karşı hazır hâle getirilmesidir. Kart kahramanın vicdanının biçim aldığı, iyi ile kötüyü birbirinden ayırmayı öğrendiği zaman demektir. Aynı zamanda Tanrı'ya olan güveni temsil eder. Bu güven çocuklukta gelişir ve kahramanın yolculukta buna ihtiyacı vardır. Eğitimin can damarı Aziz'in kutsayan elinde görülür: yukarıya doğru olan parmaklar görülebilen (görünüşte olan) dünyayı gösterirken, aşağıya kıvrık parmaklar da görülemeyen (örtülü ve görünenin ötesi/transandantal) dünyayı temsil eder. Sayısal mistisizmde parmaklarımızın sayısı olan beş, anlamı,

Chiron, Akhilleus'a öğretirken (Jean Baptiste Regnawlt, Louvre, Paris).

Okçu bir Kentaur (Yay burcu, Tractatus sphaera, Bibliothèque Nationale, Paris).

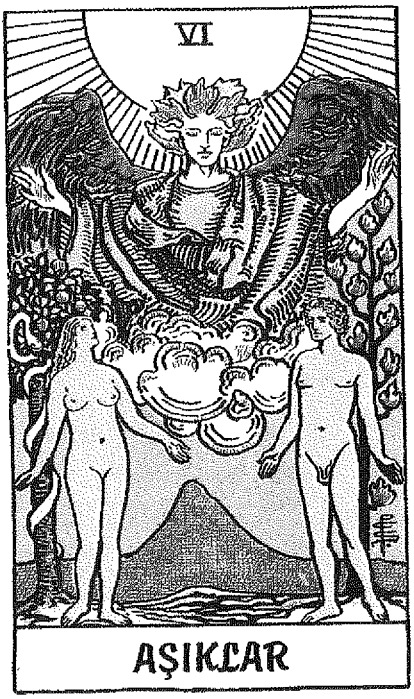
bir şeyin esasını, özü temsil eder (Latince quint = beş, essentia = yaradılış)[1]. Dolayısıyla buradaki mesaj şudur: Esas olan anlamı ancak dikkatlerini her iki yöne de verenler kavrayabilirler. Yalnızca dışarıya bakan kişi nasıl yönü ve yaşamda asıl olanı bulamazsa, yalnızca görünenin ötesi için can atan kişi de bulamaz. Bu nedenle kahramanın her iki dünyadan da geçmesi gerekir ki özü bulabilsin: dış dünya, güneşin gündüz kuşağına karşılık gelen bilinç dünyası ve iç dünya, güneşin gece yolculuğuna karşılık gelen bilinçdışı dünya.

Nibelunglar Siegfried'in cüce Reginn tarafından nasıl göğe yükseltildiğini anlatırlar. Yunan mitolojisinde ise bilge Kentaur Chiron'dan öğretmen ve eğitmen diye saygıyla bahsedilir. İason, Asklepios, Akhilleus ve Herakles gibi birçok kahramana yaşamlarının sonraki yolculukları için bilgi ve beceri kazandırmıştır. Kentaur genelde Yay burcunun motifidir ve bu burç da arketipsel olarak Aziz'e karşılık gelir.

AZİZ	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Aziz
GÖREVİ:	Neyin görünür, neyin örtülü olduğuna dikkat etme ve bunu gözetme, anlam arayışı
HEDEFİ:	Öz, anlam, yön bulma
TEHLİKESİ:	İkiyüzlülük, bezginlik, "guru" özentisi
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Sırtını Tanrı'ya olan inanca dayama, anlamı derin şeyler deneyimleme

[1] Ç.N. "Öz" kelimesi Almanca "Quintessenz" ve İngilizce "quintessence" kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmıştır.

VI
AŞIKLAR

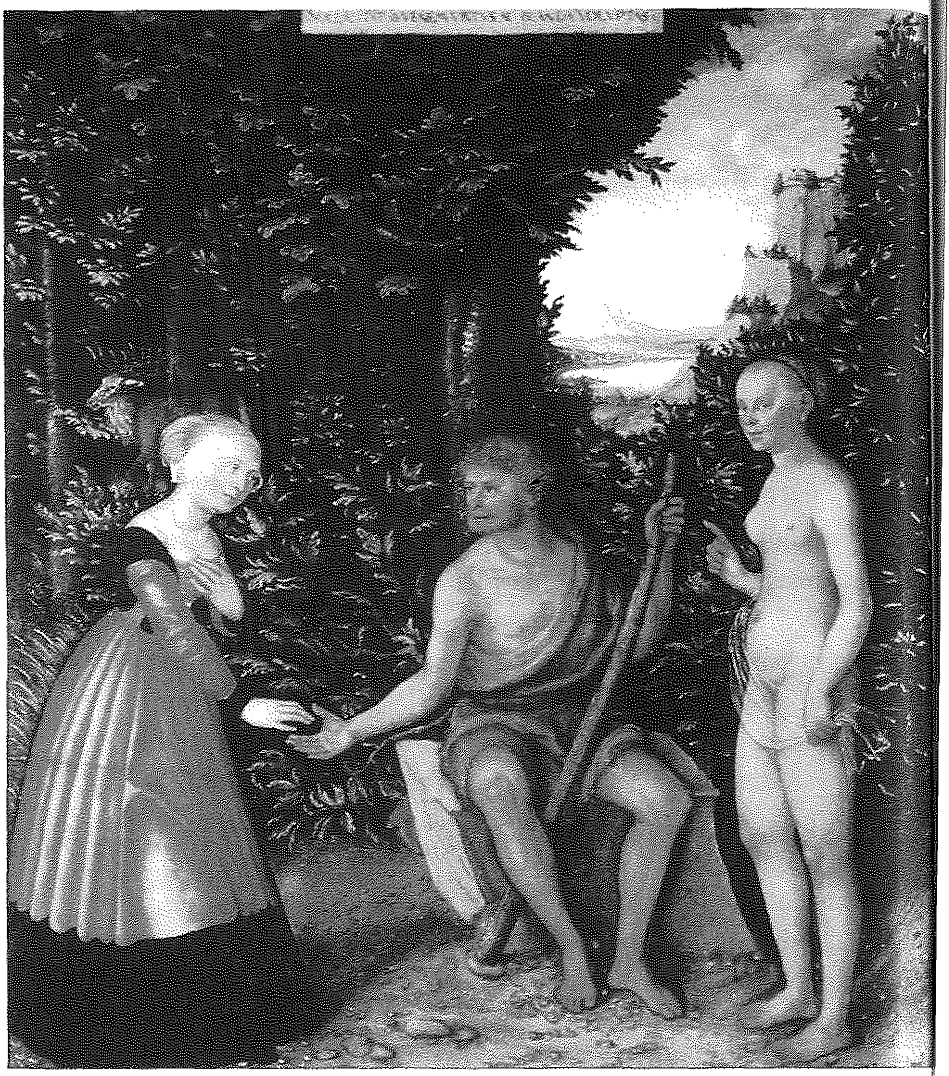
Waite'in Tarot'sunda ve daha birçok güncel Tarot destesinde Aşıklar kartında saf aşk teması resmedilir. Âdem ile Havva, kovulmadan önce cennette çıplak ve masum bir şekilde sevgililerin baş meleği Raphael'in kutsaması altında durmaktadırlar. Hayat Ağacı ve etrafına bir yılan sarılmış, elma veren Bilgi Ağacı arkalarında yükselir. Arka plandaki dağ ise en yükseklerdeki deneyimleri, dorukları ve en büyük mutluluğu yaşamayı simgeler. Kahramanın yolunun güneşin yolculuğu olduğu benzetmesinden yola çıkacak olursak, bu kartta kendimizi onun öğlen zamanındaki pozisyonunda, en tepede olduğu noktada buluruz ve bu aynı zamanda bilinçlenme yolunda en muhteşem deneyimdir.

Aşıklar
Karar Verme

Karşıt kutbu olan gece yarısında, yani Şeytan kartında göreceğimiz gibi bu kartın yenilenen tasarımının haklı bir nedeni vardır. Ancak kahramanın yolculuğunun bu aşamasının ne anlama geldiğini anlayabilmek için eski Tarot kartlarındaki motifi gözümüzün önüne getirmemiz gerekir: annesiyle sevgilisi arasında duran genç bir adam. Tepesinde elinde bir yayla Cupido durmaktadır ve Cupido'nun oku birazdan gence saplanacaktır. Okun onu tutuşturmasıyla genç, ateşli bir kalple bundan böyle - sevgili tarafından simgelenen - kendi yoluna gitmek üzere babaevinden - annesinden - ayrılmaya karar verecektir. Ancak bu resmi o kadar da göründüğü gibi okumamak gerekir, çünkü bu noktada kesinlikle henüz sevgilisinin kalbini kazanabilmiş değildir. Belki onu bir kere, kısa bir süreliğine görmüş ya da ondan bahsedildiğini duymuştur ve şimdi onu kurtarmak, fethetmek veya özgürlüğüne kavuşturmak ya da her ne yapması gerekiyorsa onu yapmak istemektedir. Bu, Mozart'ın Sihirli Flüt'ünde Tamino'nun Gece Kraliçesi'nden güzel kızı Pamina'nın muhtemelen kötü kalpli Sarastro tarafından kaçırıldığını ilk olarak öğrendiği ve tutkuyla onu kurtaracağına yemin ettiği andır. Özgür irade ile ve yürekten verilen bu temiz karar, kesinlikle bilinçlenme yolunda yaşanan en yoğun mutluluk deneyimlerinden biridir. Kararlılığın ve azmin birleşimi yalnızca bu kartın teması değil, aynı za-

Marsilya Tarot'su Aşıklar kartı.

Herakles'in yolunun başlangıcındaki karar; Herakles yol ayrımında (Lucas Cranach der Ältere, Herzog Anton-U
rich Museum, Braunschweig).

manda her kahramanın yolcuğu için bir ön koşuldur. Babaevinden ayrılm
kararı olmaksızın yolculuk hiçbir zaman gerçekleşemez.

Kartın eski Tarot destelerindeki motifi resim sanatında oldukça popü
ler biçimde yer almış ve karakteristiğine uygun olarak çalışmalar gene
likle "Karar" veya "Yol Ayrımı" olarak isimlendirilmiştir. Hristiyanlıkt

ise erdem ile sefahat arasında karar vermenin sembolü hâline gelmiştir. Örneğin Lucas Cranach bu motifi Herakles'in on iki iş dizisinin başlangıcında böyle resmetmiştir.

AŞIKLAR	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Yol ayrımı
GÖREVİ:	Kişinin özgür iradesiyle ve yürekten bir kararara varması
HEDEFİ:	Bir yola, bir kişiye ya da bir göreve olan güçlü ve içten sadakatini beyan etme
TEHLİKESİ:	Taşkınlık, aşırı coşku
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Yüreğinin titremesini hissetme, gözü pek kararlılık

VII
ARABA

Kahraman ani bir kararla, dünyaya açılmak ve onu deneyimlemek üzere arabasına atlamıştır. Çocukluğunun kendisine bugüne kadar korûma ve güvenlik duygusu sağlamış olan şehrini arkasında bırakmıştır. Sağ elinde bir değnek tutar ve bu değneğin altın topuzu şimdi ulaşmak üzere olduğu asil hedefleri temsil eder - hazinenin bulunması, güzel esirin kurtarılması, şifalı yaşam otunun ya da kaybedilen cennetin bulunması.

Kahraman, insanların sevdiği ve kurtarıcı olarak taptığı Bahar Tanrısı olarak betimlenmiştir, çünkü ılık ve verimli mevsimleri getirir, insanları soğuktan, karanlıktan ve kışın yoksunluğundan kurtarır. Tüm batıda, bu yakışıklı genç tanrının Cennet Kraliçesi'nin (bir diğer adıyla Gökyüzü Tanrıçası) oğlu olduğu varsayılmıştır.[1] Arabayı örten tente tanrıçanın yıldızlı giysisi, kahramanın kemeri ise annesinin ona verdiği zodyakdır. Omuzlarında apolet olarak iki ay maskı bulunmaktadır ve bunlar da aynı zamanda Ay Tanrıçası olarak tapılan Cennet Kraliçesi'nin simgeleridir. Waite bu maskları Urim ve Tummim diye tanımlamıştır ve bunlar eski İsrail hahamlarının kullandığı ve Tevrat'ın bazı bölümlerinde (Çıkış 28:30, Tesniye 33:8, ve Ezra 2:63) bahsi geçen ama hakkında fazla bilgi verilmeyen kehanet enstrümanlarıdır.[2] Bunlar, muhtemelen eski zamanların Büyük Tanrıça kültünün ayinlerinden kalan kehanet maskeleridir.

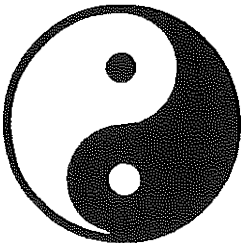
Araba
Kahramanın Yola Koyulması

Bazı masalların, alnında bir yıldız taşıyan kahramanı gibi arabacının tacında da - sekiz sayısı gibi - daha yüksek şeylerle olan bağlantıyı simgeleyen sekiz köşeli bir yıldız vardır. Öte yandan göğsündeki - dört sayısına karşılık gelen - kare dünyasal gerçekliği temsil eder. Bu, onu aynı zamanda Cennet'ten (sekiz) Dünya'ya (dört) büyük bir işi başarmaya gelmiş olan kurtarıcı olarak tanımlar. Biz bu motife, İsa'nın göksel (kutsal) ba-

---

[1] Ör. Frigya tanrıçası Kybele'nin oğlu Attis, Yunan tanrıçası Aphrodite'in oğlu Adonis, Sümer tanrıçası İnanna'nın oğlu Dumuzi, Babil tanrıçası İştar'ın oğlu Tammuz, Cermen tanrıçası Frigg'in oğlu Balder.

[2] Urim ve Tummim'in anlamını Martin Luther "nur" ve "hak" olarak tercüme etmiştir. Daha yakın tarihlerde yapılan çalışmalarda ise İbranice isimler oldukları gibi bırakılmış ve bu iki isim kehanet enstrümanları olarak yorumlanmışlardır.

Şekil 11. Tao.

kirenin oğlu olarak yeryüzündeki insanoğlunu kurtarmak üzere gelişi gibi, zamanımıza kadar ulaşan birçok mitten aşinayızdır.

Kahramanın arabasını bir siyah, bir de beyaz sfenks çekmektedir. Bunlar aynı zamanda kendilerinde birbirlerinin renklerini de barındırmaktadırlar. Dolayısıyla bu iki koşum hayvanı Çin sembolizminde bütünlük simgesi olan Tao'yu da temsil etmektedir (bkz. şekil 11).

Siyah ile beyaz, bilinçli aklımızın gerçekliği algılamasını sağlayan ikiliği simgelerler. Gerçeğin hakikaten öyle olup olmadığını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Yalnızca bilincimizin referans olarak bir şeyin karşıt kutbunu düşünmedikçe o şeyi algılayamacağını ya da kavrayamayacağını biliriz. Eğer dişil olmasa erili eril olarak bilemeyiz; gerilim olmaksızın gevşeme olamaz; bir Şeytan imajı olmazsa Tanrı'yı iyi olan tüm şeylerin bütünü olarak hayal edemeyiz; ölüm olmasa hayatta olduğumuzun farkında olamayız. Dolayısıyla ancak ölmek zorunda olduğumuz gerçeğinin bir sonucu olarak hayatımız anlam kazanır ve biz onu deneyimleyebiliriz.

Biz bu ikiliğin içerisine doğmuş olmakla birlikte bunun farkında değilizdir. Ancak kişiliğimizin giderek gelişmesiyle bu temel fenomen de bizim için giderek netleşir. Aslında "kişiliğin gelişmesi" ifadesi burada söz konusu olan şeye tam da uygun bir tariftir: yaradılışımızda var olan bir şeyin gelişmesi. Mecazi anlamda, bilinçdışı akılda bizim tüm potansiyellerimiz doğuştan 'yalın'dır (yani gelişmemiş ve farkına varılmamış). Gelişmek demek potansiyellerimizi bilinçdışı yalınlıklarından açığa çıkarmak ve onları tanımak için kutupsal bilincimize açmak suretiyle onların bilincine varmak demektir. Algılamanın bu her bir adımıyla içsel potansiyellerimizin yanı sıra dışsal gerçekliği de daha iyi ve daha farkında olarak anlayabiliriz. İçinde yaşamakta olduğumuz karşıtların gerilimini giderek daha fazla farketmeye başlarız. Bu kutuplar arasmda doğal olarak aynı bir mıknatıstaki enerjinin çekişi veya itişi gibi sabit bir gerilim alanı mevcuttur. Biz sıkça bu gerilimle sürtüşür ve kutupsallığın gösterdiği iki olabilirlik arasında gider geliriz. Bu çatışmada taraf olur ve bir kutbu iyi ve doğru, diğerini ise kötü ve yanlış olarak yargılama yoluyla bir netlik kazanmaya çabalarız. Bir kutba karşı fazlasıyla saygı ve arzu duyar, diğerinden ise

korkar ve onu reddederiz. Ancak bu sürecin içerisinde derinleştikçe, daha sıklıkla farkederiz ki bu şekilde gerçeğin hakkını vermemiş oluruz; gerçek bu kadar sade bir formüle indirgenemeyecek kadar karmaşıktır.

Açık bir gerçeği bulduğumuzdan her emin oluşumuzda, aynı zamanda emin olabiliriz ki o gerçek değildir. Daha da ötesi, mutlak bir gerçeğe sahip olduğu inancı, her insanın önünde sonunda ne pahasına olursa olsun, hatta şantajla bile, diğerlerine yalnızca kendisinin sözüm ona doğru olan dünya görüşünü benimsetmeye çalışan bir tirana dönüşmesine neden olur. Bunu görebilmek için sadece tarikatçıların - özellikle yeni dönüşenlerin - misyonerlik gayretlerine bakmak bile yeterlidir ve bu maalesef ezoterik gruplarda da çok sıkça görülür. Bu durum kilise tarihinde ve elbette politika sahnesinde oldukça sık yer almıştır. İnsancıl bir idealistin katliam yapan bir despota dönüştüğüne birçok kez şahit olunmuştur. Netlik daima tek taraflılık demektir ve dolayısıyla her iki kutbu da her zaman içinde barındıran birliğin karşıtıdır. Bunun için "Tao te Ching" şöyle der:

Tanımlanabilen Tao
Mutlak Tao değildir;
Zikredilebilen isim
Mutlak isim değildir.[3]

Kendi gerçeğimizin hiçbir zaman mutlak gerçek olmadığını bilmek, yalnızca samimi bir hoşgörünün temeli olmakla kalmayıp, hepsinden önemlisi esas olarak başkalarının gerçekliğine kendimizi merakla dahil ederek var olan zihin sınırlarımızın ötesine doğru büyümemizi ve böylelikle giderek artan bir kavrayış edinmemizi sağlar.[4] Hatta bu, kesin olarak gerçek diye algıladığımız renklerin bile gerçek olmadığını zaman zaman hatırlamamıza yardımcı olabilir. "Orada" renk yoktur, yalnızca gözleyenin gözleri ve beyni kanalıyla renk olarak algılanan elektromanyetik titreşimler vardır. Bu da renklerin, herkesin kendi gerçekliğinde farklı gördüğü, oldukça subjektif bir deneyim olduğunu gösterir.

Net olmamak, aksine karşıtları birleştirmek gelişim yolundaki ana gö-

---

[3] *Tao Te Ching*, 1. Mesel.

[4] Bu, tam olarak Heinrich Zimmer'in *Ruhun Kötülüğü Yenmesine Dair Hikâyeler*'in yer aldığı kitabında anlattığı *Kral ve Hortlak* adlı güzel hikâyenin temasıdır.

revdir ve bu görevin hedefi bütünlük ve daha yüksek düzeyde de tüm şeylerin birliğidir. Ancak gene de bu, uzun yol güzergâhında karşıtlara olan ilk yaklaşımımızı etkilemez - ve böyle de olmalıdır. Bilgiyi arayışta, giderek artan bir kesinlikte ayırt etmeyi öğrenir, karşıt çiftler biçimlendiririz ve genellikle bunları yargısal tavırlarımızla birbirlerinden ayrı tutarız. Bu gelişimin sonucu olarak da içinde saygı duyduğumuz, sevdiğimiz ve çaba göstermeye değer bulduğumuz her şeyi barındıran bir dünya oluşur; fakat beraberinde de bir başka dünya büyür ki o da kötülük dolu ve hiç olmaması gerektiğini düşündüğümüz bir dünyadır. Bu tavrımız kibrini arttırdıkça yaratılış anında gerçekten bir şeylerin yanlış gittiğini düşünmeye başlar - ve aklımızın o apaçık sınırlılığına rağmen kendimizde böyle bir fikir yürütme hakkı buluruz. Bu görüş, ego bilincimizin gereken gelişimi ve biçimlenmesi için kaçınılmazdır. Bariz sınırlar olmaksızın güçlü bir ego gelişemez. Zaman içerisinde yeni farklılıklar deneyimlemezse, bilinç düzeyindeki aklımız ayırt etmeyi öğrenemez. Ancak karşıtlıklar dünyasının içerisine yeterince derin daldığımız zaman onu birleştirme sanatını uygulayabiliriz. Önce kendimizi "biz olmayan[5]" her şeyden ayrı tutabilmek için yeterince sağlam sınırlar inşa etmeliyiz ki güçlenen ego bu sınırların üstesinden gelmeye başlayabilsin.

Bu nedenle Araba, bir önceki aşamada (Aşıklar) verilen cesurane karar ile çocukluk cennetimizin, yani (bilinçdışı olarak) deneyimlenen birliğin artık sona ermiş olduğu anlamına gelir. Kahraman, bilincinin gelişeceği, farkındalığının artacağı kutupsal dünyaya adım atmıştır. Bu süreçte hem iki olasılık - iki farklı koşum hayvanı - arasında bölünmekten kaçınması, hem de çelişkileri ustalıkla idare etmesi ve birbirini iten güçleri büyük bir hamle ile birleştirmesi gerekir. Kahraman henüz deneyimsizdir ve kendi yeteneklerine olduğundan fazla bir değer biçmemesi akıllıca olur, çünkü aniden başına bir sihirbaz çırağının başına gelenler gelebilir.

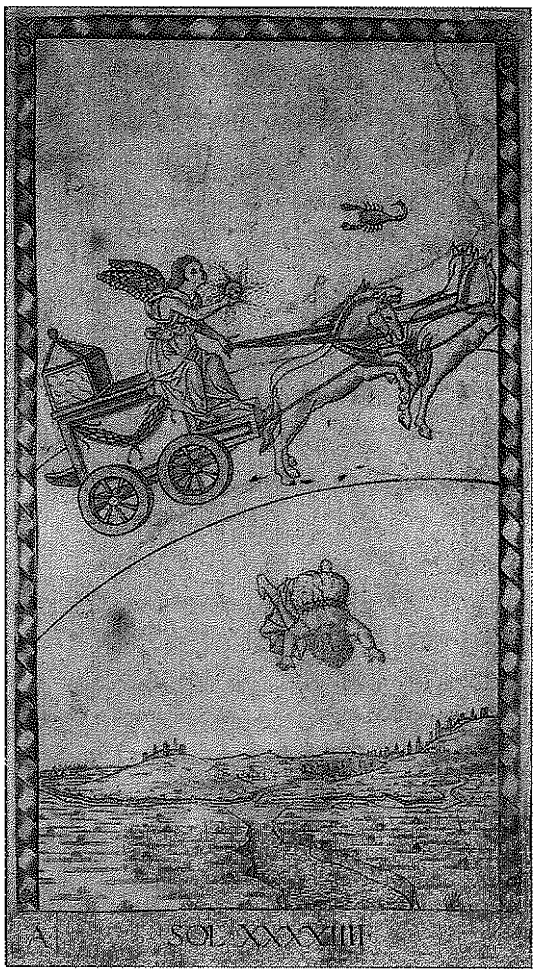
Kutsal Kâse efsanesinde bu aşama, Perceval'in yendiği düşmanı Kızıl Şövalye'ye (Ither) ait zırhı kuşandığı ve böylelikle - en azından dışsal anlamda - bir çocuktan bir erkeğe dönüştüğü ana karşılık gelir. Şimdi tam bir şövalye, daha yüksek bir düzeyin sembolü, daha olgun bir insan olarak

[5] En basit ifadeyle, bunun anlamı "hayır" demek istediğimizde açıklıkla "hayır" diyebilmemizdir.

görünmektedir. Ancak zırhın altındaki giysisi hâlâ Joker'in giysisidir. Dış görüntüsünün hakkını verebilmesi için içeride daha hâlâ büyümesi gerekir.

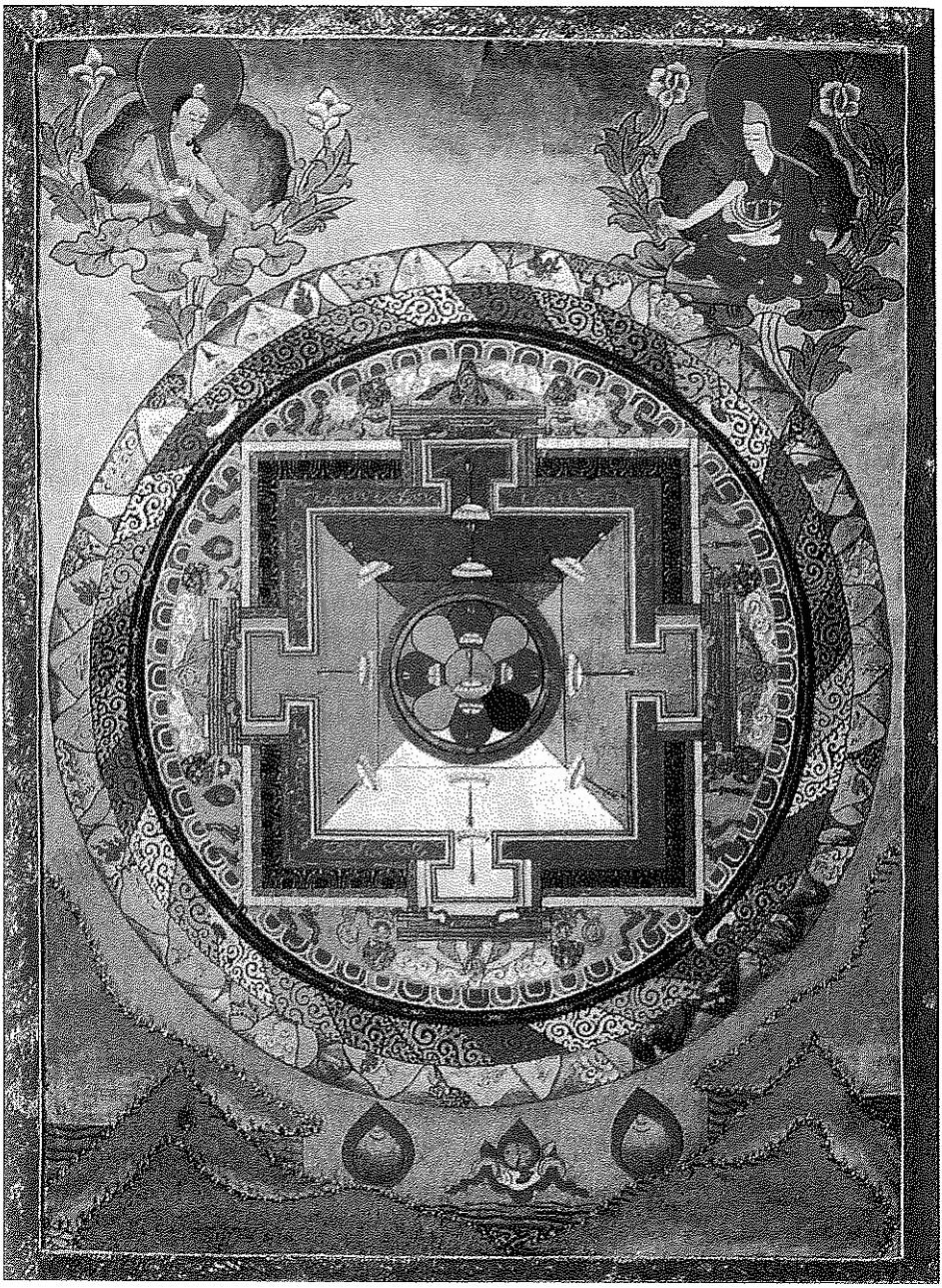
Öte yandan bu aşamanın tehlikelerini tanrıların oğullarının yeryüzüne düşüşü olarak anlatan başka mitler de vardır. Bunların en bilinenleri acemi güçlerini kendi gözlerinde abarttıkları için düşen Ikarus ve Phaeton'dur.

Bu yolculukta yön tayini için günümüzde Tibet Budizmi'nin mandala biçimindeki meditasyon resimleri olarak bildiğimiz ruh haritaları bize yardımcı olabilirler. Bu figürlerin en tipik yapısı mükemmelliğin sembolünü çevreleyen merkezî bir dairedir. Bu sembol, bir Buda, bir Bodhisattva, Krishna'nın bir tasviri, soyut bir figür veya daha Batılı biçimiyle - St. Hildegard von Bingen'in mandalaları gibi - bir İsa sembolü olabilir. Bu iç dairenin etrafında daha sonra gene bir dış daire ile çevrelenen bir haç ya da kare vardır.

Güneş kartı, İtalya'daki Ferrara'dan bir üstadın Phaeton'un düşüşünü resimleyişi (Mantegna Tarot'su).

Sembolizmde daire daima parçalanmamış bütünü temsil eder ve bu öz, daha resimsel bir deyişle de cennettir. Kare ya da haç ise - dört sayısında olduğu gibi - dünyasal yarım küre, zaman ve mekân dünyası demektir. Böyle bakıldığında, biri iç, biri de dış olmak üzere iki daire içeren mandala bize aralarında zaman ve mekân kesitinin yer aldığı iki cenneti göstermektedir. Bu üç alan birbirleriyle bağıntılı çoklu düzeyler bazında tasvir

Mandala. Yaşam yolunun bir haritası (Tibet Tangkası, 1800 dolayı, Philip Rawson, Tantra: The Indian Cult of Ecstacy, New York ve Londra: Thames and Hudson, 1973).

edilebilirler. Masalların dilinde iç daire genelde çocukluk dünyasını anlatan başlangıçtaki cennettir ve bu cennet hikâyenin hemen başlangıcında yitirilmiştir; örneğin - ana bütünlük sembolü olan - altın top pınara düşer. Haç, kaybedilen cenneti ararken katettiğimiz dünya anlamındadır. Dış daire ise hedefi, çocukluk cennetine karşılık gelen bir cenneti temsil eder, ama bu seferki farklıdır. Dış ve iç daireler birbirlerine benzerler, merkezleri ortaktır ama aynı değildirler. İç daire bilgisizlik cennetidir; diğer daire ise daha içerikli sonsuz bilgi cennetidir. İkisinin arasında zaman ve mekân ile sınırlı bilinç bilgisi durur. Psikolojik deyimle, iç daire bilinçaltı, haç bilinç, dış daire ise süperbilinç demektir. Ya da C. G. Jung'un ifadesiyle, bilinçdışı, ego ve benlik. Budizm birliğin bu üç düzeyine birlik, ayrışma (çokluk) ve bütünlük der. Bunlara karşılık gelen ego durumları ise egodan yoksun olmak, egoya bağlı olmak ve egodan özgürleşmek veya bilgisizlik, bilmek, bilgeliktir.

Kutsal Kâse efsanesinin arka planında cennetten kovulma, yani - yaygın inanışa göre bir elma ağacı olan - Bilgi Ağacı'ndan düşüş vardır. Şövalyeler kurtuluş için bir arayışa, Kâse'yi aramaya çıkarlar. Bir rivayete göre Kâse elma baharı cenneti Avalon adasındaki Kutsal Kâse Şatosu'ndadır. Her durumda konunun kökeni ile hedefinin birbirlerine ne kadar benzediklerini, ama gene de aynı olmadıklarını, dış dairenin aynı merkeze sahip olmakla birlikte daima daha yüksek düzeyde bir gelişimi simgelediğini anlamak mümkündür. Bu yönden baktığımızda, yaşamdaki doğru yol bizi bilinçdışına doğru gömülen bir geri çekilmeye götürmez, aksine o daha büyük olan bir şeye, süperbilince doğru bir açılımdır.

Bu bilinçlenme durumunu anlaşılır kılan bir diğer tasvir de şudur: İç dairede olduğumuz sürece oğul İsa'ya inanırız. Dünyayı zaman ve mekân olarak katederken ise bu inanç kaybolur. Ancak, dış daireye ulaşan, süperbilince erişen kişi bu inancını yeniden bulur ve bu da bütünlük sembolünün en derin ve en kapsamlı tasviridir.

İnsanlığın Bilgi Ağacı'nın meyvesini yediğinden beri iyi ile kötüyü birbirinden ayırabilmesi gibi, her birimizin içindeki vicdan da yükselen bilinç ile uyanır. Bu, neyin iyi neyin kötü olduğunu algılamamızı sağlar. Sonuç olarak, İncil'de de dendiği gibi insanları bu derece bunaltan farklılıkların ve karşıtlar arasındaki değer farkının ve gerilimlerin olmadığı, tüm şeylerin birliğinin cenneti, o cennet kaybedilmiştir ve İncil'e göre ondan beri de "günah" içerisinde yaşarız. Bu kelimeyi iç daireden ayrılmak ve

Çeşitli Bağlamlarda Yolun Üç Evresi

Bağlam	Köken	Yol	Hedef
Sembolizm	Daire	Haç	Daire
Masal	Kaybedilen Cennet	Dünya	Geri Kazanılan Cennet
Psikoloji	Bilinçaltı	Bilinç	Süperbilinç
Jung Psikolojisi	Bilinçdışı	Ego	Benlik
Kişisel Gelişim	Basit	Gelişmiş	Birleşmiş
Bilinç	Kişisel Öncesi	Kişisel	Benötesi
Ego Durumu	Egodan Yoksun	Egoya Bağlı	Egodan Özgür
Bilgi	Bilgisizlik	Bilmek	Bilgelik
Gerçekliği Anlamak	Ayırtsız	Kutupsal	Paradoks
Budizm	Birlik	Çokluk	Bütünlük
Kutsal Kâse Efsanesi	Elma Ağacı Cenneti	Arayış	Elma Baharı Cenneti

merkezi kaybetmek anlamına gelen "ayrışma" olarak da çevirebiliriz. Kendi benliğine ilişkin farkındalık kazanan her kişi sembolik anlamda Bilgi Ağacı'nın meyvesini yemiş olduğundan dolayı hepimiz kendimizi merkezden ayırmışızdır; bu, kilisenin "asli günah" olarak tanımladığı kaçınılmaz bir mirastır.

Büyük Arkana'da bu tema ilk olarak Aziz kartı ile ortaya çıkar ki bu her zaman kendi "günahkâr" doğamızı fark edişimiz anlamına gelen bilincin ilk uyanışı demektir. Bu nedenle de her çocuk şaşkınlıkla ve kısmen de korkuyla "tam iyi olmadığının", çikolata gibi güzel yanlarının yanısıra, reddedilen ve hatta dışlanan kirli ve kötü yanlarının da olduğunu görür. Bu, iyi ile kötü, izin verilen ile yasaklanan arasındaki ilk kutupsallıkların yarattığı gerilimler, cennet zamanının sona ermekte olduğunu gösterir. 7. kart olan Araba ile bu cennet kesin olarak terkedilir ve kaybedilen birlik için uzun arayış başlar.

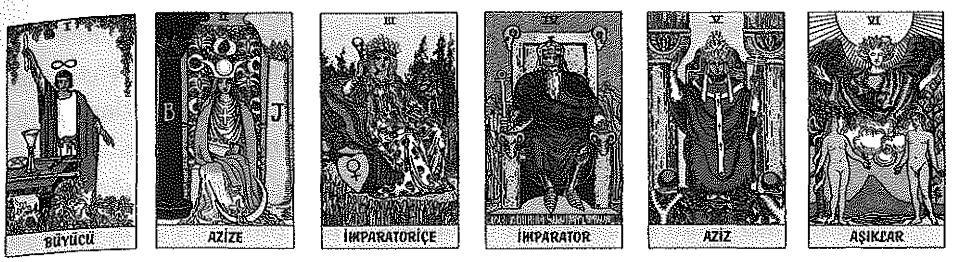
Yaşam yolunun bu üç evresine ilişkin kavramlara birçok kültürde, çeşitli yaşam felsefelerinde ve düşünce ekollerinde rastlanır. Yolun orta kısmı daima egonun gelişmesini temsil ettiği için egoyu zamansız ve yanlışlıkla dışlamamaya dikkat etmemiz gerekir. Aslında konu, bazı "sözde-guru"ların inanmamızı istediği gibi egonun gelişimini engellemek değil, aksine tam tersidir. Önce güçlü bir ego geliştirmek, dış (bilinç) dünyaya doğru yol alabilmek için çok önemlidir. Bu evrede ayrışmış olarak (kalıtsal günah), dünyanın kimsesizliğinde, Tanrı'dan uzak ya da bu kısım her nasıl tanımlanabilirse, öyle yaşarız. Gene de bu yoldan kaçınmamalı, geriye dönmemeli ve tekrardan bilinçsizleşmemeli, aksine içtenlikle yolu katetmeliyiz. Bir sonraki görev egoyu yenmek ve yeniden sade ve alçak gönüllü olmaktır. Doğal olarak ardı ardına gelen bu gelişim adımları, korku nedeniyle egoyu geliştirmeye direnmekten ve çocukça bir bilinç düzeyine yapışıp kalmaktan çok daha zordur.

Bu evrelerin ne anlama geldiği en kolay bir aysbergle tasvir edilebilir. Hepimiz biliriz ki bir aysbergin yedide altısı suyun altındadır ve o yüzden ancak yedide biri görülebilir. Eğer başlangıçta aysbergin tümünün su altında olduğunu gözümüzde canlandıracak olursak, bu resim yaşamın başlangıcındaki tümüyle bilinçdışı olma durumunu temsil eder. Buzun tepesinin kendisini yavaş yavaş yukarıya doğru itmeye başlaması, ego bilincinin muhteşem uyanışı demektir. Bu, çocuğun kendisini aynada ilk defa olarak farkettiği, kendisine "ben" dediği, bir çizgi çektiği ve ilk olarak

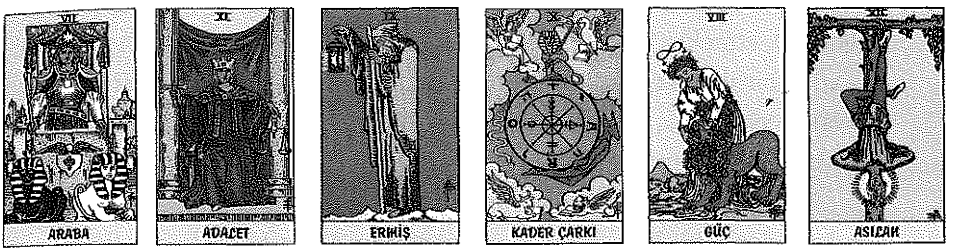
kendisini farklı bir şey olarak deneyimlediği, kendisini diğer insanlardan ayrı tuttuğu zamandır.

Bilincin uyandığı, bütünün bir parçasının kendi bilincine vardığı an, muhteşem bir andır. En yalın anlatımla, biz bu anı her sabah yeniden uyandığımızda yaşarız. İnsanlığın bu kavrayış gücünü neden ilahî logosun bir parçası olarak gördüğünü anlamak kolaydır. Benzetmemizde, kendisinin farkına varan bu kısım aysbergin tepesine karşılık gelmektedir. Eğer bu tepeye bir görev verilmiş olsa, bu görev kesinlikle kendi potansiyellerinin ve onu kuşatan, yol gösteren dünyanın farkına varmak olurdu. Ama elbette aysbergin tepesinin, yolculuğun hedefinin yalnızca kendisine bağlı olduğunu öne sürmesi saçma ve haddini bilmemek olur, çünkü bundan aşağıda kalan yedide altılık bölümün ve aysbergi çevreleyen akıntıların da sorumlu olduğu inkâr edilemez. Ayrıca zaten tepenin, aşağıdaki yedide altılık bölümü inkâr etmesi ve suyun altında bir şey olmadığını iddia etmesi de garip olur.

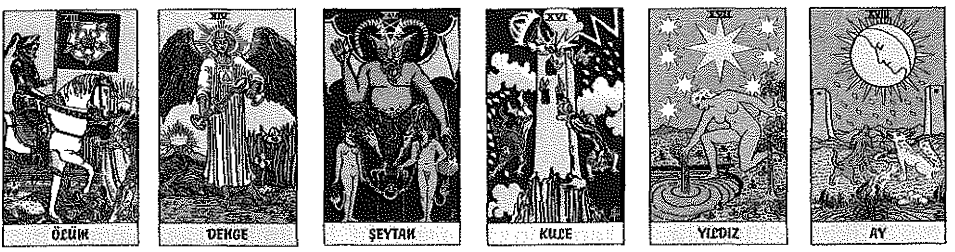
Sözü edilen ikinci durum bir anlamda yirminci yüzyılın başlarındaki Batılı zihniyeti simgeler. O zamanlar Sigmund Freud bilinçaltını "iyi toplum için kabul edilebilir" kılma çabalarında anlayışsızlık ve öfkeli bir direnç ile karşılaşmıştır. İnsanlar ona gülmüşlerdir, çünkü böyle bir saçmalığın var olmadığından emindirler. O günden bu güne bu tavır oldukça değişmiştir. Bugün birçok insan C. G. Jung'un çok daha kapsamlı modelini kabul etmektedir. Bu modelde bilinçaltı artık yalnızca baskılanan ve yakışıksız şeylerin depolandığı bir bölge olarak hafife alınmamakta, aksine insanoğlunu yönlendiren ve ona rehberlik eden tüm güçlerin bilinçdışında yer aldığı kabul edilmektedir. Aysberg resmine uyarlandığında öncelikle güçlü bir ego bilincinin (aysbergin tepesi) biçimlendirilmesinin önemli olduğu anlaşılır, çünkü daha sonra kendisini fazla ciddiye almamalı, kendisinin bilinç olduğunu, ama yalnızca bir bütünün ufak bir parçası olduğunu anlamalıdır. Jung psikolojisinde bütün - aysbergin yedide yedisi - benliğe karşılık gelir, benliğin bilince taşınmış olan kısmı ise egodur. Yönü belirleyen ana güç benliktir, ego ise yanlızca yönü bulmaktan, algılamaktan ve anlamaktan sorumludur. Böyle bakıldığında Freud ve Jung birbirlerini kusursuzca tamamlamaktadırlar. Freud meşhur "'id'in olduğu yerde, ego olacaktır" deyişiyle iç daireden (bilinçdışı) kareye (ego) giden yolu vurgulamaktadır. C. G. Jung'un tanımladığı bireyleşme süreci de "'ego'nun olduğu yerde, benlik olacaktır" deyimiyle ve kareden dış dai-

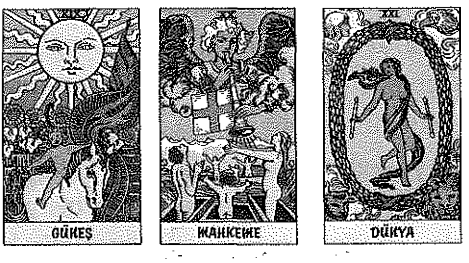

Şekil 12. Kahramanın Çocukluğu – Ortakyaşar (Sembiyotik) Durum.

Şekil 13. Yola Koyulma ve Büyüme – Olgunlaşma ve Kişiliğin Geliştirilmesi.

Şekil 14. İnisiye Olma Süreci – Kişiselliği Aşan (Benötesi) Açılma.

Şekil 15. Hedef: Yeniden Doğuş – Kurtuluş – Bütünlük – Tüm Şeylerin Bir Olduğu Bilinci.

reye giden yol ile eşleştirilebilir.

Bu kapsamda Lucifer'in (Işık Getiren) başlangıçta Tanrı'nın en sevdiği meleği olduğunu kabul eden Yahudi-Hristiyan geleneğini anlamak kolaylaşacaktır. Hatta Gnostik kaynaklara göre onun ilk oğludur. İnsanlara getirdiği ışık farkındalık ışığıdır. Işığın kullarını nasıl aydınlattığını ve onların nasıl kendi farklarına vardıklarını görmek Tanrı'ya büyük bir keyif vermiş olmalıdır. Ancak inanışa göre, Lucifer bir süre sonra her şeyden ve herkesten büyük olmak istemiş ve bu da cennetten düşmesine neden olmuştur. O zamandan beri de yeraltı dünyasının buz denizinde donmuş olarak durmakta ve orada ona düşen ruhların kötü hükmedicisi olarak bekçilik etmektedir (bkz. s. 173). Bilincimiz tanrısal bir kavrayış gücü olmakla birlikte, kendi sınırlarını aşacak, megalomanyak ve kibirli olmaya yönelecek olursa, o zaman aslen yararlı olan bu güç acımasız, şeytanca ve hükmetmeye saplantılı bir prensibe dönüşür.

Yaşam yolundaki gelişimin anlatılan bu üç kısmı Tarot'da birbirini takip eden altılı kart gruplarında gösterilir: I'den VI'ya kadar (bkz. şekil 12) kahramanın çocukluğunu, bilinçdışı sembiyotik evreyi gösterir; VII'den XII'ye kadar (bkz. şekil 13) yola çıkışını, yetişkin oluşunu, bir ego geliştirdiği ve bireyliği keşfettiği zamanı gösterir; XIII'den XVIII'ye kadar (bkz. şekil 14) olan yol esas inisiyasyon yoludur, bütünlüğe, süperbilince, tüm şeylerin birliğine ve yolculuğun XIX'dan XXI'e kadar (bkz. şekil 15) olan kartlarla vurgulanan hedefine götüren benötesi açılmayı gösterir.

Kahramanın yolculuğuna, insanoğlunun yaşam yolunun alegorisi olarak baktığımızda bir "zorunlu bölüm", bir de "isteğe bağlı bölüm" olarak ikiye bölünebilir. 13. kart olan Ölüm sınırdır. Hepimiz bu aşamaya geliriz. Ama ölümü bir son olarak mı, yoksa yaşamımızın ortasında, arkasında bizi esas olayın, inisiyasyonun, benötesi evrenin ve benliğimizin gelişiminin beklediği önemli bir geçiş süreci olan ana bir tema olarak mı yaşayacağımız bize ve yaşamımıza nasıl bir anlam verdiğimize bağlıdır. Ancak kartların bu yapısı, aynı zamanda bize isteğe bağlı olan bölümü yeterli olgunlukta katedebilmemiz için önce zorunlu kısımdan geçmemiz gerektiğini de söylemektedir.

Hemen daha yüksek olgularla ilgilenmeye başlamak ve bizim için "yalnızca" maddesel olan her şeyi göz ardı etmek her ne kadar heyecan verici görünüyorsa da, Tarot'nun mesajı açık ve seçiktir: benötesi alanlara geçmeden önce günlük yaşamımızdaki gerçekliklerle baş edebilmemiz gere-

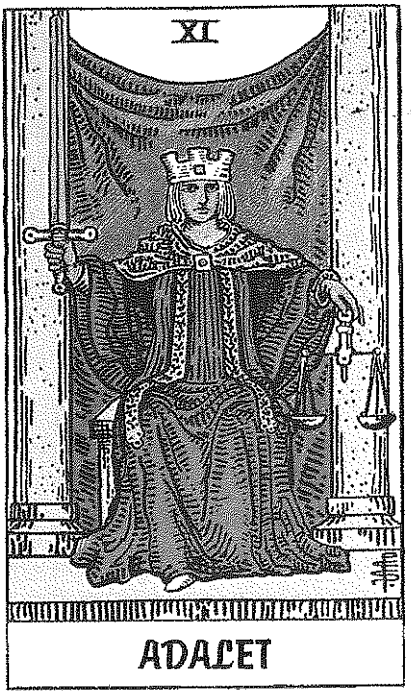
kir. Benliğimize ulaşmak için egomuzun üstesinden gelmeye kalkmadan önce, bu yolda gölgemizle karşılaştığımızda onun tarafından yutulmayacak kadar kuvvetli bir ego geliştirmiş olmamız zorunludur.

ARABA

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Yola çıkma
GÖREVİ:	Çelişkilerin üstesinden gelme, yeni bir şeyin riskini alma
HEDEFİ:	Dünyayı deneyimleme, bilinmeyenin içine dalma, büyük şeyler yapma, ileriye doğru atılım yapmayı başarma
TEHLİKESİ:	Küstahlık, fevrilik, kendine hakim olamama
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	İyimserlik, harekete geçme arzusu, tetikte olma, bilinçlenme, yetişkin olma

XI
ADALET

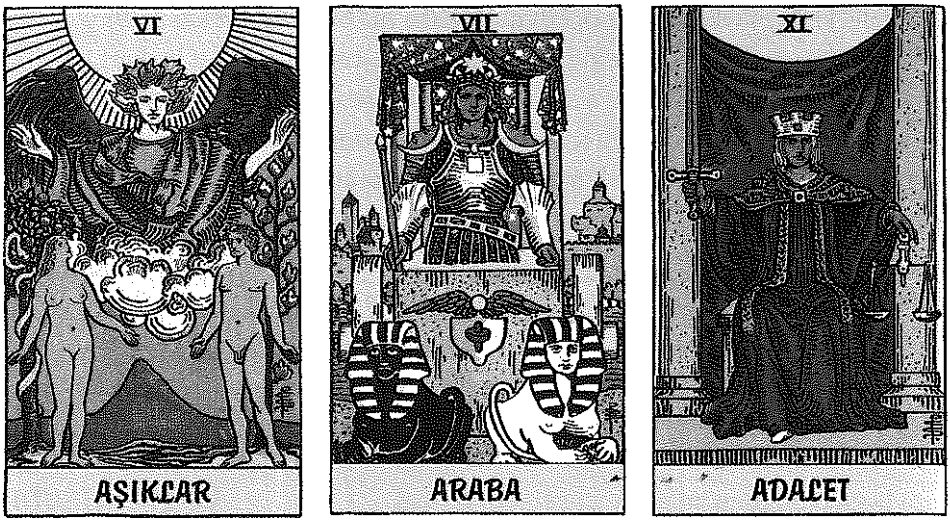
Adalet kartı geleneksel olarak Büyük Arkana'nın 8. kartıdır (bkz. s. 19). Ancak Waite onu kendi destesinde 11. sıraya yerleştirmiştir. Fakat bu kart babaevini terkedip dış dünyaya açılan kişinin ilk deneyimlerini temsil ettiği için kahramanın yolculuğu için en uygun yeri orijinal pozisyonu olan 8. sıradır. Eğer kartları, yaşam boyunca katettiğimiz arketipsel yolumuzun üzerindeki kilometre taşları olarak değerlendirecek olursak, bu aşama tamamıyla kendimizden sorumlu olduğumuz noktadır ve bu da Adalaet kartının başlıca ifadesidir. Babaevindeyken içinde bulunduğumuz zümrenin örf ve âdetleri geçerlidir, bu noktadan itibaren ise dünyanın yasalarını öğrenmemiz gerekir. Çocuklukta bize ailemiz sahip çıkmıştır, şimdi ise olayların iyi ya da kötü gitmesinin bizim kendimize nasıl sahip çıktığımıza bağlı olduğunu anlamamız gerekir. Bunlar, "ne ekersen onu biçersin" dersi de dahil olmak üzere Adalet kartının temalarıdır; daima haketti-ğimizi alırız.

Adalet
Olgunlaşma

Adalet, tanrıça Dike olarak gösterilmektedir. Kale surları biçiminde olan tacı ile şehrin ve medeni düzenin koruyucusu olarak resmedilmiştir. Sağ elinde hüküm vermek ve uygulamak üzere yukarıya doğru yükseltilmiş bir kılıç tutmaktadır. Tahtın sağ tarafı ve yine tanrıçanın sağ ayağı görünmektedir ve rasyonel, bilinç yönü olarak kabul edilen sağ taraf kanun ve adalet ile ilintilir. Tüm bu semboller iyi düşünülmüş bir kararı, iyice gözden geçirilmiş ve objektif bir veri esasına dayanan makul bir hükmü ifade etmektedirler. Sol elindeki terazi de sezginin ve adalet duygusunun göz ardı edilmediğini gösterir. Ancak gene de ağırlık sağ, yani akılcı taraftadır. Dolayısıyla Adalet kartı akılla, bilinçle verilmiş hükmü vurgular ve böylelikle insanın kalbiyle spontane olarak verdiği karar anlamına gelen Aşıklar kartının bütünleyici karşıt kutbunu oluşturur. Bu iki kart arasında bilinç evresine girişi, atılması ancak iyi düşünülerek, sorumlulukla verilmiş bir hükümle mümkün kılınan adımı gösteren Araba vardır. Eğer kartlar yanyana konacak olursa, bu geçiş siyah sfenksten de görülebilir. Siyah sfenks - bilinçdışının simgesi olarak -

Marsilya Tarot'su Adalet kartı.

Şekil 16. Aşıklar: yürekten verilen spontane karar; Araba: bilinçlenmek; Adalet: bilinçli, düşünüp taşınarak varılan yargı.

Aşıklar'ın tarafında yer alırken beyaz (bilinç) sfenks Adalet'le olan bağlantıyı sağlamaktadır (bkz. şekil 16).

Doğal olarak bu kıyaslamada, bir kartın diğerine tercih edilmesine ilişkin bir değer sistemi ya da yorumlama yoktur. Yaşamda kimi zaman kalbimizle, kimi zaman da iyice tartarak eleştirel aklımızla karar vermemizin daha iyi olacağı durumlar her zaman mevcuttur. Burada daha ziyade söz konusu olan, zihin gücü uyanırken olgunlaşmakta olan bilincin de belirleyicilik kazanmaya başlamasıdır. Bu zihin gücünün keskin hüküm verme yetisi de genellikle kılıç ile simgelenir. Mitlerde bu aşama hâlâ genç olan kahramanın güçlü kılıcını elde ettiği zaman olarak tasvir edilir. Babasının kırık kılıcı Balmung'u yeniden döverek birleştiren Siegfried, Excalibur'u kayadan çekip alabilen yegâne insan Arthur ya da Kutsal Kâse Şatosu'na ilk gidişinde (henüz bilinçdışı iken) kılıcını alan Perceval. Yola koyulurken kahramanın beraberinde yalnızca bir değneği vardır ve bu da cesaret ve irade gücünün sembolleri olan sopa ve mızrağa karşılık gelmektedir. Bu silahlar iki ünlü gencin ilk belirgin kahramanlıkları gerçekleştirmek için kullandıklarına benzerler – Dâvud Câlût (Golyat)'u sapanıyla, Perceval ise Kızıl Şövalye'yi mızrağı ile öldürmüşlerdir. Ama şimdi cesurca bir zihin gücü geliştirmek için büyük ruhları yenme, iradeyi eğitme ve eylem için

Perceval Ither'i bir mızrakla yeniyor [detay] (Edmund von Wörndle, Parzivalsaal Vinzentinum, Brixen).

atılgan ve ateşli bir istekliliğin ötesine geçme zamanıdır, çünkü bunlar olmaksızın bundan sonra ortaya çıkacak olan görevleri çözmek mümkün değildir. Aceleci atılgan, şimdi bir şövalyeye dönüşebilmek için davranışlarının sonucunu dikkatle ve düşünerek tartmayı öğrenmelidir. Aynı kılıcın malzemesi gibi zihin gücü de ham bir durumdadır ve kahramanın onu kullanmayı ustalık düzeyine getirebilmesi ve şövalye ünvanını alabilmesi için zihin gücünün tasarlanması, biçimlendirilmesi ve keskinleştirilmesi gerekir. Bunu gerçekleştirdikten sonra – Robin Hood gibi – yoksulların ve zavallıların koruyucusu mu veya – Kutsal Kâse Şövalyeleri gibi – spiritüel arayıştaki bir iz sürücüsü mü olacak ya da katı ve acımasız soyguncu bir barona mı dönüşecek henüz belli değildir.

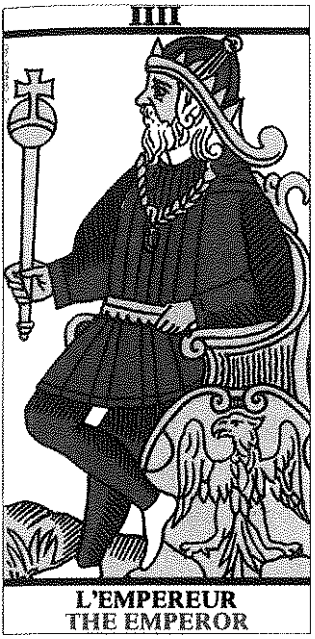
Her kılıcın olduğu gibi, zihnin kavrayışının da iki tarafı keskindir. Akıl,

algılama gücü ve zekâ her ne kadar yolun kalan bölümü için önemli, zenginleştirici ve vazgeçilmez olsa da, zihin aynı zamanda kurnazlık, şeytanlık ve açgözlülük sonucunu doğurabilir veya insanın yalancı, acımasız, çıkarcı, ahlaksız bir hain olmasına neden olabilir. Bu kartın kapsadığı yargılama gücü önyargılar geliştirmek ve hatta başkalarına ilişkin hoş olmayan yargılarda bulunmak şekliyle kolaylıkla yanlış yönde kullanılabilir.

Elias Canetti bu yanlış yönde davranışı oldukça geniş bir alana yayılan ve hemen hemen herkesin yakalandığı bir yargılama hastalığı olarak tanımlar. Onun fikrine göre: "İnsanların kendilerinde bu şekilde davranma hakkı görmelerine neden olan şey yargının gücüdür. Yargıç, yalnızca görünüşte iki kampın arasında, iyiyi kötüden ayıran sınırda durur. Her durumda kendisini iyinin bir parçası olarak görür. Kendisine biçtiği bu makamın meşruluğunu, sanki orada doğmuş gibi tartışılmaz bir şekilde iyiler dünyasına ait olduğu inancına dayandırır. Âdeta hiç durmadan yargılar. Yargısı bağlayıcıdır. Hakkında yargıda bulunduğu şeyler çok kesin ve olgusaldır ve kötü ile iyiye ilişkin geniş bilgisi uzun yıllara yayılan deneyiminden gelir. Ancak yargıç olmayanlar, kendisinden böyle bir şey istenmeyenler, aklı başında hiç kimsenin böyle bir göreve tayin etmeyeceği kişiler de her alanda durmadan yargıda bulunurlar. Uzmanlık burada ön koşul değildir: kendilerinde bu kapasiteyi görmedikleri için yargılamaktan kaçınanlar bir elin parmakları kadardır."[1]

Adalet kartının bir diğer anlamını da yalnızca reşit olan kişilerin sorumlu tutulabileceklerine ya da mahkemeye çıkartılabileceklerine ilişkin genel kabul görmüş olgu oluşturur. Yasal olarak bir çocuğun suç işleme ehliyeti yoktur. Kimse bir çocuğu mahkemeye çıkartamaz. Öte yandan genç insanlar, özellikle yetişkinler yaptıklarından tümüyle sorumlu tutulmalıdırlar ve bu kartın söylediği tam olarak da budur. Kart, olgunlaşmış egonun özellikle önemli bir yönünü vurgulamaktadır: kendisinin ve başkalarının sorumluluğunu üzerine almaya istekli ve hazır olmak. İnsanlar bu gelişimsel adımdan kaçınmaya ve zorluklarından ısrarla sakınmaya çalıştıkları takdirde olgunlaşmadan kalırlar ve – yaşları ne olursa olsun – daima bir çocukturlar. Hiçbir zaman hiçbir şey için sorumlu olmadıkları için fazlasıyla kaybeden olarak tanınırlar ve dahası hiç suçlan-

[1] Elias Canetti, *Kitle ve İktidar*, İstanbul 1998 (Ayrıntı Yayınları), s. 300.

Şekil 17. İmparator (IV) ve onun çifti Adalet (VIII) ataerkil yapılara egemen olan arketipsel sağı temsil ederler. Marsilya Tarot'su kartları.

Şekil 18. İmparatoriçe (III) ve onun çifti Aşıklar (VI) anaerkil yapılara egemen olan arketipsel solu temsil ederler. Marsilya Tarot'su kartları.

mazlar. Aksine, başkalarını suçlamak için mükemmel ama saçma bir taktik geliştirirler. Öyle ki onları seyredenler en inanılmaz durumlarda bile nasıl olup da her seferinde suçu kendilerinden uzaklaştırıp başkalarına kaydırabildiklerini hayretle izlerler. Bu, olgunlaşmamış, çocukça bir bilinç olduğu için hiç şüphe yok ki bu insanlar bazen de bunun tam tersini deneyimlerler: hiç değer verilmemekten ve her şeyin suçlusu olmaktan mızmızca sızlanmak ve yakınmak.

Diğer taraftan olgun egolar nasıl sorumluluk üstlenileceğini bilirler: nerede sorumlu olacaklarını ve de başkaları bir şeyi onların üzerine haksız yere yüklemeye kalkıştıklarında nasıl açık ve kesin bir çizgi çekeceklerini. Kendi başarısızlıklarını kabul eder ve gene kendileri için ayağa kalkarlar. Olgunlaşmamış ve zayıf egolar ise başkalarına daima hasetle bakarlar, apaçık ve yüzsüz bir tavırla kendilerine tek taraflı avantajlar yaratırlar ve çocukça bir talep yolu olan "Onu istiyorum!" söyleminin ötesine büyüyemezler. Ama olgun egolar yüce gönüllülük geliştirebilirler, cömert olduğumuzu gösterebiliriz, başkalarının başına iyi şeyler gelmesine canıgönülden izin veririz, zor durumlarda adil davranırız, tutarlıyızdır ve net sınırlar çizeriz. Bağlayıcı anlaşmalar yapabilmek, ama aynı zamanda da net ve kararlı biçimde "hayır" diyebilmek egonun olgunlaşarak gelişme sürecinin diğer önemli kazanımlarıdır. Bunlar kahramanın yolculuğunun özellikle bu bölümünün görevleridir. Ancak bunun için berrak bir algılama yetisi gerekir. Eğer bu gelişim adımı burada olmazsa, daha başka nerede yer alabilir ki? Yolcuğun ilk yarısının, aktif yolun, bilinçlenme yolunun yarısı zaten arkamızda kalmıştır. İşte bu nedenle Waite'in yaptığı yeni sıralama (Adalet = XI) yerine kartların eski sıralama dizisi (Adalet = VIII) tercih edilmelidir.

Kartların eski destelerinde, örneğin Marsilya Tarot'su gibi, - sağ (akılcı) tarafla yöneten, düzen getiren ve sınırlar inşa eden - İmparator ile - adaleti uygulayan ve düzenin sınırlarına bekçilik eden - Adalet arasında ilave bir bağıntı daha vardır. İmparator'un sayısı olan IV, ikiye katlandığında Adalet kartının sayısı olan VIII'e denk gelir (bkz. şekil 17). Bu bağıntının eşdeğeri sol tarafla yöneten III numaralı İmparatoriçe kartı ile bu kartın sayısının ikiye katlanmış hâline karşılık gelen VI numaralı, yürekten verilen kararı - ki hepimiz biliriz ki kalbimiz sol tarafta çarpar - temsil eden Aşıklar kartı arasında da bulunur (bkz. şekil 18). Burada ilginç bir benzeşme vardır.

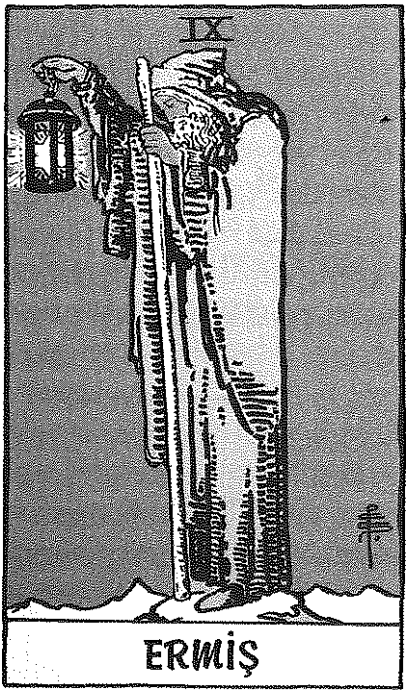
Anaerkil dönemlerde ve yapılanmalarda, aynı günümüzde annenin yardımıyla çocuğun kendisini tanıdığı çocukluk evresinde olduğu gibi – gölge yanı mizantrop baskı rejim gruplarında ve göreneklerinde, kan davası nedeniyle ve duygu ağırlıklı verilen hükümlerde (linç) ortaya çıkan – geleneklere, içten gelen kararlara daha fazla önem verilmiştir. Ataerkil dönemlerde ve yapılanmalarda ise ergenlikte olduğu gibi – gölge yanı yasalara aşırı bağlılıkta, kendini üstün gören, acımasız şiddette, zorba dogmatizmde ortaya çıkan – hukuka uygun yasalar ve makul, iyi tartılmış hükümler hâkimdir. Arketipsel sol taraf anaerkil yapının cemiyet duygusu ve ortak mülkiyet ile tariflenebilir. Öte yandan arketipsel sağ taraf ise egonun geliştirilmesini teşvik eden, kalıcı sınırlar koyan, kişisel mülkiyet kavramını geliştiren ataerkil yapıdır.

ADALET

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Akıllılık
GÖREVİ:	Bu dünyanın yasalarını anlama, akıllıca ve dengeli bir yargıya varma ve kişisel cesaret edinme
HEDEFİ:	Kişisel sorumluluk, objektiflik, adalet ve denge, zekice algılama
TEHLİKESİ:	Kendini üstün görme, her şeyi bilirim tavrı, önyargılı olmak, yargılarken haddini aşma, kurnazlık
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Ektiğini biçme, başkalarına adil davranma ve kendisine adil davranılması, akıllıca kararlar alma

IX
ERMİŞ

Sonunda tek haneli kartların güneşin gündüz kuşağı üzerindeki yolculuğu sona erer. Karla kaplı tepenin üzerindeki Ermiş motifiyle kart, gündüz yolculuğunun hasadının, bize bilinçlenme yolunda verilebilecek olan en yüksek bilgi olduğunu tasvir eder. Mitler ve masallar bu aşamayı bir inziva ve düşünme evresi olarak resmederler ya da hep bir yerlerde inzivaya çekilmiş olarak yaşayan yaşlı bilge adamla karşılaşma olarak anlatırlar. Kahramana sihirli malzemeleri o verir. Kahraman ondan kendisini yolculuk boyunca koruyacak olan veya - "Açıl susam, açıl!"da olduğu gibi yolun en sonunda büyük görevi tamamlayabilmesi için ihtiyaç duyacağı sihirli formülü öğrenir. Her şeyden öte burada kendi gerçek adını öğrenir.

Ermiş
Kişinin Gerçek Adı

Gerçek adına ilişkin bu bilgiden kasıt, kahraman - ve dolayısıyla bilinçlenme yolunu kateden herkes - gerçekte kim olduğunun farkına bu noktada varacak demektir. Ve bu, bugüne kadar anne ve babasının, eğitmenlerinin, akrabalarının ya da arkadaşlarının ona söylemiş oldukları bütün şeylerden tamamıyla bağımsızdır. Bilinçlenme yolunda gerçek kimliğin kavranması, yalnızca sessizlikte ve inzivada bulunabilecek olan bir meyvedir. Gerçekte kim olduğumuzu ancak orada deneyimleyebiliriz. Doğal olarak yaşlı bilge adam - aynı diğer arketipsel figür ve aşamalar gibi - dışsal bir olgu değildir. Bu bilginin bize bir başkası tarafından aktarılmış olduğu izlenimine kapıldığımız zaman bile bu, gene de etkisi içimizde olan ve olsa olsa kendisini ifade etmek için başka bir insanı kullanan arketipsel bir güçtür. Böyle bir karşılaşmanın gerçekleşmesi ne kadar ilginç olursa da, Ermiş'in bize hazırladığı deneyim için fiziki olarak bir yaşlı bilge adama rastlamaya çalışmak boşuna olur. İçimizden gelen çağrıya kulak vermek ve onu takip etmek çok daha önemlidir ki burada çağrı hep sükûnet ve inziva içindir. Yaşlı bilge bilgisini orada açıklar. Biz gerçekte kim olduğumuzu yalnızca orada öğrenebiliriz.

Ancak, içinde bulunduğumuz çağda giderek artan sorun tüm dünyada sükûnetin kaybolmakta olmasıdır. Öyle ki Ermiş'in sesini duyabileceğimiz, gerçekten sessiz bir köşe bulmak giderek imkânsız olmaya başlamıştır. Sonuç olarak çok az insan gerçek adını öğrenebilmekte, çoğu ise gerçekte kim oldukları konusunda bilgisiz kalmaktadırlar. Bunun yerine aslında olmadıkları ve muteber, moda veya "in"olduğunu düşündükleri

bir şeyi umutsuzca taklit etmeye ve rol yapmaya çabalamaktadırlar. Bunun sonucu olarak da, her insan orijinal tek kopya olarak doğmasına rağmen, giderek daha fazla insan sıradan kopyalar olarak yaşama veda etmektedirler. C. G. Jung doğuştan gelen bu başkalarını taklit etme becerimizi "kolektif amaçlar için en büyük fayda, ama bireyleşme için en büyük kötülük" olarak değerlendirir.[1]

Perceval'in hikâyesinde onun bilinçlenmesine yardımcı olan kuzeni Sigune'dir. Şimdiye kadar kimliğine ilişkin soruları, hep aynı annesinin onu nitelediği gibi güzel oğul, sevgili oğul ya da güzel adam diye cevaplamıştır. Fakat şimdi kendi gerçek adının yanı sıra, daha önceki yolunda tamamıyla bilinçdışında tutmuş olduğu birçok şeyin de farkına varmaya başlamıştır. Aynı zamanda suçunun (günahının) ne olduğunu kavrar - suçu, Kutsal Kâse Şatosu'nda tümüyle bilinçsiz olması ve toy cehaleti nedeniyle herkesi ve her şeyi kurtaracak olan soruyu sormayı ihmal etmesidir. Kuzeni bu nedenle ona bir de "zavallı Perceval" adını takmıştır. Çok eski zamanlardan beri insanoğlunun bilinçlenme sürecine daima suç bilinci eşlik etmiştir. Suç işlemeden yaşayamayız. Bizim aldığımız yeri aynı anda bir başkası daha işgal edemez. Öldürmeden (bu "yalnızca" bitkileri öldürmek anlamına gelse de) veya süt ve bal gibi, başka canlılara ait olan şeylere el koymadan karnımızı doyuramayız. "Bilinçsizlik açısından bakıldığında bilinçlenmek açıkça bir suç, gerçekten trajik bir suç gibi görünür, çünkü insan ancak böylelikle olması geren kişi hâline gelebilir," der Emma Jung.[2] Fakat eğer atalarımızın suçu Bilgi Ağacı'nın meyvesini yemektiyse, bizim suçumuz da daima bilgisizlik ve onun da ötesinde kendini bilmemek olmuştur. İnsanlık, aynı kahraman gibi, masum bilinçdışının cennetini bir kere tamamıyla yitirdikten sonra, burada - yolun orta noktasında - sadece yarı bilinçliliğin alaca karanlık durumunun üstesinden gelmekle ilgilenmek zorundadır. Bunun yanı sıra süperbilince geçişin bir ön koşulu olarak, yolun son üçte birlik kısmı için muhafaza edilmek üzere, tamamen uyanık bir netliğe kavuşması gerekir.

Bu arketipin Kâse efsanesindeki bir diğer temsilcisi ise Perceval'in bir

---

[1] C. G. Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten*, Grundwerk Cilt 3, s. 39.

[2] Emma Jung & Marie-Louise von Franz, *Die Graalslegende in psychologischer Sicht*, Olten 1980 (Walter), s. 211.

Perceval Ermiş Trevrizent ile birlikte [detay]

(Eduard Ille, Wittelsbacher Ausgleichsfond, Münih. Fotoğraf: AKG Berlin).

inziva köşesinde münzevi bir hayat süren amcası Trevrizent'dir. Uzun süren kâseyi arayış serüveninde Perceval onun mekânına tekrar tekrar döner, ta ki gerçek yolunu bulana kadar. Perceval yalnızca kendisine ilişkin temel şeyleri değil, aynı zamanda "sihirli formül"ü de öğrenir bu ermişten. Bu bilge adam Perceval'in kulağına bir dua fısıldamıştır ve Perceval bu duayı yüksek sesle, ancak çok büyük bir tehlike karşısında kaldığı takdirde tekrar edebilecektir.

Kahraman bir kere kendi gerçek adını (ve biz kendimizinkini) öğrendikten sonra kesinlikle unutmayacak ve asla inkâr etmeyecektir. Bir başka deyişle, gerçekte kim olduğumuzu bir kere kavradıktan sonra buna ilişkin zorlu görevimiz bundan sonra kendimize sadık kalmak ve bir daha asla kendimize ihanet etmemektir. Aksi takdirde kendimizi yeniden bulabilmemiz için - Perceval gibi - buraya geri dönmemiz gerekir. Tarot kartı bunu kapüşonun simgelediği örtü ile ifade etmektedir. Bu kapüşonla Ermiş kendisini dışarıdan gelen etkilerden korumaktadır. Waite fenerin sembolizmini ise şu mesajla yorumlamıştır: "Benim olduğum yerde sen de olabilirsin."[3] Böylelikle, buradaki karşılaşma ve deneyimin yalnızca seçilmiş birkaç kişiye mahsus egzotik bir deneyim olmadığına, aksine sükûnete bürünmeye hazır olan her insan için bir bilinçlenme adımı olduğuna açıklık getirmiştir.

Yaşlı adamın, yolculuğunda yanında bulundurması için kahramana verdiği sihirli formül ya da sihirli malzeme yalnızca masallarda rastlanan bir hediye değildir. Bize her zaman beklenmedik armağanlar sunulur. Bu armağan bir melodi, bir resim, bir cümle, bir taş, bir tüy veya yalnızca basit bir kelime olabilir. Kendisini, daima süpriz bir şekilde insanın "kucağına düşerek", onu hemen ilk görüşte yayılan sihirli gücü ile etkileyerek belli eder. Rasyonel akıllar için böyle şeyler oldukça garip gelebilir. Ama bu gene de yaşanır. Bize böyle bir armağan verildiği zaman, onu gerçekten zor bir anda, belki de bir korku anında kullanmayı deneyinceye kadar özenle saklamalıyız. Eğer öyle bir anda o cümleyi, o resmi veya o melodiyi hatırlayabilir ya da o taşa veya o tüye dokunabilirsek ne kadar büyük bir gücün bize nasıl hemen yardıma geldiğini hissedebiliriz. Ancak mitle-

[3] Arthur Edward Waite, *The Pictorial Key to the Tarot*, York Beach 1973 (Weiser Books), s. 104.

rin ve masalların bu sihirli formül ile ilgili bize söylediklerini aklımızdan çıkarmamamız gerekir : Onu hiçbir yerden satın alamaz, onu öylesine icat da edemeyiz; o bize kendiliğinden gelmeli ya da bize bahşedilmelidir ve onu ancak çok zor zamanlarda kullanmamıza izin vardır; o hiçbir zaman açığa vurulmamalı ve doğal olarak asla unutulmamalıdır.

Bunun nasıl anlaşılması gerekir? Bilinçdışı, bize özellikle zor durumlarda gerçekten yardımcı olabilecek bir "sihirli güce" sahiptir. Bunu farkeden ve deneyimleyen çoğu kişi bilinçdışı aklını klişelerle zapteder ve pervasız bir "pozitif düşünme" yoluyla onu itaatkâr bir köleye dönüştürür. Ondan güce susamış egosunun en saçma ve bencil arzularını tatmin etmesini ister. Olasılıkla ibadet edenlerin yüzde doksanından fazlasının hedefi de budur. Aslında Tanrı'ya sık sık bizi iyi ki en aptal dileklerimizi ve en "makul" planlarımızı gerçekleştirmekten koruduğu için yürekten şükretmek kesinlikle çok bilgece olacaktır. Ama gene de: Bilinçdışının "sihirli gücü" vardır ve bize olağanüstü bir biçimde yardım edebilir.

Elbette bu sihirli güce sahip olan o cümlenin, o resmin veya o taşın kendisi değildir, aynı yazılmış bir muskanın ya da satın alınmış bir nazarlığın da bu güce sahip olmadığı gibi. Bu, bilinçdışının o şeylere bahşettiği bir sihirdir. Bunun hakkında - başkalarına böbürlenmek veya gizlice imada bulunmak veya onlara sihirli formülümüzü söylemek ya da bu fenomeni bilinçle analiz etmeye çalışmak yoluyla - ne kadar fazla konuşursak, büyüsünü o kadar yok ederiz. Büyü yok olunca da ruhsuz formüller, boş laflar, cansız ritüeller, içi boş ibareler ve ölü bir taştan başka bir şey kalmaz. Sihir kaybolur. Kahramanlar sihirli formülü bu yüzden içlerinde bir hazine gibi saklamalıdırlar. Bunun bize verilen ve şükranla kabul edeceğimiz bir hediye olduğunu, egomuzun şişinmesine neden olacak kendi sağladığımız bir kazanım olmadığını kavramamız gerekir.

Önemli bir arketip olarak yaşlı bilge adam Batı kültürümüzde fazlasıyla bilinen birçok figürde biçim almıştır. Hermes Trismegistus (üç kere büyük Hermes) çeşitli kaynaklara göre eski Mısır'ın ileri uygarlığının ilk zamanlarında yaşamış ve öğretmiş olan efsanevi bir figürdür. Daha sonra Mısırlılar tarafından Bilgelik Tanrısı Thoth olarak yüceltilmiştir. Siena'daki katedralin yer mozaiklerinde gösterildiği gibi Musa'nın çağdaşıdır. Simyacılar, Masonlar, Batılı tüm gizli cemiyetler ve birçok ezoterik cemiyet onu kurucu ataları olarak kabul eder veya kendilerini bir şekilde onunla ilişkilendirmek için geriye doğru iz sürerler.

Hermes Trismegistus, efsanevi bilgelik hocası ve Hermetik kuralların yazarı (yer mozaiği, Sienna Katedrali).

Kral Arthur döneminin yaşlı bilge adam olarak kilit bir figürü olan Merlin daha da tanıdıktır bize. Bir diğer örnek ise kökeni Kuzey Avrupa ülkelerine dayanan Cermen Bilgelik Tanrısı Odin'dir. Dokuz gün boyunca Dünya Ağacı (bir dişbudak ağacı) Yggdrasill'e asılı kalmış ve orada asılıyken inisiye olmuştur. Orada edindiği "uzak ülkelere yolculuk" (astral yolculuk yapabilmek anlamında) edebilme yetisinin ifadesi olarak o zamandan sonra ona hep iki kuzgun Hugin ve Munin eşlik etmişlerdir.

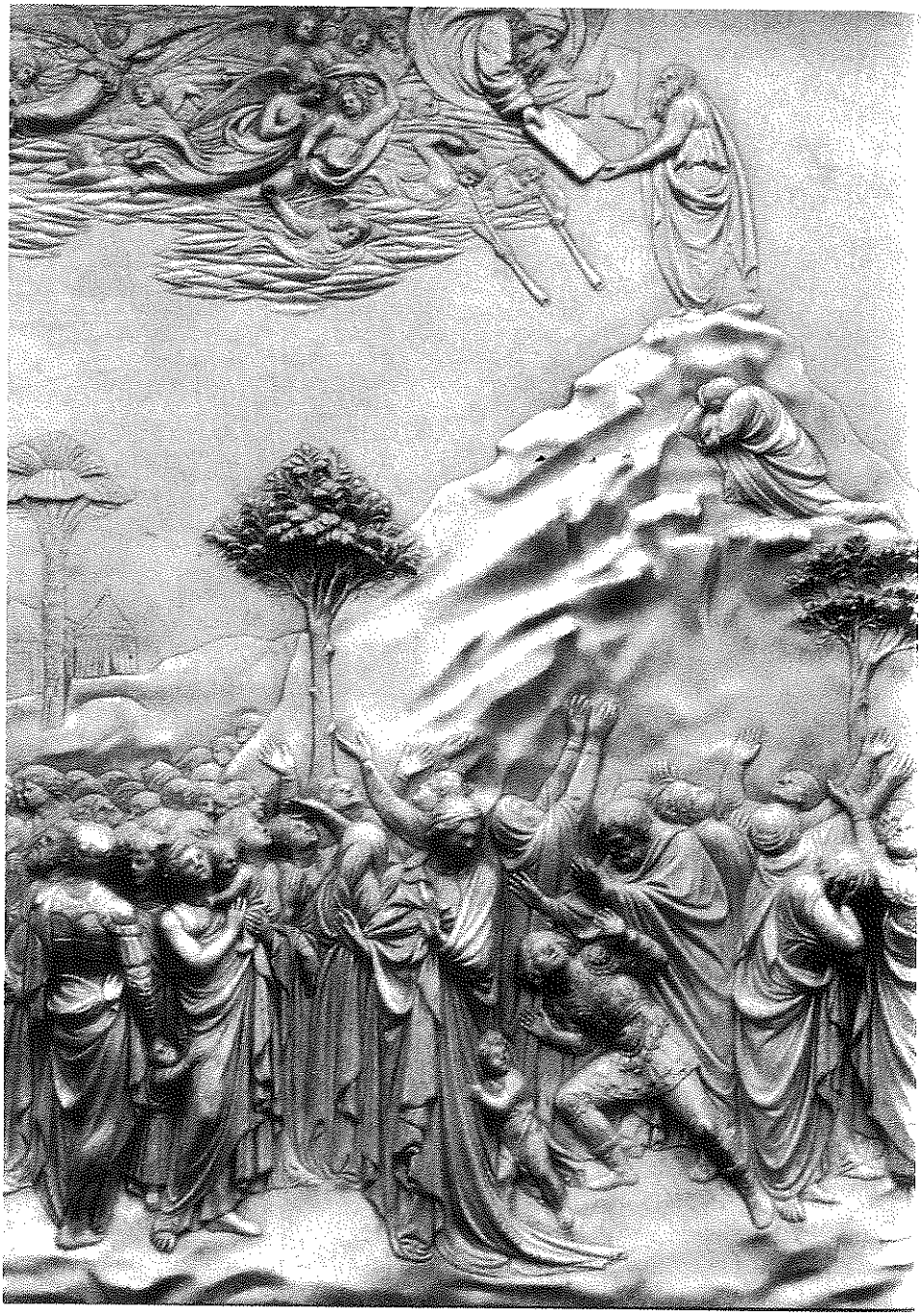
Yaşlı bilge adam figürünün tarihteki temsilcisi milattan sonra altıncı

yüzyılda yaşamış olan filozof Miletli Thales'tir. Yunanlılar onu eski dünyanın yedi bilge adamının birincisi olarak kabul ederler. Kendisine sorulan sorulara verdiği yanıtların ikisi günümüze kadar ulaşmıştır. Bunlar bir ermiş için çok tipik cevaplardır. "En zor olan şey nedir?" sorusunu doğrudan "Kendini bilmek," olarak yanıtlamıştır. "Hayatta en kolay olan şey nedir?" sorusuna - muhtemelen muzip bir gülümsemeyle - verdiği yanıt ise "Başkalarına tavsiyede bulunmak," olmuştur.

Cermen Bilgelik Tanrısı Odin, iki kuzgunu Hugin ve Munin ona eşlik ediyor (Hulton Deutsch Collection, Londra).

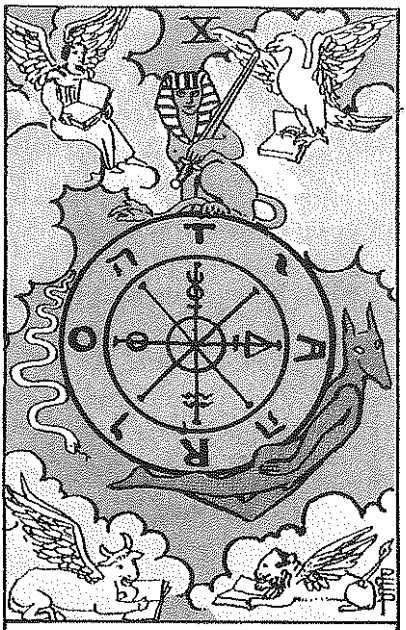
Yahudi-Hristiyan geleneğinde ise bu arketipin en bilinen temsilcisi elbette ki Musa'dır. Koskoca bir halka kendilerinin gerçek kimliğini (gerçek adını) hatırlatmış, kırk yıl süresince onlara belirlenmiş bir hedef için önderlik etmiş ve onlara ilahî emirleri getirmiştir. Sina Dağı'na tırmanışı ve orada ilahî emirleri alışı ile Tarot'daki Ermiş kartından Kader Çarkı'na geçiş arasında bir paralellik vardır.

Yaşlı bilge adam arketipi Musa Sina Dağı'nda ilahî emirleri alıyor. Bu, Ermiş'in dorukta duruşunun ve bir sonraki kartın ilahî emrinin bir analojisidir. (Lorenzo Ghiberti, Paradise door of Baptisterium, Floransa.)

ERMİŞ	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Yaşlı Bilge Adam
GÖREVİ:	İnziva, kendi içine çekilme, yerinde bir ağırbaşlılık, refleksiyon, kendi içini derleme
HEDEFİ:	Kendini tanıma, kendini dış etkilerden koruma, kişisel değer yargılarını kavrama, kendine dürüst olma
TEHLİKESİ:	Garip bir kişilik, acayiplik, öteki dünya işlerine dalma, hayata küskünlük.
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Kesinlik, netlik, içsel huzur, kendini bulma ve kendisi için ayağa kalkma

KADER ÇARKI

Kahraman güneşin gündüz kuşağını katettikten sonra gerçek kimliği konusunda bilinçlenmiş, şimdi de - gündüzden geceye dönme noktasında - gerçekten önemli olan yegâne soruya cevap bulabilmek için kendisine bildirilecek olan buyruğu (vahyi) aramaktadır: "Görevim nedir?" Ancak şimdi, gerçek kimliğinin farkına vardıktan sonra bu soruyu sorabilecek ve cevabını anlayabilecek kadar olgunlaşmıştır.

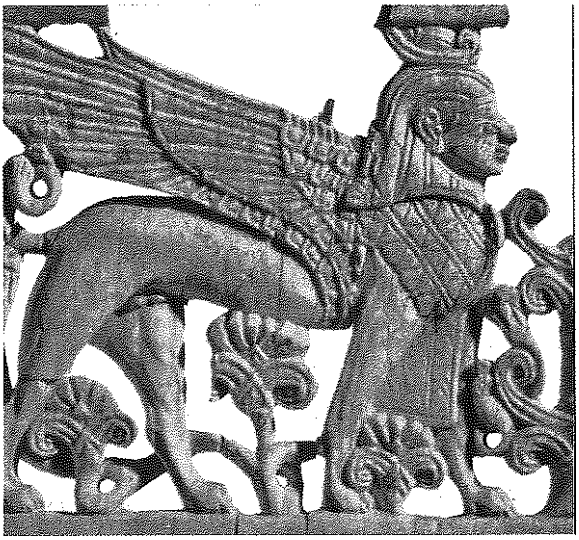
Az sayıdaki bazı Tarot kartlarında olduğu gibi Kader Çarkı da yüzeysel ve yanlış olarak yorumlanmaktadır. Waite, Eliphas Lèvi[1] döneminden beri bu karta ilişkin okültist açıklamaların hep kartın gerçek anlamı anlaşılmadan yapılmış olduğundan yakınmıştır. Aslında, eğer yalnızca adına odaklanacak olursak 10. Tarot kartının anlamını açmak çok zordur. Ona ister Kader Çarkı, ister basitçe Çarkıfelek ya da Şans diyelim, ismi hiçbir zaman kartın özünü ifade etmeye yetmez. Bir çark betimlenmektedir ve bu çark zaman çarkıdır. Bu çark daimî dönüşüyle diğerleri geçip giderken ardından durmadan yeni bir şeyler getirmektedir.

Kader Çarkı
Çağrı

Çarkın yanındaki iki figür de aynı şeyi sembolize eder. Her ikisinin kökeni de Mısır mitolojisine dayanır: yükselen ve yaşamı yenileyen güçleri temsil eden çakal başlı Anubis ve yıkıcı gücün simgesi olan yılan biçimli Seth. Kartın dört kenarında dört İncil'i yazanların (Evangelistlerin) sembolik figürleri olan dört melek (Kerubim) bulunmaktadır. Bunlar aynı zamanda dört elementi temsil ederler. Tüm bunlar hep birlikte yaratılışı betimlerler ve her zaman bütünlüğün ifadesidirler. Çarkı yöneten Sfenks figüründe birleşmişlerdir. O ise bilinegeldiği gibi dört katlı bir hayvan olarak bir insanın yüzüne, bir kartalın kanatlarına, bir aslanın pençelerine ve kuyruğuna ve bir boğanın vücuduna sahiptir. Diğer eski kartlarda apaçık göründüğü hâlde Waite'in destesinde kanatların neden görünmediği ise bir muammadır.

Çarkın iç kısmında simyada kullanılan tuz (🜔), kükürt (🜍), cıva(☿) ve su (♒) simgeleri bulunur. Çarkın dış çerçevesinde ise "TORA" kelimesi, bu kelimenin harflerinin aralarında da İbranice harflerle JHVH(יהוה) yazılıdır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde bu sembolizmin ifadesi şudur: olmak, var olmak ve geçip gitmek zaman çarkını hareket hâlinde tutan

[1] 19. yüzyılda yaşamış tanınmış bir okültist.

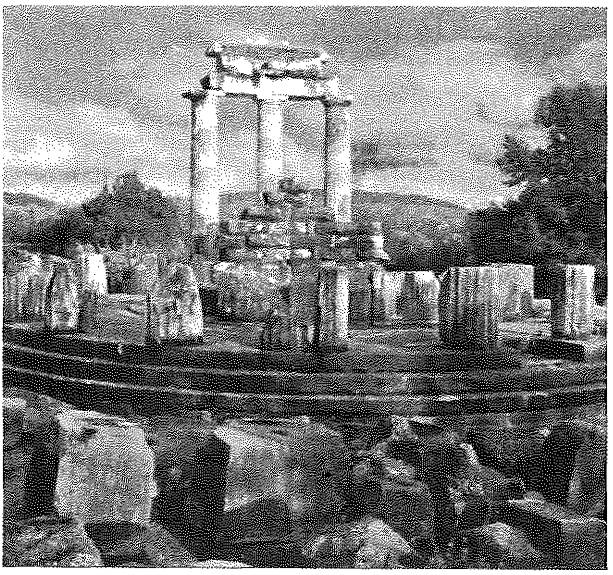
Sfenks, bütünlüğün sembolü olarak dört elementi kendisinde birleştirir (Nemrut Dağı'ndan bir Fenike Sfenksi, British Mueseum, Londra).

güçlerdir. Bu güçler kendilerini yükselen, yaratıcı yön (=Anubis), var olan, koruyucu prensip (=Sfenks) ve alçalan, yıkıcı yön (=Seth) olarak ortaya koyarlar. Bunlar birlikte, insanoğlunu en aşağıdan yüksek niteliklere doğru dönüşmeye (=simyasal sembolizm) çağıran ilahî yasaya (= TORA ve JHVH) karşılık gelirler.

Bunun anlamı, Kader Çarkı'nın yaşamımız boyunca yerine getirmekle yükümlü olduğumuz görevlerimizi temsil ettiğidir. Bu kart açıldığı zaman kartın bize söylediği şey, sorulan soruya neden olan temanın yaşamımıza üstesinden gelmemiz için dahil olduğudur. Aynı bir mozaik gibi, tablo tüm yönlerden yavaş yavaş ortaya çıkar; başlangıçta yaşamdaki görevimizi yalnızca sezmemizi sağlar, fakat zamanla netleşir. Ama bu demek değildir ki sonunda kendisini tek bir terime ya da formüle indirger. Kâhinlerin çok eski zamanlardan beri kahramanın görevinin ne olduğuna ilişkin sorusunu yanıtlarken yaptıkları gibi resimsel bir ifadeyle şöyle tanımlanabilir: "Bulunması zor olan hazineyi ara!"

Eğer bu cevabın psikolojik ifadesini anlamak istersek, bununla ilgili C. G. Jung'un oldukça aydınlatıcı bir açıklaması bulunmaktadır. İlk bakışta eski tipolojilerle birçok benzerlikler gösteren karakterolojisi için ona teşekkür borçluyuz. Jung insan bilincinin dört temel yapısını birbirinden ayırmış ve bunlara bilincin fonksiyonları adını vermiştir: düşünme, hissetme, duyumsama ve sezme. Bunlar dördün klasik modellerine benzerler, dört element (ateş, toprak, hava ve su) ya da dört mizaç (sanguinik, kolerik, melankolik ve flegmatik) gibi. Ancak Jung yalnızca kendi tipolojisinde var olan bir dinamiği vurgular. Diğer karakterolojilerde zaman zaman bazı paket tanımlara rastlanır ve kişiler yalnızca bir kereliğine sadece belirli bir tip ya da karma tip olarak tanımlanırken, Jung insan bilin-

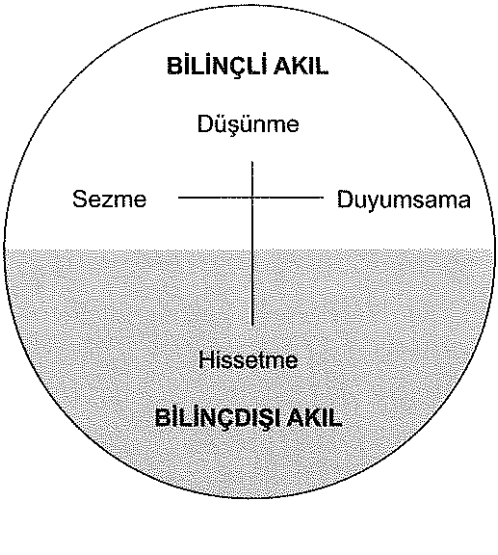
cinin tüm bu dört yönü de barındırdığını varsayar, ancak bunların hepsi aynı oranda gelişmemiştir. Daha doğrusu Jung'un çeşitli eski inançlardan, mitlerden ve masallardan, simyasal sembolizmden ve de tabii ki doktor ve terapist olarak yaptığı çalışmalardan tespit ettiğine göre insanoğlu yaşamının ilk yarısında genellikle bu dört fonksiyonun yalnızca üçünü geliştirmektedir. Dördüncü ise bilinçdışı bölgede kalmaktadır. Bu, satılmış olan ruhu ya da hikâyenin başında kaybedilen inciyi (bütünlük sembolü olarak) anlatan masal motifine uymaktadır. Kahramanın kökenini ve yapılanmasını yansıtan çift ebeveyni dörtlü bir gruptur ve kahramanda yaradılıştan var olan bütünlüğü temsil eder. Ancak bu dört kişiden biri genellikle "üvey anne" olarak deneyimlenir ve ona dışlayan bir tavırla yaklaşılır. Jung'a göre bu dışlanan yöne dönmek, onu keşfetmek ve onu "derinlerden açığa çıkarmak" yaşamın ikinci yarısının temasıdır. Psikolojik anlamda bu, bulunması zor olan hazineye karşılık gelir.

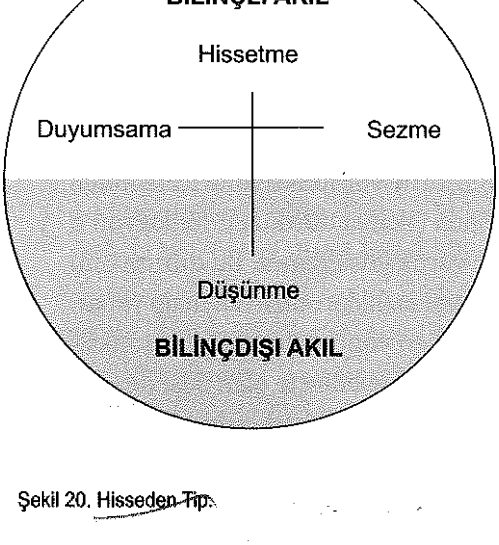
Delphoi Tapınağı.

Bu nasıl anlaşılmalıdır? Görünüşte biz güçlerimizi zayıf yönlerimizi dikkate almadan geliştiririz. Bilincin geliştirilen üç fonksiyonu içerisinden bir tanesi ne kadar güçlü olarak ön plana çıkarsa dördüncü fonksiyon o kadar bilinçdışına itilir ve bilincimizde varlık gösteremez. Bu durum onu sıklıkla bizi tatminsiz ve mutsuz kılan başarısızlıklarımızın kaynağı yapar.

C. G. Jung bilincin bu en güçlü geliştirilen yönünü insanın ana fonksiyonu olarak adlandırır. Onu takip eden ve gene bilinçte olan ikisi de - elbetteki basitleştirilmiş şekilde gösterilenden daha farklı ve birbirlerine göre değişen oranlarda geliştirdiğimiz - birinci ve ikinci yardımcı fonksiyonlardır. Bilinçdışı yön, bulunması zor hazine ise önemi göz ardı edilen, en az değer verilen fonksiyondur.

Şekil 19. Düşünen Tip.

Şekil 20. Hisseden Tip.

Örneğin, eğer bir insan güçlü bir düşünme fonksiyonu geliştirmişse genel kural olarak hissetme onun için ihmal edilmiş bir fonksiyondur. Basit bir anlatımla bunu şekil 19'da görebiliriz.

Ancak bu temel dengesizlik, gelişimsel bir yanlışlık olduğu ve eğer insan daha başlangıçta bu dört bilinç fonksiyonunun hepsini birden aynı oranda geliştirebilirse daha iyi olacağı anlamına gelmez. Her şeye rağmen unutmamalıyız ki başlangıçta bu üç fonksiyonu geliştirmemiz ve daha sonra yaşamımızın ikinci yarısında yoğun bir şekilde eksik olan yönümüzle yüzleşmemiz, aynı kahramanın yolculuğunun onu yolun ikinci yarısında bulunması zor hazineye götürmesi gibi doğal, iyi ve doğrudur. Dört farklı tipe düşen görevler - psikolojik perspektiften baktığımızda - aşağıdaki gibidir.

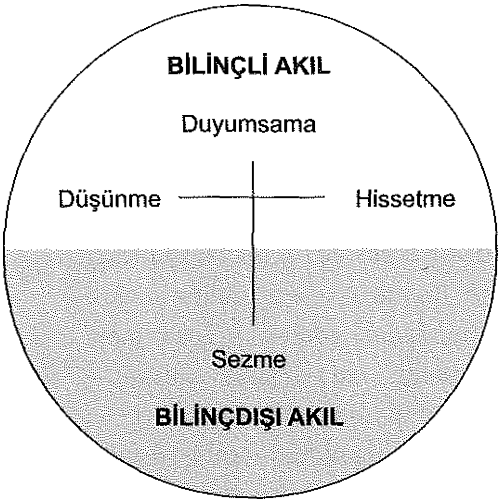
Şekil 19'daki modele uygun kişiler genellikle "fazlasıyla beyinsel" olarak değerlendirilirler. Spontan olarak ne hissettiklerini söylemeleri istenecek olursa hemen "... hissettiğimi düşünüyorum," diyeceklerdir. Onlar için düşünmek bir şeyi hissetmekten her zaman çok daha çabuk olan bir şeydir. Daima bir anda verebilecek cevapları vardır. Dolayısıyla bu insanlar bir durum karşısında ona uygun şekilde his-

settiklerini sanırlar. Ama bundan onların verdikleri cevabı hissedemedikleri sonucunu çıkarmak da yanlış olur. Yalnızca bunu yapabilmek için daha fazla zamana gereksinimleri vardır. Onların hissetme fonksiyonu gelişmemiş, derinlerde, ham ve belirsizdir. Bu nedenle düşünme fonsiyonu gibi mükemmel oturmuş değildir ve hemen devreye girmez. Dolayısıyla bu düzeyle ilgilenmek onlar için rahatsızlık vericidir. Bu düzey onlarda gelişmemiş veya çok az gelişmiş olduğu ve basitlik ile ilkellik barındırdığı için onda övünebilecekleri bir şey yoktur. Bunun aksine düşünme yetileri ise göz alıcıdır. Bu yüzden kendilerini bu medeni yönleriyle göstermeyi tercih ederler, ama aynı zamanda da gelişmemiş olan alanlarına - hissetme - ilişkin oldukça küçümseyen bir bakışa sahip olma eğilimleri vardır ki böylece onu daha önemsiz kılarlar. Esas olarak, gerekirse insanlığın onsuz yapabileceğini düşünürler. Bu insanlar, yaşamlarının ikinci yarısında ardı ardına onları hissedişlerini kabul etmeye ve duygularını geliştirmeye zorlayan durumlarla karşılaşırlar.

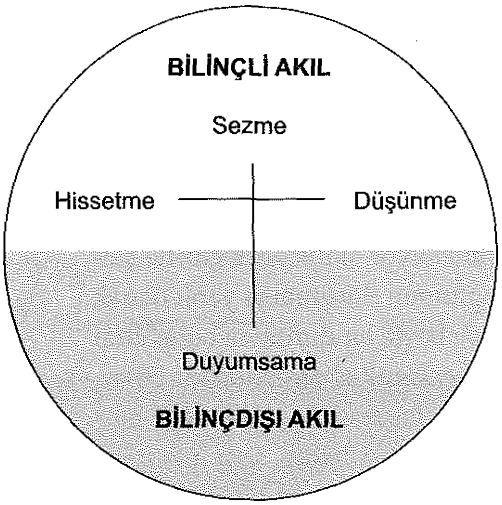
"Fazlasıyla beyinsel" insanların olduğu bir dünyada, doğal olarak "hissedişleri iyi" bireyler de eksik olmaz. Bu insanların hissetme fonksiyonları öylesine gelişmiştir ki aşırı bir çabuklukla hemen bu hissedişlerine dayanan bir hüküm verir ya da bir fikre varırlar. Onlar için bilinç modeli şekil 20'de görünen hisseden tip şemasında görüldüğü gibidir. Çoğunlukla düşünmeyi göz ardı ederler ve dolayısıyla hislerine dayanan yargılarını kanıtlamak veya bir şeyi mantıkla açıklamak konusunda zorluk çekerler. Ayrıca aynı zamanda, açıkça hissedilen bir şeyin bir nedene dayandırılmasını biraz da gereksiz görürler. Düşünemiyor olduklarını elbette şiddetle inkâr ederler. Bu, daha ziyade toplumun düşünmeyi yanlı olarak fazlasıyla göklere çıkarıyor olmasından ve böyle bir durumda bunu itiraf etmenin yıkıcı bir hüküm gibi şimşekleri çakacak olmasındandır. Hisseden tipin düşünme diye yaptığı şey bir sürü kararsız düşünce, safça hüsnükuruntu, bazen de emin olunamayan içgüdülerdir, ama mantıklı, analitik ve sonuca yönelik düşünce değildir.

Bu demektir ki bulunması zor olan hazine, "hissedişleri iyi" olan tipler için objektif algıya yönelik makul düşünmeyi öğrenmeleriyken, "fazlasıyla beyinsel" olan bireyler için ise bu hazine hissetmektir.

Duyumsayan tipler dünyayı duyuları aracılığıyla algılarlar - renk, tat, koku ve dış şekil. Kendilerini bu duyumsal zevke teslim edebilir veya yalnızca dış biçime kilitlenebilirler. Bir hedef ya da planın arkasında yatan

Şekil 21. Duyumsayan Tip.

Şekil 22. Sezen Tip.

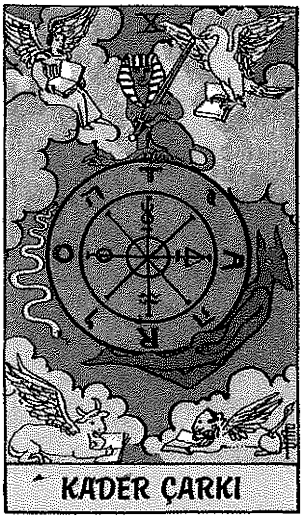
olasılıklara ilişkin birşeyler hissetmeyi yitirirler. Sezgisel temastan yoksundurlar. Aşırı durumlarda yalnızca olanı görür, potansiyeli olanı görmezler. Bu konuda koku alma becerilerini geliştirmek, tüm çeşitliliği ile bu dünyanın hangi olasılıkları sunduğunu hissedebilmek, yönelimleri sezebilmek, bir girişim ya da denemeye ilişkin muhtemel fırsatları tahmin edebilmek - kısaca, içsel gözlerini açmak onların kayıp hazineleridir (bkz. şekil 21).[2]

Bu tiplerin karşıt kutbu ise dünyayı tam tersine deneyimler. Sezen tipler bir fikir, bir hedef veya bir projenin ardında yatan olasılıklardan öyle büyülenirler ki sonuç olarak biçimi ve gerçek olguları göz ardı ederler. Büründükleri fantezilerden sıyrılıp onlarla bir şeyler yapmaya yöneldikleri nadirdir. Tutarlı bir gerçeklikle arkadaşlıklar kurmak, olaylara ilişkin yalnızca bir vizyona sahip olmakla yetinmemek, aksine bu vizyonu somutlaştırmak ve onu eyleme dönüştürmek onların kayıp hazineleridir (bkz. şekil 22).

Tarot kartlarındaki melekler, yani kartın dört köşesinde bulunan sembolik figürler dört elementi temsil ederler - ateş, toprak, hava

[2] Daha fazla detay için bkz. Hajo Banzhaf, *Die vier Elemente in Astrologie und Tarot*, Münih 1994 (Goldmann).

ve su. Bunlar sırasıyla dört mizaç biçiminde anlatılmış olan dört fonksiyona karşılık gelirler. Dördü de ellerinde açıklayacakları görevlerin ve derslerin sembolü olarak birer kitap tutmaktadırlar. Bir insan " Benim bu yaşamdaki görevlerim nelerdir?" diye sorduğunda, bu dört figürden bir tanesi şöyle cevap verecektir "Beni öğren, benim öz doğamı geliştir ki bütün olabilesin." Dolayısıyla Kader Çarkı, bütünlüğe kavuşabilmek için yaşamımız süresince edinmemiz gereken tüm deneyimler demektir. Ve bu şekilde anlaşılmasıyla kartın adı da anlam kazanmaktadır; çünkü kartın adında yer alan 'sal'[3], bize "şifa (iyileşme)" gönderilmesi anlamına gelmektedir. Bu noktada, bu kartla yaşayacağımız deneyimlerin ve bize verilecek olan dersler ile görevlerin hedefi, berbat ve çaresiz durumda olan bizi iyileştirmektir ki bu da bizi bütünlüğe götürür.

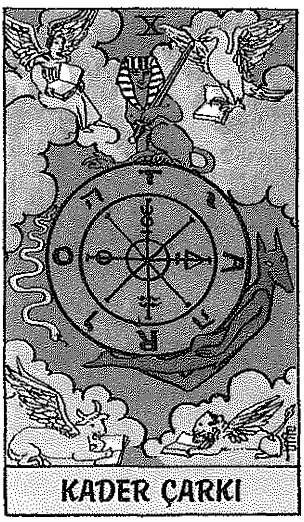
Büyük Arkana'nın en sonunda 21. kart olarak Dünya bulunmaktadır. Bu kart mandalanın en dışındaki daireye, masallardaki ve efsanelerdeki geri kazanılan cennete karşılık gelir (bkz. s. 70). Spiritüel düzeyde, tüm yaşamımızın hedefi olan bütünlüğü temsil eder. Dört melek bu kartta da görünmektedir, ancak 10. kartın aksine artık ellerinde kitaplar yoktur. Bu, artık Kader Çarkı'nın dersleri iki kart arasındaki yolda öğrenilmiş, bütünlüğe ulaşılmış, kişi iyileşmiş ve eksik olan dördüncü güç tamamlanmış demektir (bkz. şekil 23).

Şekil 23. Kader Çarkı'nda dört melek de ellerinde birer kitap tutmakta, bu yolla ders vermekte ve görev dağıtmaktadırlar. Dünya'da ise artık dersler öğrenilmiş olduğu için ellerinde kitap yoktur.

Kader Çarkı ile birlikte iki haneli kartlara varmış oluruz. Bu kart güneşin yolculuğunda onun batı ufkunda batmasını, ışığın karanlığa ve daha önce göz ardı edilen kutupsallığa dönmesini temsil eder. Bu an, aynı güneşin burada kaçınılmaz olarak bu dönüşü

[3] Ç.N. Kartın Almanca adı olan Schicksal'da yer alan "sal", Latince Salus kelimesinden gelmektedir ve anlamı "sağlık"tır. Salus aynı zamanda Romalıların Sağlık Tanrıçası'nın adıdır.

Şekil 24. Büyücü görevlerin üstesinden gelme gücünü ve ustalığını, Kader Çarkı ise yaşam görevini temsil eder.

yapmak zorunda olması gibi, uyulması zorunlu bir kural anlamındaki gereklilik kavramını tasvir eder. Bu kart ile ilintili olarak yaşadığımız deneyimler de gerekli ve kaçınılmazdırlar.

Sembolik olarak baktığımızda "eril" ayıran, "dişil" ise birleştiren anlamındadır. Aynı şekilde, katedilmiş olan eril yol bizi kökenimizden ayırır, önümüzdeki dişil yol da bizi onunla birleştirir. Eril düşünmek ayıran, farklılaştıran düşüncedir, daima yeni sınırlar koyar ve giderek keskinleşen farklılıkları belirginleştirir. Öte yandan dişil, yani analojik düşünmek bütünseldir, ortak zeminleri farkeder ve vurgular, böylelikle daha önce çizilmiş olan sınırları kaldırır. Eril düşünce dişil düşünceyi çapraşık olmakla suçlar, oysa dişil düşünce de erilin netliğe kavuşmak için verdiği mücadeleye güler, çünkü o gerçeğin açık bir formüle oturtulamayacak kadar karmaşık olduğunu gayet iyi bilir.[4] Tek haneli kartların geride kalmış olan yolu kökenin birliğinden uzaklaşır ve içinde uyanan, gelişen egonun sürekli netliği arayan mücadelesi içerisinde giderek artan bir şekilde tek yanlılaştığı çokluğa doğru yol alır. Bununla birlikte, şimdi önümüzde - belirsizliği nedeniyle çoğu zaman hafife alınsa da - paradoksal algılar sayesinde sonunda bizi tüm şeylerin birliğine götürecek olan çift haneli kartların yolu durmaktadır. Bu yüzden, "ne tuhaftır ki anlam tekdüzeliği bir zayıflık işaretiyken, paradoksal olmak zihinsel anlamda sahip olduğumuz en yüksek değerdir" der C. G. Jung, ve daha sonra şöyle devam eder, "yaşamın zenginliğini kavramaya yalnızca paradoks yaklaşır, net ve çatışmasız olmak ise tek yanlıdır ve bu nedenle kavranamayanı ifade etmeye uygun değildir."[5]

[4] Elbette burada ifade edilen erkek ve kadının düşünme biçimleri değildir. Eril ve dişil, yin ve yang gibi sembolik anlamda değerlendirilmelidir (detaylar için bkz. s. 42'deki tablo).

[5] C. G. Jung, *Traumsymbole des Individuationsprozesses*, Grundwerk Cilt 5, Olten 1985 (Walter), s. 21.

Ego burada "gerekli" hâle gelmiş olan yön değişikliğini yapmaktan hiç hoşlanmaz. Her şeyi açıkça izah edebilen yegâne şeyin kendisi olduğu iddiasından vazgeçmekten gerçekten nefret eder. Belki de birçok kehanetin üzerinde düşünülmeden yanlış yorumlanmasının nedenlerinden biri de budur. Gereken yön değişikliğine tepki vermenin iki tarzı bundan sonra gelen kartın (Güç) ataerkil ve anaerkil yorumlamalarında görülür. Burada talep edilen yön değişikliğini reddetmek ki çoğunlukla bununla karşılaşılır, bizi daima Asılan'ın görünüşte umutsuz ikilemine götürür.

Büyük Arkana'nın iki haneli kartları daima sayılarının toplamının denk geldiği kartın anlamı ile bağlantılıdır (bkz. şekil 24). Buna göre X. kart (Kader Çarkı) I. karta (Büyücü) denk gelmektedir. Kader Çarkı yaşam görevini kapsarken Büyücü görevler dizisini tamamlayabilmek için gereken ustalık ve gücü temsil eder. Dolayısıyla, bu demektir ki her insanın yaşamındaki görev, onun bunun üstesinden gelebileceği ve gerçekleştirebileceği bir şekilde yapılanır.

KADER ÇARKI

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Çağrı, kehanet
GÖREVİ:	Gerekli olana ilişkin içgörü, kişinin görevi ile yüzleşmesi
HEDEFİ:	Düşük olan bir şeyi daha yüksek bir şeye dönüştürme, yaşam görevinin üstesinden gelme, bütünleşme
TEHLİKESİ:	Kadercilik, görevini yanlış anlama
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	İlk anda hoşumuza gitmese de, bizi iyileştirecek olan deneyimler ve olaylar

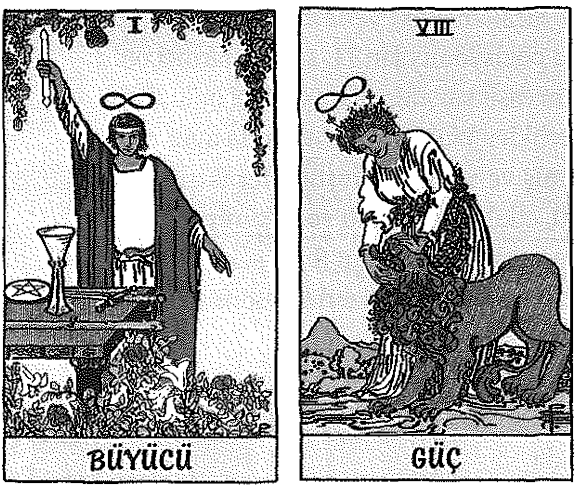

VIII
GÜÇ

Güç, A. E. Waite'in geleneksel sıralamadaki yerlerini değiştirdiği iki karttan biridir (bkz. s. 19). Orijinal pozisyonu olan 11. sırada, birinci onlu dizinin başlangıcı olan Büyücü'nün dişil karşılığı olarak ikinci onlu diziyi başlatır. İki kart arasındaki benzerlikler Waite'in Tarot'sunda aynı renklendirmeler kullanılarak gösterilmiş ve vurgulanmıştır. Her ikisinde de tema güçtür. Büyücü yaratıcı gücü, etkileme gücünü ve hâkimiyeti temsil ederken, Güç canlılığı, tutkuyu ve yaşama arzusunu (bkz. şekil 25 ve 26) ifade eder. Her iki kartta da figürlerin başlarının üzerinde sonsuzluk işareti vardır. Marsilya Tarot'sunda bu işaret şapkaların biçiminde gizlenmiştir.

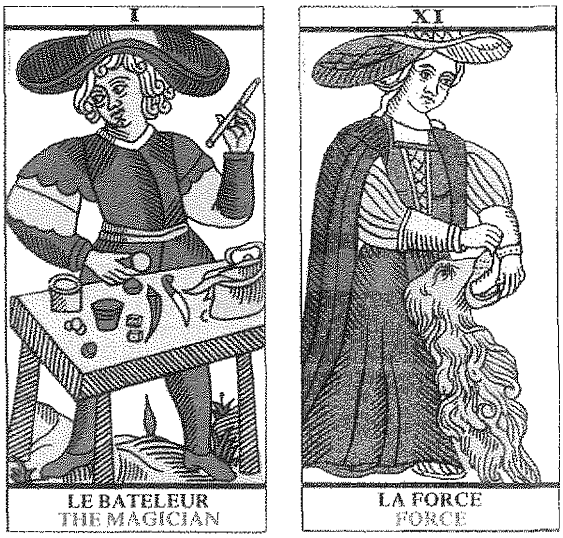
Güç
Kibir ya da Yardımcı Hayvan

Sonsuzluk işareti iki düzey ya da bir diğer deyişle, iki dünya arasındaki daimî bağlantıyı ve değişken alışverişi temsil eder. Bu, Büyücü için yukarısı ile aşağısı, makrokozmos ile mikrokozmos arasındaki bağlantı iken, Güç kartı için medeni insan (kadın) ile onun vahşi doğası (aslan) arasındaki ahenkli bağdır. Bu nedenle de dişil güç, yolun iki haneli kartlarla bizi derinliklerin gizemine götüren dişil güzergâhının başında durmaktadır ve doğal olarak 11. pozisyonda bulunması 8. pozisyona göre çok daha makul görünmektedir.

Kahramanın yolculuğunda bu kartın anlamı bizim onun için seçtiğimiz - ataerkil ya da anaerkil - yoruma bağlıdır. Aslan bizim içgüdüsel ve kışkırtıcı doğamızı; tutkulu, vahşi, agresif dürtülerimizi ve kendimizi koruma güdümüzü simgeler. Ataerkil mitler, aslanları öldüren kahramanları anlatırlar ve ne ilginçtir ki bu hikâyelerin en bilinenlerinin sonu onlar için hiç iyi bitmez. Samson bir oyunun kurbanı olmuş ve bütün gücünü kaybetmiştir; muhteşem Herakles özellikle kendi dişil yönüyle büyük sorunlar yaşamıştır. Bir çılgınlık anında karısı ve çocuklarını öldürmüş, başka bir çılgınlık anının sonrasında ise kefaret olarak kadın rolüne girmeye mahkûm edilmiştir. Böylece kadın giysileri giyerek üç yıl boyunca Lidya Kraliçesi Omphale'nin sarayında hizmet etmiştir. Kraliçe onun aslan postunu giyer ve asasını taşırken o yün eğirmek ve başka kadınsı işleri yapmak zorunda kalmıştır. Her ne kadar bu "terapi" onun bastırılmış yönü ile bir dereceye kadar bütünleşmesine ve çılgınlıktan kurtulmasına yardımcı olmuşsa da, yaralı olan içsel dişilliği gene de tam iyileşmemiştir. Bu yara-

Şekil 25. Büyücü ve Güç kartları, Waite Tarot'su.

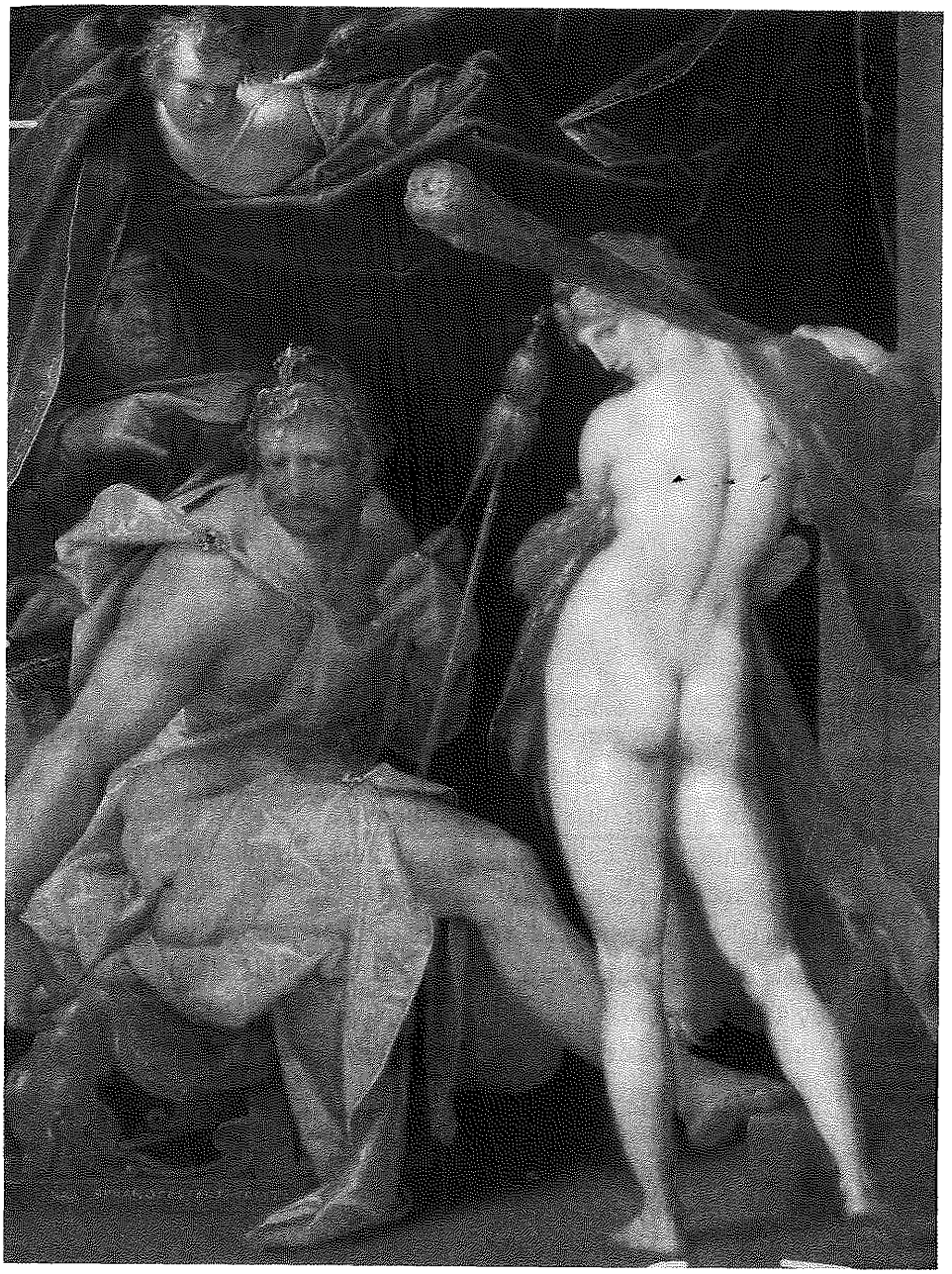

Şekil 26. Büyücü ve Güç kartları, Marsilya Tarot'su.

nın iyileşmeden kalan kısmı sonunda onun hayatına mal olmuştur.

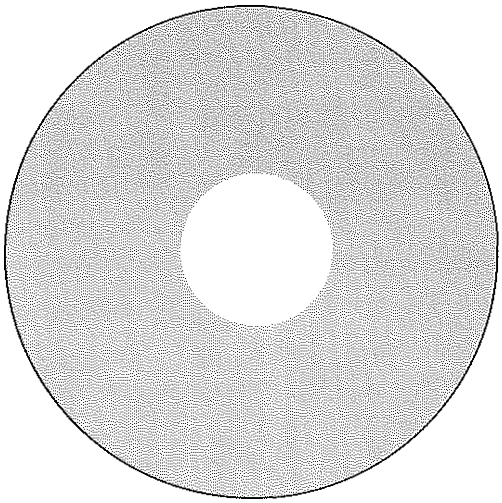
Hikâyenin aslanı öldürme temasına sahip olan bu ataerkil versiyonunda kart, kibir, kendini beğenmişlik ve ilahî yasaya uymayı, bize verilen görevi yerine getirmeyi küstahlıkla reddedişimiz demektir. Hâlbuki burada mesele ejderhayı dişil yöntemlerle, yani onu kabul ederek yenmektir.[1]

Neyseki Tarot bizim için bu mesajı aslanı sevgiyle ehlileştirmekte olan kadını betimleyen resimle korumaya almıştır. Bu motif bize yalnızca mitolojik kırıntılarla ulaşmıştır, ama görünen o ki anaerkil dönemlerin oldukça popüler bir motifidir. Venüs'e karşılık gelen büyük Sümer tanrıçası İnanna ehlileştirdiği aslanın üzerinde dururken resmedilmiştir; Babillerdeki "halefi" İştar'ın bir aslan olduğundan sıkça bahsedilir. Yunan tanrıçası Artemis de kadınların aslanı olarak kabul edilmiştir. İçgüdüsel ve dürtüsel doğamızın Hristiyan dininde gittikçe artan bir şekilde inkâr edilmesi ve suçlanması, aslanı zamanla Kutsal Mer-

[1] Erich Neumann, *Amor und Psyche*, Olten 1988 (Walter), s. 132.

Herakles kadın kıyafeti giymiş, yün eğiriyor. Lidya Kraliçesi onun aslan postunu ve asasını almış (Bartholomäus Spranger, Kunsthistorisches Museum, Viyana; özel izinle kullanılmıştır).

Şekil 27. Bilinçdışı ile çevrelenmiş bilinç.

yem'in ayağıyla ezdiği Deccal'in sembolü hâline dönüştürmüştür. Bu, bundan böyle günahkâr olarak reddedilen içimizdeki hayvanın baskı altına alınmasının, esir edilmesinin, hatta öldürülmesinin yansıtılışıdır. Jung biraz da ironik bir şekilde şöyle ifade etmiştir, "Gölgeyi yalnızca bastırmak bir çare değildir, aynı baş ağrısı için kafamızı kesmemizin bir çare olamayacağı gibi."[2]

Oysa karanlık yönümüzle, içsel vahşiliğimizle uğraşırken ve içsel hayvanımızla yüzleşirken ona katılık ve şiddetle yaklaşmak da, onu küçümsemek, engellemek ve bastırmak da doğru değildir. Bu yüzleşmenin şimdi, yani yolun tam ortasında gerçekleşmesinin iyi bir nedeni vardır. Bu noktaya kadar egonun güçlerinin geliştirilmesi ve uygun şekilde güçlendirilmesi buradaki yüzleşmeye dayanabilmek için önemlidir, çünkü zayıf olan bir ego bilinci kolaylıkla bilinçdışının güçleri tarafından yutulabilir. C. G. Jung bilinçaltından bahsetmenin nasıl yanıltıcı olduğuna, çünkü bu terimin bilinçdışındaki her şeyi kontrol etmekte hiç güçlük çekmeyen, oturaklı bir bilinçüstünün var olduğu izlenimini uyandırdığına daima işaret etmiştir. Bunun yerine Jung, bilinçle olan ilişkisini şekil 27'deki gibi tanımladığı bilinçdışından söz etmeyi tercih etmiştir.

İnsanlığın birkaç bin yıl boyunca geliştirdiği ve her insanoğlunun kendi yaşam sürecinde yeni baştan geliştirmek zorunda olduğu bilinç tamamıyla bilinçdışı ile çevrelenmiştir. Eğer bilinç çok zayıfsa sınırlar geçirgen hâle gelirler ve bilinçdışı bilince sel gibi serbestçe akar. İlkel insanlar bu oluşumu ruhun yitirilmesi olarak adlandırmışlardır. Daha açık deyişle, bahsedilen şey ruhsal dengesizliktir. Bu tehlikeye karşı durabilmek için ego yolun ilk yarısında güçlenmeli ve olgunlaşmalıdır. Bilinçdışının güçleri ile

[2] Carl Gustav Jung, *Psychologie und Religion, Grundwerk*, Cilt 4, Olten 1985 (Walter), s. 79.

diyaloğa girebilmesi ve yaşayacağı yüzleşmelerde sağlam durabilmesi için egonun dışsal gerçekliğe sağlamca köklenmesi gerekir. Aksi takdirde ego, bilinçdışının duyguları, fantezileri ve imgeleri tarafından çok kolaylıkla yutularak boğulacak ve onlarla sürüklenecektir. Bu nedenle mitlerde ve masallarda gerçek kahraman, ancak tehlikenin karşısına bilinçli olarak çıkabilen ve bu süreç içerisinde kendisini gece ya da canavar tarafından yutulmaya bırakmayan kişi olabilir.

Dionysos bir panterin üzerinde (Helenistik dönemden kalma bir mozaik, Delos. Fotoğraf: Leo Maria Giani'nin özel izniyle kullanılmıştır, Münih).

İçsel vahşiliğe karşı savaşmayan, aksine onu ilâhi bir güç olarak benimseyen büyük mitolojik figürlerden birisi Dionysos'tur. O, vahşi hayvanları nasıl süreceğini bile bilmiştir.

Dionysos esriklik ve şarap ile çılgın, cümbüşlü âlemlerin tanrısıdır. Mitoloji bize onun - Thebai şehrinin bir oğlu olarak - çok erken yaşlarda uzak ülkelere gittiğini anlatır. Yakışıklı bir genç adam olarak kültünü Thebai'ye getirmek üzere çılgın bir müzisyenler ve Bakkhalar güruhu ile birlikte Anadolu'dan geri dönmüştür. Bu dans eden topluluk orada pek hoş karşılanmadığı için insanları Kithairon dağının yamaçlarında kamp kurmak üzere davulla, şarkıyla ve ıslıkla şehrin kapısına doğru taşınmışlardır. O zaman ilginç bir şey olmuştur. Tanrının karşı konulmazlığının cazibesine kapılan kadınlar gittikçe sayıları artarak geceleri gizlice evlerinden kaçıp ormanda Dionysos'u ululamak için şehrin dışına süzülmeye başlamışlardır.

Thebai'nin asil kralı Pentheus bu çılgın kültün bir rezalet olduğunu dü-

şünmüştür. Dionysos genç bir adam olarak karşısına çıkar çıkmaz kral onu hemen zindana attırmıştır. Ancak tanrı oradan mucizevi bir şekilde kaçmıştır. Yeniden kralın karşısına çıkmış, onu ayartarak cümbüş âlemlerinden söz etmiş ve bu tabu tanımayan eğlencelerin detaylarını ballandırarak anlatmıştır. Böylece kralın şehvetli merakını uyandıracağını anlamış ve kolaylıkla baştan çıkararak kadın kılığına girip şehirde tanınmadan Bakkhaların kampına gelmesi için kandırmıştır. Kral oraya varınca tüm o çılgınlıkları gözleyebileceği bir ağaca saklanmıştır. Gördüğü şeyler öyle dayanılmazdır ki gözleri yuvalarından uğramış ve tümüyle şaşkına dönmüştür. Ancak bu durum onun tedbirsiz davranmasına neden olmuş, kendilerinden geçmiş bir şekilde dans eden kadınlar onu farketmişler ve o esriklikle onun bir dağ aslanı olduğunu sanmışlardır. Dolayısıyla üzerine atılmışlar, ağaçtan sürüklemişler, henüz canlıyken onu parçalamışlar, başını bir Baküs mızrağına saplamışlar ve bu - güya - hayvan başıyla da şarkı söylerek, dans ederek şehre doğru yola çıkmışlardır. Bu çılgınlık hâlleri ancak oraya vardıklarında durulmuştur. Mızrağı taşıyan kadın, kralın annesi Agave'dir ve kendi oğlunu parçalamış olduğunu görmek onu dehşete düşürmüştür.

Böyle hikâyeler, içimizdeki hayvanın (içsel vahşiliğimizin) esir edilmesinin, bastırılmasının, hatta öldürülmesinin ne kadar tehlikeli olduğunu göstermektedir. Bir şeyi ne kadar bastırır ya da kontrol altına aldığımıza inanırsak, inkâr ettiğimiz bu yönün kurbanı olma tehlikesi bizim için o kadar artar. Pentheus yaşamında hayvansı doğasına gereğince yer vermiş olsaydı, onu tanıyabilecek ve yönlendirebilecekti. Hâlbuki bunun yerine tam anlamıyla, kontrol edebileceğine inandığı, bastırılmış ve bu yüzden büyük ölçüde bilinçdışında kalmış olan kendi şehvet düşkünlüğüne yenilmiştir.

Eğer hayvana özenle ve dostça yaklaşacak olursak zamanla bize müttefik ve yardımcı bir güç hâline gelecektir. Birçok masalda hayvan başlangıçta vahşi ve tehlikelidir ve önce ehlileştirilmesi gerekir. Bunu yapmayı ve daha sonra hayvanın rehberliğine güvenmeyi başaran kahraman hazineyi ya da neyin bulunması gerekiyorsa onu bulur. Marie Louise von Franz, insanoğlunun belli bir durum karşısında nasıl davranması gerektiği konusunda ortak ve değişmez bir bildirim, reddedilemez bir öğüt barındırıp barındırmadıklarını anlayabilmek için oldukça fazla sayıda masalı incelemiştir. Ancak bu çabası boşuna olmuştur, çünkü görünürde kolektif bi-

linçdışına ilişkin, masallara kaynak olan öyle mutlak doğru diye bir şey yoktur. Tavsiye tamamen duruma bağlıdır ve en benzer görünen koşullarda bile değişir. Yalnız istisnasız tek bir kural vardır: yardımcı hayvanı kim incitirse, o daima talihsizlikle karşılaşacaktır![3]

Önündeki yolu salimen tamamlayabilmek için bilincin, bilinçdışına karşı alacağı doğru tavrın ne olduğunu bulması gerekir. Kendisini rehberlik edilmeye güvenle bırakmayı ve her şeyden öte egonun hırslı ve açgözlü hiçbir hedefinin peşinden gitmemeyi öğrenmelidir. Eğer ego, bu "tevazu egzersizi"ne dahil olmayı reddeder, onun yerine bilinçdışının sihirli gücünü kurnaz hilelerle ondan çalma gayretine düşer ve bu gücü kendisi için ele geçirirse o zaman otantik olandan uzaklaşır.[4] Bu durumda insanoğlu kendi tümgüçlülük (omipotans) fantezilerinin esiri olur ve yeraltı dünyasına yaptığı yolculuk başarısızlıkla sonuçlanır: ardından kendisi bir hayvana dönüşür. Bunlar, üç erkek ya da kız kardeşi anlatan tipik masal motifinde budala olan kardeş "saf ve temiz kalbiyle" görevi başarıyla tamamlarken genellikle iki büyük kardeşin başarısız oldukları engellerdir.

Tevrat bize aynı şeyi Babil Kralı Nebukadnezzar ile ilgili anlatır. Kral rüyasında görmüş olduğu bir uyarıyı dikkate almamış, sarayının üzerinde kendini beğenmişlikle "Kral evi olsun diye, kuvvetimin kudreti ile ve haşmetimin izzeti için yapmış olduğum büyük Babil bu değil mi?" diye övünmüştür (Daniel 4:30). Daha henüz bu kelimeler ağzında iken kral bir hayvana dönüşmüş, "yaban eşekleriyle yaşamak ve öküzler gibi ot yemek" zorunda kalmıştır (Daniel 5. 21).

Derinliklere doğru giden yolu bu kadar tehlikeli kılan nedir? İnsanoğlu neden karanlıklara inmekten korkar? Her şeyden önce bilincimiz, bir düzen içerisinde görünen her ne olursa ondan etkilenir, çünkü bu fenomeni kavrayabileceğine, ölçebileceğine ve onu önünde sonunda kontrol edebileceğine inanır. Bu yüzden ilâhi düzenden bahsetmeyi sever, rastlantısal ve kaotik olan her şeyi de Şeytan'a mal ederiz. Bu reddedilen, anlamı kestirilemeyen yönlerle yolun iki haneli kartlar bölümünde

---

[3] Marie-Louise von Franz, *Der Schatten und das Böse im Märchen*, Münih 1985 (Kösel), s. 135 ve sonrası.

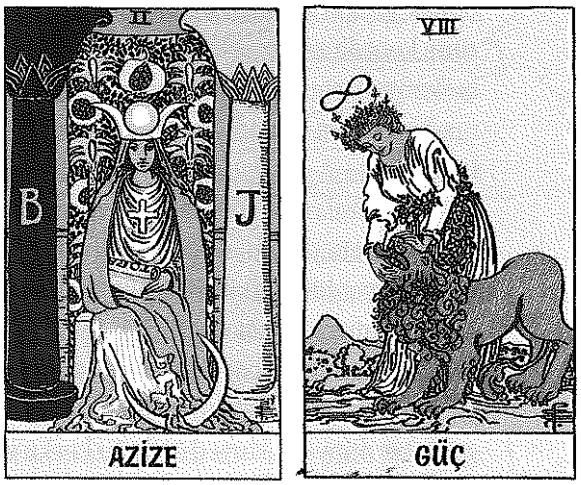
[4] "Otantikten uzaklaşma" "günah" kelimesinin bir diğer yorumlamasıdır. Ne ilginçtir ki 11, yani bu kartın sayısı aynı zamanda günahı simgeler.

Bir hayvana dönüşen kral Nebukadnezzar (William Blake, Tate Gallery, Londra).

karşılaşırız. Yol, olayları olmaya bırakabilme becerisini ve aynı zamanda onlara dahil olma istekliliğini temsil eden Azize'nin rehberliğinde ilerler.

Orijinal numaralandırmada Güç, dişil yolun birinci kartıdır ve rakamlarının birbirleriyle toplanması sonucu Azize'ye karşılık gelir (bkz. şekil 28). Bu bağıntı yolun kalanında "daha fazla yapacak bir şey kalmamış olduğunu" bir kere daha hatırlamamızı sağlar. Gerçekten de yolun Büyücü'nün rehberliğindeki aktif kısmı sona ermiştir ve şimdi olayların "olmasını" beklememiz gerekmektedir. Büyücü bizi ana rahminden dünyaya götürmüştür. Yolun o bölümünde etkin olmak gerekli, ustalıkla görevlerin üstesinden gelmek de önemlidir. Burada, yolun orta noktasında işaretler değişmiştir. Şimdi artık rehberlik rolünü Azize devralmaktadır. Bu da yolun ilk bölümünde zorluklarla kazanılmış olan eril güçler yavaş yavaş geri verilecek demektir. Dengeli, olgun ama güce açıkmış olan ego, sınırlarının farkına varmalı ve bir kere daha sönmeli ve alçak gönüllü olmalıdır. Buraya kadar kahramanın deneyimler *kazanması* gerekirken, şimdiki görev ise tüm kalbiyle deneyimlere *açık olmasıdır*. Bundan sonra ego

Şekil 28. Azize - dahil olmaya isteklilik; Güç - içgüdüsel ve dürtüsel doğa ile yüzleşme.

istediği zaman ve istediği için hiçbir şey gelmeyecek, ama *benlik* istediği zaman ve istediği için gelecektir. Buradan sonra artık hiçbir şeyi zorlamak mümkün değildir. Tüm gelecek deneyimler plan dışıdır. Onlar kendi zamanları gelince gelirler ve öyle atölye çalışması ya da seminer gibi şeylerle belirlenemezler. Öz varlık tam anlamıyla irade dışı olarak ortaya çıkar ve biz ne kadar uzun süre mükemmel bir şekilde amuda kalksak, yürekten dua etsek veya tütsülere, iç bayıltıcı New Age müziklerine boğulmuş vaziyette hareketsiz meditasyonlar yapsak da – olgunlaşma zamanı gelmedikçe – kesinlikle hiçbir şey olmayacaktır. Yolun burada başlayan ikinci yarısı, kahramanı o en yüksek olanın bakışını kazanmaya *götürebilir*, ancak bu, yalnızca kahraman ilk yarıda talep edilenleri yerine getirdiyse mümkündür.

Bu noktadan itibaren en akıllıca kitaplardan bile öğrenilecek bir şey yoktur, sadece yöneltilmek üzere olduğumuz deneyime tüm kalbimiz ve ruhumuzla kendimizi vermek – bir anlamda "yalnızca yaşamak" – işe yarayacaktır. "Kalbiniz yırtılıp ikiye bölünmesin diye siz kitapları yırtınız"[5] diyen simyasal formül buraya uymaktadır ve bu, "öyle ki düşünme hissetmeyi zayıflatmasın, aksi takdirde ruh geri dönemez," diyen C. G. Jung için çok belirleyici olmuştur.[6] Burada entelekt bir "genel merkez" olarak kendi fonksiyonunu yapıcı anlamda kavramalı, buyurgan ve despot olmak veya hoş görünmeyen yönleri hemen bastıran ya da "karmaşa yaratan"

[5] *Atlanta Fugiens*, simyasal bir çalışma, 1618.

[6] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertragung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 223.

olmak yerine, bir merkez ve kontrol ofisi olarak kişiliğimizin çeşitli yönlerinin koordineli bir şekilde ifade edilmesini sağlamalıdır. Her şeyden önce bu kontrol istasyonunun ana görevi, olanı biteni algılamasında ve kaçmanın bir çözüm olmadığını kavramasında - ki bu çok önemlidir - yatmaktadır.

Tüm bunlar bu yolu belirsiz ve rahatsız kılarlar. Yolun ilk yarısının başında hayata doğru attığımız ilk adımlarda olduğu gibi tereddütle aynı noktada yeniden dikiliriz. Gene önümüzde tümüyle bilinmeyen durmaktadır. Yalnızca bu da değil. Şimdiye kadar bizim apaçık ve kesin diye bilmekte olduğumuz çoğu şey, yol süresince alaşağı olacaklar ve bizi rahatsız edip endişelendireceklerdir. Bu bağlamda C. G. Jung bir çocuğun büyük ve geniş bir dünyaya karşı duyduğu korku ile bizim hâlâ çocuksu olan iç dünyamızla, yani gene geniş ve bilinmedik olan bir dünyayla temasa geçtiğimizdeki korkumuzu karşılaştırmıştır ve şöyle demiştir, "Bu çok yerinde bir korkudur, çünkü bizim o sıkı sıkıya inanılan (çünkü sugötürür olan), bilimsel ve ahlaken emin olan rasyonel dünya görüşümüz - öbür taraftan gelen verilerle sarsılır."[7]

Yunanlılar kendi yeraltı dünyalarını gölgelerin diyarı diye adlandırırlar. Ve burası tam olarak yolculuğun bizi götürdüğü yerdir. Psikolojiyi "gölge" terimi ile tanıştıran C. G. Jung olmuştur. Bu terimi yaşanmayan ve genellikle sevilmeyen potansiyellerimizin toplamını tanımlamak için kullanmıştır. Görünürde sahip olmadığımız, ama ne gariptir ki sürekli başkalarında algıladığımız her şey gölgededir. Ne zaman ki hemen incinir, bir türlü anlaşılmadığımızı hisseder veya birisi hatamızı yüzümüze vurduğunda ya da eleştirdiğinde rahatsızlığımızı zorlukla bastırarak tepki veririz, o zaman kesinlikle emin olabiliriz ki mutlaka gölgemizin bir parçasıyla temastayızdır. Eğer böyle olmasa, eleştiri ve suçlama bizi bu kadar fazla yaralamaz, o durumda da sakince ve soğukkanlılıkla ortada açıkça bir yanlış anlama olması gerektiğini ifade ederiz. Ancak gölgemize, sevilmeyen yönümüze dokunulduğu anda ego hemen alarm çalar, canı sıkılır ve suratını asar. Nitekim tüm suçlamaları reddeder, özelllikle de suçlandığı şey, bilincin gölgesinde çok derinlerde yatan ve hakkında egonun

[7] Carl Gustav Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 86.

gerçekten hiçbir şey bilmediği bir özelliğe parmak bastıysa. Ancak egoya yabancı olan bir şeyi deneyimliyor olmamız onun bize ait olmadığını değil, yalnızca onun hakkında bir şey bilmediğimizi gösterir. Hepsinden önemlisi süreçte duyulan kızgınlığın derecesi maruz kalınan kınama veya suçlamanın bir gölge temasını ortaya çıkarıp çıkarmadığını görmek için iyi bir ölçüttür.

Gölge, sahip olduğumuz ama kültürel, ahlaki ya da kişisel nedenlerlerden dolayı yaşamımıza dahil etmediğimiz tüm potansiyelleri barındırdığı için, bütün potansiyelleri ile birlikte tüm "içsel insanı" kapsar. Bu sebeptendir ki gölge dünyası yalnızca yasaklanan temalar ile sınırlı değildir. Aksine burada tamamıyla olumlu bulacağımız ve çaba sarfetmeye değer, ama aynı zamanda da egonun onlar hakkında hiçbir fikri olmadığı için anlaşılmaz gibi görünen potansiyeller de bulunur. Bunlar bize o kadar büyük, riskli ya da olağandışı görünürler ki bunlara cesaret edemeyiz. Bunları gölgenin aydınlık bölümü olarak adlandırabiliriz.

Gölgeyle yüzleşmek cesaret ve güç ister, çünkü sonuçta bizim için muamma olan güçlü bir yönümüzle karşılaşıyoruzdur. Bu, olgunlaşma sürecinin kendimize ilişkin önemli şeyleri öğrenebileceğimiz çok merkezî bir bölümüdür. Aslında her ego, en azından kıyaslama söz konusu olduğunda hiç güçlük çekmeden kendisini hep tümüyle iyi yönüyle gösterme konusunda oldukça özel bir yeteneğe sahiptir. Hele en ahlaksız serserilerin ve en kötü suçluların bile bunu nasıl zahmetsizce başardıklarını görmek hayret vericidir. İster ahlaksız bir uyuşturucu satıcısı, ister duygusuz bir zalim, ister dolandırıcı bir müflis ya da acımasız bir işkenceci olsun, bu egoların hiçbirisi, kendi portrelerini şaşırtıcı şekilde olumlu olarak resmetmek ve tüm suçu diğer insanların içlerindeki kötülüğe, Tanrı'ya veya zorunlu koşullara atmakta zorlanmazlar.

Ancak - hiç özeleştiri yapmadan - kendimizi iyi yönden göstermeye çalıştıkça, naif bir ego dürtüsünün peşinden gitmiş oluruz. Oysa kendi bütünlüğümüzü bize ait olan gölgeyi farketmeden ve kabul etmeden bulamayız. Bunlar devasa gölge figürleri olduğu zaman bazıları için bunu yapmak nispeten kolay olur. Üstelik ego böyle kötü bir yanı - örneğin herkesin korktuğu bir savaş kışkırtıcısı, dehşetli bir seri katil veya korkunç bir diktatör - olduğunu gururla bile itiraf edebilir. Tarih kitaplarında her zaman bu insanlara, doğru ve iyi insanlardan daha fazla yer verilmiştir.

Gölge ile bütünleşme birçok insan için hiç de hoş değildir, özellikle de kendimize en banal adilikleri itiraf etmek durumunda kaldığımız, ilikle-rimize kadar utandığımız ve kimsenin bunu farketmemiş olması için dua ettiğimiz zamanlar. Korkak, hırsız, pis yalancı, pasaklı rüküş, güvenilmez düzenbaz ya da sadece yapmacık, karaktersiz, işbirlikçi solucan olanın komşumuz değil de biz olduğumuzu; başka insanları riyakârca ayıplamak için sahip olmakla suçladığımız tüm arzulara, özlemlere, bağımlılıklara, ve zayıflıklara aslında kendimizin sahip olduğunu; sandığımız gibi asil, yardımsever ve iyi olmadığımızı görmek zordur. Tüm bunlar bizim için çok, ama çok zordur. Fakat gölge olmaksızın net bir profil olması da mümkün değildir. C. G. Jung "'Yaşayan form'un üç boyutlu görünebilmesi için gölgeye ihtiyacı vardır," demiştir ve şöyle devam eder, "gölge olmaksızın iki boyutlu bir hayalet veya aşağı yukarı iyi terbiye almış bir çocuk olarak kalır."[8] Başka bir bölümde ise şunu vurgular, "Daima bir çocuk gibi kalmak, kendilerine ilişkin daimî bir yanılsama hâlinde yaşamak, beğenmedikleri her şeyi komşularının üzerine atarak onları önyargıları ve yansıtmalarıyla rahatsız kılmak insanlar için kesinlikle bir ideal değildir."[9]

Ancak bilinçdışı gölge dünyası ile yüzleşmenin tam merkezinde içimizdeki karşı cins ile karşılaşma durmaktadır. Jung'un bize göstermiş olduğu üzere, erkeğin bilinçdışı dişil davranır (buna anima demiştir), kadının bilinçdışı da eril davranır (buna da animus demiştir). Karşı cinste olan bu bilinçdışının farkına varmak, onunla yüzleşmek ve onu kabul etmek içsel yolculuğun temel bir parçasıdır. Bu karşı cinsten, "dışarıdaki" karşı cinslerimiz kanalıyla etkilendiğimiz sürece bu doğal olarak bizim için heyecan vericidir. Fakat onu içsel olarak kendimizin diye kabul etmek önemli hâle gelince kriz başlar. Erkek bugüne kadar kendisinden saklamış olduğu kendi dişil yönüyle karşılaşınca onu önce zayıflık, yumuşaklık, korkaklık ve âcizlik olarak deneyimleyecektir. Dolayısıyla bunun üzerine "doğal olarak" sert kalmaya karar verir. Henüz bu içsel dişilliğinin onu sonunda en yüksek olanın bakışını kazanmaya götürebileceğinin ve götüreceğinin farkında değildir. Ve egosu ne kadar zayıfsa başarısızlıktan o

---

[8] Carl Gustav Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 121.

[9] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertragung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 173.

Akhilleus Penthesilea'yı öldürüyor (vazo, antika koleksiyonu, Münih).

kadar korkacak ve dış dünyaya karşı daha fazla katı davranması gerektiğine inanacaktır. İçsel bir sağlamlık geliştirmek yerine arkasında içsel yumuşaklığın ve aşırı duyarlığın gizli olduğu dışsal bir katılık geliştirir. Gururu oldukça sık ve çabuk kırılan tipteki bir erkek, yalnızca kendi içsel yumuşaklığını telafi etmek için acımasız olmaya yatkındır. Kendi dişilliğini kabullenip bunun sonucu olarak olgunlaşmak yerine, her koşulda onunla savaşmaya meyleder.

Bu tipteki karakterin meşhur temsilcilerinden birisi Yunan kahraman Akhilleus'tur. Tüm yaşamı boyunca annesi Thetis'e sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Yeni doğduğunda, annesi onu Styks (bu isim "nefret" anlamına gelmektedir) nehrinin suyuna daldırarak ölümsüz yapmak istemiştir. Bunu yaparken onu tutmuş olduğu topuğu korumasız kalmıştır. Dış dünyaya karşı acımasızca sert, ama içsel olarak aşırı derecede duyarlı, sıkça küskün ve çoğu zaman alıngan olan Akhilleus, Truva savaşının en yetenekli ama aynı zamanda da en acımasız savaşçılarından birisi olarak kabul edilmiştir. Ne var ki Amazon Kraliçesi Penthesilea'nın figüründe yüzleşmiş olduğu animası ile bütünleşmek yerine onu öldürmüştür. Ancak öldürdükten sonra onun cesedine öyle umutsuzca aşık olmuştur ki cesede tecavüz etmiştir. Hikâyesi uygun şekilde kötü sonlanmıştır: güzel Polyksene tatlı diliyle Akhilleus'un ağzından topuğundan yaralanabileceğine ilişkin sırrını almıştır. Ondan kısa bir süre sonra da Akhilleus bir komplonun kurbanı olmuştur. Ego ne zaman anima ya da animusa karşı bir zafer kazanmayı hayal etse tehlike çanları çalar, çünkü "egonun her tecavüzünü

bilinçdışından gelen bir diğer tecavüz takip eder."[10]

Durum içsel erilliğinin farkında olmayan, aksine onunla dış dünyada savaşan bir kadın için de aynıdır. Kendi erilliğine güvenmediği için, ya dış dünyada eril olan her şeyi yok edilmesi gerekecek kadar tehditkâr bulur ya da tamamıyla âciz ve kurban rolünü üstlenir ve - hiç de geri kalmaksızın - sürekli eril dünyasının özellikle vicdan azabı çekmesi için savaşır. Ataerkil düzen kadının doğrudan ve agresif ifade biçimini yadsıdığı için bahsi geçen ve endirekt savaşan ikinci tip kadın ataerkil bir toplumda "klasik" kadın rolünü oynar. Öte yandan bahsi geçen birinci tip ise Jung psikolojisinde hadım eden kadın olarak tanımlanmaktadır. Bu kadın yanındaki erkeği, ya üst erillik(kafa) ya da alt erillik (seks) alanında, onu sürekli susturma, hor görme, ona aptal bir çocuk gibi davranma veya kendisini cinsel olarak ondan uzak tutma yoluyla hadım eder. Bunlar kötü niyetli veya zalim diye adlandırabileceğimiz bilinçli davranışlar değil, daha ziyade içsel bir sorunun bilinçdışı ve olgunlaşmamış dışa vurumlarıdır. Burada yalnızca kadının olgunlaşmayı ve kendi bilinçdışı ile yüzleşmeyi reddedişine bir suç biçilebilir .

Bu dişil problemler ile bize tanrı Ares'in kızı, bir diğer Amazon Kraliçesi Hippolyte ile yaptığı ölesiye savaşı anlatan Herakles miti arasında belli benzerlikler vardır. On iki görevinin dokuzuncusu olarak Herakles'in Hippolyte'nin kuşağını ele geçirmesi gerekir. Bunun için Amazonlar ülkesine gider. Ültimatom verir gibi kabile hükümranlığının nişanı olan kuşağın kendisine teslim edilmedini ister. Hippolyte kendi gücünün sembolünü hiç tereddüt etmeksizin ona vermeye gönüllüdür, ancak Herakles'in kıskanç düşmanı Hera onun bu kadar kolay bir zafer kazanmasına izin vermez. Bir Amazon biçimine girerek diğer Amazon savaşçılarını kahramana saldırmaları için kışkırtır. Bu kalleşliğe öfkelenen kahraman kendisine göre sözünü tutmamış olan kraliçeyi öldürür.

Eğer bu miti dişil perspektiften okuyacak olursak, bize animusu ile olumlu anlamda bütünleşmeye kararlı çok eril bir kadını anlatır. Kraliçe bilinci kendi üzerinde taşırken, halkı ise onun öz doğasının çeşitli yönlerini temsil etmektedir. Ama bu kadın henüz 'bir' olmuş bir kişilik değildir ve

[10] Carl Gustav Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 112.

Herakles ve Hippolyte (vazo, Museo Civico, Baletta, İtalya).

içindeki temel güçleri kavrama konusunda başarısız olmuştur. Bilinçli olarak dışsal güç sembollerini bırakmaya ve kendi karşıt kutbuna teslim olmaya kesinlikle gönüllüdür, ama öz doğasının henüz kendisiyle birleştirmemiş olduğu çeşitli yönlerinin kuvvetini ve güçlü bireyliğini hafife almıştır. Arketipsel bir güç ile kışkırtılan bu yönler bilincin niyetlerinin başarısız olmasına neden olmuşlardır. Bu, evine dönüşü yol arkadaşları – bütünleşmemiş yönleri – yüzünden sürekli sekteye uğrayan, sonunda ana yurduna yalnız olarak – bir olmak anlamında – dönebilen Odysseus için de geçerlidir (bkz. s. 218).

Ne ilginçtir ki mitler hep bize büyük görevin ancak yaşamını karşı cinsten birisi ile paylaşan kişi tarafından başarılabileceğini anlatırlar. Kirke olmasa yolunu kaybedebilecek olan Odysseus, aynı şekilde Perseus ile Athena, Theseus ile Ariadne, Dante ile Beatrice, İnanna ile Ninşubur ve daha birçokları için bu daimî bağlantının ne kadar önemli olduğunu görebiliriz. Görünen o ki kadın ile erkek arasındaki bu yüzleşme her insanın kendini tanıması ve benliğinin gelişimi için vazgeçilmez bir katalizördür. Hatta belki de bunun anlamı aşk ilişkilerinin görevinin bizi yedinci göğe yükseltmek değil de, önemli gelişimsel adımlar için bir çatı oluşturmak olduğudur.[11] Burada ayrıca belirtmek gerekir ki bu yalnızca kadın ile erkek arasındaki ilişki için değil, aynı zamanda yetişkin ile çocuk arasındaki ilişki

[11] Hajo Banzhaf & Brigitte Theler, *Du bist alles, was mir fehlt*, Münih 1996 (Hugendubel), s. 41 ve sonrası.

için de geçerlidir. Her ne olursa olsun arketipsel tablolardan, karşı cinsle ilgilenmeye devam etmeyi hayalkırıklığı nedeni ile reddetmenin ("Bütün kadınlardan/erkeklerden bıktım artık!") tıkanmak, çıkmazda kalmak ve dağılmak ile aynı anlamına geldiği sonucunu çıkarabiliriz. Bu bizi gerçek olgunluğa ya da yaşamdaki görevimizin çözümüne götürmez.

Bilinçlenmenin eril yolunun sonunda en yüksekteki meyve olarak kendini bilme (Ermiş) durur. Gerçekte kim olduğumuzu bilme, yolun ilk yarısının hedefidir (ve ikinci yarısı için de vazgeçilmez bir ön koşuldur). Başka tırmanılacak tepe kalmamıştır. Aksine Kader Çarkı ile devam eden ana dönüm noktası derinliklere, aşağıdaki bulunması zor hazineye giden yolu açmıştır. Ancak bilinçli akıl, gurur ve özgüvenle bu dönüm noktasına dahil olmayı reddederse, batmayı reddeden ve onun yerine sürekli batıya doğru yol almaya devam eden bir güneşe benzeyecektir. Çabucak dünya ile temasını yitirecek ve sonsuzlukta kaybolacaktır.

Bu şekilde kopuk ve dünyasal gerçeklikle hiç ilişkisi yokmuş gibi görünen, düşüncelerinde garip bir farklılık olan insanlar vardır. Bunlar bilgiç, kof, soyut ve cansız bir izlenim verirler. Belli ki dönüm noktasını bulmayı başaramamış ve tek yanlı kalmışlardır. İfade etmek istediklerini algılanabilir kılan dionisyen derinlikten, yalnızca aşağıya doğru inen yolda geliştirilebilecek olan duyumsallıktan, bu kartın temsil ettiği tutkudan yoksundurlar. Dönüm noktasını kaçırmış ya da kendileri için başka kuralların geçerli olduğuna inanmışlardır. Bunun bedeli olarak da, derinliklere doğru büyüyebilmek için kelimenin tam anlamıyla "asılı kalmak" (olguların anlamını kavramak) zorundadırlar. Bu, bundan sonra gelen kartın temasıdır.

GÜÇ

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Hayvanı ehlileştirme
GÖREVİ:	Yaşamı keyifle kabul etme, cesaret ve taahhüt
HEDEFİ:	Yaşama arzusu, kutsal tutku, kişinin içgüdüsel (ve vahşi) doğası ve içsel vahşiliği (iç sahrası) ile karşılaşması
TEHLİKESİ:	Kibir, katılaşma, acımasızlık
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Kendini tümüyle yaşıyor hissetme, tutkuyla bağlanma ve – gerektiğinde – pençelerini çıkarma

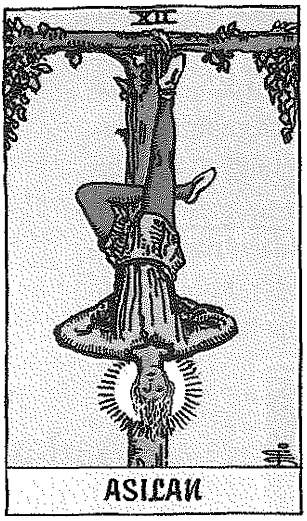
XII
ASILAN

Asılan
Büyük Kriz

Asılan kartı genellikle çoğu insanın zihnine oldukça iyi yerleşir, çünkü kartı eline ilk defa alan hemen hemen herkes doğru tutuluş yönünü kavrayana kadar onu birkaç kere aşağıya ve yukarıya çevirir. Asılan, tüm klasik Tarot tasvirlerinde karakteristik olarak ayağından baş aşağı olarak asılmıştır. Bu, Orta Çağ'da hainlerin cezalandırılma biçimidir. Ve bu bir anlamda gerçekten bir ihanet konusudur: bir insanın kendi meselelerine ihanet etmesi, kendisine ihanet etmesi. Asılan, yanlış yolda yürürken saplandığımız çıkmaz sokağı, düştüğümüz tuzağı temsil eder. Kahramanın yolculuğu bağlamında, görünüşe göre kahraman gündüz kuşağının yolculuğunun hedefini ıskalamış demektir. Gece yolculuğuna çıkmayı reddetmiştir ve bu nedenle kader tarafından geri dönmeye zorlanacaktır.

Bu kartın sembolizminden gerçek problemin nerede yatmakta olduğunu anlayabiliriz. Asılan bacaklarının duruş biçimiyle bir haç, kollarının biçimiyle ise bir üçgen işareti oluşturmaktadır. Haç, kare gibi dört sayısını temsil etmektedir. Çok eski zamanlardan beri dört sayısı bu iki figürle birlikte dünyevi âlemi ifade etmektedir. Öte yandan üçgen de üç sayısı gibi tanrısal olanı simgeler. Bu, Asılan'ın kendisinin içinde asılı olduğu baş aşağı olmuş, tanrısal olanın aşağıda ve dünyevi olanın yukarıda olduğu bir dünyayı temsil ettiği anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle, gerçek, esas ve önemli olan dünyevi âlemin altında gömülüdür ve insanoğlunun bu noktada tıkanmasının nedeni budur. Eğer birisini bu biçimsiz durumda görecek olsak, ona söyleyeceğimiz şey basitçe ters dönmesi olacaktır. Böylece dünyada doğru pozisyonda duruyor olacaktır. Yolun bundan sonraki bölümü, Büyük Arkana'nın son kartında da kıyaslamalı bir şekilde gösterildiği gibi, işte bu tersine dönüş süreci ile ilgilidir.

Asılan'ın sayısı olan 12'yi ters çevirdiğimiz zaman 21 elde ederiz (bkz. şekil 29). 21. kartın kahramanın arketipsel yolculuğunun sonunu, cennetin geri kazanılışını temsil ettiğini biliyoruz. Bir diğer bağlamda da bu, erişilmiş olan bütünlük demektir. Eğer iki kartı birbiriyle karşılaştıracak olursak, 21. karttaki figürün Asılan'ın tersi olduğu görürüz. Yukarısındaki açılmış kollar üçgeni vurgularken çapraz ayaklar aşağıdadır. Asılan'ın hareketsiz hâli, 21. kartın canlı, danseder hâline dönüşmüştür. Böylelikle tersine duran dünyadan doğru dünyaya giden yol bulunmuştur.

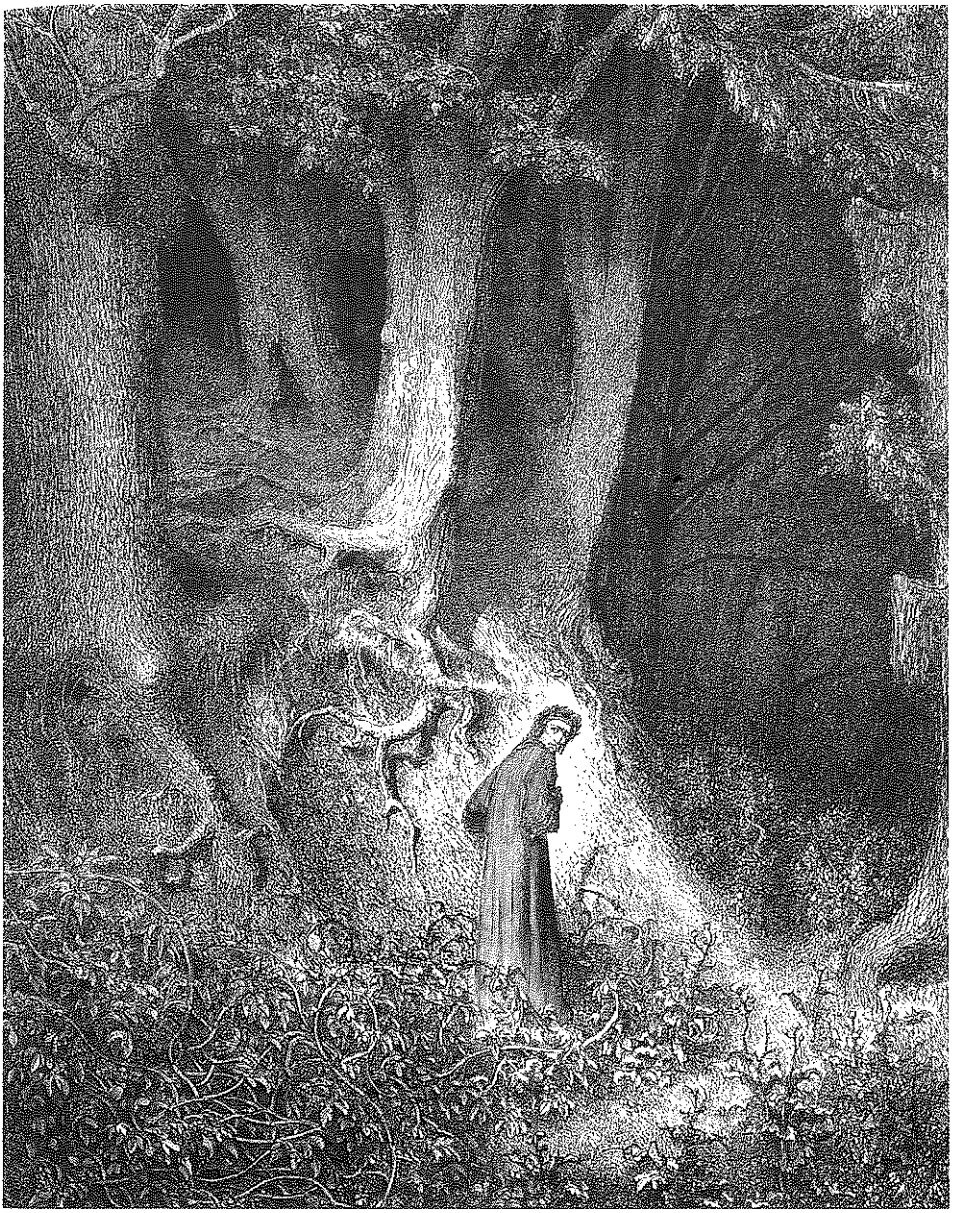

Şekil 29. Asılan ve onun tersi Dünya. 12, 21 olur, hareketsizlik harekete dönüşür ve baş aşağı duran dünya doğru dünya olur.

12. ve 21. kartları karşıt kutuplar olarak tanımladığımızda, ikisinin arasındaki kartlar da bu dönüşümü mümkün kılan sınavları ve ön koşulları temsil ederler. Ve kartlar kahramanın yolculuğunun arketipsel çatısını anlattığına göre, o zaman sondan bir önceki kartın bize mitlerin ve masalların anlattığı dönüşüm ya da kurtuluş motifini göstermesi gerekir. Bu kart Mahkeme'dir ve bununla Son Mahkeme (Kıyamet) kastedilir. Kartın adından dünyevi bir mahkeme anlaşılmamalıdır, burada diriliş, yeniden doğuş tasvir edilmektedir. Tarot'daki ifadelerin temeli sözler değil de resimler olduğu için kartların motifleri her zaman isminden daha önemlidir ve önce gelir. Kitabın ilerleyen bölümlerinde de göreceğimiz gibi bu motif en açık olarak Marsilya Tarot'sunda betimlenmiştir.

Asılan, Ölüm'ün – bir sonraki kart – karşısındaki umutsuzluğu ve bu önlenemez kaderle yüzleşme gerekliliğini ifade eder. Biz gözümüzü ondan uzaklaştırdıkça ve onunla ilgili her türlü düşünceyi mümkün olduğunca baskıladıkça, Asılan durumunda kalırız ve er geç (hâlâ) yaşayan bir ölüye döneriz. Ama burada başlamakta olan inisiyasyon yolu, gerçekten özgürleşmemizi ve canlı, ölümü deneyimleyerek yaşayan bir insana dönüşmemizi sağlar. Ölümden korktuğu sürece hiç kimse özgür değildir, demiştir Martin Luther King.

Asılan bizi yollarımızı değiştirmeye zorlayan tüm krizleri ve dolayısıyla aynı zamanda yaşamın ortasındaki ana krizi – orta yaş krizini temsil eder. Bu modern deyim hemen kafamızda onun bir 20. yüzyıl icadı olduğu izlenimini yaratabilir, ama bu doğru değildir. Yaşamımızın dönüm noktasındaki bu kriz her zaman bilinen bir şey olmuştur. Hatta Dante *İlahî Komedya*'sına onunla başlar: "Hayat yolumuzun yarısında kendimi karanlık bir ormanda

Dante, ormanda yolunu kaybetmiş. İlahî Komedya'nın başlangıcı (Orman, ahşap oyma, Gustave Doré).

buldum, çünkü doğru yoldan ayrılmıştım,"[1] şeklindeki ilk cümlesi gece kuşağındaki deniz yolculuğunu mükemmel şekilde tasvir eder.

Bu kartın ne anlama geldiğini bundan daha iyi anlatan bir şey olamaz. Her şey düzene konmuştur; biz o düzeni sıkıca kontrol ettiğimize inanırız ve şimdi de bu! Ağıtların çoğu böyle başlar. Doğal olarak biz hep bir şeyleri kontrol altında tuttuğumuzu zannederiz. Ama bu ne şimdiki zamanda, ne de gelecekte böyle değildir. Kontrol edebileceğimiz şeyler olsa olsa geçmiş ve elbette gerçeğe ve geleceğe ilişkin inandığımız çeşitli düşüncelerimizdir. Hayat, o tüm mükemmelliğiyle hayal etmiş ve planlamış olduğumuz şeylerden farklı bir biçimde gelişme özgürlüğünü can sıkıcı bir şekilde sürekli eline alır. İnfial dolu ". . . ve bir de bu!" nidası yaşamdaki bu dönüm noktası (ve diğer krizler) yüzünden nasıl beklenmedik bir şaşkınlığa uğradığımızı gösterir. Bununla ilgili olarak C. G. Jung şöyle demiştir, "Zeki ve kültürlü insanlar bile yaşam ortasının bu dönüşüm sürecinden habersizdirler. Tümüyle hazırlıksız olarak yaşamın ikinci yarısına başlarlar." Ona göre "kırk yaşındakiler için okullar" olmalı ve bu okullar onları önlerindeki hayata ve o hayatın gereksinimlerine hazırlamalıdır. Eski zamanlarda böyle bir şey gerekmemiştir, çünkü o zamanlarda dinler insanoğluna yaşamının tüm aşamalarında oldukça kapsamlı destek verebilecek kadar güçlü olmuşlardır.[2]

Ancak bu demek değildir ki bu kartın anlamı yalnızca orta yaş krizi ile sınırlıdır. Doğal olarak içine saplandığımız, bizim için sabır sınavı hâline gelen, bizi tavır ve yön değiştirmeye zorlayan tüm krizleri temsil eder. Ayrıca bu krizlerin zekâyla, azimle veya bir örnek öğrenci gibi davranarak önlenebileceği fikrine de kapılmamamız gerekir. C. G. Jung sanki bu kartı tasvir ediyormuş gibi der ki "Kendisini bütünlüğe giden yolda bulan hiç kimse çarmıha gerilmek ile resmedilen kendisine özgü asılmaktan kaçamaz. Çünkü kaçınılmaz bir biçimde onu engelleyen ve ona karşı çıkan şeylere çarpar: birincisi hiç olmak istemediği şeyler (gölge), ikincisi hiç olmadığı şeyler (öteki, 'sen'in bireysel gerçekliği) ve üçüncüsü psişik ego dışı (kolektif bilinçdışı)." Ve daha sonra şunu ekler: "Kolektif bilinçdışı ile karşılaşmak deneyimsiz insan için hiç tahmin bile etmediği, kadere bağlı

[1] Dante, *İlahî Komedya, Cehennem*, İstanbul 1999 (Oğlak Yayıncılık) 1. Manzume.

[2] Gerhard Wehr, *Tiefenpsychologie und Christentum – C. G. Jung*, Augsburg 1990 (Pattloch), s. 146.

olaylardır, ta ki kendi içinden yükselene kadar."[3]

Bu kriz genellikle ilksel korkulardan biri ile tetiklenir. Bu korkuları Karlfried Graf Dürckheim bütün insanların üçlü hâli diye tanımlar[4]: yok olma korkusu (ölüm veya yıkım), terkedilmiş yalnızlık korkusu ve yaşamın anlamını sorgulamada umutsuzluğa düşme korkusu. Üçünün içinde sonuncu olan korku özellikle habis bir biçimde yayılır, çünkü çok az kişi böyle bir korkuya hazırlıklıdır. Hem ayrıca, en kötü krizler karşısında sağlam durmamızı sağlayan şey anlam duygusudur. Hatta en küçük krizler bile, eğer anlamsız ve saçma görünüyorlarsa bize dayanılmaz gelebilirler.

Ancak özellikle burada, yolun üç kısmının egonun geliştirilmesi ile ilgili olan ikincisinin sonuna doğru, genellikle insanı büyük bir anlam krizi beklemektedir. Buraya kadar her şey iyi gitmiştir. Sağlıklı bir ego geliştirmiş ve - bir araba, bir ev, başarı, kayda değer bir banka hesabı, mükemmel bir eş ve mutlu bir aile gibi - belli hedeflere ulaşılmıştır. Prestij sahibi olmanın keyfini çıkarır, kendimizi çok önemli hissederiz ve gerçekten de oldukça iyi durumdayızdır. Düşünürüz! Belki de hayalimizi gerçekleştirmişizdir ve artık çıkışı bulabileceğimize yürekten inanırız. Fakat aniden dehşetle, tüm bunların ortasmda saplandığımızı ve çıkış olmadığını keşfetmek zorunda kalırız. Birdenbire her şeyin tadının bize nasıl yavan geldiğini farkederiz. Kendimizi uyuşturmaya ve gittikçe dozu arttırarak eski heyecanı yeniden canlandırmaya çalışırız. Ama kesinlikle hiçbir şeyin faydasının olmadığı kafamıza daha da şiddetle dank eder. Şimdi, her şeye sahip olduktan sonra aniden tümüyle bomboş kalmışızdır ve artık bizi bekleyen yegâne şeyin gerçekten ölüm olduğunu dehşet ile kavrarız. Ne korkunç! Ve sorun giderek büyür, çünkü biz yeni sorunları eski ve güya kanıtlanmış olan cevaplar ile çözmeye devam edebileceğimize inanırız. Ancak yaşamın öğleden sonrasını yaşamın sabah programına göre yaşayamayız. C. G. Jung bunu şöyle vurgular, "sabah büyük olan şey akşama ufalacaktır ve sabahleyin gerçek olan şey akşam bir yalana dönüşecektir."[5]

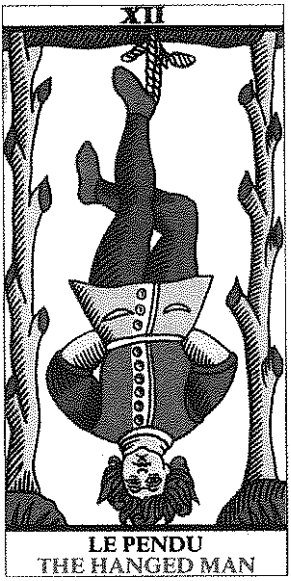
Bilinç konusunda bir araştırmacı olan Ken Wilber da bu krizin arka pla-

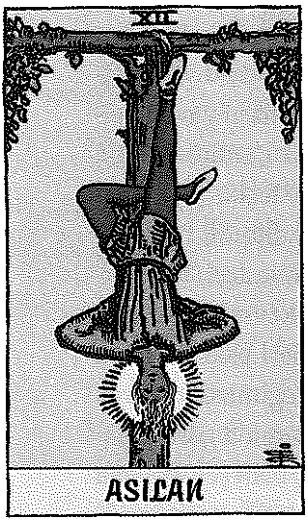
---

[3] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertagung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 210.

[4] Karlfried Graf Dürckheim, *Meditieren - wozu und wie*, Freiburg 1976 (Herder), s. 36.

[5] Carl Gustav Jung, *Die Lebeswende, Grundwerk*, Cilt 9, Olten 1985 (Walter), s. 73.

Şekil 30. Marsilya Tarot'su: Asılan sol ayağından asılmış. Waite Tarot'su: Asılan sağ ayağından asılmış.

nını çok emtapik bir tarzda tasvir eder: "Bizler kendimizi vücudumuz, aklımız ve kişiliğimiz ile tanımlar, bunların bizim gerçek 'benliğimizi' oluşturduğunu sanırız ve böylece tüm hayatımızı yalnızca yanılsama olan bir şeyi savunmak, korumak ve sürdürmek için harcarız."[6] Fakat aynı zamanda bu krizlerin ne kadar değerli ve önemli olduğunu anlatır: "Birçok profesyonel görüşün aksine bu iç kemirici, yaşamdan tatmin olmama duygusu ne bir 'ruhsal dengesizliğin' işareti, ne sosyal uyumsuzluğun belirtisi, ne de karakter bozukluğu değildir. Çünkü bu, yaşamdan ve varoluştan duyulan temel memnuniyetsizliğin altında, gelişmekte olan bir kavrayışın, sosyal yapaylıkların yoğun ağırlığı altına gömülü kalmış özel bir kavrayışın tohumu yatmaktadır." Bu özel kavrayışın önünü açabilmek için acı çekmek gerekir ve insanlar bu yüzden onu farketmeyi engeller, küçümser ya da başaramazlar. Ama aynı ölçüde, acı çekmeyi de abartmamamız, ona saplanıp kalmamamız ya da dramatize etmemiz, onu yalnızca algılama için bir itici güç olarak kullanmamız gerekir.

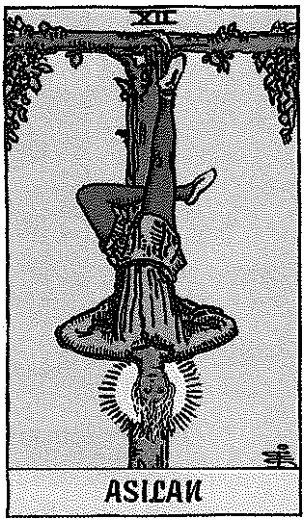
Bu tür durumlar genellikle bizi bilinçdışı taraf anlamına gelen sol yanımızdan yakaladıkları için Asılan eski Tarot kartlarında sol ayağından asılmış olarak resmedilmiştir. Waite bu sembolizmi, bu durumun bilinçli olarak (sağ taraf) kabul edilmesi için iyi ve geçerli nedenler de olabileceği konusuna açıklık getirmek amacıyla değiştiren ilk kişi olmuştur.

Asılan, daima bir yolun sonuna varmış olduğumuz ve bir şeye yanlış yönden baktığımız için ters dönmek durumunda kaldığımız ve bir konu, bizim bir şeyleri göz ardı etmemiz ve unutmamız nedeniyle tıkandığı için düşünce tarzımızı değiştirmemiz

[6] Ken Wilber, *No Boundary*, Boston 1981 (Shambala), s. 57.

gerektiği anlamına gelir. Ve ek olarak, düşünce tarzımızı içtenlikle değiştirebilmemiz için sabra, oldukça fazla sabra ihtiyacımız var demektir. Bu kart çoğu zaman da bir feragat olarak yorumlanır, çünkü temsil ettiği kriz genellikle bizden alışılmış bir davranışımızı, gayet doğal gibi gördüğümüz bir beklentimizi veya gerçekleşmesi kesin diye baktığımız bir görüşümüzü bırakmamızı ve feda etmemizi talep eder ki yaşam gene devam edebilsin. Bu zeminde Waite'in değiştirmiş olduğu resim bizi yönümüzü değiştirmek için kader bizi zorlayıncaya kadar beklememeye, bilinçli olarak pozisyonumuzu almaya ve böylelikle kazanılmış olan baş aşağı bir perspektif sayesinde önemli kavrayışlar edinmeye davet eder. Asılan'ın başını bir halenin kuşatması bundandır, bu onun aydınlığı gördüğünün işaretidir (bkz. şekil 30). Bu kartın bir diğer hedefi köklerin biçimlenmesi ve derinliklere doğru büyümektir. Bu anlam, kartın sayısının hanelerinin toplamına karşılık gelen ve dışsal zenginliğe doğru büyümeyi temsil eden İmparatoriçe kartının teması ile de bütünlenmektedir (bkz. şekil 31).

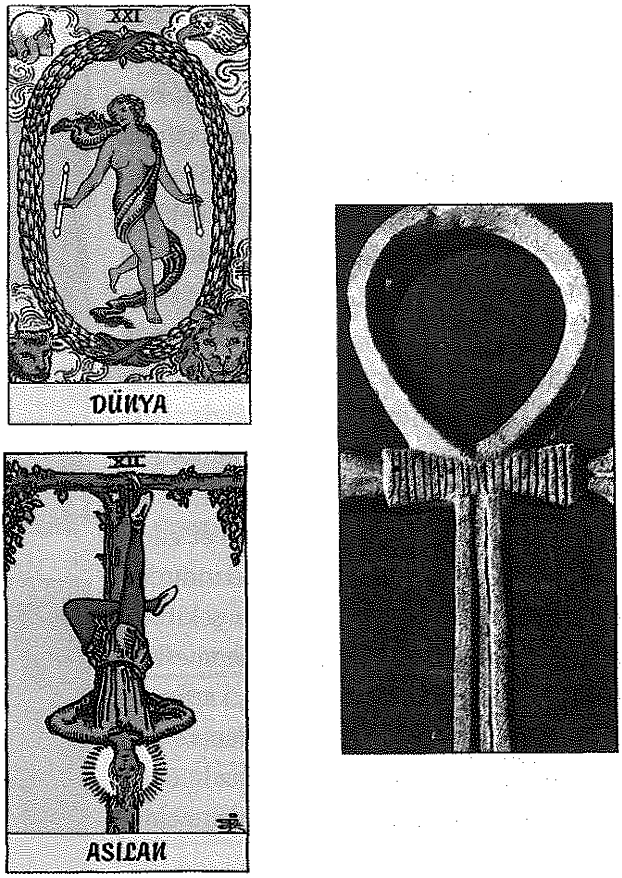

Şekil 31. İmparatoriçe dışsal zenginliğe doğru gelişmeyi ve büyümeyi gösterir. Asılan köklerin biçimlenmesini ve derinliklere doğru büyümeyi simgeler.

Daha derin bir bağlamda bu kart kişinin gönüllü olarak bir feragat gösterdiği anlamına gelir. T-şeklindeki çarmıh Yunan alfabesindeki Tau (T) harfini simgeler ve bu harfin eşdeğeri İbrani alfabesinde Thau (ת)'dur ki bu da Marsilya Tarot'sunun kartındaki taşıyıcı iskele ile benzeşir. Hatta, Kutsal Kitap zamanlarında bu İbranice karakter Yunanca karaktere[7] benzer bir biçimde kullanılmış, 'seçilmiş kişi'nin işareti olduğu kabul edilmiştir. Bu Kâbil'in işaretidir ve yaygın inanışın aksine bir leke değil, Tanrı'nın özel koruması altında olan kişilerin işaretidir (Tekvin 4:15). Bu işaret İsrailoğulları arasında, Tevrat'taki

[7] Robert von Ranke Graves, *Die weiße Göttin*, Berlin 1981 (Medusa), s. 210.

Şekil 32. Mısır haçı biçiminde bir araya getirilmiş Dünya ve Asılan.

Hâkimler zamanına gelinceye kadar kraliyet sınıfı mensuplarının alınlarına dövme olarak yapılmış, onlar da kendi sınıflarından görev süresinin sonunda kendini kurban edecek olan kutsal kralı seçmişlerdir.

XII. ve XXI. Kartlar, yani Asılan ve Dünya bir araya getirildiklerinde birlikte bir daire ile bir değnekten oluşan Mısır haçını, ilmeğini oluştururlar (bkz. şekil 32). Bu dişil ve eril sembollerinin bir araya getirilişinde Mısırlılar yaşam işaretini görmüşlerdir.

Bizi bekleyen en büyük görev Asılan'dan Dünya'ya doğru harekete geçmek ve bu iki kutbu bir yapmaktır. Dünyasal haça bağlı olarak (Asılan) kayıp cennete derin bir özlem duyarız. İçimizdeki bir şey, egomuzu bütünlüğe ve tüm şeylerin birliğinin en üst seviyesine götürmek isteyen

benliğimizin çağrısını duyar. Kişi bu çağrıya kulak verir mi, inisiyasyona giden kapıdan geçer mi, bu henüz bilinmemektedir. Ve bunu yapsa bile hedefe ulaşacağının garantisi de yoktur. Buna karşın kendisini "asılı" bırakmakta da özgürdür. Yolculuğun "zorunlu bölümü" bir sonraki kart olan Ölüm'le sona ermektedir. Hiç istisnasız hepimizin bu noktaya kadar varacağımız kesindir. Ama yol burada biter mi, yoksa en yüksek olana devam mı eder, bu her bireyin kendisine kalmıştır. Yaşamdaki hedef ona erişmek olan benlik, "tamamlanmış değildir, ama içimizde bir potansiyel olarak durmaktadır ve ancak belirli bir süreç ile kendisini ortaya çıkartabilir," diye vurgular Emma Jung. Buna rağmen benliğe "doğal biyolojik yaşam süreci içerisinde mutlaka erişileceği" garanti değildir ve "bu noktaya ulaşamamış birçok hayat vardır."[8]

ASILAN

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Sınav
GÖREVİ:	Kişinin yolunu değiştirmesi, içgörü, bir şeyden feragat etmeye gönüllü olma
HEDEFİ:	Derinliklere doğru büyüme
TEHLİKESİ:	Kendini asılı bırakma, kısır döngüye girme
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Umutsuzca tekdüzeliğe ya da yanlış bir noktaya takılıp kalma, yaşam krizi, kendi yolunda durma, amaçsızca eylemsizlik, yıpranma, tevazuyu deneyimleme, kişinin sabrının sınanması

[8] Emma Jung & Marie-Louise von Franz, *Die Graalslegende in psychologischer Sicht*, Olten 1980 (Walter), 141.

XIII
ÖLÜM

Bir Zen hikâyesinde, usta ölmekte olan öğrencisini uyarır: "Ölmek ilginç bir deneyimdir, ama korkmamak seni bu deneyimden mahrum bırakır."[1] Aynısı, en çok korkulan ve aynı zamanda en çok yanlış yorumlanan kartlardan birisi olan Ölüm kartı için de geçerlidir. Bu kart doğal bir sonu, kendisini tüketen ve dolayısıyla yeniden canlanması gereken bir gücü temsil eder. Her hâlükârda bu kart bir evre sona erdi ve şimdi veda zamanı demektir. Öte yandan bu veda, korktuğumuz bir şey mi, yoksa zaten arzu ettiğimiz ve bir süredir beklediğimiz bir şey midir, buna ilişkin bir şey söylemez.

Ölüm
Yeraltî Dünyasına İniş

Karttaki insanlar ya sola bakmakta, ya da o tarafa doğru yürümektedirler. Sol taraf batı, gün batımı, karanlık, son ve gecedir. Bunun aksine ölüm atını sağa, doğuya, yeni güne doğru sürer. Bu, aynı zamanda rüzgârın estiği yön ve Firavun'un nehirde görünen ölüler teknesinin burnunun yöneldiği taraftır. Doğuda ise 18. kartta tekrar göreceğimiz ve kutsal Kudüs'ün habercisi olan düz kulelerin arkasında ölümsüz güneşi görürüz. Bu yön farklılığı ile kart bize böyle evrelerde biz insanların yalnızca olayların karanlık yönlerini gördüğümüzü anlatmaktadır. Gözümüzde yalnızca ölüm, son ve mutlak hiçlik canlanır. Bu deneyimin esas anlamı, ancak yeni bir güne ve yeni bir canlılığa doğru giden derin bir dönüşüm sürecinden geçerek kavranabilir.

Ancak bu gözlem, görünürdeki aydınlanmaya kanıp Ölüm kartını yeni bir şeyin başlangıcı olarak yorumlayarak akşam ile sabah arasında duran geceyi zamansız terketmemiz konusunda bizi cesaretlendirmemelidir. Ölüm, ayrılmak ve bir şeyin sonlanması demektir. Ve ancak bu ayrılış gerçekten tamamlanıp eski olan tamamıyla gözden kaybolduğunda dönüşümün ön koşulları yerine gelmiş olur. Alman eğitmen Hermann Weidelener[2] bu ayrılışın gerçek anlamını, bizi bir yeri terketmeden önce o yerin bizden talep ettiği şeyi yerine getirip getirmediğimiz sorusunu sormaya davet ederek netleştirir. Yolumuzda gururla ilerlememiz, ancak ye-

---

[1] Janwillem van de Wetering, *Das Koan und andere Zengeschichten*, Reinbeck 1996 (Rowohlt), s. 40.

[2] Herman Weidelener, *Die Götter in uns*, Münih 1987 (Goldmann), s. 68.

Şekil 33. Gerçek bir sonlandırma olmaksızın Asılan'ın durumuna geri düşeriz.

rine getirmiş olma bilinciyle mümkün olabilir. Eğer yerine getirmekte başarısız olmuşsak ayrılışımız yalnızca bir kaçış olur ve gururla ilerlemek yerine orada daha iyi, daha heyecanlı ya da eğlenceli bir şey bulma umuduyla ve telaşla bir yerden diğerine geçmeye çalışırız. Çabucak kapıları ardı ardına açar, arkamızdaki kapıyı kapamaz ve gereğini yerine getirme konusunu bir kenara bırakırız. Gerçekten "ayrılmak"tan sürekli kaçarız ve bu kaçışta bir lanet vardır. Ancak bu noktadaki görev, yeninin gerçekten ortaya çıkabilmesinin kaçınılmaz ön koşulu olarak bir şeyi hakikaten bırakmaktır. Hakikaten bırakmak demek, tüm dikkatimizi ona vererek bırakmak demektir. Bir önceki kart olan Asılan'm umutsuzluğundan bizi kurtaracak olan çözüm daima gözlerimizi henüz yeni olana çevirmeden eskiyi sona erdirmemiz ön koşulunu barındırır. Gerçek bir sonlandırma olmaksızın gerçek bir değişim olamaz. Onun yerine tekrar tekrar Asılan'ın durumuna geri döner ve bu iki kart arasında gider geliriz.

Bu durum en kolay, durmadan aynı kısmın çalınıp durduğu çizik plakla tanımlanabilir. Böyle bir "kırık plağa" takılıp kaldığımızı hissettiğimiz ve aynı deneyimi tekrar tekrar yaşadığımız her seferde Asılan'ı oynadığımızı ve Ölüm'den kaçtığımızı rahatlıkla söyleyebiliriz (bkz. şekil 33). Bunun en tipik örnekleri kendi yolumuzda durarak önemli gelişimsel adımları atmaktan defalarca kaçındığımız durumlardır. Açıkça söylemek gerekirse aslında burada güvenimiz mi yok, utanıyor muyuz, başarı-

sız olmaktan mı korkuyoruz, kendimizi aptal konumuna sokmaktan mı korkuyoruz yoksa bu adımı atmak için fazlasıyla iyi olduğumuzu mu düşünüyoruz, bu hiç farketmez. Birinci durumda egomuz çok zayıftır, sonuncu durumda ise egomuz şişinmiştir. Ama her hâlükârda - utanıyor olma durumunda bile - kendimizi fazla ciddiye alıyor ve kendi yolumuzda duruyoruz demektir.

Tao Te Ching bu durum için şöyle der:

Parmak ucunda yürüyen ayağa kalkamaz,
Ayaklarını yayan doğru dürüst yürüyemez;
Kendini gören hiçbir şey görmez;
Kendini öne çıkaran şana şöhrete ermez;
Kendini öven değersizdir,
Böbürlenen yarına kalmaz.
Tao'ya göre bunlar aşırı tüketim ve ifrattır.
Bazıları bundan uzak durur,
Tao'dakiler bundan kaçınır.[3]

Bu nedenle egonun üstesinden gelmek önemlidir. Kendimizi fazla ciddiye almamayı öğrenmeli ve (geliştirmek için o kadar çaba sarfettiğimiz) egomuzu bir kenara bırakmalıyız ki bundan sonraki gelişimlere giden yol tıkanmasın.

Michael Ende'nin Bastian Balthasar Bux hakkında yazdığı, kahramanın o muhteşem yolculuğunun ana motifi de böylesi bir plak çiziği içerir. Küçük, şişko oğlan okul binasının çatı katında oturmuş "Bitmeyecek Öykü" kitabını okumaktadır. Ve Bastian okudukça hikâyenin içerisine daha fazla girmektedir. (Kendi yaşamımızın kitabını ne kadar uzun süre okursak, yaşamın içerisine o kadar derinden dahil olabiliriz.) Hikâye aniden ondan kitabın içerisine dalmasını ister, çünkü hikâye artık onsuz devam edemeyecektir. Fakat Bastian yeterince cesur değildir ve bundan çekinir. Bunun üzerine hikâye aniden başa döner, yeniden başlar ve Bastian'ın atlaması gereken yere gelince hep bunu tekrarlar. Sonunda Bastian bunu yapacak cesareti kendinde bulur. Fantazya'ya, *Bitmeyecek Öykü*'nün yeraltı dünyasına atlar ve böylelikle hikâye devam edebilir.

---

[3] *Tao Te Ching*, 24. Mesel.

Asılan'ın simgelediği yerinde sayma durumunu tasvir edebilecek bir diğer güzel örnek ise koşu çarkının içinde durmadan koşan ama bir türlü bir yere gitmeyen hamsterdır. Güç kartının tutkusu, yaşama arzusu ve canlılığı nedeniyle birden kendi başlarına anlamsız deveranlar (Asılan) hâline dönüşen bazı faaliyetlere girişiriz. Ancak ne olduğunu ve daha önce bize neşe veren ve bizi enerjiyle ışıldatan şeyin nasıl olup da bir çeşit yerinde saymaya dönüştüğünü kavrayamayız. Çarkı yandan terk etmek gibi gerçek bir çözüm aramak yerine, Paul Watzlawick'in "aynı şeyin daha çoğu" diye tanımladığı oldukça tartışılır bir yöntemle tekrar tekrar uğraşırız.[4] Sonra dışsal bir güç (Ölüm), çarkı aniden durdurduğunda aynı hamstera da olduğu gibi önce doğal olarak çok şaşırırız. Afallamış bir şekilde, her şeyin bittiğine kederle ikna olup çarkı terketmeden önce birkaç kere daha çevirmeyi deneriz. Oysa biraz geriye çekilmekle tüm olayın saçmalığının farkına varabilir ve birden kendimizi nasıl nafile bir duruma esir etmiş olduğumuzu kavrayabiliriz. Ölümün bizim için yalmzca bir çözüm değil, aynı zamanda da gerçek bir kurtuluş olduğunu ancak bu mesafeden anlayabiliriz.

Asılan aynı zamanda, ağaçta olgunlaşmış olan ve şimdi yeni bir yaşamın, yeni bir meyvenin üreyebilmesi için kendini düşmeye bırakması gereken meyveye karşılık gelir. Meyve bu kendini düşmeye bırakma eylemini ölüm gibi deneyimler. Bırakmayı reddeder ve ağaçta asılı kalmaya devam ederse sonunda yeni bir yaşam üretemeden çürüyüp gider. Yani, bunu yapmakla sonunu engelleyemez, yalnızca meyvesiz kalır.

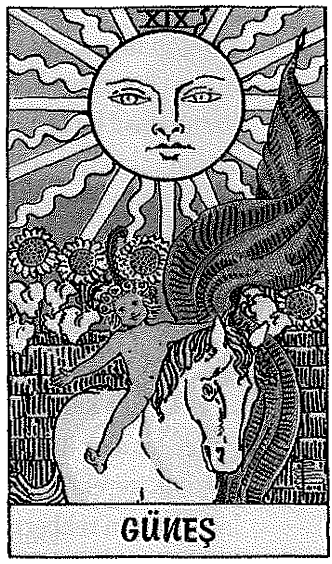
İnsanoğluna uyarlanacak olursa, bu tablo kimsenin bizi krizlerimizden ders almaya zorlamadığı anlamına gelir. Eğer Asılan'ı orta yaş krizimiz olarak deneyimleyecek olursak, bu kesinlikle yaşamımızın tüm ikinci yarısı için de geçerli olabilir. Yaşamın bu dönüm noktasındaki kriz için cevap aramakta ve bulmakta hayıflanmak, şikayet etmek ve sızlanmak dışında bir şey yapmadığımız için başarısız olursak, yaşamımızın geri kalanını da aynısını yaparak harcayabiliriz. Bu durumda bir gün ölüm, hem yolculuğun sonu hem de yaşamın sonu anlamına gelecektir bizim için. Oysa bu krizlerden öğrenme, bırakma ve ölümü yaşam yolumuzun ortasında, arkasından önemli şeylerin geleceği ana tema olarak deneyimleme olanağı-

[4] Paul Watzlawick, *İyideki Kötü*, İstanbul 1996 (Ayrıntı Yayınları) s. 22.

mız da vardır. Tarot'da Ölüm kartının yolun sonunda değil de, ortasında yer almasının nedeni budur.

Bu yaklaşım Keltler gibi eski kültürlerin dünya görüşüyle benzeşir. Romalı şair Lucan onların Druidleri için şöyle der: "Eğer ezgileriniz doğruyu söylüyorsa, o zaman ölüm uzun soluklu bir varoluşun tam ortasıdır."[5] Bu bağlamda mesajı şöyle de anlayabiliriz: "Eğer ölmeden önce ölürseniz, öldüğünüzde ölmezsiniz." Bu nedenle çeşitli toplumlardaki bilge adamlar ölümle karşılaşmanın ve onunla yüzleşmenin yaşamın bir ana teması olduğuna işaret etmişler, insanoğlunun gerçeği algılayabilmesi için ölmesi ve yeniden doğması gerektiğini vurgulamışlardır. Tevrat'taki şu cümleyi: "Bize günlerimizi saymayı öğret ki bilgelik kazanabilelim," (Mezmurlar 90:12) egomuz daha ziyade şöyle tersine anlamalıdır: "Bize öyle bilge olmayı öğret ki artık ölmemiz gerekmediğine inanalım!"

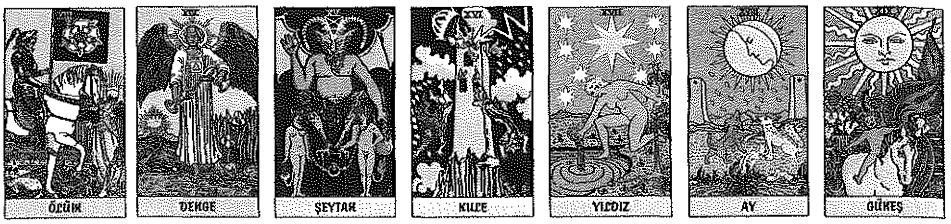

Şekil 34. "Ölmek ve Olmak" iki kutup.

Tüm bunların arasında unutmamamız gereken şey radikal değişimlerin zaman aldığıdır. Bu yeraltı dünyasına inmekle ilgilidir. 19. kart Güneş'e kadar olan altı kart boyunca ışığa dönüş, yeni bir şeyin doğuşu gerçekleşmeyecektir. Bu iki kartın ilişkisi akşam ile sabah gibidir (bkz. şekil 34).

Her iki kartta da açık renkli bir at görürüz. Ölüm kartındaki, mahşerin, üzerine ölümün binmiş olduğu soluk renkli dördüncü atıdır (İncil, Vahiy 6:8). Bunun aksine Güneş kartında yeniden doğmuş olan kahramanı taşıyan asil, beyaz bir at görülür. Ölüm kartında güneş batmakta,[6] Güneş kartında ise tüm

[5] Lancelot Lengyel, *Das geheime Wissen der Kelten*, Freiburg i. Br. 1969 (Bauer), s. 24.

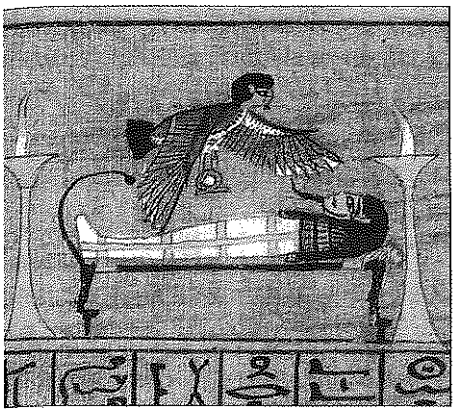
[6] Batan güneş bu kartın temasıdır. Başka yorumlamalarda karttaki güneş doğmakta olarak kabul edilmiştir. Doğuda görünen güneş bu anlama gelebilecek de olsa, bu kart yeni bir sabahı simgelememektedir. Güneş her hâlükârda, Güneş kartındaki gün ortası pozisyonun aksine ufuktadır.

Şekil 35. Yeraltı Dünyasına İniş ya da Kahramanın Gece Deniz Yolculuğu.

görkemiyle yeniden parlamaktadır. Atın sürücüsü Ölüm'de bir iskelet, Güneş'te ise bir çocuktur. (Bu dönüşüm nedeniyle iki kartın arasında bir yerde gençlik pınarının olduğunu düşünebiliriz. Aksi takdirde bu çarpıcı gençleşmeyi izah etmek mümkün olmaz. Bu pınarı da 17. kartta buluruz.) Çocuğun elinde kırmızı bir şal uçuşmaktadır, bu yaşamın rengidir. Öte yandan Ölüm, siyah ölüm bayrağını taşır. Ancak bayrağın üzerinde Ölüm'ün temsil ettiği, yaşamın yenileniş evresinin sembolü olarak yaşam simgesi beyaz gül vardır. Ölüm'ün miğferindeki tüy aşağıya doğru sallanırken çocuğun kafasındaki tüy yukarıya dikilmiştir. Tüm bunlar bu iki kartın nasıl birbiriyle bağlantılı olduğunu göstermekte ve ölmek ile olmak arasındaki kutupsallığı temsil etmektedirler (bkz. şekil 34). Bu kartlar yeraltı (Ölüm) dünyasına iniş ve ışığa (Güneş) geri dönüş anlamına gelirler. Gece yolculuğu ikisinin arasında yer alır.

XIII. 'den XVIII.'e kadar olan kartlar aynı zamanda "gece kartları" olarak da adlandırılırlar (bkz. şekil 35). Ya Ölüm, Şeytan ve Kule gibi siyah motifleri ya da Ay ve Yıldız gibi gece sembolleri vardır. Yalnızca ilk bakışta Denge kartı sanki bu grubun dışında olması gerekirmiş gibi görünür. Fakat kitabın ilerideki bölümlerinde göreceğimiz gibi o, yeraltı dünyası için çok gerekli bir güçtür ve birçok kültüre ait ölüler kitaplarında anlatılan ruhların rehberini temsil eder. Hristiyan-Batı geleneğinde ruhların rehberleri melekler olduğu için de kartta bir melek görünmektedir. Öteki dünyaya yapılan yolculuk, gece yapılan deniz yolculuğu yalnızca hem Doğu hem de Batı uluslarının bütün dinî geleneklerinde görülen bilindik bir motif olmakla kalmayıp, aynı zamanda tüm temel noktalarında da istisnasız fikir birliğine varılan bir temadır. Tüm bu kültürler "ölüme, hedefi kişinin varlığının bozulmamış çekirdeğine yeniden ulaşmak olan bir yolculuk olarak bakarlar, bu yolculuk Cennet'e veya Cehennem'e ya da

Ruh kuş Ba ölünün vücudundan yükseliyor (Ani Papirüsü, British Museum, Londra).

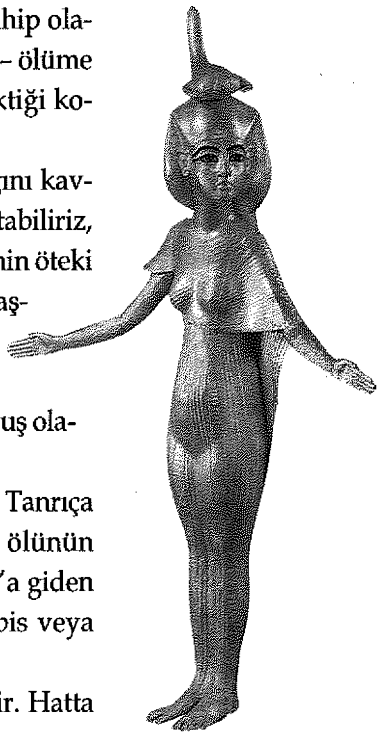
Gök Tanrıçası Nut (Mısır Müzesi, Kahire).

yeni bir vücutla geri dönüşe yapılan geçici bir yolculuk bile olsa; ayrıca ölüm bilincine yalnızca bilge kişinin sahip olabileceği ve - eğer kişi iyi bir şekilde ölmek istiyorsa - ölüme etik, spiritüel ve imgesel olarak hazırlanmak gerektiği konusunda da hemfikirdirler."[7]

Gece yapılan deniz yolculuğunun neyi anlattığını kavrayabilmek için Mısırlıların yeraltı dünyasına göz atabiliriz, çünkü bize başka hiçbir kültürden onların bilgelerinin öteki dünyalarda gördükleri kadar etkileyici tasvirler ulaşmamıştır. Bu tasvirlerde ruhun ölen kişinin vücudundan nasıl yükseldiğini görürüz. Bu ruh Ba olarak adlandırılmış ve hemen yolculuğa çıkan bir kuş olarak resmedilmiştir.

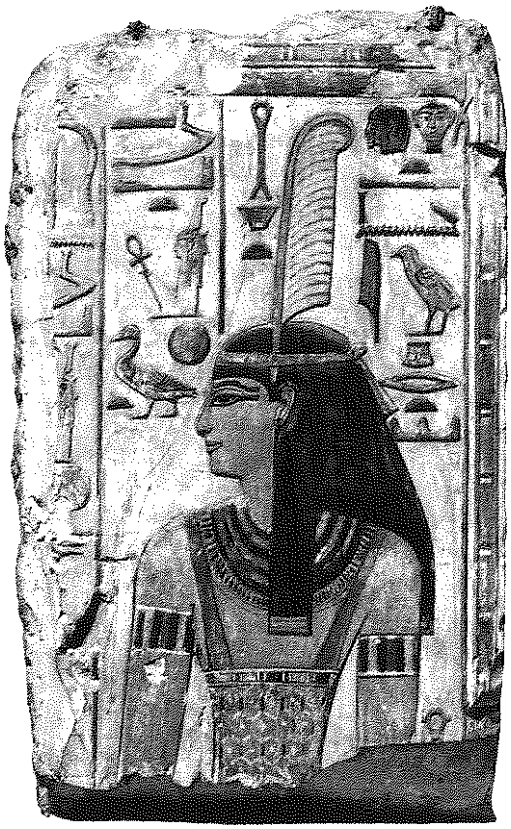
Ölüye koruyucu Gök Tanrıçası Nut veya Akrep Tanrıça Selkis gibi koruyucu tanrılar bekçilik ederken, ölünün "Ba"sına ölüler diyarındaki Adalet Tanrıçası Maat'a giden yolunda ruhların rehberi olarak çakal başlı Anubis veya kurt başlı Upuaut eşlik etmektedir.

Maat daima deve kuşu tüyüyle tasvir edilmiştir. Hatta

Akrep Tanrıça Selkis (Mısır Müzesi, Kahire).

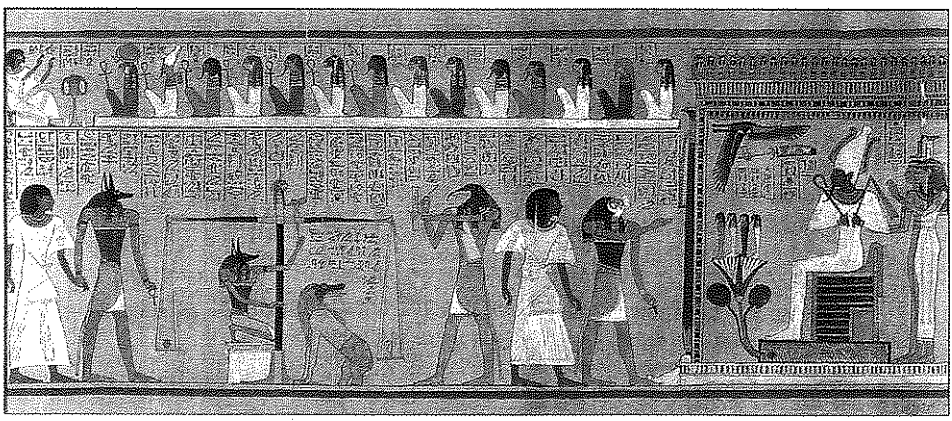
[7] Carol Zaleski, *Nah-Toderlebnisse und Jenseitsvisionen*, Frankfurt/Leipzig 1993 (Insel), s. 40.

Adalet Tanrıçası Maat (Museo Archeologico, Floransa).

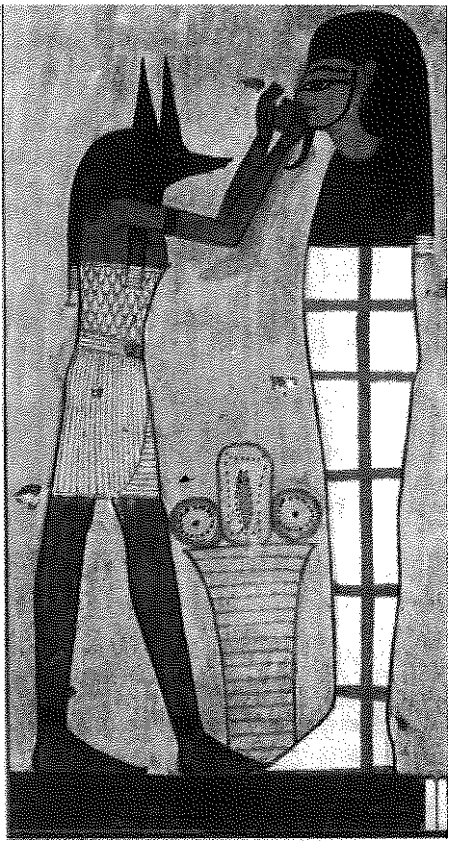
deve kuşu tüyü tek başına bile ilahî adaletin varlığının sembolü olmuştur. Ölüler diyarındaki Maat Salonu'nda, ki bu salona tanrıçanın adı verilmiştir, nihai sınav olan Ölüler Mahkemesi düzenlenir.

Aşağıdaki papirüste Anubis (solda) salona giren ölüye ruh rehberi olarak eşlik ederken görünmektedir. Terazinin bir tarafında içinde ölünün kalbinin bulunduğu bir kap, diğer tarafında ise Maat'ın, yani bozulmamış, mutlak adaletin sembolü olarak bir tüy bulunmaktadır. Terazinin tepesinde de Maat'ın sembolünü görmek mümkündür. Gene Anubis, ibreden sonucu okumakta ve sağda duran yazıcıya bildirmektedir. Sonucu not eden yeraltı dünyasının yazıcısı Mısır'ın Bilgelik Tanrısı ibis başlı Thoth'dur. Eğer ölünün kalbi tüyle aynı ağırlık-

Maat Salonu'nda kalbin tartılması (Hunefer Papirüsü, British Museum, Londra).

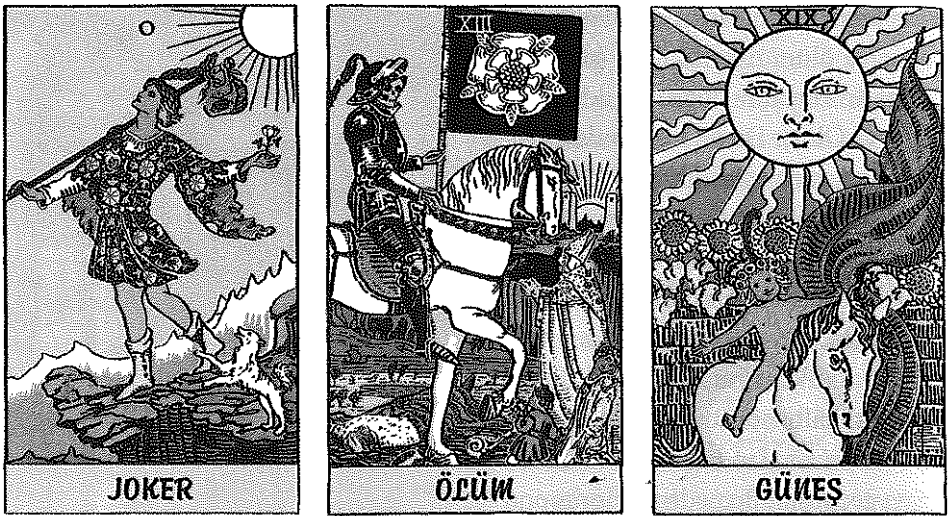
taysa terazinin ibresi bir çekül gibi düz durur ve ölünün kalbi "dik (doğru)" demektir. Hayatını doğru şekilde yaşamıştır ve Ölüler Diyarı hükümdarı Osiris'in huzuruna çıkabilir. Eğer kalbi çok ağır ya da çok hafifse başarısız olmuş ve kaybolmuş demektir. Terazinin yanındaki canavar Ammait bunun için beklemektedir. Mısırlıların doymak bilmez dedikleri bu canavarın doğru olmayan kalbi sonsuza dek yemesine izin verilir. Canlandırılan sahnede ölü sınavı geçmiştir. Bu nedenle Horus onu Osiris'e götürmektedir. Osiris'in tahtının arkasında İsis ve Nephtys durmakta ve ölüyü karşılamaktadırlar. Ölü, Anubis gelip ona dünyaya yeniden dönebilmesi için ağız açılış ritüeli ile yaşam nefesini üfleyene kadar Osiris'in diyarında kalacaktır.

Anubis ağız açılış ritüelini uyguluyor (Mısır mezar boyaması, Thebes).

Dolayısıyla terazi, denge sembolü olarak Mısırlıların yeraltı dünyasının bir ana temasıdır. Tarot'da bunun eş değerini Denge kartında buluruz. Yeraltı dünyasına yapılan yolculuğun mekânının karşılığı, sembolü tüy olan Adalet Tanrıçası Maat'ın salonudur. Büyük Arkana'da yalnızca üç figürün başında tüy vardır: Joker, Ölüm ve Güneş kartındaki çocuk.

Bu üç kart birçok bağlamda birbirleriyle ilintilidirler (bkz. şekil 36). Birincisi, Joker Ölüm'le yeraltı dünyasına inmesi gereken ve Güneş'le yeniden gün ışığını gören kahramandır. Tüy, bu arada verilmesi gereken sınavların göstergesidir ve bu da Maat Salonu'nda yaşanan olaylara karşılık gelir. Joker ile Güneş arasındaki bir diğer bağlantı ise birbirlerine çok benzeyen ama aslında tamamıyla farklı olan iki figürde görünür: çocuksu Joker ile bilge Joker ya da naif budala ile saf ve temiz budala. İkisinin arasında ise bu temel dönüşümün kaçınılmaz ön koşulu olarak Ölüm bulunmaktadır. Aynı şekilde Joker kartındaki naif beyaz güneş kendi karşıt

Şekil 36. Tüy, bu üç kartı birbirleriyle ilişkilendirir.

kutbunu Ölüm ile (simyasal siyahlatma ile) yüzleşmek yoluyla bulur ve böylelikle ölümsüz altın sarısıyla Güneş kartında parlayabilir.

Her şeyden öte Yahudi-Hristiyan geleneği gece yapılan deniz yolculuğunu bir balina tarafından yutulan Yunus'un Tevrat'ta anlatılan hikâyesinden bilir (Yunus 1-3). Başlangıçta Tanrı Yunus'a buyurur: "Kalk Ninova'ya, o büyük şehre git ve ona karşı çağır," [bu, 'cezalandırılacakları konusunda uyar' anlamına gelmektedir] (Yunus 1:2). Görev anlamında bu emir Kader Çarkı'na karşılık gelmektedir. Yunus ne yapar? Çoğumuzun yaşamdaki görevimizin bir yönü ile temasa geçtiğimiz zaman yaptığımız şeyi yapar. Kaçar.

Önce bu görevi yüce, anlamlı ve hoş bir şey olarak hayal etmek isteriz. Bazıları "Ah, yaşamdaki gerçek görevimin ne olduğunu bir bilebilsem!" diye düşündüklerinde, bunun özellikle kendi becerileri ve güçleri dahilinde bir yerde olduğunu varsaymak istedikleri için özlem doludurlar. Fakat görev daima bütünleşebilmemiz için gereken bir görevdir ve bunun için karşıt kutbumuzla, bugüne kadar göz ardı ettiğimiz ve çoğu zaman reddettiğimiz bayağı, ilkel, berbat, beceriksiz yönümüzle temasa geçmekten başka bir seçeneğimiz yoktur (bkz. s. 99 ve sonrası). Ancak bununla il-

Balina tarafından yutulan Yunus: bir gece deniz yolculuğunun tipik motifi (Giotto, Capella degli Scrovegni all'Arena, Padua).

gili temalarla karşılaştığımızda içerler ve öfkeli bir "Her şey olabilir, ama bu asla!" nidasıyla reddederiz. Hatta diyebiliriz ki ne zaman bu, "Her şey olabilir, ama bu asla!" nidasını ruhumuzun derinliklerinden hiddetle haykırırız, işte o zaman yaşam görevimizin mozaik taşlarından biri büyük bir olasılıkla karşımızdadır.

Dolayısıyla Yunus da olasılıkla şöyle düşünmüştür: "Ben? Ninova'ya gitmek? Henüz aklımı kaçırmadım! Beni kesinlikle öldürürler. Her şey!

Ama bu asla!" ve onun yerine aksi yöne, Yunanistan'a gitmek üzere bir gemiye binmiştir. Yunanlılar ilahî bir emri böylesi reddetmeyi *hubris* (bugün kullanılmakta olan kelime anlamı kibir) diye adlandırırlar ve bu "kendini beğenmişlik" ve "haddini bilmez bir karşı koyma"demektir. 11. kartta görmüş olduğumuz gibi, kutsal bir şeye karşı yapılan böylesi bir saygısızlık Güç kartının anlamının kapsamı dahilindedir. Yunan inanışına göre böyle bir suçu derhâl cezalandırmak tanrıların önceliğidir ve bu nedenle Yunus bile Asılan biçiminde cezalandırılmak için çok beklememiştir.

Denizde tehlikeye maruz kalan bir gemiden daha umutsuz bir kapan olabilir mi? Yunus'un başına gelen tam olarak budur. Tümüyle şaşkın ve korkudan paniklemiş olan denizciler bu felaket için kimi suçlayacaklarını bulabilmek için kura çekerler. Kura Yunus'a çıkar ve o hemen pişmanlığını dile getirir, samimiyetle itiraf eder ve felaketin suçunu üzerine alır. Tanrı'nın buyruğuna karşı çıktığı için ölmeye razıdır, dolayısıyla biraz tereddütten sonra denizciler onu güverteden denize atarlar. Ancak Yunus sandığı gibi dalgalarda boğulmaz ve bir balina tarafından yutulur. Balık onu karaya püskürtmeden önce üç gün ve üç geceyi (gece vakti yapılan deniz yolculuğu için tipik bir zaman süreci) hayvanın karnında geçirir. Bu arınma sürecinden sonra Yunus artık Tanrı'nın buyruğunu üstlenmeye ve yaşamdaki görevini yerine getirmeye hazırdır.

Tarot bağlamında bu hikâye oldukça güzel bir şekilde yeniden anlatılabilir. Ancak Tevrat bize yalnızca Yunus'un balığın karnındayken dua etmiş olduğunu anlattığı ve orada ne deneyimlediğine ilişkin bir şey söylemediği için XIV. karttan XVIII. karta kadar olan kısım için bir bağıntı bulmamaktayız (bkz. şekil 37).

XIII. kartla birlikte yolun üçte ikilik kısmının, egonun geliştiği ve üstesinden gelindiği, böylelikle daha yüksek benliğe boyun eğildiği bölümün sonuna gelmiş oluruz. Marie-Louise von Franz sanki Asılan'ı anlatırmış gibi "Bilinçli kişilik ne zaman içsel büyüme süreciyle çatışmaya girse, çarmıha gerilme azabını çeker," der. "Bilinçli kişiliğin bencilliği ölmek ve içsel büyüme sürecine teslim olmak zorundadır."[8] Bundan dolayıdır ki bu aşama egonun üstesinden gelmek demektir, yani diğer bir deyişle intihar

[8] Marie-Louise von Franz, *Der Schatten und das Böse im Märchen*, Münih 1985 (Kösel), s. 50-51.

Şekil 37. Tanrı'nın buyruğu (Kader Çarkı); kibir (Güç); tehlikedeki gemi (Asılan); güverteden atılma (Ölüm); korunma ve rehberlik edilme (Denge); karaya dönüş (Güneş).

değil, egonun öldürülmesidir. Asılan bu amaçla bizim direncimizi kırar ve bizi olgunlaştırır. Ancak bu yorum bizi yolun geri kalanında egonun güçlerinin hiçbir rolünün olmayacağı yanılgısına düşürmemelidir. Onlar, olumlu anlamda, kendilerini benliğin, yani daha büyük bir bütünün sembolünün hizmetine sunarlar. Ama her zaman güvenilmez ve güce susamış bir biçimde yeniden bir araya gelmeleri ve böylece dönüşüm sürecini durdurmaları olasıdır.

Tarot'da İmparator ve Ölüm kartlarının sayılarının hanelerinin toplamının birbirine denk gelmesi bu iki prensip arasında bir etkileşim olduğunu gösterir (bkz. şekil 38). İmparator süreç içerisinde yapıları kurar ve ego duygusunun temel duvarlarını yükseltirken Ölüm kartı onun çözülmesi ve üstesinden gelinmesi ile ilgilidir. Ego daima sınırlar koyar, ego ile ego dışı arasına, ego ile gölge arasına, zihin ile vücut arasına, Tanrı ile insanoğlu arasına, iyi ile kötü arasına vb. hep bir set çeker. Bu noktada, tüm bu sınırların nihayette ne kadar yanlış olduğunu bir kere daha kavramamız gerekir. Egonun yapılanmasına hizmet ettikleri için hepsinin ayrı bir önemi, fonksiyonu ve gerekçesi olmuş ve varlık gösterebilmeleri için kendilerini diğerlerinden ayrı tutmaları gerekmiştir. Ama gene de tüm sınırlar yanlış ve keyfîdir.[9] Bu nedenle kalıcı olmamaları gerekir. Yolculukta bu noktaya geldiğimiz zaman gereken şey, giderek genişleyen deneyimimize yer açabilmek için sınırları aşmamız ve onları yok etmemizdir. Asılan, ta ki biz bu sınırları aşmak için gereken feragati gösterinceye kadar bizi yıldırır.

[9] Ken Wilber, *No Boundary*, Boston 1981 (Shambala).

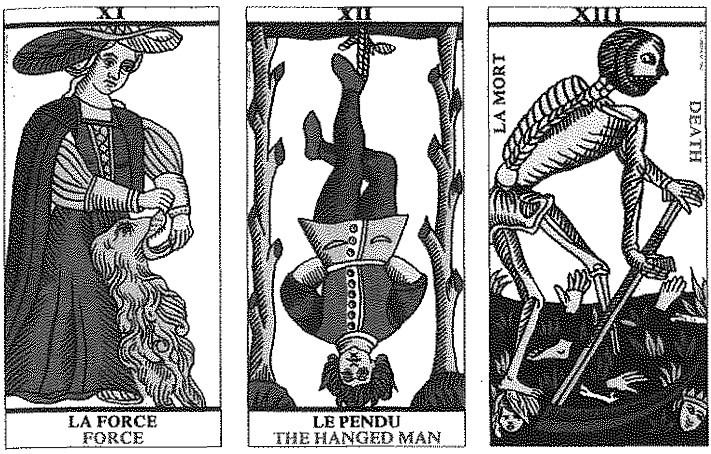
Şekil 38. Yapıların inşası (İmparator); bir yapının sonu (Ölüm).

Bu iki kartın arasındaki bağlantıda ilave bir mesaj daha vardır. Yolculuğun bu aşamasında yapılabilir (İmparator = eylem ve güç) olanın sınırlarının sonuna ulaşmışızdır. Bundan sonra artık hiçbir şeyi zorlayamayız - aynı yalnızca istememizle veya kendimizi zorlamamızla uyumamızın mümkün olamayacağı ya da kendi uykuya dalışımızı gözleyemeyeceğimiz gibi. Tüm bunlar egonun durumu kontrol etme çabalarıdır, ama artık bu eşikte ego pes etmelidir.

Yapabileceğimiz tek şey olayları olmaya bırakma sanatının pratiğini yapmak için gerekli ön koşulları sağlamak ve - uykuda olduğu gibi - öbür konuma geçeceğimize güvenmektir.

Eski zamanlardan beri insanoğlu yaşama düşman olan her şeyden korkmuş, yaşamı pekiştiren şeyleri de fazlasıyla yüceltmiştir. Ölüm anlamında Thanatos ve yaşama gücü anlamında da Eros, bu iki kutbun Yunan mitler dünyasındaki temsilcileridir.[10] En eski büyüler bile daima ölüm kutbunu önlemek, yaşam kutbunu ise canlandırmak için çabalamışlardır. Biz de bugün aynı şeyi, yaşamı pekiştiren her şeyi filmlerde ve televizyonlarda, reklamlarda ve müşteri kampanyalarında, vücut kültlerinde ve ebedi gençlik tapınmalarında yüceltirken, ölüm temasını sessizce geçiştirerek ve onu tabulaştırararak yaparız. Büyük Arkana kartlarının içerisinde bu karşıtlıklar Güç ve Ölüm kartları arasında bulunur ve burada Güç kartının orijinal yeri olan 11. pozisyon korunduğundan, bu iki kartın arasında Asılan yer alır.

[10] Eros'un bahsi burada Aşıklar kartına değil, Güç kartına karşılık olarak geçmektedir ve orijinal biçimi olan ilksel güç olarak anlaşılmalıdır, çünkü antik Yunan geleneğinin çoğunluğu onu hâlâ Yaratılış Tanrısı olarak tanımlamaktadır. Ancak birçok asır sonra ok atan oğlan Cupido olmuştur.

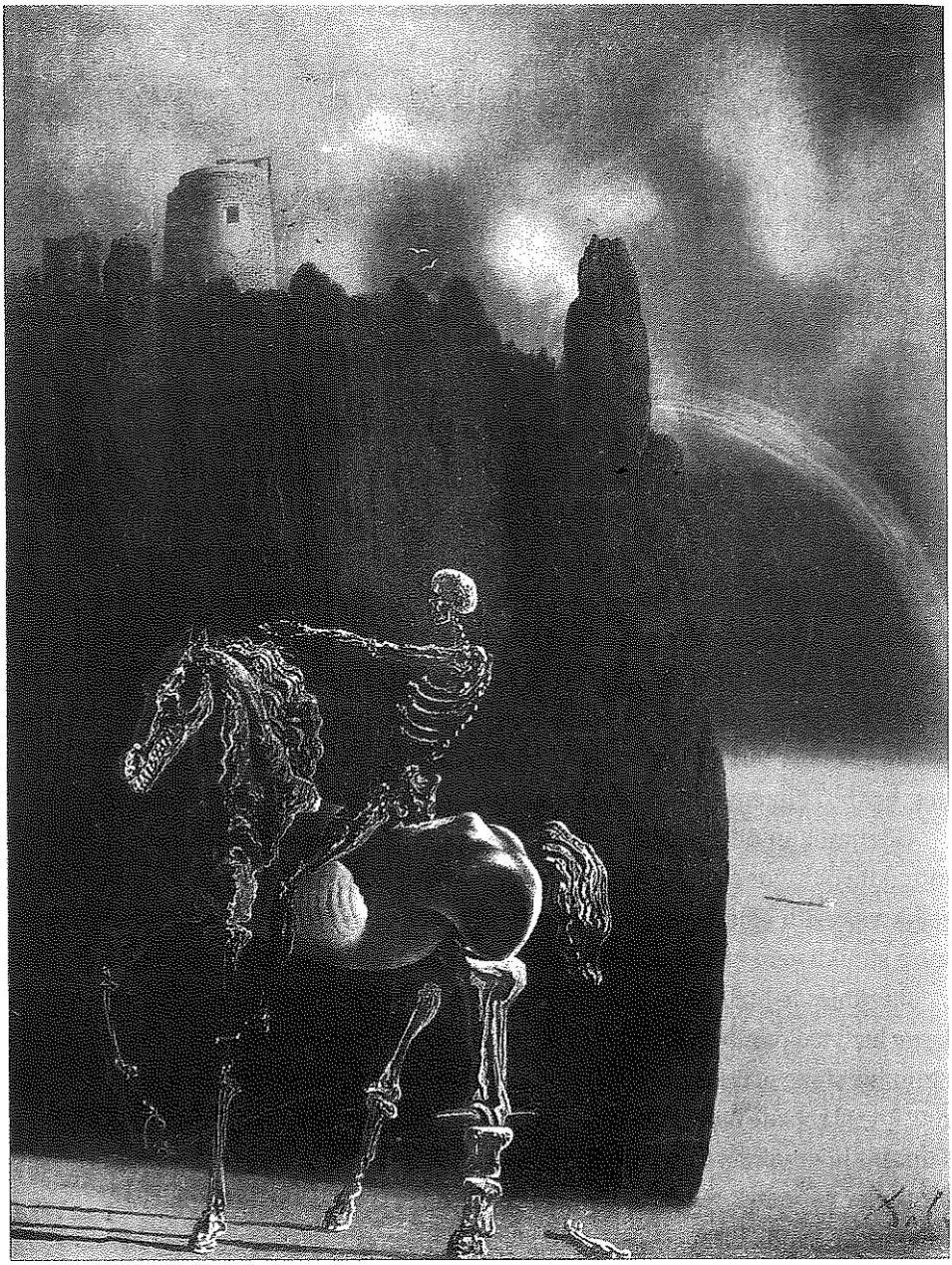

Şekil 39. Eros (Güç XI) ve Thanatos (Ölüm XIII), aralarında insanoğlunun çarmıha (Asılan XII) gerilmiş olduğu yaşam kutbu ve ölüm kutbu. Marsilya Tarot'su.

İnsanoğlu ölümün (Ölüm) ve yaşamın (Güç) kutupsallığı arasında çarmıha gerilmiştir (Asılan) (bkz. şekil 39). İlerleyen yaşla birlikte ego, ölümün karşısında kendi geçiciliğini ve çaresizliğini daha sık farketmeye başlar. Bu ümitsizlikle dikkatini önlemez kaderinden uzaklaştırmak için yaşam kutbunu yüceltmek için çabalar. Bununla ilgili olarak Elias Canetti şöyle der: "Her biri kendisini ağıt yakılmaya değer bir nesne olarak hisseder; her biri ölmemesi gerektiğine inatla kanaat getirmiştir."[11]

Gözümüzün öbür tarafa, egoyu dehşete düşüren hiçliğe kaymasını - mümkün olduğunca - engellemek amacıyla etkinlik programları, spor, cinsellik ve çeşitli eğlenceler yoluyla haz almak ve tüm canlılığımızı kendimize sürekli yeni baştan kanıtlamak için çabalarız.

Bugünlerde hızlı terapiler çok popüler hâle gelmişlerdir, çünkü hastalarını hızlı tedavinin mümkün olduğuna inandırmak ve başarılarıyla, daha uzun bir süreç gerektiren ama daha derin olan benötesi terapi yöntemlerine kıyasla sözde üstünlükleriyle övünmek yoluyla göz boyamaktadırlar. Tüm bu hızlı yöntemler duygusal çöküntü içerisindeki insanı heyecanlı bir şeyler yapmaya teşvik etmektedirler. Böyle bir kıvılcım, içindeki ateşi tutuşturduğunda birey elbetteki bir süreliğine kendisini gerçekten iyi hisseder. Ancak Tarot kartlarından görüldüğü gibi Asılan'dan Güç'e giden

[11] Elias Canetti, *Kitle ve İktidar*, İstanbul 1998 (Ayrıntı Yayınları), s. 474.

Ölüm yolu gösteriyor (Der Todesreiter, Salvador Dalí,

©Foundation Gala-Salvador-Dalí/VG Bild-Kunst, Bonn 2005; özel izinle kullanılmıştır).

yol geri adım atmaktır. İşte bu nedenle yaşam kutbunu yüceltebilmek için her seferinde daha yüksek dozda bir Güç gerekmektedir, çünkü ölümün tartışmasız gerçekliği bilincin kapısını giderek artan bir şiddetle çalmaktadır. Önünde sonunda yaşam bizi acımasızca ve engellenemez bir biçimde diğer yöne devam etmeye, kaçınılmaz olanın gözlerine bakmaya zorlayacaktır, çünkü ölüme ve ölümlülüğe bakmaktan kaçamayız.

Bu süreçte ölüm kavramımızın ne kadar zekice, ne kadar anlaşılır ya da ne kadar kapsamlı olduğunun hiçbir önemi yoktur. Yegâne belirleyici faktör ona olan yaklaşımımız, onun bize ne kadar yaklaşmasına izin verdiğimiz ve ondan ne derinlikte etkilendiğimizdir.

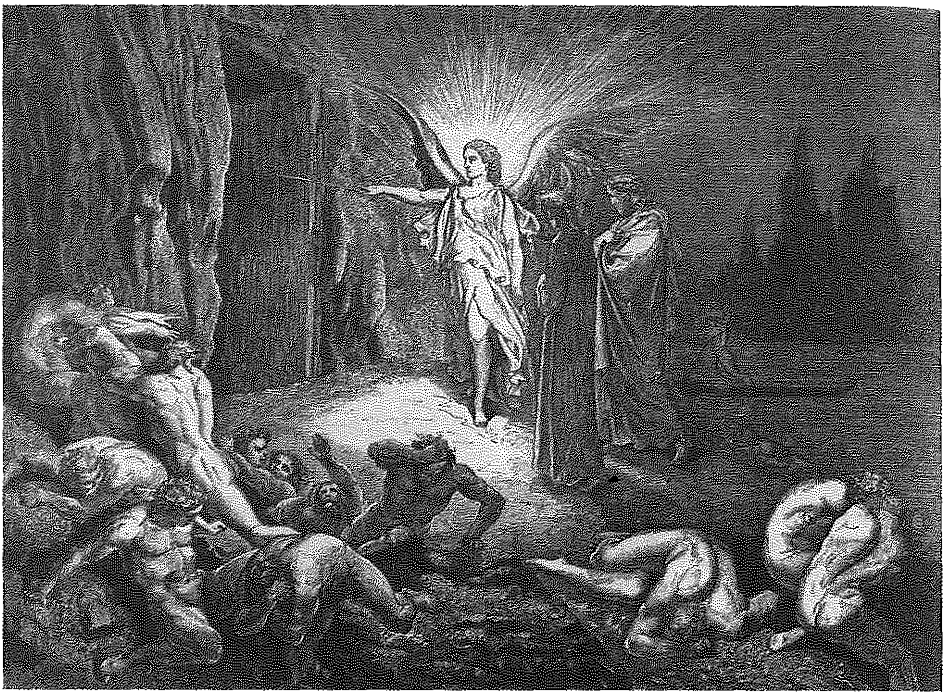
Aynı bir katedralin biz onu yalnızca turladığımızda bizim için bir ölüler müzesi olarak kalacağı gibi, ölümü de yalnızca düşünmekle onun anlamını kavrayamayız. Ama ne zaman ki diz çökeriz, o zaman yalnızca bir gözlemci olmaktan çıkar, dua eden kişi oluruz. Artık seyirci değil, inançla oraya ait olan kişiyizdir. İşte o anda müze bir tapınağa, soğuk ve bize düşman ölüm ise kutsal bir deneyime dönüşür.

Ne kadar içtenlikle diz çökersek, deneyimimiz o kadar zenginleştirici olacaktır. Bunun bir nedeni yaşama olan saygımızın ölüme olan yakınlığımızda büyüyecek olması, bir diğer nedeni ise ölümün asıl inisiyasyon olması nedeniyle gerçek sırra giden kapıyı onun açacak olmasıdır. Katedilen yolda sır olarak adlandırılan şeyler onun yanında "sırcık" olarak kalırlar.

Biz gözümüzü inatla ve korku içerisinde başka yöne çevirmeye devam ettikçe ruh hâlimizin iyiyle kötü arasındaki gidiş gelişleri artar ve dozu yükselir. En aşırı noktasında ise bu reddediş manik depresif belirtiler göstermeye başlar. Yaşam kutbu (Güç) ne kadar fazla manik olarak yüceltilecek olursa, buna karşılık ardından girilen depresyon (Asılan) o kadar derin olacaktır. Ölüm bize çözümü, doğru yönü gösterir.

İnsan zihninin gelişimi üzerine yaptığı önemli çalışmasında Ken Wilber açıkça belirtmiştir ki gerçek dönüşümün yolu yalnızca Thanatos'tan, yani ölüm kutbundan geçer. Yaşam kutbu Eros ancak çeşitlilik, farklılık anlamındaki değişimleri sağlayabilir.[12] Bilinci çok katlı bir eve benzetir. Ego bu

[12] Ken Wilber, *Up From Eden*, Wheaton, IL 1990 (Theosophical), s. 77 ve sonrası.

Melek bir değnekle dokunarak Dante ve Vergilius'a Dis'in şehrinin kapısını açıyor (Melek, ağaç oyma, Gustave Doré).

katların birinde kendisini evinde gibi hissettiğinde ve bu duruma alıştığında orada kalmak ve başka hiçbir kata geçmemek ister. Oradaki yaşam yavan, boş ve avuntusuz olmaya başladığında ya da bu tekdüzelik karşısında melankoli evresi baş gösterdiğinde ise, ego hemen yaşam kutbunu yüceltmeye başlar ve biraz çeşitlilik bulur. Bu, aynı duvarlar arasında kalmaya devam eder, ama eşyaların yerlerini değiştiririz demektir. Bir başka deyişle yeni bir iş aramaya başlar, yeni bir ilişkiye girer, seks ve eğlence için heyecanlı arayışlara girer, yeniden alışverişe dalar veya egomuz için gerçek bir tehlike oluşturmaksızın dışsal yaşamımızda bir değişiklik vadeden her ne varsa onu yaparız. Ama büyük dönüşüm ancak ölüm kutbuyla, yani bulunduğumuz bilinç katını terketmemizle gerçekleşebilir.

Süperbilince geçiş fırsatını bize yalnızca bu dönüşüm sunar. Ancak her temel dönüşüm aynı zamanda sürecin başarısızlığa uğrama riski gibi bir bedeli de içinde barındırır. Bu aşamanın ve bu kartın bağlantılı olduğu tehlike de budur. Gece yolculuğunda inisiyasyona giden yol burada başlar ve geri dönüş biletinin garantisi yoktur. Ama ruhların rehberi buradadır.

ÖLÜM

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Ölüm
GÖREVİ:	Ayrılma ve yeraltına inme, kendini geri çekme, bir şeyi sona erdirme, bırakma
HEDEFİ:	Sonlandırma, egoyu yenme, sınırları yok etme, büyük ve derin dönüşüm
TEHLİKESİ:	Korkudan ölme, yıkılma
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Bir sonu deneyimleme, tükeniş - huzur ve yeniden canlanma arayışı, veda etmeyi deneyimleme

XIV
DENGE

Bu kartın anlamını adından çıkartmaya çalışmak biraz zordur. Ölçülülük (ılımlılık) her ne kadar belli başlı erdemlerden biriyse de, günümüzdeki kullanımında değeri düşürülmüş ve insanlar bugün ılımlı olmayı olumlu niteliklerle daha az bağdaştırır olmuşlardır.[1] Öte yandan eğer motifindeki doğru karışım simgesini farkedecek olursak, o zaman kartın esas mesajını görürüz.

Meleğin neyi karıştırdığı ve bir şeyi mi karıştırdığı, yoksa sadece bir kaptan diğerine mi boşalttığı, her zaman spekülasyon konusu olmuştur. Son seçenek üzerinde duracak olursak, o zaman bugüne kadar dışsal büyümeye doğru akan enerjilerin sonunda artık içsel büyümeyi sağlamak için ters yöne akıtılmaya başladığını düşünebiliriz. Kartın temel ifadelerinden biri budur. Hatta doğru karışımı başarılı bir birleşmenin ifadesi, yolun ikinci yarısının ana bir teması olarak anlamak çok önemlidir. Ölüm, egonun önceden inşa etmek zorunda olduğu sınırları yıktıktan sonra, artık önemli olan daha önce birbirinden ayrılmış olanı birleştirmektir. Bununla birlikte, kart aynı zamanda yolculuğun geri kalanındaki gizli tehlikeler karşısında ayakta kalmayı sağlamak için gerekli olan duyarlığın bir ifadesi olarak uygun ölçülülük anlamına da gelmektedir. Kartın bize bir melek olarak gösterdiği ruhların rehberi doğru yola ilişkin bu şaşmaz bilgiyi simgeler. Hristiyan geleneğinde bu görevi üstlenen baş melek Michael'dir. Eski tasvirler onu Maat Salonu'ndaki sınava oldukça benzer bir motifte gösterirler. Şeytan terazinin dengesini bozmaya çalışır, ama Michael onu engeller. Bu da teraziyi (ve insanoğlunu) yeniden dengeye getirir.

Denge
Ruhların Rehberi

Parlak renklerine rağmen bu kart yeraltı dünyası motifini betimler. Resimdeki zambaklar yorumlama için bir anahtardır. Yunan geleneğine göre zambaklar yeraltında yetişirler ve bu nedenle Hades, Asphodeline toprağı olarak da adlandırılır (Asphodeline = zambağın cinsi). İris (süsen) yalnızca tanrıların habercisinin adı olmayıp aynı zamanda bu habercinin sembolü ve yeraltı dünyasını bilen bu Yunan tanrıçasının varlığının işaretidir. Hristiyan sembolizminde paskalya zambağı tutkunun çiçeği olarak kabul edi-

[1] Ç. N. Bu kartın Türkçe adı Denge olmakla birlikte orijinal adının anlamı ılımlılık ve ölçülülüktür.

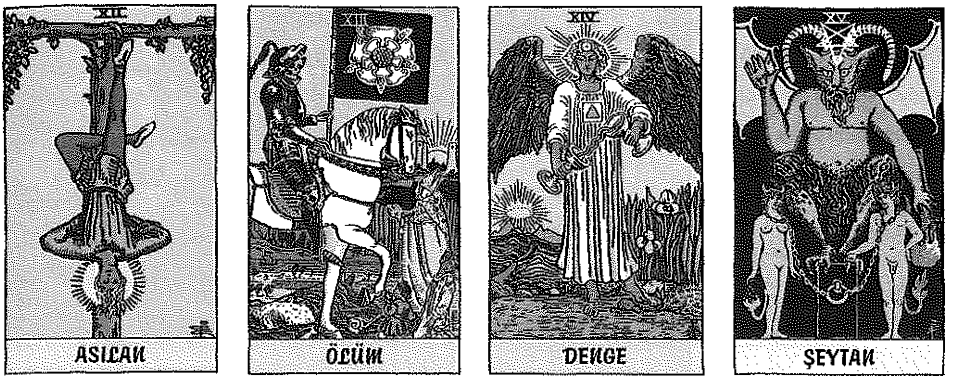

Ruhları tartan Michael (Guariento di Arpo, Museo Bottacin, Padua).

lir. Burada, yolun kendimizi bulduğumuz noktasını göz önüne alacak olursak Passiontide ile olan paralellik çok açıktır.[2] (XII) Asılan'dan (XV) Şeytan'a kadar olan kartlar İsa'nın çarmıha gerilişini ve yeraltı dünyasına inişini anlatırlar. Bu "Çarmıha gerildi, öldü ve gömüldü ve cehenneme indi..." diyen ve İncil'de mezarlıktaki bir meleğin anlatıldığı Hristiyan inanışına da uyar (bkz. şekil 40). Kartta görünen yol bireyleşmeye, benliğimize giden dar yolun sembolüdür. Yol yeniden ışığa, içerisinde bir taç saklayan güneşe doğru gitmektedir. Eğer noktalı çizgiye dikkat edilecek olursa bu taç görülecektir. Eski kralın (ego) ölümünden sonra, burada güneşe ve yeni kralın (benlik) taçlandırılmasına giden yol başlar. Bu motif, benzerini hikâyenin sonunda kral olan kahramanı anlatan masallarda bulur. Dolayısıyla VI. 'dan XII. 'ye kadar olan kartlarda gördüğümüz egonun geliştirilme ve üstesinden gelinme yolu, bu son üçte birlik benötesi kısımda gerçek benliği deneyimleme ve benliği geliştirme yoluna dönüşmüştür.

Benlik, yani psişik olguları düzene koyan güç, insanoğlunu bütünlüğe götürmek ister. Bu hedef yalnızca çeşitli rüya motiflerinden görülmez. Oyun düzeyinde bizi bir bulmacayı, bir kelime oyununu, bir kağıt oyununu bitirmeye iten dürtüde veya bir koleksiyonu tamamlama arzusunda bile, günlük hayatımızda büyük oranda bilinçdışında kalan bu içsel gücün bizi nasıl bütünlüğe doğru ittiğinin işareti vardır. Önceki ego gelişimi bü-

[2] Ç. N. Passiontide: Hristiyanların, her yıl İşa'nın dirildiği gün olarak kutladıkları paskalyadan iki önceki pazar günüyle paskalya arasındaki süre, büyük perhizin son iki haftası.

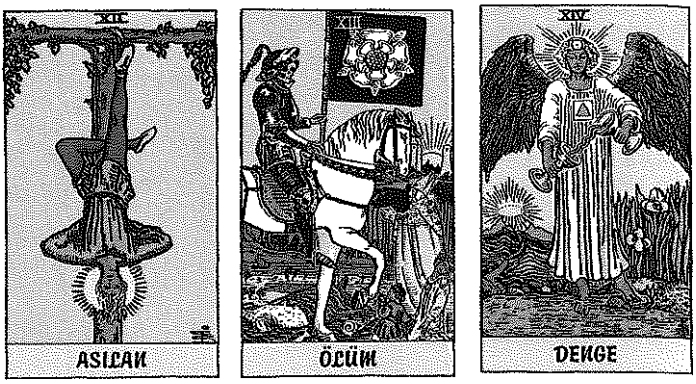

Şekil 40. Çarmıha gerildi (Asılan), öldü (Ölüm), ve gömüldü (Denge) ve cehenneme indi (Şeytan). Hristiyan inancının bu dizilişi XII'den XV'e kadar olan kartlarda yansıtılmıştır.

tünden ayrılmak anlamına gelirken, şimdi bizi birliğin, bütünlüğün yoluna götüren şey benliğin çabasıdır. Ancak burada önemli bir problem yatmaktadır, bunu gerçekleştirebilmek için daha önce bilinçdışında kalmış olan bu rehberliğe güvenmemiz gerekirken, ego fazla gururlu veya fazla zayıf ve korku dolu olması nedeniyle direnecektir.

İlk durumda bir içgörü eksikliği, ikinci durumda ise bir güven eksikliği vardır. Bundan dolayı benlik, genellikle önce bizim kendimizi tamamıyla ümitsiz görünen bir duruma, bir yaşam krizine sokmamızı sağlar. Burada başka durumlarda o kadar usta ve becerikli olan bilincimizin bütün o kurnazlığı, uyanıklığı ve zeki oyunları artık aniden bize yardım etmemeye başladığı için ego başarısız olmalıdır. Sonuçta ego gücünün sonuna gelinceye kadar çaresizlik, ümitsizlik ve berbat bir teslimiyet yayılır. Şimdi yapılacak yegâne şey umutsuzca bırakmak, her şeyin bitmiş olduğuna ikna olmaktır. Fakat şaşırtıcı bir biçimde – sandığımız gibi – mahvolmak veya cehennemi yaşamak yerine, şimdiye kadar tanıdığımız ve bugüne kadar bizi sarmalamış olandan çok daha büyük bir gücün bizi nasıl sürüklemekte olduğunu hissederiz. Benlikle olan bu şaşırtıcı karşılaşma Yunus'un balinayla olan karşılaşmasına karşılık gelir.

C. G. Jung bir mektubunda, kendisinin bunu bir kalp krizi nedeniyle nasıl kişisel olarak deneyimlediğini anlatmıştır: "Özgürdüm, daha önce hiç hissetmediğim kadar, tamamıyla özgür ve bütün. . . Sessiz, görünmeyen bir bayramdı ve kıyaslanması, tarifi mümkün olmayan bir sonsuz mutluluk duygusu veriyordu; insanın deneyim sınırları içerisinde böyle bir

Şekil 41. "Çaresiz" kriz (Asılan); başarısızlık ve egoyu bırakma (Ölüm); benlikle karşılaşma (Denge).

hissin yatıyor olabileceğine hiç inanmazdım. Bu, dışarıdan bakıldığında ve bizler ölümün dışında kaldığımız müddetçe en büyük eziyet. Fakat içerisine girdiğiniz zaman öyle güçlü bir bütünlük, huzur ve erişme duygusu deneyimliyorsunuz ki geri dönmek istemiyorsunuz."[3]

C. G. Jung bilinçdışı psişenin umutsuz bir duruma saplanmış insanı dönüştüren ve yeni bir duruma götüren bu olağanüstü yeteneğini transandantal fonksiyon olarak adlandırmıştır. Asılan, Ölüm ve Denge yolun yarısından son üçte birlik kısma geçiş olarak bize bu dönüşümü gösterirler (bkz. şekil 41).

Yolun bu son kısmında birçok şey değişmiştir ve daha önce kesin gözüyle baktığımız, objektif olarak doğru diye algıladığımız şeyler artık geçerli değildir. Buna bizim zamanı deneyimleyişimiz olduğu kadar ölüme karşı tavrımız ve tüm değer sistemimiz de dahildir. Çocukken zamanı dairesel olarak deneyimleriz. Yıl, Noel kutlamasının etrafında döner. Bazen çok uzaktır, sonra gene yakınlaşır. Ama Noel, hep aynı Noel'dir. Şimdi artık yetişkinizdir ve zamanı doğrusal, kronolojik olarak yaşarız. Bir yıl, bir diğerini takip eder. Daire bozulmuş, zaman sonu ve başı olan bir çizgi hâline gelmiştir. Zamanı bir nicelik ve bu yüzden sınırlı olarak deneyimleriz. İlk başta bu o kadar da farketmez, çünkü önümüzde hiç bitmeyecek bir zaman dilimi varmış duygusuyla yaşarız. Ama en geç orta yaş ile birlikte zamanın nasıl giderek hızlı ve kıt bir hâle geldiğini farkederiz. Muhtemelen ne kadar zamanımızın kalmış olduğunu hesaplamaya, ona sıkı sıkı tu-

[3] Lutz Müller, *Der Held*, Zürih 1987 (Kreuz), s. 109.

tunmaya, zaman "kazanmak" için aynı anda mümkün olduğunca çok şey yapmaya gayret eder, giderek daha hızlı, daha telaşlı yaşamaya başlar ve gene de zamanın nasıl acımasızca eridiğini çaresizlik içerisinde görmek zorunda kalırız.[4]

"Ama tek başımıza kaldık mı, gecenin sessizliğinde ve karanlığında, düşünceler, yaşanan yılların hesabını yapmaya başladığında, uzun olaylar serisi saatin yelkovanını durmadan çevirmesi, insanın bütün sevdiklerini, isteklerini, sahip olduğu şeyleri, ümitlerini, erişmek istediği şeyleri tamamıyla yutacak olan karanlık duvarın ağır ve sürekli ilerleyişi karşısında, bütün bilgece sözler yitip gitmekte, kaygı uykumuzu kaçırmakta, boğucu bir örtü gibi üzerimize inmektedir."[5]

Ancak yolun son üçte birlik kısmında hızla yol almayı başardığımızda, zamanın saatte gördüğümüz zaman demek olmadığını daha fazla anlamaya başlarız. Zaman bir nicelik değil, bir niteliktir. Sonuç olarak, *ne kadar* yaşadığımız değil, *nasıl* yaşadığımız, ve *ne kadar* deneyimlediğimiz değil, *ne kadar derinden* deneyimlediğimiz önemlidir. Bu zeminde ölüme karşı yeni bir tavır da oluşur. Artık o, her şey bittikten sonraki korkunç son değildir. Ama kuşkusuz yalnızca, kıyamet gününde veya başka bir yaşamda yeniden vücuda gelmeyi uman ego için dindarlık taslayan bir avuntu da aramamalıyız. Bunun yerine kendimizi ondan hiç kopmamış olduğumuz ve içinde yeniden yükseleceğimiz ölümsüz bir bütünün parçası olarak kavramayı öğrenmeliyiz. Aynı bir dalganın denizden hiçbir zaman kopamayacağı gibi, egomuz da bütünden hiçbir zaman gerçek anlamda kopmamıştır. Ve aynı, dalganın okyanusla yeniden bir olması gerektiği gibi, egomuz da çözülecek ve tüm varoluşun ana kaynağıyla yeniden bir olacaktır. Bir dalganın her bir parçası elbette daha önce başka dalgaların parçaları olmuşlardır. Fakat bir dalganın kendisinin daha önce defalarca var olduğunu iddia etmesi saçma olmaz mı? Bu kulağa en az egonun kendisinin daha önce defalarca (ve tabii meşhur bir kişilik olarak) yaşadığını iddia etmesi kadar anlamsız ve iddialı gelmektedir. Bu reenkarnasyon düşüncesinin inandırıcı olmadığını söylemek anlamında değildir. Ancak onu

---

[4] Teknoloji çağında yapılan önemli icatların büyük bir çoğunluğu zamandan kazanma amacına yönelik olarak yapılmıştır, ama ne gariptir ki insanların şimdi her zamankinden çok daha az zamanı vardır.

[5] C. G. Jung, *Analitik Psikoloji*, İstanbul 1997 (Payel Yayınevi), s. 213.

egonun ölüm korkusuna karşılık ucuz bir anestezi hâline getirmek fazlasıyla sorgulanabilir bir şeydir ve ölümün anlamının derinden kavranışını saptırır. Buna karşılık Ken Wilber şunu önerir: "Kendi ölümsüzlüğünüzden feragat edin ve tüm varoluşun ölümsüzlüğünü keşfedin." Bir başka yerde ise şöyle der: "bilinçdışından benlik bilincine geçmek ölüm bilinci edinmektir; benlik bilincinden süperbilince geçmek ise ölümü geçersiz kılmaktır."[6] Bu anlatımda, ölümü izah edebilmek için uydurulan zoraki modellere kıyasla çok daha fazla doğruluk payı vardır.

Büyük Arkana'nın bu dizisinde gerçek yaratıcılığın ne anlama geldiği de netlik kazanır. Yaşamın ilk üçte birlik kısmında büyük oranda bilinçdışında yaşayan kişi, yolun orta bölümünde ego bilincini geliştirir. Bu, her yaratıcı süreç için önemli bir ön şart olmakla birlikte, gerçek yaratıcılık yalnızca kendisinin ne kadar mükemmel olduğunu kanıtlamak isteyen ego bilincimiz tarafından bir dereceye kadar engellenmiştir. Bu fenomeni, bir kereliğine iyi bir fikir ortaya süren, olağanüstü etkileyici bir şey deneyimleyen ya da yaratan ve sonra yaşamlarının geri kalanında bu aynı hikâyeyi durmaksızın anlatan kişilerde görürüz. İçinde yeni olan hiçbir şeyin yaratılmadığı, ama zaten uzun zaman önceden beri bilinmekte olan şeylerin kötü paketlenmiş versiyonlarının tekrar tekrar gösterildiği bu çıkmazlar Asılan'a karşılık gelirler. Ego yalnızca, bir hamsterın koşu çarkını yüzüncü kere çevirmesinin olabileceği kadar heyecanlı olan eski algılarını tekrarlamaktadır. Gerçek yaratıcılık sadece yolun Asılan'ı takip eden son üçte birlik kısmında bulunabilir. Bunun için ön şart da egonun geri çekilmesidir. Daha üstün güçler ancak ondan sonra içimizde akabilir ve bizi yeni içgörülere, ifadelere ve davranış biçimlerine götürebilirler.

Ölüm kartı bu alana girişin eşiğini simgeler. Bilinçli aklın nihayet güce ölesiye susamış ego tarafından yönetilmediği derin dönüşüm anlamına gelir. Tersine, gösterişi kaldırmış olan ego kendisini daha yüksek bir otorite olarak kabul ettiği benliğin rehberliğine emanet etmiştir.

Asıl yaratıcı potansiyel derinlerde yatar. Hem henüz bakmamış olduğumuz yerlerden başka nerede olabilir ki? Yüzeyde ve aydınlıkta olan her şeyi ego çoktan tekeline almıştır. Şimdi önümüzdeki alanın ötesine yayılanlar, bugüne kadar engellenmiş, bloke edilmiş ya da korkulmuş olan bi-

[6] Ken Wilber, *Up From Eden*, Wheaton, IL 1990 (Theosophical), s. 149, 360.

Şekil 42. Egonun tuzağına düşme (Asılan), egonun üstesinden gelme (Ölüm), daha yüksek bir rehberliğe teslim olma (Denge), derinliklerdeki potansiyel (Şeytan); eski yapının yıkılması (Kule); yeni umutlar, yeni ufuklar (Yıldız).

linçdışı alanlar, karanlığa ilişkin içgörülerdir. Şimdi bunlar ortaya yeni perspektifler, yeni ümitler ve yeni ufuklar çıkartabilirler. Tarot tüm bunları bize (XII) Asılan'dan (XVII) Yıldız'a kadar olan kartlarda gösterir (bkz. şekil 42).

Egonun üstesinden gelmek otantik, gizemli ve harika olanı arayışta belirleyici bir adımdır ve sihirli inciyi anlatan eski bir Çin hikâyesinde de anlatılmıştır:[7] Sarı Dünya'nın hükümdarı dünyasının sınırlarının ötesinde dolaşmaya çıkmıştır. Çok yüksek bir dağa gelir ve tekerrür halkasını seyreder. Orada sihirli inciyi kaybeder. İnciyi araması için oraya bilgiyi gönderir, ama o bulamaz. Araması için keskin gözü gönderir, o da bulamaz. Araması için düşünceyi gönderir, o da bulamaz. Sonunda unutkanı gönderir ve unutkan[8] bulur. Sarı Dünya'nın hükümdarı der ki "Onu yalnızca unutkanın bulabilmesi gerçekten garip!"

Yolculuğumuzda varmakta olduğumuz yer tüm yolculukların en derin ve en karanlık noktası olan Cehennem'dir. Şimdi her şey dimdik aşağıya inmektedir ve kahramanın deneyimli bir rehber olmadan kendisini umutsuzca kaybedebileceği, aşılması gereken derin uçurumlar, bilinmedik tehlikeler ve geçilmesi gereken kritik yollar vardır.

Fakat insan, bu ruh rehberini nerede ve nasıl bulabilir? Yolun bu dişil kısmında yapılacak hiçbir şey yoktur, burada olaylar yalnızca olmaya bı-

---

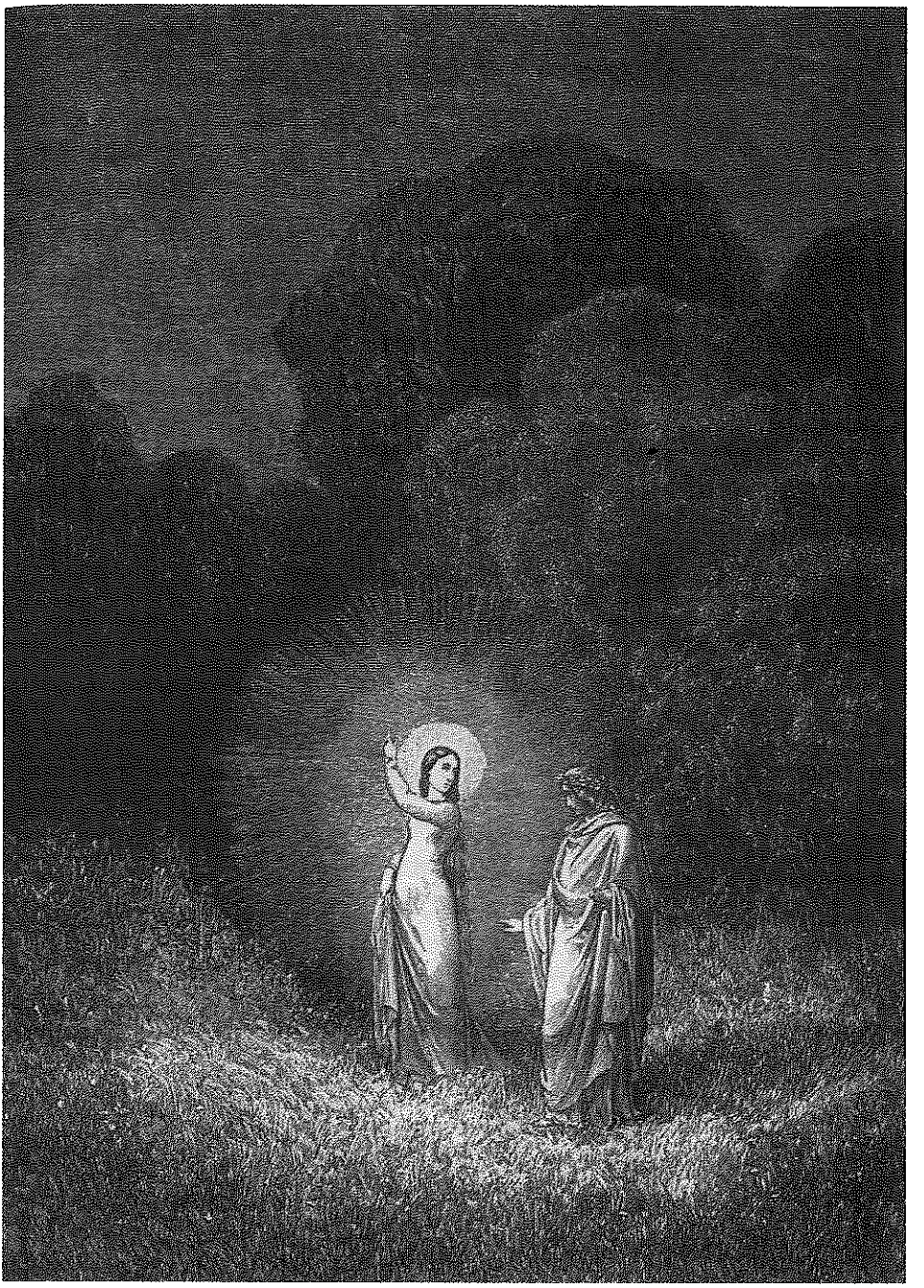
[7] Dschuang Dsi (Zhuāngzǐ), *Das wahre Buch vom südlichen Blutenland*, Münih 1969 (Diederichs), s. 131.

[8] Jungçu anlamda ego ve benlik ayrımını yapacak olursak, burada kesinlikle egoyu unutmayı kastederiz. "Hemen kendimi unutuyorum!" cümlesinin pozitif kutbu anlamında bir ego unutkanlığı.

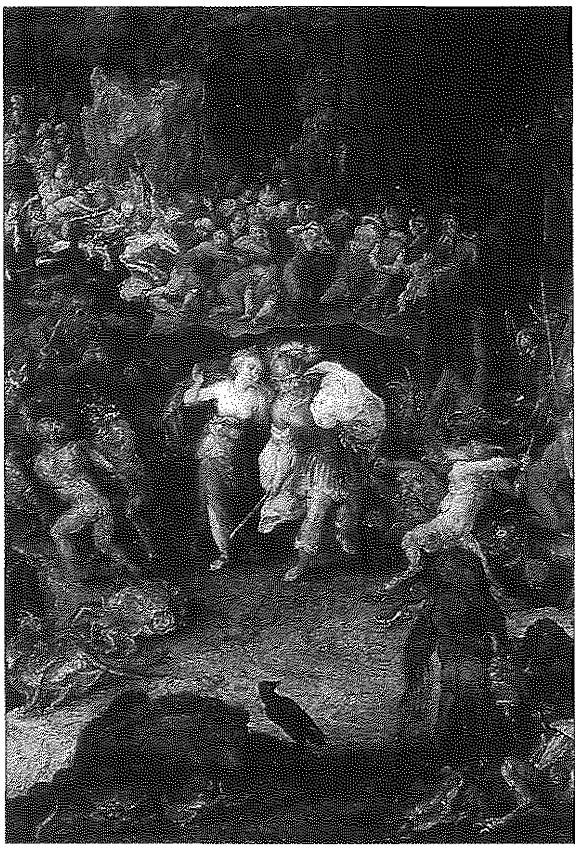
rakabilirler, o nedenle birini özellikle aramak nafile olur. Kendimizi ona açık ve hazır tutmamız, rehberi bize çeker. Açık söylemek gerekirse o her zaman oradadır, ama biz onu görmemiş ve duymamışızdır. Bir arketip olarak ruh rehberi, biz onu bir terapist, rahip, arkadaş, ilham perisi veya guru gibi başka insanlara yansıtmak istesek bile kesinlikle içsel bir otoritedir. Mitlerden öğrendiğimiz gibi bu hemen hemen daima karşı cinsten bir kişidir. Bu şekilde Perseus'a Athena, Theseus'a da Ariadne rehberlik etmişlerdir. Şanlı Odysseus, ne tehlikeli Sirenlerin, ne de canavarlar Skylla ile Kharybdis'in kurbanı olmamasını Kirke'ye borçludur. Aeneas yeraltı dünyasına inerken kendisini Cumae Sibylla'sının rehberliğine bırakmış, Herakles de Athena'nın tavsiyesine uymuştur. Psykhe eğer Amor'la temas kurmasaydı bilinçsizce yeraltı dünyasında kalırdı. Dante'yi Cehennem'in derinliklerindeyken Araf Dağı'na ilk götüren Vergilius'dur. Ama bu, Dante'nin gerçek ruh rehberi olan ve ona yolun geri kalanında, Cennet'e ve en yüksek olanın bakışına giden yolunda rehberlik eden Beatrice'nin isteği üzerine olmuştur.

Psikolojik yönden bakıldığında ruh rehberi bizim kendi içsel karşı cinsimiz – anima veya animusumuzdur. Kendilerini bu en yakınlarındaki bilinçdışı güce emanet edenler, başkalarının zekice önerilerine kulak verenlerden kesinlikle çok daha iyi bir rehbere sahip olacaklardır. Dolayısıyla kişinin kendi animası veya animusu ile gerçek bir diyalog kurmasının büyük yararı olur. Başlangıçta "kendi kendine" yüksek sesle konuşmak insana kendisini çok garip hissettirse de, Jung psikolojisi bize böyle yapılan konuşmaların akabinde nasıl işe yaradığını yeterince öğretmiştir. Jung bunun gerçek anlamda bir yöntem olduğunu düşündüğünü vurgulamış ve şöyle demiştir: "Bunu yapabilme sanatı, kendini ifade mekanizmasını bir süreliğine, görünmez olan partnerimizin hizmetine sunarak onun kendisini duyurmasına izin vermek ve bunu yaparken, böyle saçma gelen bir oyunu kendi kendine oynamanın kişiye hissettireceği hoşnutsuzluğa ya da konuşanın sesinin "özgünlüğü" konusundaki şüphelere yenik düşmemektir."[9] Ve izah eder, – en azından başlangıçta – tüm cevapları bizim uydurduğumuzu zannederiz, çünkü kendi düşüncelerimizi bizim "yarattığımıza" inanmak isteriz. Fakat onlar, özellikle de tepkisel olarak biçim-

[9] Carl Gustav Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 84-85.

Beatrice yardım etmesi için Vergilius'u Dante'ye gönderiyor
(Beatrice ve Vergilius, ahşap oyma, Gustave Doré).

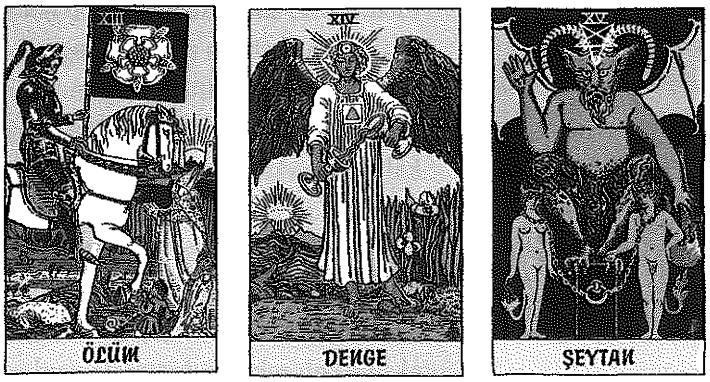

Cumae Sibylla'sı Aeneas'ı yeraltına götürüyor [detay] (Jan Brueghel, dem Älteren, Kunsthistorisches Museum, Viyana; özel izinle kullanılmıştır).

lendiklerinde, ancak bir rüya kadar kasti ve iradidirler. Kendi "aldatmacamızın" kurbanı olmamamız için de bizi uyarır: "Kendine karşı tam bir dürüstlük göstermek ve düşüncesizce karşı tarafın ne söyleyeceğini önceden tahmin etmeye çalışmamak, animayı öğrenme ve ortaya çıkarma tekniğinin vazgeçilmez şartlarıdır."[10] Bu diyaloglar sayesinde bilincin, bilinçdışı aklın bu imgelerini ve mesajlarını göz önüne almaya ve günlük yaşamına dahil etmeye ilişkin istekliliği giderek artar.

Dengenin karanlık komşularını göz önüne aldığımızda, bunun orta kararlılık, gönülsüzlük, zararsızlık ya da fazla belirgin olmayan bir riyakârlık ile ilgili bir şey olmadığını anlarız. Tarot onu Ölüm'le Şeytan'ın ortasına yerleştirmiştir (bkz. şekil 43). Şeytan'la olan ilişkisini kavramak kolaydır. Şeytan'ın anlamlarından bir tanesi ölçülülüğü temsil eden Denge'nin aksine aşırılıktır. Dolayısıyla bu kartların yan yana konulmaları, doğru orantılarda başlayan birçok gelişmenin önünde sonunda aşırıya kaçarak dejenere olacağının yansıtılmasıdır. Ama Denge'yi saran her iki kartı da dahil ettiğimizde hiç beklenmedik bir mesaj çıkar ortaya. Ölüm veda etmek, ayrılmak, bir şeyi tümüyle gitmeye bırakmak demektir, tam bir fe-

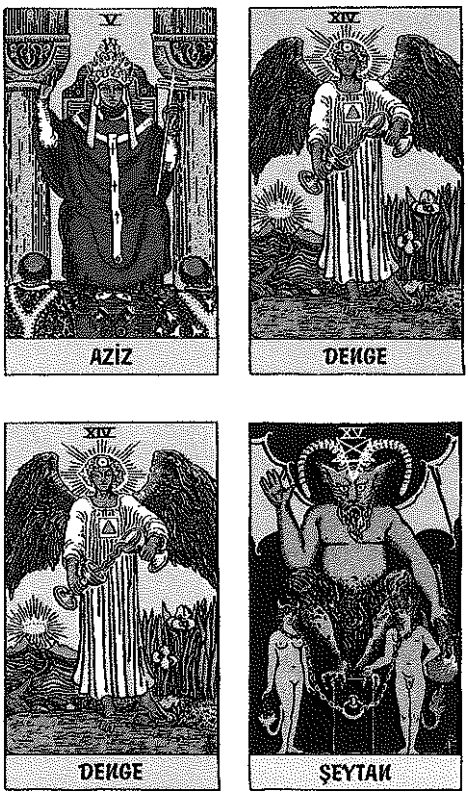
[10] Carl Gustav Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 86.

Şekil 43. Feragat ve uzak durma (Ölüm); doğru karışım (Denge); aşırılık, açgözlülük ve bağımlılık (Şeytan).

ragat ve uzak durmaya karşılık gelir. Bunun aksine Şeytan ise açgözlülüğü ve aşırılığı temsil eder. Bu iki temanın arasında Denge durduğunda da doğru oranın uzak durmak ile aşırılık arasında olduğu açıkça anlaşılır. Ve ölçülülüğü muhafaza etmeyi bu kadar zor kılan şey de budur. Çoğumuz çikolatayı ya hiç yememeyi (uzak durma/Ölüm) ya da bir defada paketin tamamını yemeyi (açgözlülük/Şeytan) daha kolay yaparız, ama ondan yalnızca bir parça almakla yetinmemiz çok zordur. Denge'nin gene burada kesinlikle önemli bir mesajı vardır: hiçbir şeyden uzak durmamak ama ona takılıp da kalmamak, hiçbir şeyi engellememek ama onun bağımlısı da olmamak gerekir. Elbette yaşamda böyle bir tavır takınmak, riyakârca birinden öbürüne turlamaktan, daha başından her şeyden uzak durmaktan, çoğu şeyi hiç yapmamaktan ve yalnızca tüm "hâl ve gidişi" iyi örnek bir talebe olmaktan çok daha zor ve güçtür. Öte yandan ruh rehberine güvenmek demek, tüm vücudun ve ruhunla yaşama dahil olmak, ama hiçbir şeye de takılıp kalmamak demektir.

Sayısının hanelerinin toplamına göre Denge (XIV) Aziz (V) ile bağlantılıdır. Aziz, kahramanı dış dünyaya doğru yapacağı yolculuk için hazırlamıştır, Denge ise gece yolculuğunun ruh rehberidir. Aziz, aynı zamanda asli günah (bkz. s. 73) olarak da anlaşılan bütünlükten kopuş bilincimizi temsil ederken, şimdi bizi yeniden bütünlüğe - daha spiritüel terimlerle, kutsal olmayan (günahkâr olan) ve bütün olmayandan, kutsal ve bütün olana - götürmek isteyen de ruh rehberimizdir. Günah kavramımız İbranice *chato* ve Yunanca *hamartia* kelimelerinden gelmektedir ve aslen "otantik olandan yoksunluk" demektir. Bu bağlamda ruh rehberi bizi günahlarımızdan çıkartıp kendi merkezimizi (otantik olanı) bulmaya gö-

Şekil 44. Dış dünyanın eğiticisi ve rehberi (Aziz); içsel mekânın ve gece yolculuğunun ruh rehberi (Denge); doğru orantı (Denge); aşırılık (Şeytan).

türür. Aziz, kahramana onu bu noktaya kadar getiren manevi değerlerini vermiş ve manevi donanımını sağlamıştır, kahraman yolun geri kalanında da daha üstün bir güce, yalnızca olgun bir vicdanın ona sağlayabileceği kesinliğe güvenmelidir (bkz. şekil 44).

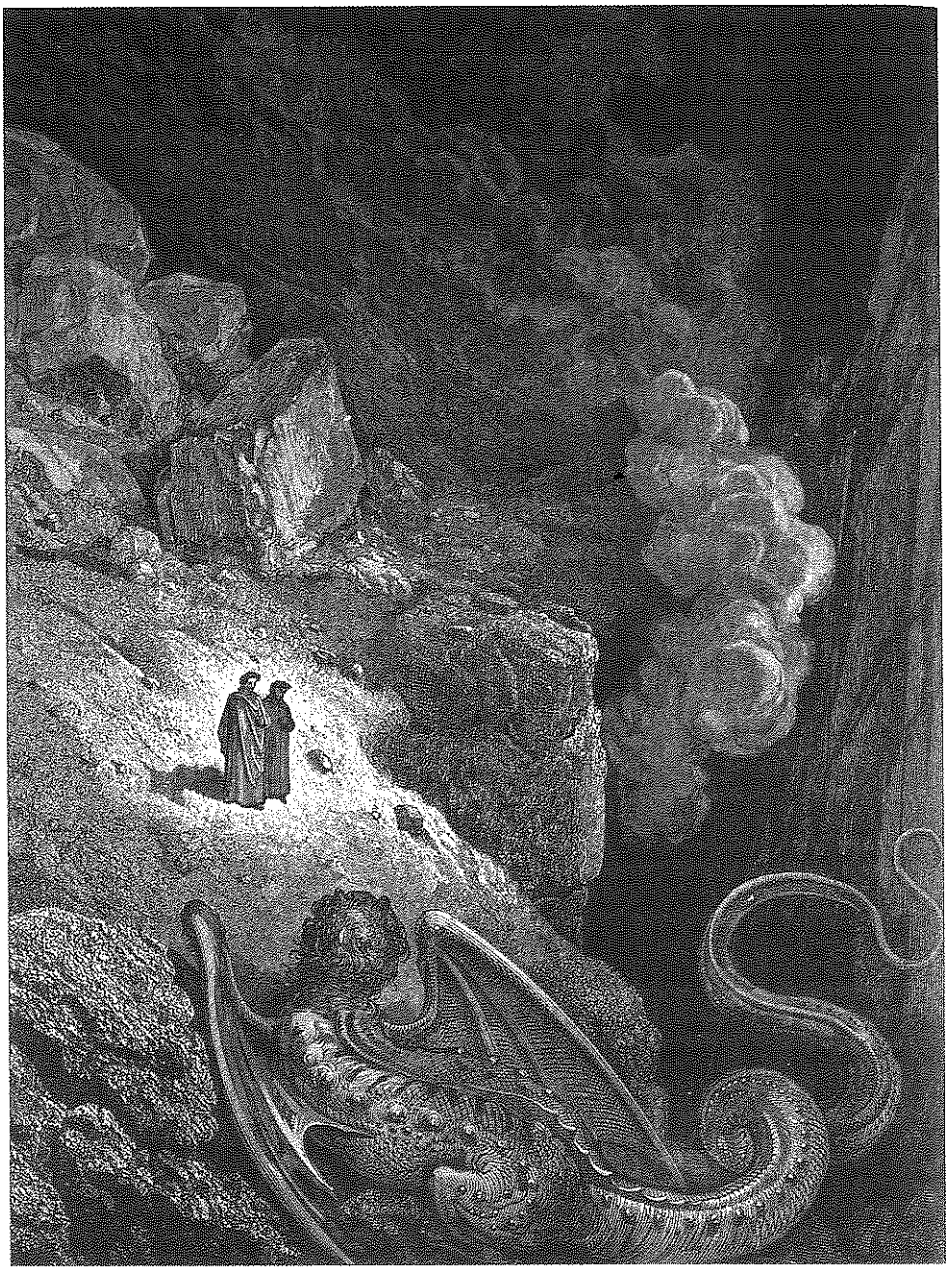
Önceki ve bildik tüm kriterlerin aksine ruh rehberi doğru ile yanlış, asil ile bayağı, yararlı ile yararsız, değerli ile değersiz arasında bir ayrım yapmaz, ama tabii hoş olan ile hoş olmayanı da ayırmaz. Bu noktada iyi ile kötü arasındaki Aziz tarafından öğretilmiş olan değerlendirme dahi geçersizdir, çünkü olgun bilinç yaratılışta hiçbir şeyin yalnızca iyi ya da yalnızca kötü olmadığını bilir. Kesin ve belirleyici olan sadece doğru orandır: çok iyi olan bir şey – aşırılıkla yaşandığı zaman – anında kötü bir şeye dönüşebilirken, en tehlikeli zehir de uygun dozda verildiğinde iyileştirici bir panzehir olabilir.

Bu noktadan itibaren önemli olan yalnızca tutarlılık ile tutarsızlık arasındaki ayrımdır. Bu bağlamda tutarlı olan, insana onunla hemfikir olan içsel bir ses gibi tam bir kesinlik hissi verendir. C. G. Jung sıkça *Vox Dei* (Tanrı'nın sesi) diye adlandırdığı bunu, bizi "gerçekten etik olan bir reaksiyona", geleneksel ahlaki görüşlere ve kurallara tümüyle ters düşebilecek bir harekete yönelten sessiz bir içsel ses olarak tanımlar. Doğal olarak burada var olan sarsıcı etki apaçık ortadadır ve bu da her ne olursa olsun, hüsnükuruntunun büyüsüne kapılmayacak ve kendini üstün görme duygusu, her şeyi bilirim tavrı, onaylanma ihtiyacı ve güç gösterisi ile gelişmiş sezgileri arasında ayrım yapmayı çok iyi bilecek kadar olgun bir bilince

sahip olmayı gerektirir. Bu nedenle bu adım ancak şimdi, egonun üstesinden gelindikten sonra varılmış bir adımdır, çünkü bu, kahramanın canı nasıl istiyorsa öyle davransın diye verilmiş bir açık kart değildir. Dolayısıyla bu noktaya ulaşmış olduğuna inanan kişinin gerçekten gelişmiş bir sezginin mi, yoksa yalnızca muhtemelen kendisini çok iyi gizlemiş olan egonun şüpheli telkinlerinin mi söz konusu olduğunu iyice sorgulaması gerekir. Bir sonraki kart olan Şeytan'ın bu kadar yakın olması, buradaki büyük yanıltmaca tehlikesini tasvir etmektedir.

İncil, Yuhanna'nın söyledikleri ile buna karşı uyarır: "Her ruha inanmayın, fakat Tanrı'dan olup olmadığını anlamak için ruhları sınayın," (Yuhanna'nın 1. Mektubu 4:1). Olgunlaşmamış bir tavırla yaşandığında bu davranış terör ve sözde ütopik cinayet eylemleri gibi saldırıları haklı göstermek için kullanılabilir. Ama olgunlukla yaşanılıyorsa bu, Tanrı'ya gerçek bağlılıkla hizmet eden, örnek alınacak, kendine hâkimiyeti olan, sağlam karakterli bir bireye ve ne övgü, ne de takdir arayışında olmayan bir insanoğluna götürür bizi.

Bir çıkmazdan ya da kendimizi içerisine sokmuş olduğumuz trajik bir yanlıştan "imkânsız" olan çıkış yolunu bize gösteren daima ruh rehberi, *Vox Dei*'dir. Bu, baş karakterin nasıl davranırsa davransın gene de önlenemez bir biçimde suçlu durumuna düştüğü Yunan tragedyasının ana temasıdır. Örneğin, Antigone bir kız kardeş olarak kardeşi Polyneikes'i gömme vazifesini yerine getirmek ile bunu yasaklayan amcası olan krala itaat etmek arasında seçim yapmak durumunda kalmıştır ve ne yaparsa yapsın suçludur. Böyle durumlarda Aziz'in vicdanın temeli olarak aktardığı ahlak kuralları yetersiz kalır veya çelişik doğası gereği bir çatışma yaratır. Çözüm, sanki ruh karşıt güçler arasında ikiye parçalanıyormuşcasına büyük acılar çekildikten sonra belirir. Ama birdenbire bugüne kadar tutunulan tüm inançlardan çok daha güçlü ve net bir inkâr edilemez kesinlikle ortaya çıkar. Bu bize yalnızca daha önce imkânsız gibi görünen bir karara varma gücünü sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda yolumuzun geri kalanında kararın genellikle zorlu olan sonuçlarına katlanarak azimli ve kararlı bir tavırla ilerlememizi sağlar. Burada kesin olan yegâne şey, biz içsel sesimize kulak verdiğimizde işlerin - en azından tam olmasa da ucuz atlatılacağı ve minimum zararla kapatılacağı anlamında - yolunda gideceğidir. Antigone verdiği kararın bedelini sonunda hayatı ile ödemek zorunda kalmıştır. Ancak biz ne kadar eksiksiz bir kesinlikle davranır ve

Vergilius Dante'yi Cehennem'e indiriyor (Geryon, ahşap oyma, Gustave Doré).

bunun sonuçlarına katlanmaya razı olursak, her şey o kadar iyi gidecektir.

Vox Dei kendisini yalnızca çatışık durumlarda duyurmaz. İnsana bazen durup dururken de ulaşabilir ve onu şaşırtıcı bir biçimde böylesi çatışmaların içerisine sokabilir. Tevrat'ta Tanrı Hoşea'ya gidip kendisine erdemsiz bir kadını eş olarak almasını buyurmuştur (Hoşea 1:2). Bunun o günlerde yaşayan dindar bir adam için ne anlama geldiğini ve böyle bir buyruğun onun için ne kadar sıra dışı ve şok edici olduğunu kavrayabiliriz. Bu da bir kere daha göstermektedir ki Denge'nin zararsızlıkla ilgisi yoktur. Bu kart orta kararlılık, gönülsüzlük ve özellikle silik bir kararsızlık hiç değildir. Aksine, bizim kendimize özgü yolumuzda - bazı bıçak sırtındaki kritik yollardan geçerek - ilerlememizi sağlayacak olan doğru karışımı bulmaktır.

DENGE	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Ruh rehberi
GÖREVİ:	Daha yüksek bir rehberliğe inanma, doğru karışımı bulma
HEDEFİ:	Tam bir içsel kesinlik, merkezi ve bütünlüğü bulma
TEHLİKESİ:	Sahte ilhamlara kapılma, sıradanlık
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Büyük bir güçle sürüklenme, uyum, serinkanlılık ve sağlık

XV
ŞEYTAN

Güneş gece yarısındaki pozisyonunu almıştır ve burada karanlığın güçleriyle karşılaşır. Aynı şekilde kahraman da yolculuğunun en karanlık yerlerine inmiştir. Burada, yeraltı dünyasının labirentinde kaybolan hazine, güzel esir, yaşam iksiri - veya bulunması zor her ne değer var ise - korkunç bir canavar, tehlikeli bir ejderha veya uğursuz bir iblis tarafından korunmaktadır.

Mitler ve masallar bu imgelerle bilinçdışımdan ortaya çıkan tehlikeli ve tehditkâr şeyleri tasvir etmektedirler. Biz onu, güçleriyle temasa geçtiğimiz anda hissederiz, çünkü bu bilinçdışına sakince kafa yormaktan farklı bir şeydir. Bu gerçek temasta kolaylıkla korkuya ve dehşete yenik düşebiliriz ve C. G. Jung bu karşılaşmanın ruhsal dengesizlikle olan analojisini tanımlarken bunu da açıklar: "Entelektin pasif bir nesne olarak bilinçdışını "analiz etmeye" hiçbir itirazı yoktur; aksine böyle bir eylem bizim akılcı beklentilerimizle çakışır. Fakat bilinçdışını kendi yolunda gitmeye bırakmak ve onu bir gerçeklik olarak deneyimlemek vasat bir Avrupalı'nın cesaretinin ve kapasitesinin ötesinde bir şeydir. O, bu problemi anlamamayı tercih eder. Spiritüel olarak zayıf olan birisi için bu daha iyi bir yoldur, çünkü bu şey tehlikeleri olmaksızın olmaz."[1] Ancak yolculuğun bu noktasında, biz varoluşun karanlık yönü ile karşılaşmak ve onu deneyimlemek için buradayızdır.

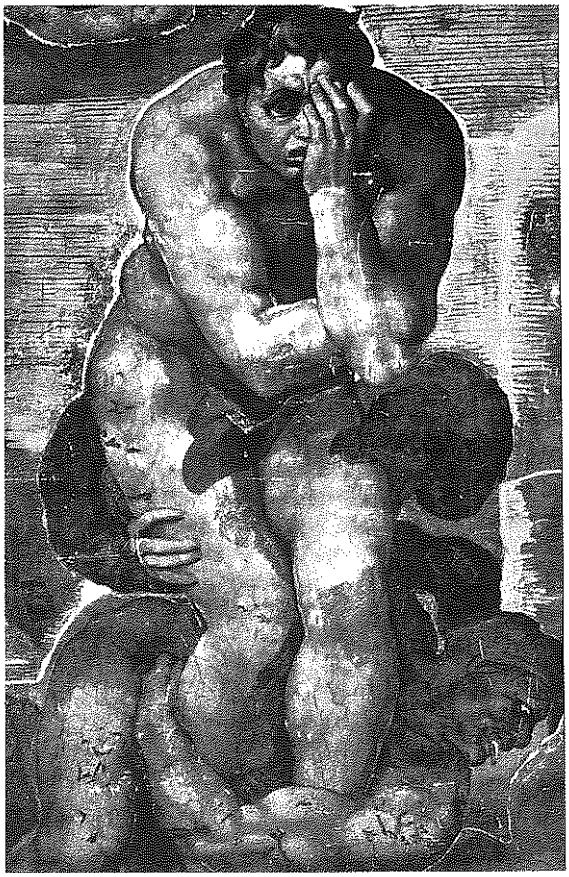
Şeytan
Gölgeler Diyarı

Hristiyan Batılı dünyada Şeytan *summum malum*, tüm kötülerin toplamı olarak ilan edilmiştir ve tüm gölge yönler onda birleşmiştir. Bu da bu kartın anlamını fazlasıyla karmaşık bir hâle getirmekte ve bu arketipsel aşamadaki görevler tek bir motife indirgenememektedir.

Kart, kelimenin tam çifte katlanmış anlamıyla görülmedik duyulmadık rezillik - kesinlikle hayatımızda hiç duymamış olduğumuz her şey ve bizimle hiç ilgisi olmadığına ilişkin kesin ve sarsılmaz inancımızla rezil diye reddettiğimiz her şey - ile ilgilidir. Bunlar bize derinden sıkıntı veren, korkuya boğan, utandıran, ve bugüne kadar yalnızca başkalarında - ama defalarca, anında ve tiksintiyle - farkına varmış olduğumuz davranışlar, güdüler, arzular, niyetler, düşünceler ve niteliklerdir.

---

[1] C. G. Jung, *Traumsymbole des Individuationsprozesses, Grundwerk*, Cilt 5, Olten 1985 (Walter), s. 59.

İçsel iblisleri görmenin korkusu [detay] (Kıyamet Günü, Michelangelo, Sistine Şapeli, Vatikan).

Keyfimizi son derece kaçırabilen ve içerlememize neden olabilen davranış biçimleri, tavırlar ve yorumlar, biz onları başkalarına yakıştırıyor olsak bile aslında bize ait olduklarının farkına varmamız gereken şeylerdir. Gayet güzel baskıladığımız, hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmediğimiz ya da tümüyle hiç bilmediğimiz her şey; eğer farkına varacak olursak ödümüzü koparacak olan her şey; eğer onu yaparken birisi tarafından - hatta biz kendimiz tarafından - "yakalanacak" olursak iliklerimize kadar utanacağımız her şey bu tekin olmayan gölgeler dünyasında yaşamaktadır. Ve biz şimdi tüm bunların hepsinin kendimize ait olduklarını anlamak ve kabul etmek zorundayızdır. Bunu da elbette ancak korku, isteksizlik ve tedirginlik ile yaparız.

Albert Camus'ya, böylesi amansız bir kendini kavrayışa, tümüyle merhametsiz bir kendini ortaya çıkarışa ilişkin yaptığı, cesaret verici ve oldukça etkileyici tasviri için teşekkür etmemiz gerekir. Camus, *Düşüş*[2] isimli kitabında elit bir çevreden gelen ve kendisinin tümüyle mükemmel olduğunu düşünen, saygın, kültürlü ve başarılı bir avukatı anlatmaktadır. Ancak, avukat bir gece ıssız bir köprü üzerindeyken arkasından gelen bir kahkaha sesi duyar. Bu kahkaha hiç peşini bırakmaz ve avukat gerçekte

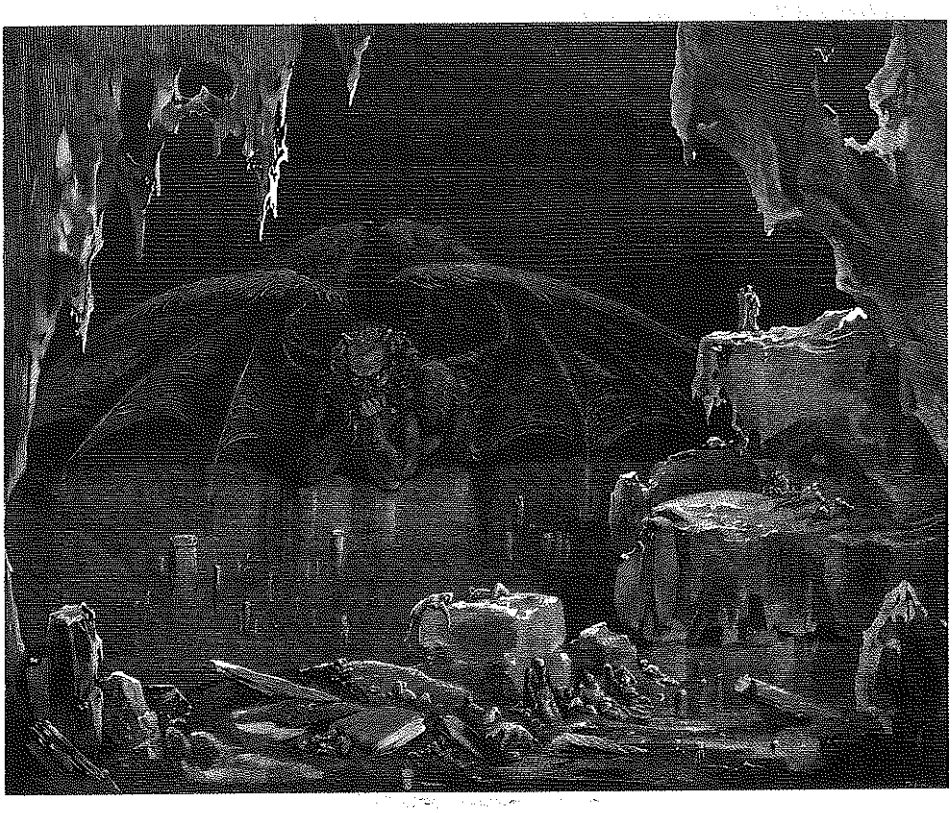
[2] Albert Camus, *Düşüş*, İstanbul 1997 (Can Yayınları).

Her şeyi kontrol eden tetikteki akıl uykuya meylettiği anda bastırılmış canavarlar ona eziyet etmeye başlarlar (El Sueño de la Razón Produce Monstruos, Francisco de Goya, Morat-Institut, Viyana).

kim olduğunu amansızca itiraf edinceye; egosunun kibrini aralayarak koca gölgesini algılayıncaya ve rafine karakteri ile asil eylemlerinin arkasındaki gerçek güdülerini kavrayıncaya kadar onu bırakmayı reddeder.

İçimizde yaşamak isteyen, ama buna izin verilmeyen ve perişan bir gölgede varlığını sürdüremeyen her ne varsa bu karanlık yerde dinlenmeye çekilir. Bunlar egomuzun iyi bir

Lucifer ona düşen parçalanmış ruhları gözlüyor (Lucifer, ahşap oyma, Gustave Doré).

Cehennemdeki izdiham, göz ardı edilmiş olan bilinç fonksiyonunun sıvışık, ayırt edilmemiş, kargaşalı hâline karşılık gelir [detay] (Kıyamet Günü, Luca Signorelli, Duomo Orvieto).

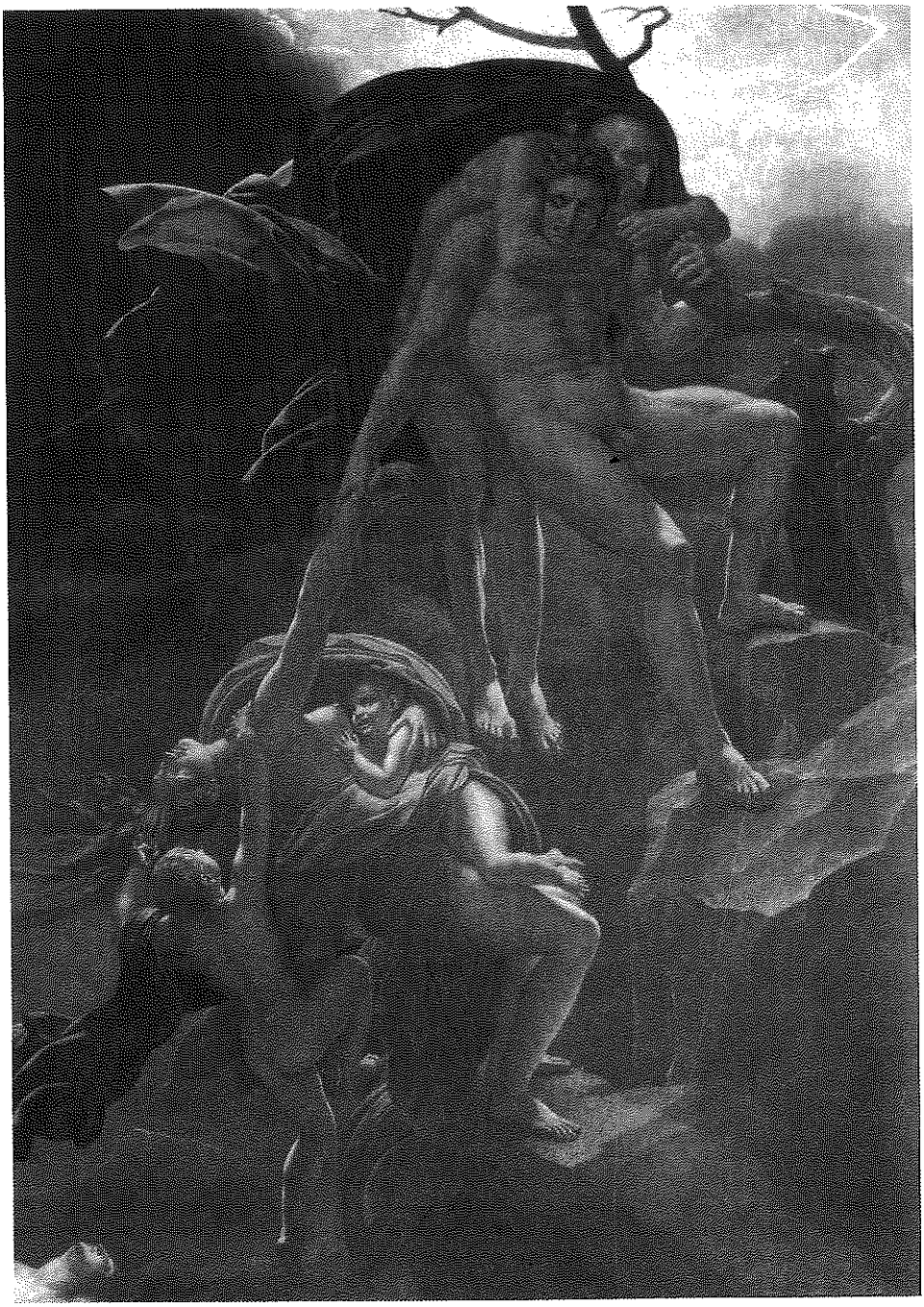
toplum içerisinde kabul edilemez bulduğu ve sahip olmayı kesinlikle reddettiği gözde olmayan "içsel insanlar"dır. Kendilerini bir insanın ayağa kalkamayacağı kadar alçak, uzanamayacağı kadar kısa, tam cehnnem gibi bir yeraltı zindanında bulurlar. Bu, Orta Çağ'da suçluların orada unutulmak üzere kapatıldığı yerdir. Hiç şüphe yok ki egomuz kişiliğimizin sevilmeyen yönleriyle gaddarca uğraşır. Bu yönler acımasızca kapatılmış ve unutulmuşlardır. Yalnızca kâbuslarımız olmakla kalmayıp, bilincimize musallat olan iblislere dönüşmelerine şaşmamak gerekir.

Masalların diliyle, bu ruhların satıldığı yerdir. Burada, bu yeraltı dünyasında Lucifer varlığımızın bu çökeltilerine, biz insanoğlunun bize ait olmadığını düşündüğümüz her şeye gözcülük etmektedir. Ve burası, kesinlikle bütün olmak için eksikliğini duyduğumuz, aynı zamanda da başarısızlıklarımızın kaynağı olan şeylerin yattığı yerdir.

Bulunması zor hazine, psikolojik anlamda bakıldığında bilincin dört fonksiyonu içerisinde geliştirilmemiş, bilinçdışında bırakılmış ve şimdi bilincimizde eksikliğini çekmekte olduğumuz yöndür (bkz. s. 99 ve sonrası). Bu noktada, ağır bir biçimde onun eksikliği ve bunun sonucu olan yenilgilerimiz ile yüzleşiriz. Ya önlemez biçimde durmadan bu özellik karşımıza çıkar ve onunla yüzleşmekten başka çaremiz kalmaz ya da bütünlüğümüz için eksiklikliğini duymamız nedeniyle sonunda kendimiz bu yöne eğilmemiz gerektiğini kavrarız.

Hepsinden önemlisi, tatsız olan şey varlığımızın bu yönünün az gelişmiş, bayağı ve ilkel olmasıdır. Biz bilincimizin diğer fonksiyonlarını yıllar içerisinde zarafetle geliştirir ve arıtırken, bu göz ardı edilen yön daha da geriye atılmış, uygarlaşmadan adi, berbat ve kaotik olarak kalmıştır. Bu nedenle onu sevmez, rahatsız edici bulur, fazlalık ve gereksiz olduğunu düşünür ve onu başkalarında deneyimlediğimiz zaman da ona - en azından gizlice - kin duyarız. Şimdi, bilincimizin bu fonksiyonunu geliştirmeyi öğrenmemiz zorunlu hâle gelmiş olmakla birlikte, bunu bizim için yalnızca alışılmamış ve baş belası bir görev değil, aynı zamanda da boşa zaman harcamak olarak görürüz. Diğer tüm bardaklar o kadar temiz ve berrak olmasına rağmen biz kirli olan bardağı kullanmak zorundaymışız gibi gelir bize. Sanki toplum içerisine aşağı tabakadan kılıksız birisi veya pejmürde bir fahişeyle çıkmak zorundaymışız gibidir. Bugüne kadar buna başlamayı bile inatla reddetmemiş olmamızın nedeni budur.

Bilincimiz çoğu zaman, baskıladığımız ve unuttuğumuz her şeyin artık

Yoksun olduğumuz şey bize tekrar tekrar geri dönüş yaşatır
(Scene de Deluge [Tufan], Anne-Louis Girodet de Roussy-Trioson, Louvre, Paris).

orada olmadığına inanma küstahlığına kapılır. Ama bu baskılanan ve unutulan şeyler yalnızca bilinçdışına inmişlerdir ve orada etkin olmaya devam ederler. Sadece biz artık onların bilincinde değilizdir. Bu bizim için büyük bir tehlike oluşturmaktadır, çünkü biz ancak bilincinde olduğumuz şeyleri sorumlulukla kontrol edebiliriz. Rüzgârı tanıyan bir denizci, bunun yardımıyla gemisini rüzgâra karşı da yürütebilir. Ama eğer bu gücün farkında değilse o zaman onun oyuncağı olacaktır. Aynı şey bizim yaşamımıza dahil edilmeyen gölge yönlerimiz için de geçerlidir. Onlar hakkında hiçbir şey bilmiyor olmamız, onların var olmadıkları ya da etkin olmadıkları anlamına gelmez.

Hepimiz "şeytana uydum" dediğimiz anları biliriz. Bu deyimi şeytani bir gücün aniden belirdiği bir durumu ifade etmek için kullanırız. Biz bu gücü bastırmış ve kendimizden tümüyle koparmışızdır. Ama aniden bu şeytani yön tüm bilincimizi kaplar - hatta ele geçirir bile diyebiliriz - ve hiç izah edemeyeceğimiz şeyleri yapmamıza neden olur. Bunun karşısında afallamış bir şekilde bu nasıl oldu diye kendimize sorarız. Psikoloji, kişiliğimizin bu bizimle bütünleşmemiş kısımlarını "otonom kompleksler" diye adlandırır ve ruhumuzda birer serseri varlık gibidirler. Bilincimizin organize etme gücünün kapsamı dışında, âdeta şüpheli karakterler gibi dolaşırlar ve bilinci kuşatıp güdülerini "utanmaksızın" yaşama geçirebilecekleri korunmasız - çok heyecanlanıldığı veya sarhoş olunduğu zaman gibi - bir an, bir fırsat kollarlar. Egomuz bizim bu yönümüzü hiç bilmediği - ve bilmek istemediği - için bize yabancı gelen şeyleri yapmamıza neden olurlar.

İşlerin bu kadar ileriye gitmediği, bilincimizin kontrolün kendisinde olduğuna inandığı durumlarda bile Şeytan bizi ele geçirebilir ve yaşama hakkı verilmemiş gölge yönlerimiz bizi sürekli sıkıştırıp etkileyebilirler. Ayartılmaya ve manipülasyona karşı kim duyarsız kalabilir? Ve çoğumuz uzun süre önce yapmayı bırakmış olmayı istediğimiz şeyleri yapmaya devam etmiyor muyuz? Olasılıkla her insanoğlu kendi zayıflıklarına ve içindeki baştan çıkarıcıya karşı bu savaşı veriyordur. Ve bu problemin üstesinden gelmiş olduğunu düşünen kişi, bilge olması da mümkün olmakla birlikte, muhtemelen yalnızca naiftir. Çünkü bütünlüğümüz için gölge yönlerimiz eksiktir, çünkü biz onları kendimize itiraf etmek istemeyiz ve onlar bizim kusurlarımız, zayıflıklarımız, yani tutsaklığımızın temeli olarak kalırlar. Bizde eksik olan şey sonunda bize sahip olur ve onu unutmamamız için bizi tekrar tekrar aşağıya sürüklemek yoluyla dikkatimizi

çekmeye çalışır. Bu sevilmeyen ve yaşanmayan yönler zindanlarından kurtarılmak, biçim almak ve yaşanılmak isterler. Bu nedenle de bizim tüm kararlılığımıza rağmen, onlarsız yapabileceğimize inanmamamızı sağlamak için bizi kötü duruma düşürürler.

Biz gözümüzde tümüyle başka türlü canlandırmış olsak da, aslında burada iyileşme noktasındayızdır. Bu gölge dünyasının bize ait olmadığını düşündüğümüz sürece tek yanlı kalır ve bütünleşemeyiz. Ancak bu düşünceler, daha önce komşumuzla, işte ya da evde yaşamamış olduğumuz tüm kavgaların frenlenmeksizin başlatılması için bir çağrıymış gibi yanlış anlaşılmamalıdır. Bundan böyle yalnızca haz alma ilkesine göre yaşanabileceği ve "zincirden boşanmış" gibi davranılabileceği anlamına da gelmez. Hepsinden önemlisi bu öncelikle, baskılanmış olan eğilimlerin ve arzuların itiraf edilmesi ve sonra onların bilinçli kişilikle bütünleştirilmesinin yollarının aranması ve onların sorumlulukları üstlenilerek yaşanılması ile ilgilidir. Böylelikle daha önce yıkıcı olan şey kendi yerine döndüğü için yapıcı hâle gelecektir.[3] Bu zararsızlık anlamında değildir. Gölgelerinin farkına varıp da daha önce baskılanmış olan yönlerini yaşayan insanlar hiçbir zaman zararsız ve masum değildirler. Oldukça sorunlu, provokatif ve sarsıcı olabilirler. Ancak ne yaptıklarını bilirler ve bilerek yaparlar.

Olamayan ve oldurulmayan şey, biz onu olmaya bırakmadıkça bizi – kelimenin tam çifte katlanmış anlamıyla – bırakmaz. Biz onunla ne kadar savaşır ve onu ne kadar baskılarsak, o bizi o kadar fazla eline geçirir ve o kadar fazla bizi kendisine çeker, cezbeder. İçimizdeki gücü, karanlık olduğunu varsayıp görmek istemediğimiz sürece onu başkalarında algılama ihtiyacı duyarız ki bu da elbette ego için çok daha iyidir. Ancak sonunda gölgemiz bizi dışarıdan, giderek artan şiddette tehdit etmeye başlayacaktır. Bu da sonunda kişisel düşmanlıklar, yersiz kuşkular, dayanaksız suçlamalar ile olduğu kadar, kişisel ya da dünyaya gizlice yayılarak tüm gücü ellerine geçirmek isteyen bir gruba ilişkin kolektif komplo teorileri ile sonuçlanır. Güncel eğilimler ve politik konumlar itibariyle bunların geçmişteki ve bugünkü örnekleri: Komünistler, Masonlar, Siyonistler, Uyuşturucu Patronları, Kökten Dinciler, Cadılar, Yahudiler, Yeşiller, Neonazi-

[3] Marie-Louise von Franz, *Der Schatten und das Böse im Märchen*, Münih 1985 (Kösel), s. 52.

ler, Heretikler, Scientologistler, Bolşevikler, Mafya, Cizvitler, Büyük Kapitalistler veya CIA'dir. Bununla ilgili acımasız olan şey ise suçlanan gruplara bu kolektif yansıtmayı üzerlerinden atabilmeleri için en ufak bir şans verilmemesidir. Bir şey yansıtıldığında insanlar bunda inat ederler, çünkü aksi takdirde uyanık akıl en ikna edici argümanlara karşı bile bağışıklık kazanabilir. Günah keçisinin hiç şansı yoktur. Ne yaparsa yapsın, önceki tüm şüpheleri güçlendirmek için aksi yorumlanacaktır.

Dış dünyada gölge ile savaşmak daima içsel bir girdap ile ilgilidir. Baskılanan şey kendi tarafında öyle bir çekim pratiği yapar ki biz herkesten çok daha sıklıkta tam da içtenlikle savaştığımız bu berbat insanlara ya da temalara bağlanırız. Daha da beteri, içimizde baskıladığımız şey, ya yapılmaması gereken bir şeyi – özellikle kendini beğenmiş bir ego kendisine çabucak özel bir izin verdiği için – gizlice ya da iyi ve asil gibi görünen bir şeyi açıkça yapmamıza neden olur, ama daha yakından baktığımızda bu birincisinden bir nebze olsun daha iyi bir şey değildir. Örneğin bir rahip tüm şeytanları kovmak isteyip, kutsal gayretkeşliği ile sonunda tümüyle şeytana tapınma ayininine benzeyen bir şeytan kovma ayini düzenleyebilir. Saf bir vatandaş pornografi avcısı olmaya sürüklenebilir ve bunun için – ne yazık ki – savaştığı tüm pisliğe kendisi bakmak zorundadır, sonunda herkesten daha fazla pornografi seyreder. Egosu bu süreçten doğal olarak kolayca sıyrılır, çünkü tüm bu kötü şeyleri yapması için geçerli bir izni vardır ve kendisi her daim sütten çıkmış ak kaşık gibidir. Hayvanseverler hayvanları korumak için insanları öldürdüklerinde, insanlar barış için silahlarla savaştıklarında, toplumdaki erdemli insanların aniden kendi kirli çamaşırları ortaya döküldüğünde, Tanrı'ya inanan insanlar dinî fanatizm ile başkalarına işkence yapıp öldürdüğünde, toplumun büyük kurtarıcıları zorba ve despot yöneticilere dönüştüklerinde, gurular kendi takipçilerini sömürdüklerinde insanlar kutsaldan daha ziyade telaşlı bir gayretkeşlikle kendi gölgelerine kapılmışlar demektir ve çoğunlukla bunun farkında bile değildirler.

Ancak burada, gecenin derinliğinde tümüyle çok özel başka bir gölge daha yaşamaktadır ve biz yaşam sürecimizde onunla tekrar tekrar karşılaşırız. Bu, Jung'un anima ve karşıtı animus olarak adlandırdığı, bizim bilinçdışı karşı cinsimizdir. Her ikisinin de, tüm içsel imgeler gibi daima iki kutbu vardır: biri aydınlık, biri karanlık. Anima ya da animusun aydınlık kutbu ile çoktan karşılaşmışızdır. Bu, ilk defa sırılsıklam aşık olduğumuz

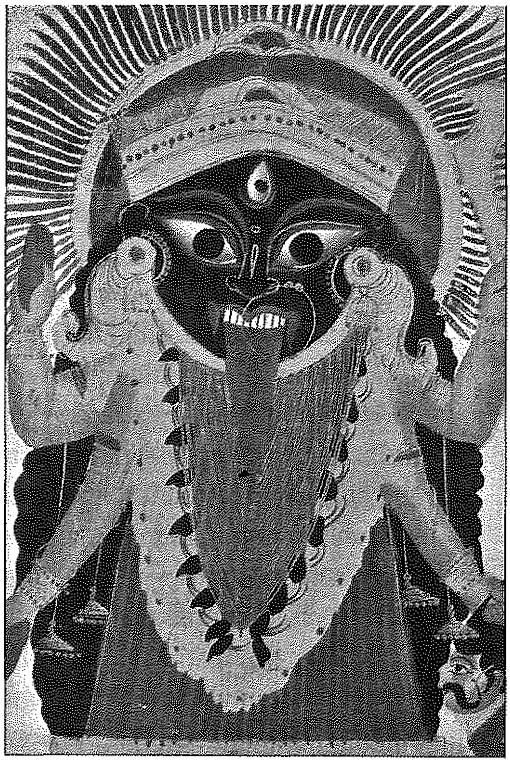

Yılan saçlı Medusa (Medusa, Michelangelo Merisi da Caravaggio, Galleria degli Uffizi, Floransa).

zamandır. O anda kadın animusuna rastlar ve erkek de kendisini animasından büyülenmeye bırakır. Böylesi sihirli bir güç ancak bilinçdışından gelebilir, çünkü başka hiçbir şey bilincimizi böyle büyüleyemez.

Delicesine tutulmak demek, kendi içsel imgemize aşık olmak demektir. Yüreğimizi yerinden oynatan kişi, üzerine kendi resmimizi asmaya uygun bir burna sahip demektir. Onda bulunan bir şey bu yansıtmayı mümkün kılar. Fakat bu şey, bizim asıl deneyimlediğimiz şeyin yanında çok ufak kalır. O, olsa olsa ancak resim ile burun arasındaki bağlantıdır. Deneyimler, tutkunluk evresinin altı aydan fazla nadiren sürdüğünü gösterir. Ondan sonra mükemmel tabloda giderek daha fazla çatlak oluşmaya, tablo gevremeye, üzerinde garip ve hoş olmayan çizgiler oluşmaya başlar. Gene de orijinal tabloyu korumak için elimizden geleni yapmamıza rağmen, önünde sonunda kızgınlıkla masaldaki prensi veya rüyalarımızın kadınını, "Sen kesinlikle çok değiştin!" diyerek suçlar ve elbette en kötüsünü kastederiz. Karşımızdaki insana kendisini bize "sahte ambalajla" sunduğu için hakaret eder, kendimizi aldatılmış ve yanıltılmış hisseder ve en sonunda onun gerçek doğasının farkına varırız. Ancak partnerimiz aslında değişmemiş, yalnızca bizim yansıtma gücümüz her geçen gün biraz daha azalmışır. Bazı insanlar için bu, her şeyi bir kenara atıp, bir altı ay daha kendisini aşık olma sarhoşluğuna bırakmak üzere yeni bir yansıtma yüzeyi aramaya çıkmak için bir nedendir. Diğerleri ise zamanla olgunlaşmak ister ve sonunda ruhun imgesi ile gerçek arasındaki ayrımı yapmayı öğrenirler. Onlar için gerçek ilişki ancak tutkunluk evresi geçtikten sonra başlar.[4]

[4] Daha fazla detay için bkz. Hajo Banzhaf & Brigitte Theler, *Du bist alles, was mir fehlt*, Münih 1996 (Hugendubel).

Hint Ana Tanrıçası Kali'nin karanlık yönü.

Şimdi Şeytan ile birlikte, anima ya da animusun karanlık karşıt kutbuna inmişizdir. Ruh imgemizin aydınlık yönleri, nasıl yaşam bize ondaki kendi yansıtmalarımızı kavramayı öğretinceye dek bizi büyülediyse, şimdi de içsel imgemizin karanlık yönü bizi ölesiye korkutur. Fakat bu sefer bunların bu gölge yönlerimizi yansıttığımız insanların değil de, bizim imgelerimiz olduğunu anlamak çok daha zordur. Aksini kanıtlamak için gerçekten elimizden geleni yapmamızın nedeni de budur. Bunların yansıtmalar değil de, bizi tehdit eden gerçek tehlikeler olduklarından kesinlikle eminizdir. Bu yüzden onların mümkün olduğunca çabuk ortadan kaldırılması ve yok edilmesi gerektiğini düşünürüz. Fakat biz gölgemizi tehdit ettikçe, üzerine gittikçe, onu kızdırdıkça ya da başka bir yol ile ondan kurtulmaya çalıştıkça, ne gariptir ki hemen yeniden ortaya çıkar. O bize aittir ve kendi fiziksel gölgemizden ne kadar kurtulabilirsek, ondan da ancak o kadar kurtulabiliriz.

Ataerkilliğin ağırlığını koyduğu antik çağdan günümüze neredeyse hep dişil gölge sembolleri ulaşmıştır. Bunların en önemlisi Medusa'nın karanlık yönüdür. Medusa eş değerini Hint tanrıçası Kali'nin tekin olmayan yönünde bulmuştur ve bu, Orta Çağ'da kadının şeytanlaştırılması ve cadılığa olan saplantılı inançla ile devam etmiştir.

Bir erkek, animasının karanlık kutbunu partneri üzerine gözü kapalı transfer ettiği ve onun kesinlikle öyle olduğundan emin olduğu zaman, kadın için o erkekle uyumlu bir ilişki yaşamak kesinlikle zor olacaktır. Aynı şey kendi içindeki çılgını, zalimi, kötü iblisi hiç zaptetmeden doğrudan partnerine transfer eden kadın için de geçerlidir. Aydınlık yansıtmaları görüp onları kendinin olarak kabul etmek de zor olmakla birlikte,

karanlık yansıtmaların kendi imgelerimiz olduğunu anlamak, onları partnerimizde çok daha yakından ve tüm çıplaklığı ile algılamamıza ve deneyimlememize rağmen çok daha çetin bir iştir. Biz bu içgörüyü görmezlikten gelmekte inat ettikçe bu gölgeler yaşamımızda çok daha sık ve yoğun olarak ortaya çıkarlar. Aniden üzerinde bu olumsuz özellikleri farketmeye "zorlandığımız" tüm insanlar tarafından hayal kırıklığına uğratılmış hissederiz. Kötü bir öfkeyle bize en yakın olan insanlardan bile kendimizi uzaklaştırırız. Bir zamanlar sevdiğimiz bu insanları terkeder ve bir dahaki sefere daha dikkatli olacağımıza yemin ederiz. Ancak ne kadar dikkat etmeye ve diğer insanları inceleyip deşmeye gayret etsek de bir sonraki tutkunluk da söndüğünde, dehşetle farkederiz ki gene bir şeytan - ya da cadı ile ilişkiye girmişizdir. Sonra bir nokta gelir, kadınlar ya da erkekler hakkında bir otorite gibi genelleme yapabilecek kadar yeterli miktarda kötü deneyim yaşamış olduğumuza inanırız. Ve onlar hakkındaki fikrimiz elbette yıkıcıdır! Gururlu bir geri çekilişle arkamıza yaslanır ve bir daha bir ilişkiye girmemeye karar veririz. Bir daha asla!

Belki de şimdi artık, bu bizi rahatsız eden ve hayal kırıklığına uğratan deneyimleri kendi içimizde taşıdığımız ve başkaları ile olan ilişkilerimizde tekrar tekrar tetiklediğimiz kafamıza dank eder. Bizi çevreleyen dünyaya düşen kendi gölgemizdir ve onunla dış dünyada ateş ve kılıç ile savaşmak yerine onu kabul etmemiz ve onunla bütünleşmemiz gerekir. Birçok mitin mesajı hep şudur: hedefe ulaşan yalnız olan değil, kendisini karşı cinsinin ruh rehberliğine bırakan kahramandır. Ancak karşı cinsle tüm yoğunluğu ile yüzleştiğimizde bütün olabiliriz. Küserek geri çekilme, acımasızca sertleşme ya da kendini aldatmaya yönelik sahte bağımsızlık ilanı çözüm değildir. İlişkilerde başarısız olan veya karşı cinsi kendisinden uzun süre uzak tutan kişi, yaşam görevinin önemli bir parçasında başarısız olmuş demektir. Tek olan daima bir bütünün yarısı olarak kalır.

Tarot kartında Âdem ile Havva'nın Şeytan'ın gücüne zincir ile bağlı olduğunu görürüz. Kart bağımlılığı, düşkünlüğü ve esareti temsil ederek kendi inançlarımızın, isteklerimizin aksine bir şeyler yapmakta olduğumuzu gösterir. Bunun nedeni ortadadır: özgür değil, bağlıyızdır, dolayısıyla manipüle edilebiliriz. Ancak kartta zincirler öyle gevşektir ki kendimizi onlardan kurtarabiliriz. Fakat bunu yapabilmek için bizi hapis tutan şeyin ne olduğunu anlamamız gerekir. İşte, problem de kesinlikle budur. Bağımlılıklarımızın ve düşkünlüklerimizin nedenlerini kavramak

olağanüstü zordur.

Her bağımlılığın ardında başarısız olmuş bir arayış vardır. Bu arayışın bağlantıları çoğu zaman o kadar bastırılmıştır ki gerçekte ne aradığımızı unuturuz. Hatta bir şey aradığımızı bile artık bilmeyiz. Sadece sonuçlarını hissederiz, örneğin defalarca bırakmış olmamıza rağmen sigara içmeye devam etmemiz gibi. En azından yolun ilk yarısında böyle problemleri genellikle "eril" "yok etme" yöntemi ile çözmeye çalışırız: "Eğer istersem, yapabilirim!" veya "Artık bunu da kontrol edemezsem, ayıp bana!" gibi. Bazıları görünüşte başarılı olurlar. Büyük bir katılıkla semptomları bastırır ve sonuç olarak tüm sorunu çözdüklerine inanırlar. Ama bu çözüm değildir. Hiçbir sigara tiryakisi bu yolla sigarayı bırakamaz. En iyi ihtimalle sigara içmeyen bir içiciye dönüşür. Önünde sonunda sorun, kendisini unutturmamak için başka bir semptom geliştirir ve bilinç aradaki bağlantıyı nadiren farkeder. Fakat çoğu kişi durum daha bu noktaya varmadan kötü alışkanlığına geri döner ve tüm iyi niyetine rağmen başarısız olur. Biz de biliriz ki cehenneme giden yollar iyi niyet taşlarıyla döşenmiştir. Ve bu noktada bulunduğumuz yer de tam burasıdır.

Gerçek sorun burada, gölgeler dünyasında yatmaktadır. Onu çözdüğümüz zaman, semptom da iyileşir. Zor olan gerçek problemin izini sürüp ortaya çıkarmak, gerçekte ne aradığımızı keşfetmek ve içimizde yaşanmamış olan hangi yönün yaşama dahil olmak istediğini bulmaktır. Bunun üzerinde düşünmek ve kafa yormak en verimsiz yaklaşımdır, çünkü bu bulmaya çalıştığımız yönler "iyi bir nedenden" dolayı bizden kopartılmış oldukları için bilinç, gerçekten yanlış olanı es geçmek için sürekli fikirler ileri sürmeye devam edecektir. Ego kendisini bu eksik olan şey tarafından büyük bir tehdit altında hissetmiş ve onu gölgeler dünyasına sürgüne göndermiştir. Dolayısıyla ego bu parçamızın bilincimize ulaşmasma izin vermektense, "ruhunu şeytana satmayı" tercih eder. Gene de, bizi bütünlüğe götürmek isteyen benliğimiz, aradığımız tema ile karşılamamız için uğraşır. Bilinç bunu kesinlikle kavramak istemese de ve inatla bu yönlerin bizimle ilgisi olmadığını ileri sürüp inkâr etse de, bu böyledir. Eğer anlamayı içtenlikle istiyorsak, durmadan tekrar tekrar karşılaştığımız şeyi, bizi sık sık içsel olarak meşgul eden şeyi ya da rüyalarımızda kendisini hep bize gösteren şeyi dikkatle gözlemek bize yardımcı olacaktır.

Eğer entelektimiz içgörülere direnmek yerine, kaçıp gitmenin bir çözüm olmadığını, aksine o "bir an önce kaçıp kurtulmak" istediğimiz

yerde, o bizi öfkelendiren ve tiksindiren yerde kaybolan hazinenin gömülü olabileceğini anlamamıza izin verirse sorun halledilmiş demektir. Ve ne gariptir ki bu sorunun çözümünü anlamak bile gerekmez. Doğru olanın gerçekleşmesi yeterlidir. Neler olup bittiğini, bu iki temanın nasıl olup da bir araya geldiğini algılamasak ve hatta anlamasak da, doğru adımı attığımız anda bağımlılığımız çözümlenmiş demektir.

Bugün - özellikle sözde ezoterik zümrelerdeki - insanların şeytan, siyah, okült veya karanlık görünen şeylerden uzak durmaya çalışmaları dikkat çekicidir. İnsanlar bir yandan sürekli olarak iyileşmeden ve bütünleşmeden bahsederken, öte yandan "karanlık" ile hiç işleri olmadığını iddia etmekte ya da onunla karşılaştıkları her yerde onu hemen beyaza dönüştürmekte hiçbir çelişki görmezler. Bu nedenle karanlık ve kötü olan her şeyi uzak tutmak için nafile bir biçimde genellikle kıyafetlerde beyaz giymeyi ve sürekli ışık meditasyonu yapmayı tercih ederler. Ve böyle bir olgunun psikolojik ardılı ise bir perseküsyon kompleksi, kendisine kötülük yapılmak istendiğine veya izlendiğine ilişkin korku olabilir. Bildiğimiz gibi, bilinçdışı bilinçli akla karşı hep denkleştirici bir biçimde bir tavır aldığı için, hastalıklı derecede beyaz olan bir bilinç ister istemez zifirî karanlık bir bilinçdışını uyandıracaktır. Ve ego bu karanlık unsurlar tarafından ele geçirilemeyeceği için, bu unsurların zorunlu olarak kişiye kendisini giderek tehdit altında hissettiren dışarıdaki kötü kişiler olması gerekir. C. G. Jung bu konudaki düşüncesini şöyle dile getirmiştir: "Kişi aydınlık figürler imgeleyerek değil karanlığın bilincine vararak aydınlanabilir. Ancak bahsi geçen ikinci yöntem tatsızdır ve bu nedenle tercih edilmez."[5]

Şeytan'a, "ışık getiren" anlamına gelen Lucifer adının verilmesinin oldukça garip görünüyor olması gerekir. Karanlığın ve kötülüğün özü olarak gördüğümüz bir güç, nasıl olur da ışık getirir? Egomuz bizi daima uygun ışığa yerleştirme konusunda öyle zekidir ki biz hakikaten diğerlerine kıyasla oldukça iyi durumda görünürüz. Kendimize ilişkin bu değerlendirmemiz tamamıyla yanlış değil ama tek yanlıdır, çünkü burada en temel yönler göz ardı edilmektedir. Ve dolayısıyla yalnızca egomuzun pohpohlamasını dinlediğimiz sürece kendimiz hakkında çok az şey biliriz. Ancak, eğer gölge yönümüzle yüz yüze gelir ve onun bize ait oldu-

[5] Gerhard Wehr, *Tiefenpsychologie und Christentum - C. G. Jung*, Augsburg 1990 (Pattloch), s. 120.

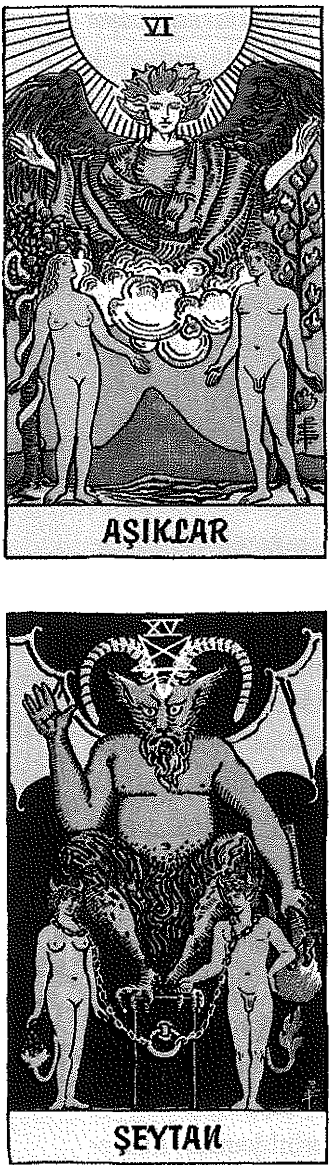
ğunu farkedersek, o zaman gerçekten ışığı görürüz ve bu bizim *daha başka ne* olduğumuzdur. Gnostikler bu yüzden kötüyü Cennet'ten düşmüş kırık bir aynaya benzetmeyi severler. Kendi görüntüsü olmayan bir ayna. Ona bakan herkese o ayna olmadan göremeyeceği bir görüntü veren ayna. Şeytan'ın aydınlık yanı, bilinci açan ve büyüten bu içgörüde yatmaktadır.

Bir insan gölgesi hakkında hiçbir şey bilmediği sürece, kendisinin zararsız olduğunu düşünür. Jung "Gölgesini farkeden kişi, zararsız olmadığını çok iyi bilir," der.[6] Kişi içindeki karanlığı ne kadar az farkederse, karşısındaki insanın ona muktedir olduğunu da o kadar az düşünür. Kendisini hafife alan kişi, ilişkide olduğu kişileri de hafife alır, aynı zamanda da kolay tarafından bütün insanların iyi olduğunu varsayarak gerekli olan yüzleşmeleri engeller. Egosu onu tüm insanlara karşı fazlasıyla sevgi dolu olduğu fikriyle pohpohlar ve sırf bu yüzden kendisini o, henüz hayatla ve tatsız insanlarla zorluk çekerek ve çatışarak başa çıkması gereken, tüm zavallı aydınlanmamışlardan daha üstün bir gelişim düzeyinde görür. Gene de onu inandığı şey için taahhüde girmekten veya hakları için savaşmaktan alıkoyan şeyin katıksız bir korkaklıktan ziyade o çok büyük insan sevgisinin olması daha az olasıdır. Bu durum onu çok sık kurban konumuna sokar, çünkü başkalarının nasıl onun masumiyetinden ve zararsızlığından yararlandığını, onu kandırdığını ya da onunla alay ettiğini görmek istemez.

Kendi gölgemizle karşılaşmaktan olduğu kadar, başkalarının gölge yönleriyle de yüzleşmekten kaçınırız. Görmek istemediğimiz şeyi örtbas etmeyi ve hafife almayı tercih ederiz. Bunun görünen avantajı, güvenle korunmuş bir dünya ve engellenmiş bir sürü çatışmadır. Fakat ortada olan dezavantaj yalnızca insanın ardı ardına kurban durumuna düşmesi değil, bu role ve dünyanın bu kadar kötü olabileceğine inanamayan masum bir çocuğun bilinç düzeyine takılıp kalmasıdır. Belki de çocukken yalnızca iyi bir hâl ve gidişe sahip olmanın yeterli olduğunu öğrenmişizdir. Fakat bu çocukça tavır yetişkinlerde gülünç olur ve giderek sorun yaratır. Marie-Louise von Franz bununla ilgili olarak şöyle der: "Dünyada, onun kötülüklerinden babası ve annesi tarafından korunan, masum ve terbiyeli bir budala gibi yol almamanın ve böylelikle her köşede aldatılmamanın, yalan söylenmemenin ve soyulmamanın yegâne yolu insanın kendi kötüsünün

---

[6] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertragung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 192.

Şekil 45. Kalben özgürce verilmiş olan kararın yolu (Aşıklar) ve onun karşıtı, bağımlılıklara ve tutkulu karmaşalara tutsak olma (Şeytan).

derinliklerine inmesidir ve bu genellikle kişinin başkalarındaki aynı unsurlara karşı içgüdüsel bir farkındalık geliştirmesini sağlar."[7]

Aşıklar (VI) ve Şeytan (XV) kartları birbirleriyle bağlantılıdır (bkz. şekil 45). Hatta Waite'in Tarot'sunda bu bağlantı çok benzer bir motif kullanılarak da vurgulanmıştır. Âdem ile Havva'yı düşüşten (cennetten kovulmadan) öncesinde ve sonrasında görürüz. Aşıklar'da Hayat Ağacı'nın bekçisi, dünyanın ve insanların iyileştiricisi Raphael'in koruması altındadırlar. Bu baş melek aynı zamanda yeraltı dünyasına giden yolun rehberi olarak da bilinir ve 15. kartta insanların üzerindeki gücü betimlenen Şeytan'ın Tevrat'ta eşdeğeri olarak bahsi geçen karanlık melek Asael'e karşı galip gelen melektir. Bu iki kart arasındaki bağlantı, bizi karmaşalarımızdan, bağımlılıklarımızdan ve esaretimizden (Şeytan) kurtulmaya ve kalben özgürce verilmiş olan kararın (Aşıklar) yoluna gitmeye davet eder.

Bu iki kart da aynı deneyimin karşıt kutuplarıdır; içinde gerçekten dehşetengiz bir şey barındıran bir içgörü. İnsanın kendisinin bundan daha asil, daha iyi ve temiz olduğunu düşündüğü ve bütünüyle kötülüksüz olduğuna inandığı, kalbinin derinliklerinden sevdiği bu yer gibi başka bir yer daha yoktur. Fakat bu iki kartın arasındaki bağlantı gösterir ki burada, yani temiz güdülerimize ve gerçek sevgimize mutlak olarak inandığımız bu yerde bile karanlık kutup açgözlülük, şehvet düşkünlüğü, güce susama, tahakküm etme biçimiyle ve diğer çirkin yönleriyle varlık gösterir. Bunun tersi de doğrudur: kötüyü yalnızca diğer kişide gördüğümüz, intikam için yemin ettiğimiz

[7] Marie-Louise von Franz, *Individuation im Märchen*, Münih 1992 (Knaur), s. 18.

ve neredeyse o insanı yok edecek olduğumuz yerde de, bastırılmış da olsa gene de daima aydınlık bir kutup vardır. Öfke, nefret ve tiksinme duygularının ardında katlanılmazlık sınırına varacak kadar yoğunlaşmış sevgi duyguları gizlidir.

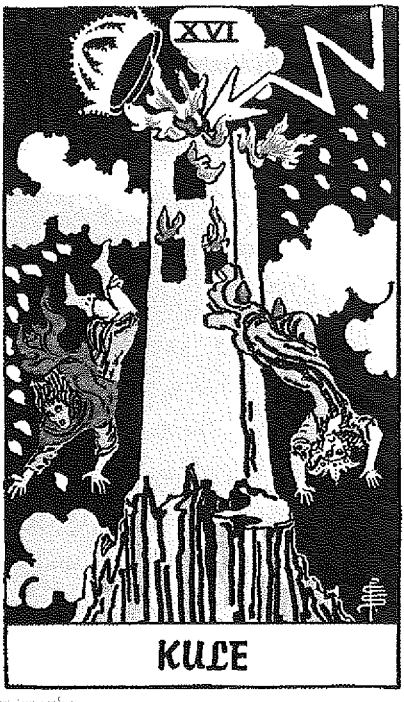
Gerçekte bu iki kutbun aynı aydınlık ile karanlık - gündüz ile gece - gibi birbirlerine ait olduklarını ve ancak bir araya geldiklerinde bir bütün oluşturabileceklerini kavramak, özellikle de tüm bu asil ve kutsal duygular içerisindeyken bizim için katlanılmaz bir şeydir. Kendimize yalnızca aydınlık yanımızı tutup, karanlığı Cehennem'e göndermek hoşumuza gider. Bu gerilimin en iç parçalayan yönünü Faust'un Wagner'e, yani naif zararsızlığın temsilcisine söylediği sözler anlatır: "Sen bir tür devingenliğin farkındasın yalnızca, diğerleriyle de hiç tanışma! İki canlıdır, ah, benim gönlüm, ve biri diğerinden hep ayrılmak ister."[8]

ŞEYTAN *Anahtar Sözcükler*

ARKETİPİ:	İblis
GÖREVİ:	İçsel direnci kırma, yaşanmamış gölge yönlere ilişkin içgörü, karanlık şeyleri bilince taşıma, yansıtmaları geri çekme
HEDEFİ:	Kendi kusurlarını anlama, varlığının bilinmeyen yönlerini keşfetme, kendini bağımlılıklardan kurtarma
TEHLİKESİ:	Gölgenin kölesi olma, doğru yoldan ayrılma, ölçüsüzlük, şehvet düşkünlüğü, güç savaşları
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Esaret, bağımlılık, ele geçirilme, şeytanın oyuncağı olma, baştan çıkarılma, istemediği şeyleri yapma

[8] Johann Wolfgang Goethe, *Faust*, İstanbul 1992 (Öteki Yayınevi), s. 48.

XVI
KULE

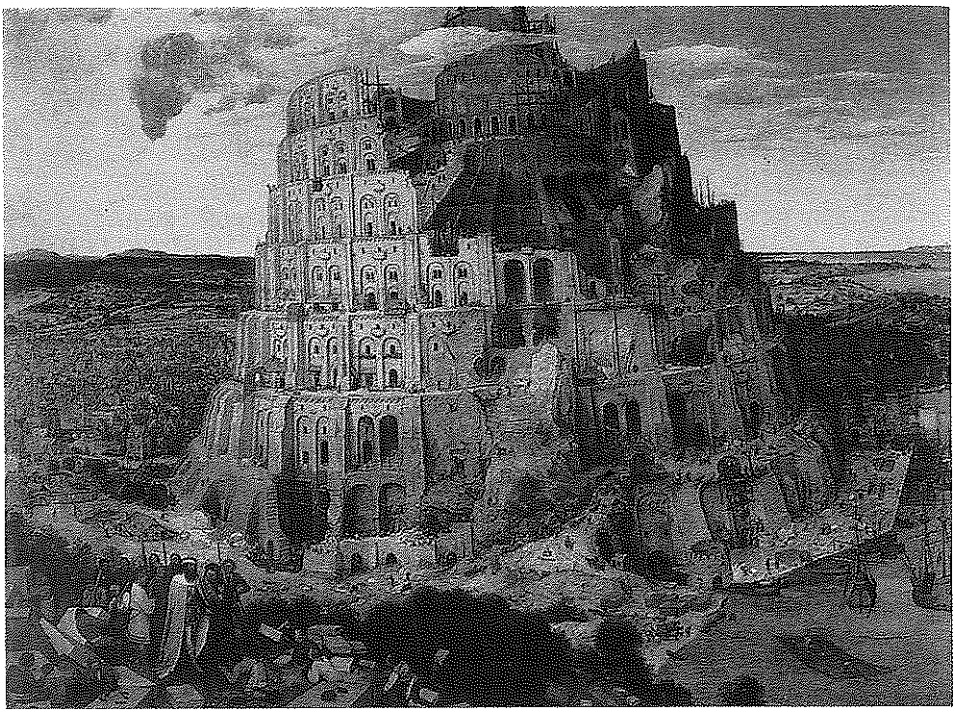
Kahraman zorla yeraltı dünyasına girmeyi başardıktan sonra, şimdi önemli olan kaybolan hazineyi, satılmış olan ruhu ya da esir tutulmakta olan şey her ne ise onu iblisin elinden kurtarmaktır. Bu görev Kule ile ilgilidir. Kule, gardiyana karşı zafer kazanmayı, ejderhayı öldürmeyi, hapishanenin aniden infilâk etmesini, tutsak edilmiş olan ruhun özgür bırakılmasını ve yeraltı dünyasının kapılarını iterek açmayı temsil eder.

Kartta Kule'ye çarpan ve onun tacını düşüren bir yıldırım alevi görünmektedir. Tepesi kapalı olan böylesi bir taç, kendinden daha yüksek başka hiçbir gücü tanımamak demektir. Bu da Kule'yi, meşhur Babil Kulesi gibi kibrin, megalomaninin ve egonun şişinmesinin sembolü yapar.

Kule
Drâmatik Kurtuluş

Yıldırım, sanki Tanrı'nın uyaran parmağı gibi, radikal bir değişikliğe ya da eski düzenin yıkılmasına neden olan dışsal bir olayı simgeler. Bu, öyle aniden çakan ve bize önceki görüşlerimizin nasıl yanlış olduğunu ve bazı şeyleri nasıl da bir kum yığını üzerine inşa ettiğimizi gösteren bir ilham ışığı da olabilir. Fakat kartın anlamı en iyi onu karşıtı olan Küçük Arkana kartı Değnek Dörtlüsü ile karşılaştırınca canlandırılabilir (bkz. şekil 46).

Her iki motifte de birer büyük yapı vardır: bir kale ve bir kule. Aynı insanlar her iki kartta da benzer kıyafetlerle görünmektedirler. Değnek Dörtlüsü'nde neşeyle kaleden dışarıya çıkarlarken, Kule'de tepeden aşağıya atılmaktadırlar. Bu iki kart arasındaki bağlantıyı anlayabilmek için Değnek Dörtlüsü'nün motifinde çocukluğumuz için ideal olan bir evi hayal edebiliriz. Arka plandaki kale, dünyayı açıklıkla ve merakla keşfetmeye çıktığımızda arkamızda hissettiğimiz - babaevi gibi - güvenlik duygusu ve ona eşlik eden, daima babaevine geri dönebilecek olduğumuza ilişkin tam bir kesinlik anlamına gelir. Dolayısıyla Değnek Dörtlüsü ahenkli bir yapı içerisindeki huzur, açıklık ve güvenlik duygusu demektir. Ancak kırk yaşına geldiğimizde de biz hâlâ aynı çocuğun odasında yaşamaya devam edersek ve annemiz de yatağımızı yapıp kahvaltımızı hazırlamayı sürdürürse daha önceleri ahenkli ve doğru olan koşullar bize dar gelmeye başlar, çünkü artık büyümüşüzdür. Dolayısıyla bu kadar dar bir yapının yıkılması gerekir. Kule, uzun zamandır tutunduğumuz ve bir zamanlar bizim için tamamıyla uygun olan bir şey artık çok kısıtlı, çok naif, geçersiz

Babil Kulesi, megalomaninin sembolü (Pieter Bruegel, Kunsthistorisches Museum, Viyana).

ya da kabuk bağlamış bir hâle gelmiş ve sonunda bizim için yalnızca bir hapishane olmuş demektir.

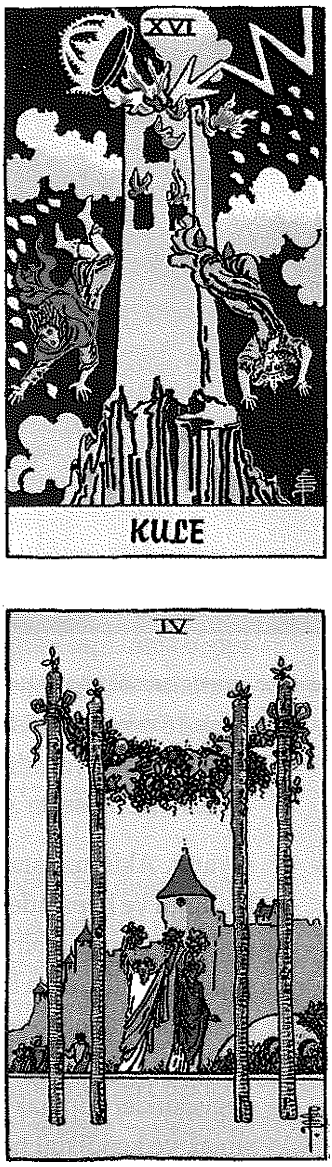
Bu nedenle bu kart sınırlı bir dünya görüşünün, zamanı geçmiş ya da naif kalmış bir değerler sisteminin çöküşü, sınırlayıcı bir şartlanmadan kurtuluş ve insanın kendisine dair edindiği yanlış imajın yıkılışı anlamına gelir. Kule aynı zamanda daha geniş bir özgürlüğe doğru hamle yapmayı temsil eder. Sorun kendi hapishanemize gerçekten çok alışmış olmamızdır. Çok dardır, ama öte yandan biz ona çok aşinayızdır. Ve o eski, aynı ıstırap da olsa biz bildiğimiz şeye tutunuruz. Bu nedenle Kule'nin simgelediği ani ve büyük değişikliği biz genellikle başlangıçta korkuyla ve bir felaketmiş gibi deneyimleriz. Onun barındırdığı esas önemli kurtuluşu ancak geriye baktığımızda farkederiz.

İster dış dünyadan, isterse de içimizden kaynaklansın, yıldırım çarpması daima kesin gözüyle bakılan şeylerin yıkılmasına neden olan ani bir

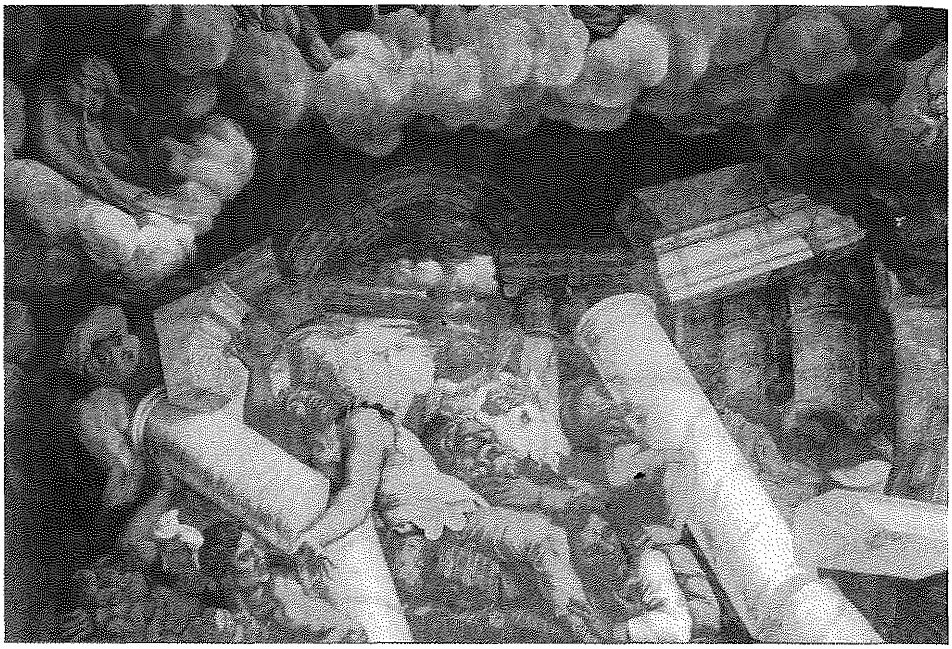
değişiklik demektir. Bu bir işten çıkartılma, ani bir ayrılık, kesin gibi görünen bir beklentinin hüsrana uğraması ya da kendi imajımıza ilişkin bir şok olabilir. Her durumda farkına varırız ki gerçek bizim hayal ettiğimizden çok daha büyük ve farklıdır. Ve bu noktada bizi bekleyen şey kesinlikle bu önemli içgörüdür.

Tüm güvensizlikleri ortadan kaldırmak, belirsizlikleri "örtbas etmek" ve önceden kestirilemez olanların kontrolünü eline almak için göstediği çabada egomuz kendi gerçeklik kavramını yaratır. Bu süreçte, içinde kendisini güvenli hissettiği sınırlar çizmiştir. Aynı fikirlere sahip olan egolar, ortak ilgi gruplarına katılmak ve böylece birbirlerini karşılıklı olarak doğrulamak ve onaylamak isterler. Bu her bir egoya iyi gelir ve ortak fikirlerin var olduğu dünyaya, tek bir "gerçekliğe" olan güvenini arttırır. Başka fikirleri olan egolar susturulurlar ve en iyi olasılıkla onlara gülünür, onlarla alay edilir, çünkü "çok aptal", "aydınlanmamış", "anlayamaz" veya "hiçbir fikri olmayan"lardır. Fakat başkalarının görüşleri tehdit edici olarak görülürlerse, o zaman ego yeri geldiğinde onlarla savaşması ve hatta onları yok etmesi gerektiğine inanır. Dolayısıyla ego yaşamı, gerçeği bildiğine ve keşfetttiğine dair kesin bir inançla katetmeyi ister; ama bu kendi oluşturmuş olduğumuz görüşlerimizi her yerde ve her zaman teyit etmekten öte bir şey değildir.

Gerçeğe dair çizdiğimiz tabloları gerçeğin kendisinden daha çok severiz. Fikirlerimizin bizimle gerçek arasına girdiğinin ve aslında bizi o anda gerçeği deneyimlemekten alıkoyduğunun farkına bile varmayız. Tam bir kesinlikle, düşüncelerimizin yarattığı – anılar, umutlar, korkular ve hırs ile beslenmiş olan – imgelerin doğru olduğunu var-

Şekil 46. Kule ve Değnek Dörtlüsü, karşıt kutuplar.

Egomuzun genelde içerisine rahatça kurulduğu fildişi kule yıkıldığında kendi imgelerimizin ötesindeki gerçeği aniden algılarız [detay] (Devlerin Düşüşü, Sala dei Giganti, Guilio Romano, Palazzo del Te, Mantua).

sayarız. Aklımız tarafsız gerçeği algılamak yerine, fayda umduğu, rahat bulduğu ve hepsinden önemlisi aşina olduğu görüşlere tutunup kalmakla ilgilenir. Örneğin bir adam, ilişkisinde bir şeylerin ters gittiğinden gizlice şüphelenebilir, ama bu şüphe her aklına geldiğinde bir kenara iter ve kendisini aslında her şeyin mükemmel olduğuna ikna eder, çünkü aksi takdirde bir sorunu var demektir ve kendisini sorgulamak, hatta yaşamında değişiklikler yapmak zorunda kalacaktır. Elbette tüm dolaylı kanıtları yadsımak ve kendisini her şeyin iyi ya da en azından normal olduğuna inandırmak çok daha rahattır, çünkü ne de olsa çevresindekiler ve dostları da ondan daha iyi durumda değillerdir. Ama sonunda kendi imgelerinin ötesindeki gerçeği afallayarak algılayacağı gün gelir. Bu, egonun içerisine rahatça kurulduğu sevgili sarayının ya da fildişi kulesinin yıkıldığı andır. Dehşetle keşfeder ki gerçek onun bugüne kadar hep hayal etmiş olduğundan tümüyle çok daha farklıdır. İşte bu Kule'dir.

Saplanıp kaldığımız görüşlerin bizi mutlu etmesi de gerekmez. Ger-

çeklik diye oluşturduğumuz imgelerden dolayı acı da çekebiliriz. Yunan filozof Epictetus iki bin yıl önce keşfetmiştir ki bizi rahatsız eden şeyler olgular değil, bizim o olgulara ilişkin fikirlerimizdir. Bu fikirler yaşamımıza zarar veren takıntılar hâline gelebilirler. Örneğin, ego asansörlerin tehlikeli olduğu konusunda bir sabit fikir oluşturduğu zaman, kişi asansöre her binişinde asansör düşmese bile asansörde kalacağından emin olduğu için endişelenecektir. Önünde sonunda bu kişi tüm asansörlerden kaçacak ve korkularına en makul savlardan ve deneyimlerden çok daha büyük bir gerçeklik yükleyecektir. Bu tür takıntıların bedeli hareket özgürlüğünün kısıtlanmasındaki artışın yanı sıra, yaşamda daha fazla acı çekilmesidir. Böyle durumlarda Kule, bizim özgürleşmemizi mümkün kılan kilit bir deneyimin ya da ani bir ilham ışığının işareti olabilir.

Kulenin duvarları bizim daha büyük bir bütünü görmemize engel olur. Tüm diğer sınırlar gibi bizi tüm şeylerin birliğinden kopardıkları için onlar da yıkılmalıdırlar. Bu, Krishnamurti'nin kelimeleriyle bilinci "temizlemek", onu şartlanmalardan ve geçmişten arındırmaktır.[1] Bununla birlikte egomuz kendi dar görüşlerine aynı bir köpeğin kemiğine saplanması gibi fazlasıyla saplanır kalır ve bu kabuğun çatlaması için çok güçlü ve sarsıcı bir deneyim gerekir. Kötüyü yok etmeye gelindiğinde masalların o kadar radikal olmalarının nedeni de budur; onlar kötüyü bilincin farkındalığını engelleyen bir şey olarak görürler. Bu yüzden de kötü, masallarda o kadar acımasızca yok edilir.[2]

Daha derin bir bağlamda ise Kule, eski ve şartlanmış bir değer sistemini yıkarak engin bir gerçeğe kapı açar. Batılı aklın o çok sevdiği ilahî düzeni – belirsiz olmama, belirginlik ve mantık gibi – temelinden sarsar. Bu, kendi yaradılışında paradoksal olması gereken daha yüksek bir gerçeğin, tüm şeylerin birliğinin deneyimlenebilmesi için kesinlikle bir ön şarttır. Bilincimizdeki blokların kısıtlamasından kurtulmak, sabir fikirleri beklenmedik biçimde fikirden fikre atlayarak sarsan, bilgeliğin – efsanevi Nasreddin Hoca gibi – büyük öğreticilerinin daima hedefi olmuştur. Aynı şekilde, kesin gözüyle bakılan şeyleri sonunda saçmalık noktasına vardı-

---

[1] Vanamali Gunturu, *Krishnamurti: Leben und Werk*, Münih 1997 (Diederichs), s. 149 ve sonrası.

[2] Marie-Louise von Franz, *Der Schatten und das Böse im Märchen*, Münih 1985 (Kösel), s. 126.

ran sorular sorarak şaşırtmayı severler. Bu nedenle Zen öğretisinin pratiğini yapanlara meditasyonları için mantığın çözemeyeceği paradoksal bilmeceler (koanlar) verilir. Netleşmek için savaş veren bilinç bununla sorun yaşar.

Tüm bunlara rağmen kısıtlı ya da sahte olan bilinç kulesinin havaya uçmasının ne anlama geldiğini gene de fazla küçümsememiz gerekir. C. G. Jung, "Bilinçli tavrın yıkılması ufak bir şey değildir, o daima dünyanın sonuymuş gibi hissedilir, sanki her şey başlangıçtaki kaosa geri yuvarlanıyormuş gibi gelir. Kişi kendisini, sanki insafa kalmış, yönünü kaybetmiş, doğanın dalgalanmalarına teslim olmuş dümensiz bir gemi gibi hisseder. En azından ona öyle gelir. Hâlbuki gerçekte, şimdi rehberliği eline alacak olan kolektif bilinçdışına doğru geri çekilmektedir,"[3] diye vurgular. Fakat bu yıkılmada içsel bir sesin yaşama yeni bir yol verdiği kadar, yaşamı yıkan bir felaket anlamına geldiği vakalar da vardır diye de uyarır. Deneyimlediğimiz Kule, elbette bizim ona nasıl yaklaştığımıza ve o ana kadar katettiğimiz yolda ne kadar olgunlaştığımıza bağlıdır. Biz ne kadar yavan, kendini beğenmiş veya kibirli isek bu deneyim o kadar dramatik olacaktır. Hatta Jung "Şişinmiş bir bilinç . . . kendisi tarafından hipnotize edilmiştir ve bu nedenle onunla tartışılamaz. Kaçınılmaz olarak kendisini, onu ölümüne yıkacak felaketlere mahkûm eder."[4] demiştir.

İnsanoğlunun gelişimsel yoluna uyarlandığında, Kule deneyiminin birçok karşılığı vardır. Bunlardan biri, satılmış olan ruhun kurtarılması, bulunması zor olan hazinenin ortaya çıkartılmasıdır. Yani, bilincin dördüncü, daha önce ihmal edilen ve küçümsenen fonksiyonunun (bkz. s. 99) ve dünya görüşümüzde bununla ilintili olarak yaşanan kargaşanın, şokun ve dünyaya bakışımızın yeniden gözden geçirilmesinin sembolüdür. Öte yandan daha önce cesaretimiz olmadığı, güvenlik, zarar görmeme ya da başka bir sahte değer karşılığında ruhumuzu sattığımız için yaşama riskine girmediğimiz bir şeyi yaşamakla da ilgilidir. Sonuç olarak Kule, bir "bomba attığımız", bizi çok kısıtlayan koşullardan kurtulduğumuz, bir işten ayrıl-

---

[3] Carl Gustav Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten*, *Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 46.

[4] Carl Gustav Jung, *Erlösungsvorstellungen in der Alchemie*, *Grundwerk*, Cilt 6, Olten 1985 (Walter), s. 243.

dığınız, basitçe artık oyalanmadığımız ya da kendimizi aniden kimsenin (kendimiz de dahil) var olduğunu bilmediği bir yönümüzle gösterdiğimiz anlamına gelebilir.

Kule, aynı zamanda bizi bugüne kadar esir tutan ve sınırlayan zincirleri kırabilmek için dar görüşlülüğü yenmeyi temsil eder. Kurbağa Prens ile Demir Henri masalında sadık Henri'nin kalbinin demir zincirleri kırılırken göğsü üç kere çatırdar ve her seferinde aralarında şu konuşma geçer:

"Henri, araba parçalanıyor."

"Hayır, Efendim, araba değil.

O kalbimdeki bir zincir,

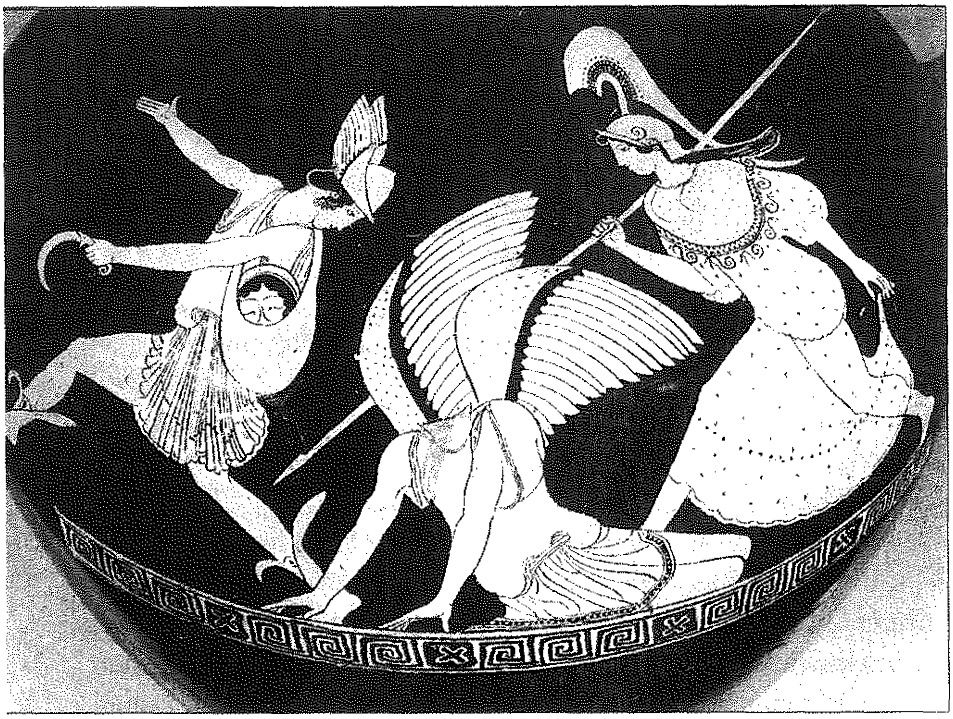
Orada büyük acılar içerisinde..."

Fakat elbette bu, bugüne kadar gözlerimizi perdeleyen, üzerimizde bilinçdışı güç sergileyen, bize izah edemediğimiz şeyleri yaptıran, bizi birçok konuda felce uğratan ve yaşamaktan alıkoyan şeyin üstesinden gelmekle ilgilidir. Bu yönden bakıldığında Kule birçok mitte ve masalda bulunan ve bize dünyayı daima korkutan ve dehşete düşüren düşmanı ya da ejderhayı yenmeyi anlatan ana motife karşılık gelir. Bunu onun hapis tutmakta olduğu şeyin özgürlüğe kavuşması takip eder. Bu canavar bir anlamda yaşam görevimiz karşısında bize tamı tamına, "Her şey olabilir, ama bu asla!" ya da daha bir sertlikle, "Ölürüm daha iyi!" dedirten içsel ayak direme olarak anlaşılabilir (bkz. s. 145). Şüphesiz bu direncin üstesinden gelmek ve bugüne kadar kesinlikle söz konusu bile edilemeyen bir şeyi yapmak, yüklü bir Kule deneyimidir.

Öte yandan ejderhayı henüz kendimizi ondan özgürleştirememiş olduğumuz içsel bir kontrol otoritesi, güçlü bir baba ya da bir anne imgesi olarak da anlayabiliriz. Onun insafına kalmışızdır ve biz onu aşana kadar da bizi kendi yolumuza gitmekten alıkoyacaktır. Bu birçok mitin ve masalın temasıdır. Örneğin ormanın derinliklerindeki, çörekten yapılmış olan eve – baştan çıkarıcı arzu cenneti – acınacak bir durumda hapsedilen Hansel ve onu yiyip yutmak isteyen cadı teması, Hansel'in animası Gretel onu kurtarıncaya dek tümüyle çaresizce esiri olduğu bilinçdışı (=karanlık orman) karanlık anne imgesine karşılık gelir. Uyuyan Güzel'de de bunun tersini görürüz, ama orada animusunun onu karanlık perinin güç alanından kurtarması için 100 yıl geçmesi gerekmiştir. Krala kızının samandan altın dokuyabildiğini söyleyerek kızında fazlasıyla yüksek beklentiler uyandıran fakir değirmenciyi anlatan Rumpelstiltskin (Lanetli Cüce) gibi

masallarda da baba imgesinin ve onunla ilintili beklentilerin üstesinden gelmek anlatılır.

Masallar bize aşırı güçlü bir baba ya da anne imajının gölgesinden sıyrılmanın ve bir ilişkiye girebilmenin ne kadar önemli olduğunu gösterirler, ama bunu belirtirkenki amaç onların mesajını tek bir yoruma indirgemek değildir. İster olumlu, isterse de olumsuz bir ebeveyn imgesinin tutsağı olalım, onun gücü bizim üzerimizde olduğu sürece karşı cinsle açıklıkla bir ilişkiye girmekte özgür değilizdir. Ya o ebeveynle bir sevgi-nefret ilişkisine öyle dolanmışızdır ki başka bir insana açılmak üzere ondan kurtulamıyoruzdur ya da karanlık yönü bizim üzerimizde öyle bir hâkimiyet kurmuştur ki karşı cinsten korkuyor ve onu uzak tutuyoruzdur. Bu içsel imgenin doğası olumlu da olsa bizim ondan özgürleşmemiz gerekir, aksi takdirde dış dünyadaki insanları sürekli bu içsel imge ile kıyaslarız. Ve

Perseus Medusa'yı yeniyor. Resmin sağında ise koruyucu tanrıçası Athena görünüyor (vazo, British Museum, Londra).

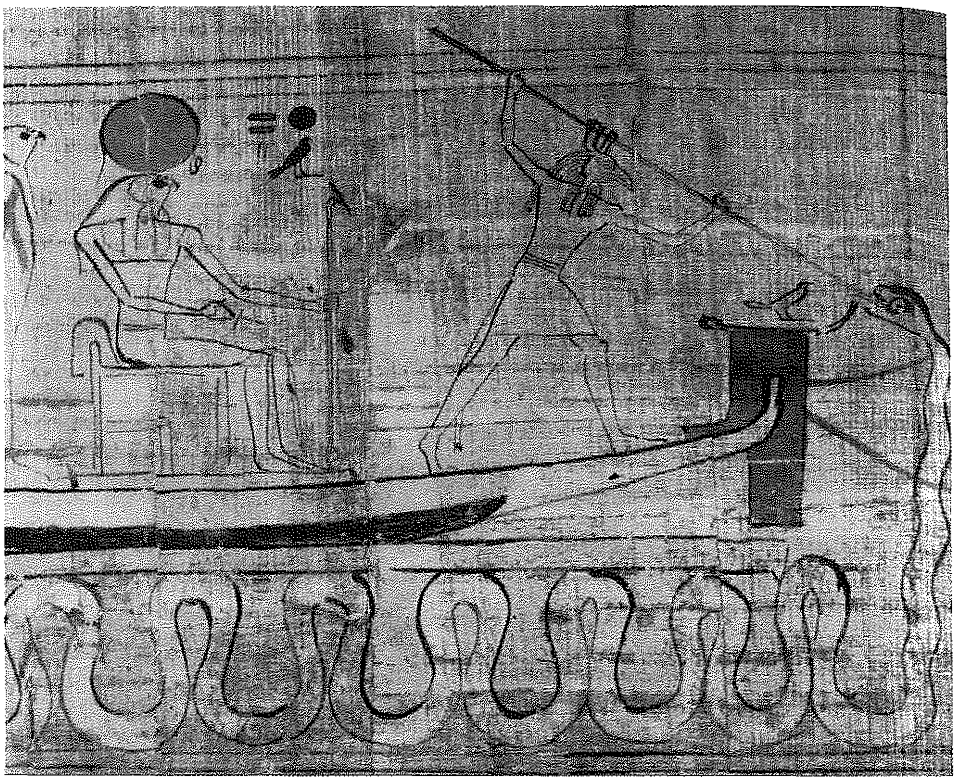
ruh imgemiz mükemmel olduğu, ama aynı şeyi "dışarıdaki" erkekler ve kadınlar için söyleyemediğimiz için bizi daima hayal kırıklığına uğratırlar ve ilişkiler ardı ardına başarısız olur. Bu arada içsel imgeye olan sadakat de bozulmadan kalır.

Oidipus, Sfenks'i animasının yardımına başvurmaksızın sadece entelekti ile alt etmeye kalkışmış, canavara karşı görünüşte bir zafer kazanmıştır (içki çanağı, Vatikan Müzesi, Roma).

Aynı şekilde Perseus'un Medusa'nın kafasını kestiği an da bir bağlamda aşırı güçlü bir içsel anne imgesinin üstesinden gelmek olarak anlaşılabilir. Perseus kahramanlık serüveninde ancak sürekli temasta olduğu koruyucu tanrıça Athena biçimindeki animasının yardımı sayesinde başarılı olmuştur. Athena ona sandaletlerini, kılıcını, çantasını ve kalkanını vermiştir. Onu Gorgolara götürmüş ve ne yapması gerektiğini bir bir anlatmıştır. Onun desteği olmasa kesinlikle bu görevi başarması mümkün değildir. Ama o dişil olanın yardımıyla, aşırı güçlü bir dişil imgeyi yenmiştir.

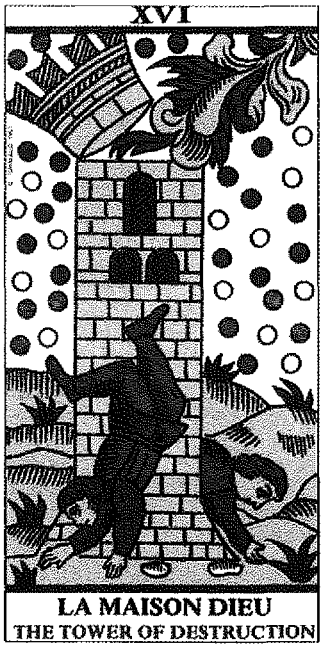
Öte yandan Oidipus buna animasının yardımı olmaksızın aklının gücünü kullanarak kalkışmıştır. Sonuçta yalnızca yüzeysel bir başarıya ulaşmıştır. Sfenks'in ona sorduğu bilmeceyi çözmüş ve Thebai şehrini felaketten kurtarmıştır, ama Sfenks'in sırrına erişilemez dişilliğin sembolü olarak kendi içinde barındığı bilmece ile ilgilenmemiş, onu ne algılamış, ne de çözmüştür. Zafer kazanmış olmanın verdiği küstahlıkla bütünün parçasını, bütün olmak ile karıştırmış ve kendisine büyük muzaffer olarak sunulan kral tacını kabul etmiştir. Animasının, ruh rehberinin ona vermesi olası, kesinlikle çok daha iyi bir tavsiyeye başvurmaksızın bilinçsizce kendi annesi ile evlenmiş ve kendisini tümüyle, üstesinden gelebileceğini san-

Tekne yeraltı dünyasından geçiyor. Güneş Tanrısı Ra Apofi'nin tehdidi altında. Teknenin burnunda ise Seth duruyor ve Apofi'yle dövüşüyor (Cherit-Webeshet Papirüsü, Mısır Müzesi, Kahire).

dığı dişilin, içsel anne imgesinin insafına bırakmıştır. Kendi sahte dünya görüşü - kulesi - yıkıldığı ve hep kesin gözüyle baktığı şeylerin ötesindeki gerçeği algıladığında da bu ona çok fazla gelmiş ve aklını yitirmiştir.

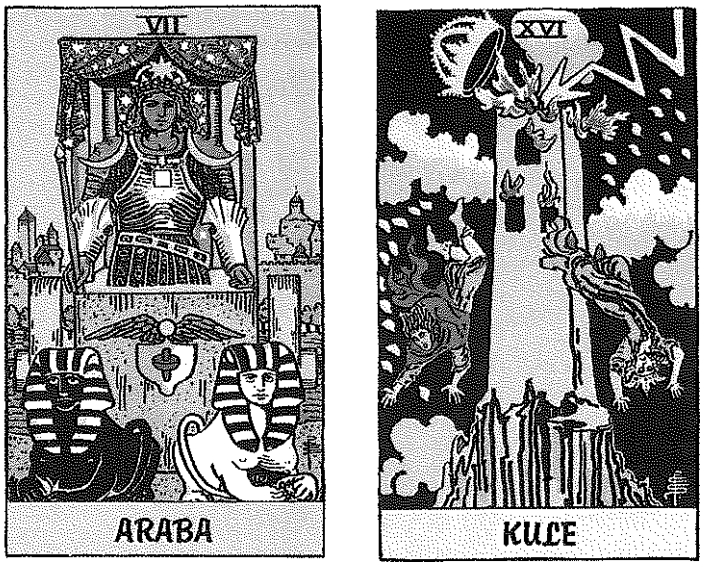
Mısır Güneş Tanrısı Ra'nın gece yolculuğu miti de bize bilindik görüşlerin gece yarısında tümüyle yıkılışını anlatır. Ra burada, yolculuğunun en derin noktasında tehlikelerin en büyüğü ile karşılaşmıştır. Gece denizinin yılanı Apofi yeraltı Nil'inin suyunu bir yudumda içerek kurutmuş ve tekne kuma saplanmıştır. Eğer Seth olmasa Güneş Tanrısı yolculuğuna devam edemeyecek ve yeni bir sabah da olmayacaktır. Seth, Apofi'yi yenmiş ve yılanı içtiği suyu geri tükürmeye zorlamıştır ki tekne yolculuğuna devam edebilsin. Bu bize normal bir hikâyeymiş gibi görünse de, eski Mı-

Şekil 47. Marsilya Tarot'su Kule kartı. Kule'nin tacı bir tüy tarafından devriliyor.

sırlılara gerçekte inanılması imkânsız bir hikâye gibi gelmiş olmalıdır. Çünkü Seth kötülük kaynağı olarak görülen ve gündüz kuşağında Güneş Tanrısı'nın baş düşmanı olan Karanlıklar Tanrısı'dır. Ama burada, gece yarısı zamanında teknenin yolculuğuna devam etmesini bir tek o sağlayabilmiştir. Bu o kadar fena bir şeydir ki insanlar adını bile telaffuz etmeye cesaret edemedikleri için ancak şöyle fısıldayabilmişlerdir: "Tüm zamanların en büyük büyücüsü, büyük Ra'ya burada yardım eder." Ama herkes bu büyük büyücünün kim olduğunu bilmektedir. Bu eski söylencenin anlamı şudur: bu en karanlık saatle birlikte gündüz kuşağı bilincimizin siyah ve beyaz ayrımı tümüyle yok olur. Artık burada geçerliliği yoktur. Hatta en büyük düşmanımız olarak gördüğümüz şey, önemli bir hamleyi gerçekleştirebilmemiz için bize yardım edebilecek yegâne unsur olabilir. Bu bağlam İncil'deki "düşmanlarınızı seviniz" buyruğuna bizim yeni bir ışık altında bakmamızı da sağlar.

Eski Tarot kartlarında Kule'nin tacı bir tüy tarafından devrilir (bkz.

Şekil 48. Araba kahramanın dış dünyaya doğru yola çıkışını gösterirken, Kule de gece yolculuğundaki hayati bir hamleyi simgeler.

şekil 47). Maat'ın (bkz. s. 141) işareti olarak bu tüy yanlış ve dengesiz olan şeyi yok eden ilahî adaletin sembolüdür.

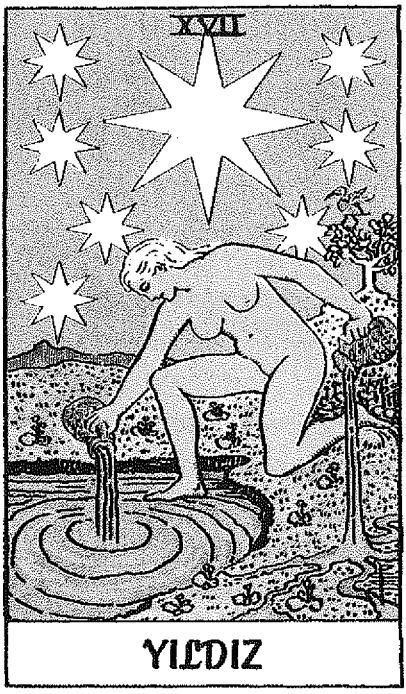
Kule (XVI), sayısının hanelerinin toplamına göre Araba (VII) kartı ile bağlantılıdır (bkz. şekil 48). Araba kahramanın dış dünyaya doğru yola çıkışını gösterirken, Kule de gece yolculuğundaki hayati bir hamle demektir.

KULE

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Kurtuluş
GÖREVİ:	Çok dar olan sınırları yarma, zamanı geçmiş ve kabuklaşmış olan yapıları yıkma, siyah ve beyaz düşüncesini alt etme, bomba patlatma
HEDEFİ:	Baskı yaratan içsel imgelerden ve saplantılardan kurtulma, özgürlüğe hamle etme
TEHLİKESİ:	Yenilgi, çöküntü
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Karmaşa evreleri, güvensizlik, sürpriz değişiklikler ve kurtulma

XVII
YILDIZ

Kahramanımız sonunda yaşam suyuna ulaşmıştır. Bu suyun sırrı niteliği değil, bulunmasındaki zorluktur. "Bitmeyecek Öykü"nün yeraltı dünyası Fantazya'da olduğu gibi hep sınırlardadır. Ancak Fantazya da aynı bilinçdışı gibi sınırsız olduğu için, söz konusu olan sınırların bizi daha önce kuşatan içsel sınırlar olması gerekir. Şimdi, artık hapishane duvarları havaya uçtuktan ve toz duman yere indikten sonra, özgür kalan ruh bir iç çeker ve yeni umutlar toplar. Sahte bilinç kulesinde geçirdiği onca uzun zamandan sonra, o hiç bilmediği özgürlüğü neşeyle hisseder. Bu özgürlüğün enginliğinde hayal bile edilemeyecek perspektiflerle dolu büyük bir gelecek belirir. Bu sınırsız özgürlüğün verdiği mutluluk duygusu Dante'nin Cehennem'den çıktıktan sonraki sözlerinde de görülür: "O delikten dışarı çıktık ve tekrar yıldızları gördük."[1]

Yıldız
Gençlik Pınarı

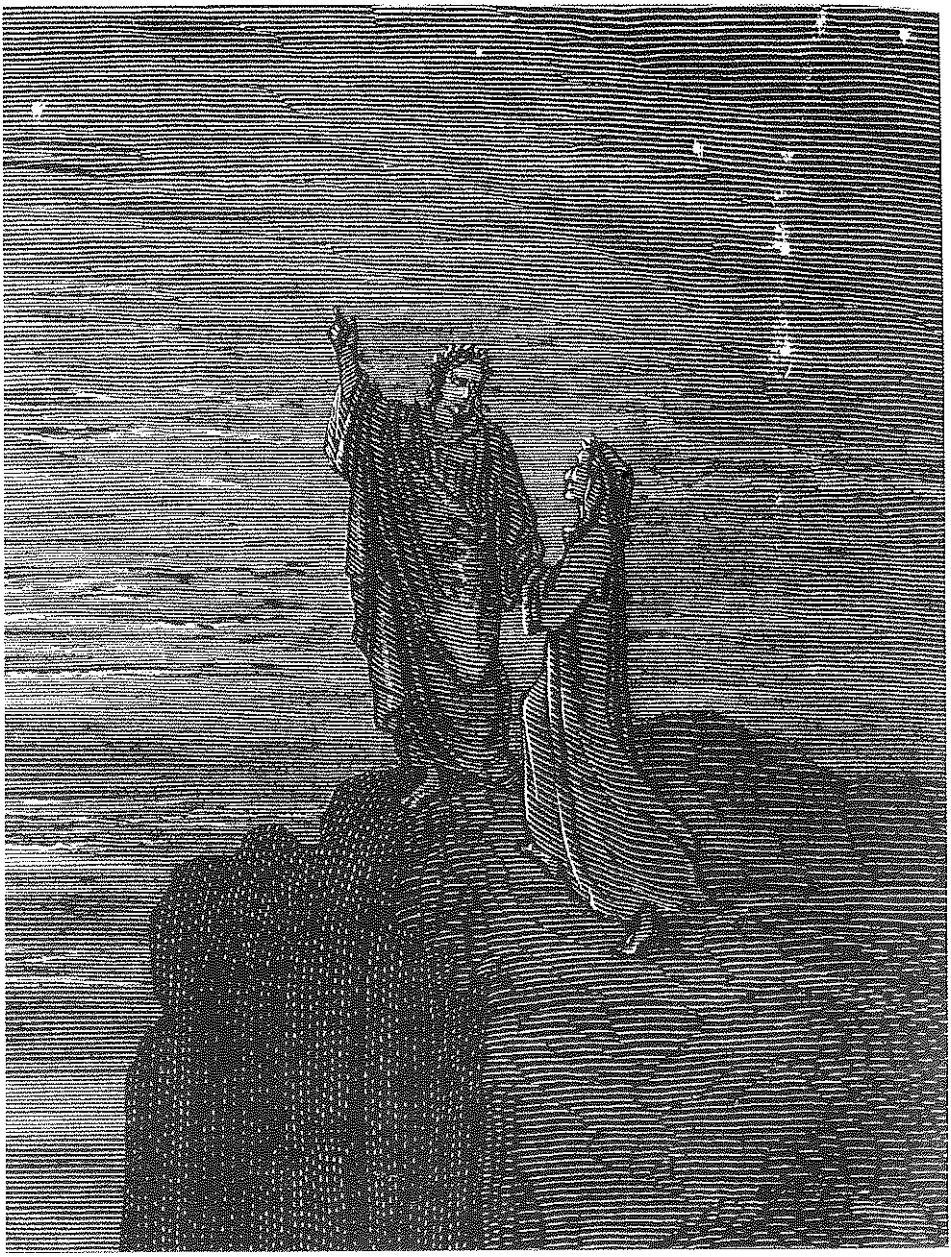
Amor (Cupido) ve Psykhe'nin hikâyesinde de bu gizemli suyun bahsi geçer. Umutsuzca sevdiğini arayan Psykhe'ye öfkeli Aphrodite'in verdiği üçüncü görevdir. Kristal bir kabı tehlikeli yılanların bekçilik ettiği, ulaşılması imkânsız bir pınarın suyu ile doldurması gerekmektedir. Bu yılanlar yeraltının ırmak-tanrıları Styks ve Kokytos tarafından beslenmektedirler. Psykhe'ye içinde bulunduğu bu umutsuz durumda tanrıların kralı Zeus'un kartalı yardım eder, çünkü Zeus'un Psykhe'nin sevdiği Amor'a bir iyilik borcu vardır. Dolayısıyla bu hikâye animus ile bir bağ kurmanın çözüm için önemli bir anahtar olduğunu da kanıtlar. Erich Neumann konuyu şöyle yorumlamıştır, "Fakat Psykhe'nin yolculuğundaki eşsizlik onun amacına doğrudan değil, dolaylı yoldan ulaşmasıdır. Görevini bir eril gibi değil, erilin yardımıyla tamamlamıştır. Doğasının eril yönünü geliştirmeye zorlandığı yerde, dişilliğine de sadık kalmıştır."[2]

Kartta geleceğe bakış ve aynı zamanda da kozmosun bilgeliği anlamına gelen birçok kehanet sembolü görülür. Yıldız doğal olarak astroloji ile ilgilidir. Sekiz adet ile sekiz köşeli oluşları sekiz sayısının sembolizmini çağrıştırır ki sekiz sayısı yukarısı ile aşağısı, gökyüzü ile yeryüzü arasında

---

[1] Dante, *İlahî Komedya, Cehennem*, İstanbul 1999 (Oğlak Yayıncılık), 34. Manzume.

[2] Erich Neumann, *Amor und Psyche*, Olten 1988 (Walter), s. 120 ve sonrası.

Vergilius ve Dante yeraltından çıktıktan sonra şair şöyle der: "O delikten dışarı çıktık ve tekrar yıldızları gördük."

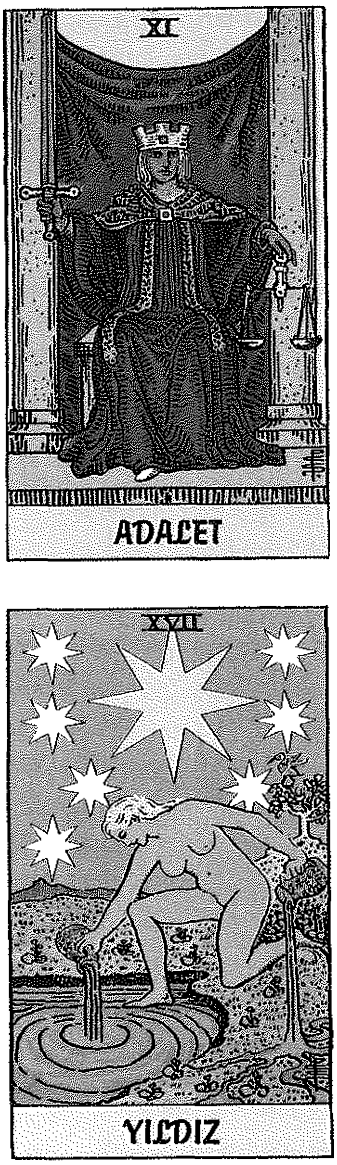
(Şair Cennet'ten ayrılıyor, ahşap oyma, Gustave Doré).

aracılık yapan sayıdır. Ağacın üzerindeki kuş, kuşların uçuşlarına bakarak bulunulan kehanetin işareti olarak yorumlanabilir. Eski zamanlarda özellikle göçmen kuşların, kışın tanrıların meclisini dinledikleri ve bu nedenle de göklerin habercisi oldukları kabul edilmiştir. Augurlar da tanrıların gelecek yıl için ne kararlar aldıklarını baharda geri uçan kuşların kanatlarından ve davranışlarından okumuşlardır. Ayrıca kuşlar, ait oldukları tanrıların önsezi gücünü simgelerler. Örneğin ibis, Mısır Bilgelik Tanrısı Thoth'un kuşudur, iki kuzgun olan Hugin ve Munin Cermen tanrısı Odin'e eşlik ederler ve tabii turnalar Delphoi'nin Kehanet Tanrısı Apollon'un kuşlarıdır.

Ağaç, gelişen bilgelik anlamına gelir ve Kelt Ağaç Astrolojisinde hem takvimin hem de geleceğe ilişkin yapılan tahminlerin temelidir. Tüm bu kehanetler kozmik yasayı dile getirir ve geleceğe bir pencere açabilirler. Ve bu da kesinlikle kartın ana anlamıdır. Sanki kahramanın gözleri açılmıştır, hem içtekiler, hem dıştakiler. Önüne yeni bir gelecek açılmıştır. Kahramanlığı sayesinde kendisine yeni kazandırmış olduğu olanakları kavrayabilir ve sanki muhteşem bir rüyadaymış gibi, onu hayal bile edemeyeceği genişlikte bir ufka götürecek olan önündeki yolu görür.

Kartta görülen çıplak figür Binah'ın, Kabalistik Yüksek Akıl prensibinin (sefira) biçimlendirilmesidir. Yaşam suyunu hem suya, hem de toprağa dökmektedir. Su toprağı verimli kılar, dolayısıyla yaşamın özüyle olan bağın ifadesidir. Suyun suya dökülmesi ise bolluk ve bereketi vurgular. Sonuç olarak kart kozmik yasaya ve içinde yıldızlı göklerden bize doğru akan bereketli yaşam suyu olan mutlu geleceğe doğru bir pencere açar. Bu ihtiyacımızdan da ötedir.

Dahası kozmik yasaya ilişkin bu içgörü, sonsuzluğa dair bu sezgi 14. kartta zaten yükselmeye başlamış olan yeni zaman bilincini uyandırabilir (bkz. s. 158). Sahte bilinç kulesi parçalanınca, zamanın geçmiş, şimdi ve gelecek şeklinde yalnızca niceliksel ve doğrusal olduğuna ilişkin yanlış görüşler de yıkılır. Eski bilincin kısıtlamalarından özgürleşince, zamanı kavrayışımızın ne kadar tek yanlı ve yanlış olduğunu, saf hayallerin peşinde nasıl umutsuzca koşmuş olduğumuzu anlarız. Bu nafile çabayı Ken Wilber şöyle tanımlar, "Sınırsız olan şimdiki zamanda yaşayamaz ve sonsuzluğun keyfinde yüzemeyiz. Kan kaybına uğramış bir yedek oyuncu gibi sürekli, fakir olan şimdinin acınacak eksikliğini geleceğin tamamlayacağını umut ederek, zamanın boş vaatlerinin peşinde koşa-

Şekil 49. Dike bu dünyanın yasalarını gözetir (Adalet), Themis ise evrenin yasalarını temsil eder (Yıldız).

rız."[3] Bilincin bu sıçrayışı gençlik pınarında yıkanmak gibidir. Bizi zamana sabitlenmekten kurtarır ve bize armağan olarak zamandan sınırsızca özgürleşmeyi sunar. Bu Siddhartha'nın yolculuğunun sonuna doğru, nehirden aslında zaman diye bir şeyin olmadığını öğrendiğinde keşfettiği derin kavrayıştır; nehir aynı anda her yerdedir, kaynağında, ağzında, çağlayanda, iskelede, akıntıda, okyanusta ve dağlarda – aynı anda her yerde. Onun için yalnızca şimdi vardır, ne geçmişin ne de geleceğin gölgesi yoktur.[4]

Eğer Adalet kartının orijinal numaralandırmasına sadık kalacak olursak, Yıldız (XVII) sayısının hanelerinin toplamına göre Adalet (VIII) kartı ile bağlantılıdır. Kahraman sekizinci aşamada dünyanın yasalarını öğrenirken, şimdi de burada kozmosun, evrenin yasalarını anlamakta ve daha büyük, daha evrensel bağıntılara ilişkin içgörü kazanmaktadır. Yunan tanrılarının dünyasında bu birbirleriyle bağlantılı olan prensipleri tanrıça Themis ve onun kızı Dike temsil eder. Uranüs (Gökyüzü) ile Gaia'nın (Yeryüzü/Toprak) kızı olan Themis sonsuz düzen ve adaletin simgesidir. Yıldız'ın temasına karşılık gelir ve daha sonra Apollon ondan devralıncaya kadar Delphoi'deki kehanetler ondan sorulmuştur (bkz. şekil 49). Öte yandan Adalet kartında betimlenen kızı Dike "kader" ile biledi̇ği kılıcıyla yeryüzünde adalet olduğunun teminatını veren bir tanrıça olarak kabul edilmiştir.

---

[3] Ken Wilber, *No Boundary*, Boston 1981 (Shambala), s. 64.

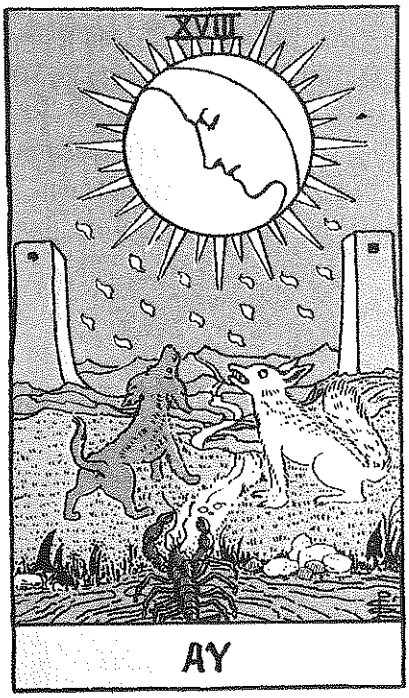
[4] Hermann Hesse, *Siddhartha*, İstanbul 2002 (Can Yayınları), s. 114.

YILDIZ

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Bilgelik
GÖREVİ:	Umut kazanma, yeni bir geleceğe ilişkin vizyon sahibi olma
HEDEFİ:	Daha büyük bağlantıları kavrama, evrenin bilgeliğine ilişkin içgörü kazanma
TEHLİKESİ:	Gelecekle fazla ilgilenmekten bugünü gözden kaçırma, boş hayallere kapılma
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Geleceğe güvenme, kendini genç ve tazelenmiş hissetme

XVIII
AY

Takip ettiği yol, kahramanı astrolojik sembolizmde beş planete - Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn - çift anlamda karşılık gelen on duraktan geçirmiştir. Bunlar Denge'den (XIV) Ay'a (XVIII) kadar olan kartlar ve bunların sayılarındaki hanelerin toplamlarının denk düştüğü Aziz'den (V) Ermiş'e (IX) kadar olan kartlardır ve bu kartlar karşılık geldikleri planetlerin ikili kutuplarını temsil ederler (bkz. şekil 50).

Yunan mitolojisinde Hermes Psykhopompos olarak da bilinen ve bu adın anlamı ruhların rehberi olan Yolların Tanrısı Merkür (☿), Aziz (V) kartında dış dünya için eğiten ve rehberlik eden olarak görülür, Denge (XIV) kartında ise gece yolculuğunun gerçek ruhlar rehberidir.

Aşk Tanrıçası Venüs (♀) Aşıklar'da (VI) aydınlık yönü ile yansıtılır. Karanlık kutbu ise Şeytan'ın (XV) tutkulu tuzağında gösterilir.

Ay
Gizli Tehlikeler

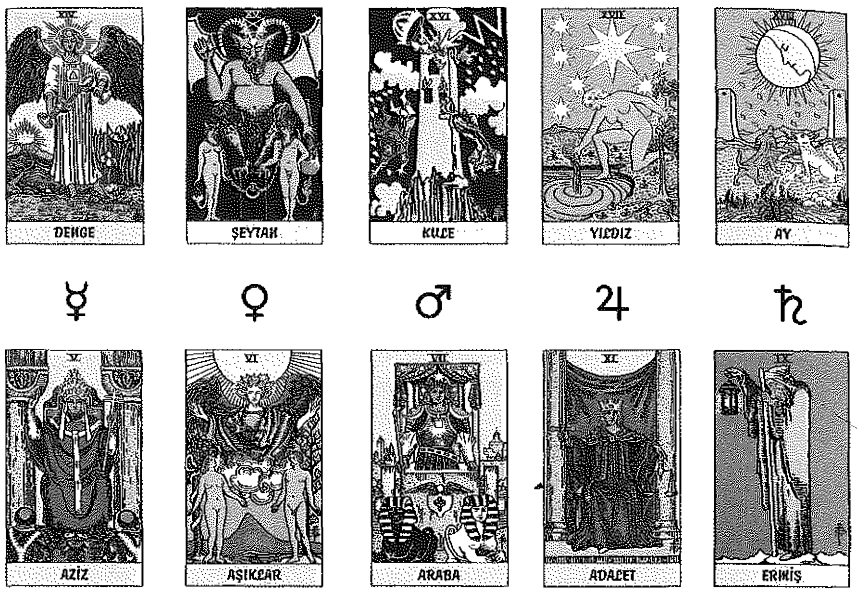
Mars (♂) bahar enerjisini kahramanın Araba'daki (VII) yola çıkışıyla sergiler, Kule'de (XVI) ise devirme gücünü, özellikle de ya yıkıma ya da atılıma götürecek olan savaşçı ve yıkıcı yönünü yansıtır.

Antik çağda Jüpiter (♃) tanrılar ve insanlar üzerinde, gökyüzünde ve yeryüzünde en yüksek yargıç olarak kabul edilmiştir. Bu, dünyanın yasaları anlamına gelen Adalet (VIII) ve evrenin yasaları ile bilgeliği anlamına gelen Yıldız (XVII) ile betimlenir. Jüpiter Yıldız'a karşılık gelen Göksel Adalet Tanrıçası Themis'in eşidir. Kızları Dike (Roma'da Justitia) ise Dünyevi Adalet Tanrıçası olarak Adalet kartının üzerinde yer almaktadır. Aynı onun gibi, Jüpiter de çoğu zaman elinde bir terazi ile resmedilmiştir.

Satürn (♄) aydınlık yönüyle Ermiş'te (IX) yaşlı bilge adam olarak görülür, zorlu yönü ise Ay'da (XVIII) kısıtlamalardan kaynaklanan korku olarak belirir. Ve bu kart yolculuğun son sınanma noktasıdır.

Çünkü henüz iş bitmemiştir. Canavar yenilgiye uğratıldığı ve hapsedilmiş olan ruh kurtarıldığı hâlde, kahramanın henüz önünde zorlu bir dönüş vardır. Çıkış yolunu bulması ve yeraltı labirentinde yolunu kaybetmemesi gerekmektedir. Bu dönüş yolunda, başarısız olan büyük kahramanların, tuzaklarına düştükleri gizli tehlikeler pusuya yatmıştır. Orpheus'un dönüp arkasına baktığı ve bu yüzden Eurydike'yi sonsuza kadar kaybettiği yer burasıdır.

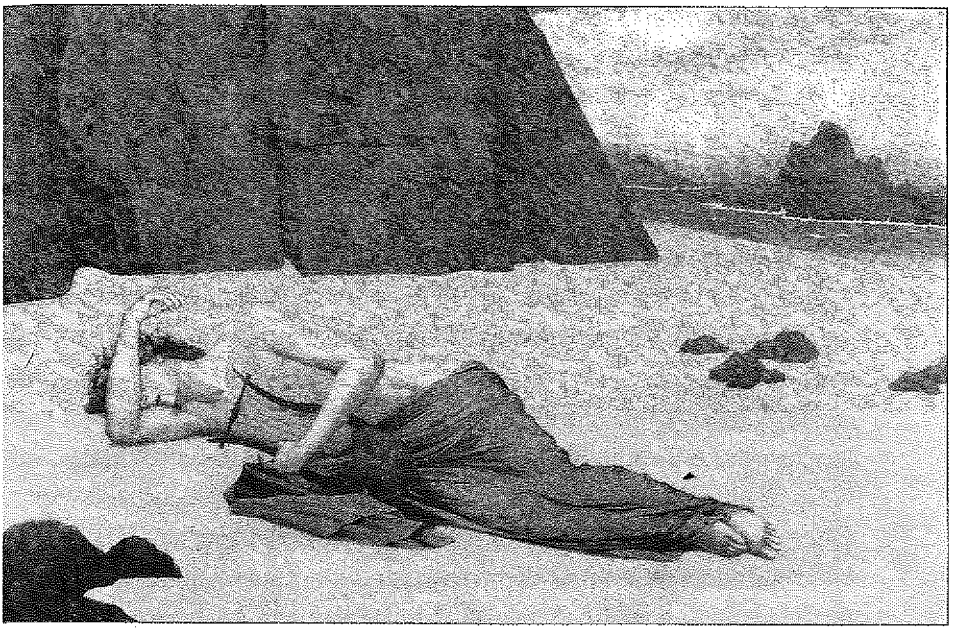
Lût'un karısının dönüp arkasına baktığı için sonsuza dek bir tuz dire-

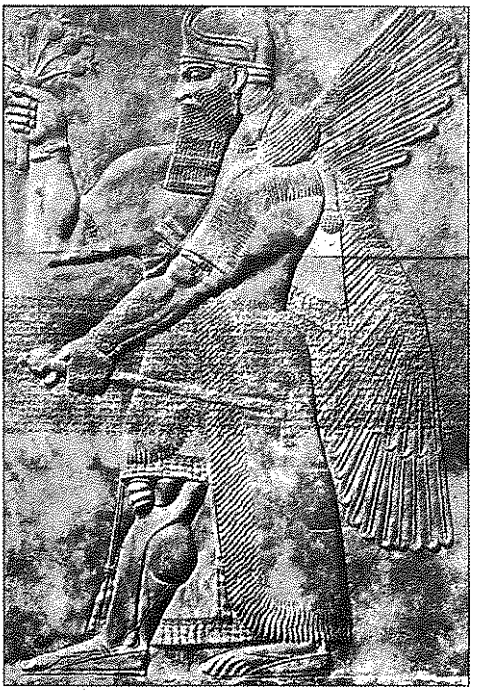

Şekil 50. Denge'den Ay'a kadar olan kartlar ile bu kartların sayılarının hanelerinin toplamına göre bağlantılı oldukları Aziz'den Ermiş'e kadar olan kartlar, Merkür'den Satürn'e kadar karşılık geldikleri planetlerin ikili kutuplarını temsil ederler.

ğine dönüştüğü yer de burasıdır. Psykhe de Persephone'den içine güzelliğinden koyduğu kutuyu aldığında tüm uyarılara rağmen merakına yenik düşüp kutuyu açmış ve ölüm uykusuna dalmıştır. Gılgameş öteki dünyaya yaptığı yolculukta ölümsüzlük otunu – bir önceki kartın yeni zaman kavramını ve sonsuzluk bilincini – bile bulmuştur. Ancak dönüş yolculuğunda bir pınardan su içmek için otu elinden bırakmış ve yılan da gelmiş, otu yemiştir.

Yeraltı dünyasının kuralları çok sıkıdır: her kim ki oradan yerse, bu yalnızca bir nar tanesi bile olsa, yeryüzüne geri dönmesine izin verilmez. Kaçırılmış olan Persephone'nin başına gelen de budur. Hades'te bir kere olsun oturan, bu çok kısa bir an bile olsa, unutkanlık iskemlesine oturan Theseus ve Peirithoos gibi sonsuza dek oturur ve oradan bir daha çıkamaz. Tüm bunlar, yeraltı dünyasına inişin yerine getirilmesi gereken bir görev olduğunu, ama bu inişin kendisinin bir sona dönüşmemesi gerektiğini açıkça göstermektedir. Bu tema, masalların büyülü ormanda yolunu kaybeden kahraman motifiyle örtüşür. Kahraman yolculuktan vazgeçmesi, sihirli söze ihanet etmesi ya da adını unutması, yani Ermiş'ten (Ay'ın sa-

Orpheus Eurydike'yi kaybettiği için yas tutuyor (Lamentation d'Orphée, Alexandre Séon, Musee d'Orsay, Paris).

Gılgameş dönüş yolunda yılana kaptırdığı ölümsüzlük otu ile (Asur Kralı II. Assurnasirpal'in sarayından bir röl-yef - Kalhu (Nemrut), Metropolitan Museum of Art, New York).

yısının hanelerinin toplamının karşılık geldiği kart) öğrenmiş olduğu tüm şeyleri unutması için onu baştan çıkarmaya çalışan çekici varlıklar tarafından ele geçirilir ve büyülenir. Bu noktada en büyük tehlike, buraya kadar binbir zorlukla elde edilmiş olan her şeyi bir çırpıda sonsuza dek kaybetmektir. Bunu bize eserlerini Farsça yazan Azeri yazar Nizami Gencavi, bir cumartesi günü Hint sultanının kızının Siyah Zuhal (Satürn) Kubbesi'nde anlattığı karşılıksız aşk hikâyesi ile eşsiz bir güzellikte, trajik ve etkileyici bir biçimde anlatır.[1] Bu hikâye onun sözlerinden başka sözlerle anlatılamayacak kadar güzel ve burada tekrarlanamayacak kadar da uzundur.

Bu aynı zamanda Nibelungların trajedisidir ve bu trajedi son Tarot kartları ile tasvir edilebilir. Siegfried önceki aşamaları cesaretle tamamlar. Fafnir'in Rheingold'un hazinesine bekçilik ettiği mağaraya korkusuzca girer (Şeytan), ejderhayla dövüşür ve onu alt eder (Kule). Ejderhanın kanıyla yıkanır ve bu, Siegfried'i yaralanmaz yapar. Ejderhanın kalbinden yer, gözleri ve kulakları açılır. Kuşların dilini anlamaya başlar ve hayalinde animası Brünhild'i görür. Onu alevler kalesinden kurtarmaya ve onunla evlenmeye söz verir (Yıldız). Fakat daha sonra Kral Gunther'in sarayında onun için hazırlanan unutkanlık içkisinden hiç kuşkulanmadan içer (Ay). Bu nedenle güzel Valkiri'yi[2] unutur ve Kriemhild ile evlenir. Animasına olan bu ihaneti ile kendi vasiyetini mühürlemiş olur.

Günlük yaşama uyarlandığında, bu imgeler bize bilinçdışının güçleriyle karşılaşmanın tehlikeli olabileceğini ve bilinçdışı tarafından yutulmamak için gereken güce ancak sağlam gelişmiş bir bilincin sahip olabileceğini gösterirler. Yeraltına inişin bizi dünyadan koparabilecek olması tehlikesi gerçekten büyüktür, çünkü bilinçdışından akan imgeler öyle sarhoş edici, öyle güzel ve kelimenin tam anlamıyla öyle rüya gibidirler ki bunun sonucunda asıl gerçek dünyayı bir kenara bırakıp unutabiliriz. Homeros bile rüya ülkesinin iki kapısından bahsederken bizi bilinçdışının güçleri tarafından deliliğe sürüklenme tehlikesine karşı uyarmaya çalışmıştır. Bu kapıların biri geyik boynuzundan, diğeri ise fildişinden yapıl-

---

[1] Nizami Gencavi, *Behram Şah Sarayında Yedi Prenses*, Ankara 2004 (Yurt Kitap-Yayın), s. 7 ve sonrası.

[2] Ç. N. Valkiriler Cermen mitolojisinde savaş alanında ölen kahramanları seçip, ruhlarını Valhalla'ya, savaşçılar cennetine götüren perilerdir.

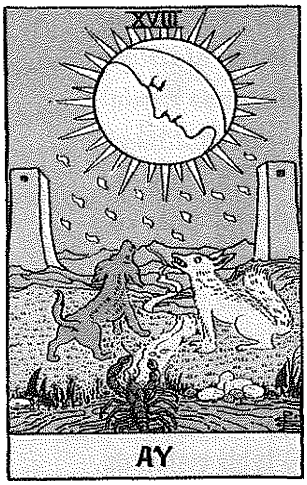
mıştır. Gerçek rüyalar birinci kapıdan, sahte rüyalar ise ikinci kapıdan çıkarlar.

Eski çağlardaki gizem ekolleri bu çelişik etkilenme nedeniyle kapılarını öyle herkese açmamışlar, adaylarm kabul edilebilir olgunluk düzeyinin çıtasını çok yüksek tutmuşlardır. Aksine bugün ezoterik öğretiler, bazı bilgiler sulandırılmış ve sahte hokus pokuslarla gerçek ezoterik bilgi köşeye itilmiş de olsa herkes için pratik olarak ulaşılabilir durumdadır. Hem o itildiği saklı köşesinde evinde gibidir ve gerçekte en iyi orada filizlenir. Ancak en basit ve kolay açıklamaların cazibesine kapılıp onları sanki gizli bilgilermiş gibi algılayarak yaşamlarını ona göre yönlendirenler, kendileri isteyerek gerçeklerden kaçıp hayal dünyasına sığınıp sığınmadıklarını, kendilerini sonradan çıkış yolunu bulması zor olan büyülü bir ormanda güç duruma sokup sokmadıklarını kendilerine sormalıdırlar.

Benzer deneyimlere başka alanlarda da rastlamak mümkündür. Bir örnek de kişisel gelişim gruplarıdır. Bu grupların faydası her ne kadar sugötürmez de olsa, bu grupların içerisinde sürekli bir gruptan ötekine koşturan bir "demirbaşlar" grubu olduğunu da kabul etmek gerekir. Bu insanlar artık düşmanca gördükleri günlük hayata dönmek istemezler. Dünyaları karıştırmışlardır ve gruplarının onlarda uyandırdığı "aile" duygusu olmaksızın yaşamak istemezler. Unutkanlık iskemlesine oturmuşlar, yeraltı dünyasının labirentinde kaybolmuşlardır ve artık kendi gerçek isimlerini bilmemektedirler. Gerçekte ne istediklerini ve ne için yola çıktıklarını unutmuşlardır. Yani, sonrasında bunları günlük hayatın gerçek dünyasına taşımak üzere grupla önemli deneyimler paylaşmayı unutmuşlardır. Jung'un yaptığı uyarı da bu yüzdendir: "Psikolojimizin bilinçdışının önemini vurgulaması gerektiğinde, bu hiçbir şekilde bilincin öneminin azaltması anlamına gelmez. Bu yalnızca bilincin tek yanlı ve abartılmış meşruluğunun belli bir görecelik çerçevesinde kontrolden geçirilmesi demektir. Ve bu görecelik kontrolü egonun arketipsel gerçeklikten büyülenip onların kontrolü altına gireceği kadar öteye vardırılmamalıdır. Ego zamanda ve mekânda yaşamaktadır ve bütünüyle var olmak istiyorsa onun yasalarına uyum sağlamalıdır."[3]

---

[3] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertragung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 233.

Şekil 51. Yengeç Dönencesi ve Oğlak Dönencesi. Güneş'in (ve kahramanın) bu iki noktada yön değiştirmesi gerekir.

Tarot kartında sudan çıkan bir yengeç görünmektedir. Bunun Yengeç Dönencesi'ne varılmış olduğunun işareti olduğu, aynı şekilde Satürn/Oğlak burcu bağıntısı dolayısıyla Ermiş'in de Oğlak Dönencesi anlamına geldiği düşünülebilir (bkz. şekil 51). Tüm kahramanların göksel rol modeli olan güneş, her sene bu iki noktada yön değiştirir, yani inerken çıkmaya, çıkarken de inmeye başlar. Aynı şey iki noktada eşik atlayan kahramanlar için de geçerlidir. Geceye doğru yapılan yolculuk, Ermiş'ten sonra sayısı çift haneli olan kartlarla başlamıştır, Ay ise su dolu derinliklerden yükselerek aydınlığa dönmek demektir. Astrolojik olarak bu karta karşılık gelen Satürn eski çağlardan beri bu eşiğin bekçisi olarak kabul edilmiştir.

Ay kartı bugün genellikle yanlış anlaşılmaktadır, çünkü biz onu öncelikle romantik imgelerle ilişkilendiririz. Fakat burada karanlığın, gecenin ve içsel mekânların derinden keşfedilişi anlamındadır. Ay kendisini güneşin önüne atmış ve ışığı karartmıştır (= güneş tutulması). Bu genellikle felaket getirdiği kabul edilen, bundan dolayı korku ve tedirginlikle deneyimlenen doğal bir fenomendir.[4] Kartta bir geçit, muhtemelen tehlikeli olabilecek bir geçiş ve daha önce Ölüm kartında gördüğümüz gri kulelere götüren dar bir yol görünmektedir. Bu kuleler kutsal Kudüs'ün habercileri, ulaşabileceğimiz en yüksek iyinin sembolüdür (bkz. şekil 52).

Ancak oraya giden yol zor ve tehlikelidir. Yola bir köpek ve bir kurt bekçilik ederler. Köpek (daha önce Joker kartında görünen) içgüdülerin dost ve yardımcı güçlerini temsil ederken, kurt onların tehlikeli ve yıkıcı yönlerini ifade eder. Kurt Yunan mitolojisinde,

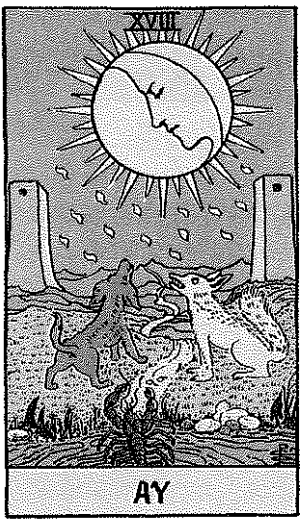
[4] Bu sıra dışı bir yorummuş gibi görünmekteyse de, yalnızca kartın anlamı kapsamında olmayıp aynı zamanda sayısı ile de desteklenmektedir. 18 sayısı, Saros Döngüsü olarak da adlandırılmış olan, tüm Güneş ve Ay tutulmalarının 18 yılda bir aynı noktada tekrarlanışlarını temsil eder.

görevi yeraltından hiçbir ruhun kaçmamasını sağlamak olan cehennem köpeği Kerberos'a karşılık gelir. Hedef ve kurtuluş yeri olan kutsal Kudüs hemen erişilebilir gibi görünse de oldukça zorlu bir ip yürüyüşünden sağ çıkmak gerekmektedir. İncil'de İsa'nın dağdaki vaazının son kısmında yer aldığı gibi, "Oysa yaşama götüren kapı dar, yol da çilelidir. Onu bulanlar azdır," (Matta 7:14). Orta Çağ'a ait tablolarda bu aşama genellikle sonsuz yaşama kavuşabilmek için ruhların geçmesi gereken dar bir köprü olarak resmedilir. Bu noktada masallar kahramanın bir uçurumu, bir darboğazı, yani bıçak sırtındaki son eşiği aşabilmek için gerçekleştirmesi gereken denge hareketinden bahsederler.

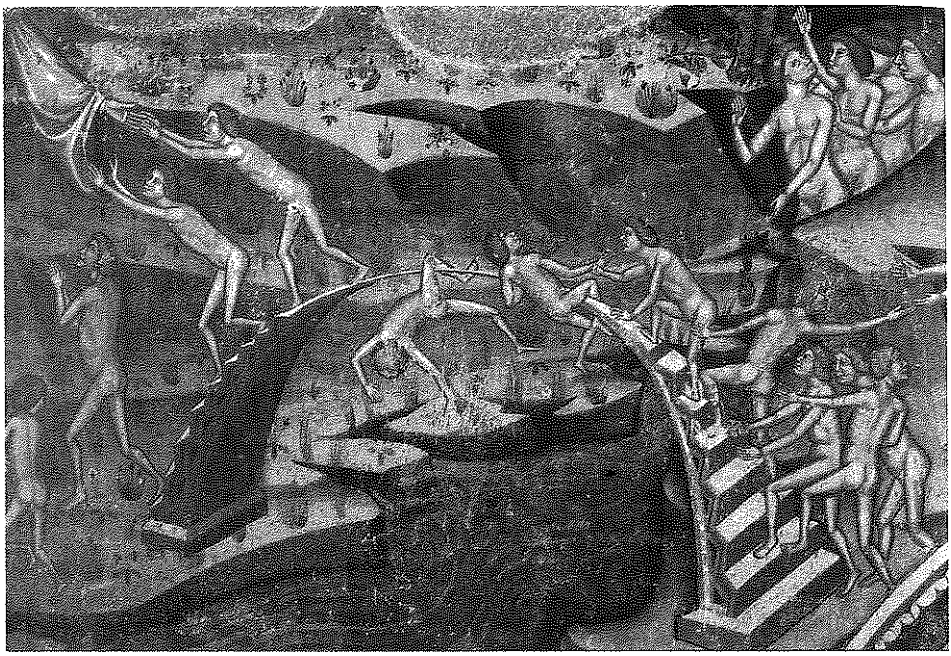
Kahramanın yolunda yatan tehlike, animanın karanlık yönünün esiri olmak ve böylelikle dişil içsel rehber tarafından deliliğe sürüklenmektir. Özellikle bilinçdışının gerçek doğası çift kutuplu olduğu ve karışık duygular taşıdığı için, ruhların rehberi de oldukça paradoksal davranabilir. Perceval hikâyesinde anima aydınlık ve karanlık yönlerine bölünür, örneğin kırmızı yıldızlı kadın ve onun kötü talih getiren karanlık karşıtı, "la pucelle de malaire". Bu ikisi Yıldız'a ve Ay'a denk gelirler (bkz. şekil 53). Kişisel gelişim yolunun bu noktasında hedefin anima olmadığını, ama animanın bizi kendisinin ötesindeki bütünlüğe götürmek istediğini anlamak önemlidir, aynı Beatrice'nin Dante'yi en yükseğin bakışını görebilmesi için Araf Dağı'nın tepesine götürmesi gibi.

Kahraman animasının aydınlık yönünden, yıldız kadından ne kadar etkilenirse, karanlık yönünün de o kadar esiri olur. Bu karanlık yön, kendisini aynı ay gibi güneşin önüne atmıştır.

Şekil 52. Ölüm kartında iki kulenin arkasından görünen güneş, yeraltında yapılan yolculuğun sonunda yeni bir güneş doğacağının habercisidir. Ay kartında, kutsal Kudüs'ün habercileri olan bu kulelere neredeyse varılmak üzeredir. Fakat ışık henüz görünmemektedir, çünkü Ay kendisini güneşin önüne atmıştır.

Sonsuz yaşama giden dar köprü [detay] (Kıyamet Günü freski, Loreto Aprutino, Santa Maria, İtalya).

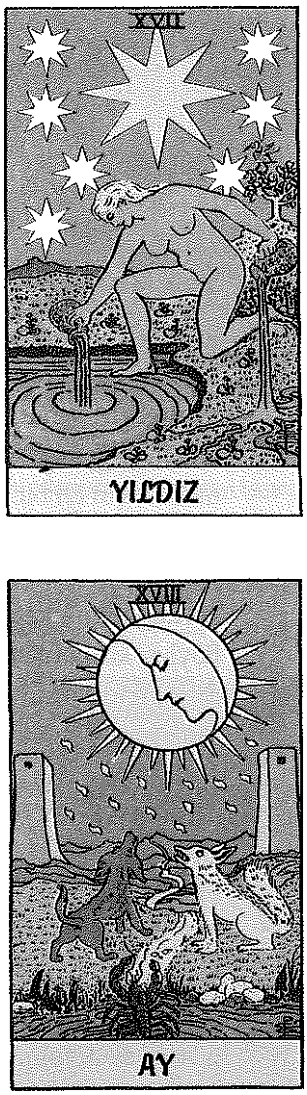
Kahraman ancak bu karanlığın arkasındaki gerçek hedefi, güneşi (benliğin bir sembolü olarak) farkettiği zaman labirentten ya da büyülü ormandan çıkabilir. Perceval hikâyesine ilişkin yorumunda Emma Jung bu zorlu geçişi şöyle tasvir eder: "Gerçek şu ki anima oldukça paradoksal davranır veya kendisini iki karşıt figüre ayırır ki bu sebepten ego kendisini bireyleşme işine verene kadar bilinç ikisi arasında bölünür. Kişi ancak animanın arkasındaki benliği (animanın karanlık yönü olan ayın arkasındaki benlik sembolü güneşi) kavramaya başladığı zaman animanın onu karşıt yönlere itmesinden ve çekmesinden kaçabilecek zemini bulur. Öte yandan da kişi, benlik imgesine kendisini ne kadar kaptırırsa animanın ikili oyunundan kaçması o kadar zor olur, çünkü anima onu hem yaşama bir ağ gibi dolamak hem de yaşamdan geri çekmek ister, hem aydınlatmak hem de yanıltmak ister, ta ki kişi bu paradoksal oyunun ötesinde bir yer ve kendisini buluncaya kadar."[5]

[5] Emma Jung & Marie-Louise von Franz, *Die Graalslegende in psychologischer Sicht*, Olten 1980 (Walter), s. 269.

Korku ve kısıtlanma birbirlerine çok yakın kelimelerdir. Astroloji bu deneyimleri eşik bekçisi Satürn ile ilişkilendirir. Satürn, Ermiş'te (IX) görüldüğü gibi yaşlı bilge adam olarak kabul edilir. Sayısının hanelerinin toplamı Ermiş'e denk gelen kart olan Ay (XVIII) ise Satürn'ün bekçilik ettiği eşiktir. O, korku eşiğidir. Dış dünyada aşina olmadığımız bir şeyi yapmamız ve yeni bir alana ayak basmamız gereken her yerde o vardır. Ama Ermiş'in dünyasına girdiğimizde de biz onu aynı yoğunlukta deneyimleriz. Bir inziva köşenin sessizliğinde aniden yapayalnız kaldığında birçok kişi korkar. Geceleyin ise belirgin bir dışsal neden olmasa da bu korku panik tarzı bir niteliğe bürünebilir. Psikolojik dilde tanımlayacak olursak bu, bilinç eşiğini zorlayan bilinçdışına, yani kendi derinliğine duyulan korkudur. Biz sessizlik ve yalnızlıktan ne kadar uzak durabilirsek bu korkudan da ancak o kadar kaçabiliriz.

C. G. Jung bir keresinde modern insanı geceleri kilerinden gelen ve nedeni anlaşılamayan sesler duyan bir ev sahibine benzetmiştir. Sakinleşebilmek için tavan arasına çıkar, ışığı yakar ve hiçbir şey olmadığını görür. Tavan arasına gitmek demek, "kafaya gitmek" demektir ve bununla bizi korkutabilecek olan her şeyi fazla mesele yapmadan aklımızla örtbas etmenin kolaylığını anlatmak ister. Öte yandan kilere, karanlık, izbe ve küf kokan odalara gitmek bizi bunaltır ve zordur, çünkü burada karanlık yönümüzle karşılaşırız. Bu yüzden kendimizi sürekli günlük işlere verir, yaşam enerjimizi dışsal nesnelere akıtırız. Fakat yalnız ve sessiz kaldığımızda o enerji bilinçdışımıza akar ve bizim o kadar "güzelce" bastırmış olduğumuz her şeyi harekete geçirir.

Birçok halkın mitlerinde – Hindistan'daki Upa-

Şekil 53. Animanın aydınlık ve karanlık kutupları olarak yıldız kadın ve kara ay. Yalnızca ayın arkasındaki güneşi (benliğin sembolü) farkeden kahraman hedefe ulaşabilir.

nishadlarda olduğu gibi - ay göksel dünyaya giden geçit olarak kabul edilir. Aynı, hedefin Satürn'ün eşiğinin arkasında duruyor olması gibi, ulaşılabilecek en zenginleştirici ve hoş deneyimler de korkunun arkasında yer alırlar. Dolayısıyla tüm dinlerde yer alan oruç tutma, susma ve inziva gibi Satürn'e özgü ritüeller, insanoğlunun eşiği atlamasına yardım eden geçiş ritüelleridir. Karanlık ve korku anlamına geliyor olsa da, Ay kartının "kötü" bir kart ve engel olunması gereken bir şeyin işareti olarak görülmemesi gerekir. Aslında Dâvud, mezmuru ile bizi kara aydan, yani korkudan doğan inkâr ve öfke konusunda uyarmıştır: ". . . Kötüler yay kuruyorlar. Yeni ayın karanlığında yürekte doğru olanların üzerine atmak için. . ." (Mezmurlar 11:2). Dolayısıyla bu korkunun mesajını ve özünü iyi anlamak gerekir. Korku, kötü bir öğüt verendir ama çoğu zaman büyümemiz için iyi bir yol göstericidir.

Buradaki görev umutsuzluğa düşmek, karanlık nedeniyle cesaretimizi yitirmek değil, aksine özlemimizin peşinden gidip cesurca ve güvenle korku yolunu katetmek ve onun ötesindeki otantik olan şeye ulaşmaktır. Böylesi korkutucu durumlarda psikoloji bize bilinçdışının konuşarak kendisini ifade etmesine izin vermemizi önerir. Belki de inzivaya çekilen insanların çoğu zaman kendi kendilerine konuşmalarının nedeni budur.

Bildiğimiz gibi Odysseus da dönüş yolunda büyük sorunlar yaşamıştır. Ana yurdu olan İthaka'ya varma noktasına neredeyse iki kez ulaşmış, ama her seferinde yanındakiler (kişiliğinin kendisi ile bütünleşmemiş olan yönleri[6]) bir hata yapmışlardır. Bu nedenle de teknesi öfkeli rüzgârlar ve dalgalar tarafından denizde yeni maceraya sürüklenmiştir. Onu bir kereden fazla "Asılan" durumuna geri döndüren ve gece yolculuğuna sürekli yeni baştan çıkartan serüvenindeki aşamaların üstesinden kahramanca gelmiştir, ama yolunu bulmasını mümkün kılan, ona Kirke, Kalypso, Leukothea ya da Nausikaa biçiminde görünüp tavsiyelerde bulunarak sürekli yardım etmeye çabalayan animası Athena olmuştur. Kirke'nin tavsiyesi olmasa ne Sirenlerin o arzu uyandıran baştan çıkarmalarına dayanabilir, ne de canavarlar Skylla ile Kharybdis'in arasındaki dar geçitten geçip sağ kalmayı başarabilirdi. Ve koruyucu tanrıçası Athena araya girip ona yardım etmese ana yurduna asla dönemezdi.

Theseus da Minotauros'u yenmek için girmeye zorlandığı labirentin

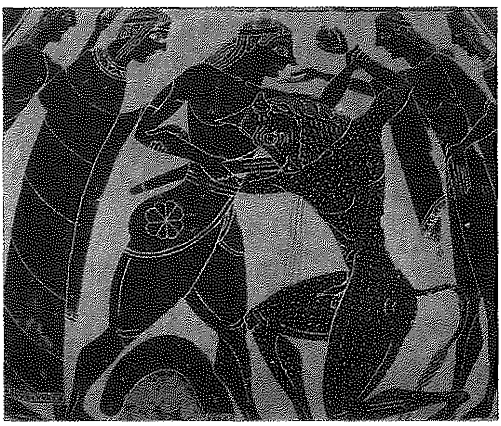
[6] Bkz. "otonom kompleksler" s. 177.

içerisindeyken sürekli ruh rehberi Ariadne ile temas hâlindeydi. Diğer ucunu kendi elinde tuttuğu ipi Theseus'a veren oydu. Bu ortak bağ olmasa kahraman yeraltı dünyasının bir sembolü olan labirentte kaybolabilirdi ve Ariadne'nin yardımı olmadan çıkış yolunu bulamazdı. Bu miti her iki cins için de yorumlamak mümkündür, çünkü Ariadne de kurtarılışını animusu Theseus'a iple bağlı olmasına borçludur.

Kirke tarafından uyarılan Odysseus ölüm getiren sirenlerin baştan çıkarmalarına direnmeyi başarıyor (vazo, British Museum, Londra).

Yeraltı dünyasının yargıcı Minos, Dante tam Cehennem'e girerken onun birisine güvenmeye karar vermenin çok önemli bir karar olduğunu ve yeraltına girmenin çıkmaktan daha kolay olduğunu öğrenmesini sağlamıştır. Onu şöyle uyarır: "Nasıl bir yere geliyor ve kendini kime emanet ediyorsun dikkat et; giriş yerinin genişliğine bakarak aldanma!"[7]

Theseus Girit labirentinde Minotauros'u yeniyor. Ama dönüş yolunu Ariadne'ye bir iple bağlı olduğu için bulabiliyor (vazo, British Museum, Londra).

En eski geleneklerden bile günümüze aynı motifi taşıyan diriliş teması ulaşmıştır. Bunlardan biri Sümerlilerin Cennet Kraliçesi İnanna'nın yeraltına inişini anlatan muhteşem hikâyesidir.[8] "Yukarıdaki Büyük" Tanrıça İnanna'nın göksel tahtını bırakarak nasıl ka-

[7] Dante, *İlahî Komedya, Cehennem*, İstanbul 1999 (Oğlak Yayıncılık) 5. Manzume.

[8] Samuel Noah Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar*, İstanbul 2002 (Kabalcı Yayınevi).

ranlık kızkardeşi "Aşağıdaki Büyük" Tanrıça Ereşkigal'i bulmaya gittiğini anlatır. Ancak yeraltı dünyasının kapılarını çalmadan önce kesin önlemler alır. Bilge veziri Ninşubur ile birlikte, eğer planladığı gibi üç gün içerisinde geri dönmeyecek olursa ne yapılması gerektiğini tartışır ve kararlaştırırlar. Ve gerçekten de Ninşubur sadakatle önceden kararlaştırdıkları şeyleri yapmamış olsa İnanna "dönüşü olmayan yolda" sonsuza kadar kaybolabilirdi. Sonuç olarak yeniden doğuşun bu en eski mitinde geri dönüş başarıyla sonuçlanmış, çünkü İnanna animusu olan veziri ile işbirliği yapmıştır.

Ruhların rehberi aynı zamanda eril ile dişil, yüreklilik ile korkaklık, yapmak ile bırakmak, keyif ile depresyon gibi çeşitli karşıt kutuplar arasındaki uygun ve gerekli gerilim ilişkisini sağlamak olarak da anlaşılabilir ve bu karşıt grupların içerisinde en önemlisi ölçülülük ile aşırılıktır. Gece boyunca yapılan yolculuk, bilinçdışının derinliklerine dalmak kahramanın bilincinde büyük bir genişleme sağlar. Son anda her şeyi açgözlü bir ego manevrasıyla, vefasızlık veya megalomani nedeniyle kaybetme tehlikesi büyüktür. Bu, tutmuş olduğu balığı serbest bırakan balıkçı ile karısınınki gibi hikâyelerle, masallarda anlatılır. Balıkçının bu iyi davranışına karşılık balık ona dileklerini gerçekleştirme vaadinde bulunur. Karısının teşvikiyle balıkçının istekleri her seferinde artar, ta ki Tanrı gibi olmak istediğini söyleyecek megalomaniye varana kadar. Balık bu dileği yerine getirmeyi reddeder ve ortadan kaybolur, ama giderken daha önce vermiş olduğu tüm hediyeleri de götürür. Dilekleri yerine getiren balık benliğin bir sembolüdür. Balıkçının egosu çok zayıftır ve kendisini olumsuz bir animanın, bilinçdışı bir açgözlülüğün baştan çıkarmasına izin vererek dileklerini aşırıya vardırır. Sonuçta her ego, Tanrı gibi ve ölümsüz olmayı düşlediği için çok zayıf bir ego böylesi ayartmaya karşı koyamaz, ölçüyü kaçırır ve başarısız olur.

Egonun benötesi deneyimleri kişisel kazanımlar gibi görmesi veya derinliklerin imgeleri ile karşılaşma esnasında bir arketipi kendisi ile özdeşleştirmesi tehlikesi vardır. Ego benlik ile karşılaştığında ambale olur ya da başka bir deyişle eğer ego ambale olmuşsa benliğin bir yönü ile karşılaşmış demektir. O zaman şu önemli soru belirir: "Ego bununla nasıl baş eder?" Kendisini söndürüp daha büyük bir bütünün hizmetine mi sunar? Yoksa narsistik bir megalomani ile şişinip seçilmiş olma duygusuna kapılarak aydınlanmasıyla övünür, omnipotans fantezilerine yenilir ve böylelikle körlemesine bir guru hastalığına teslim mi olur?

Bu bağlamda C. G. Jung bir mana kişilikten bahseder.[9] Bu baştan çıkaran güçler ego için öyle karşı konulmazlardır ki bireyleşme yolunda böylesi bir ego şişinme evresi neredeyse kaçınılmazdır.[10] Ancak bir kere üstesinden gelinip de, geriye bakıldığında bu mana evresi çok utanç verici gelir. Dolayısıyla bundan başlangıçta haberdar olmak önemlidir ki bu evre mümkün olduğunca kısa tutulabilsin.

Yeraltı dünyasına yapılan yolculuğun sonuna doğru gelindiği bu noktada egonun, benliğin güçleri karşısında uygun tavrı takınıp takınmadığı belirginlik kazanır. Masalda Holle Ana cehennemin "çıkışında" kahramanın yeryüzüne altın kız olarak mı, yoksa pis kız olarak mı çıkacağına karar verir. Altın kız tevazu ile benliğin gücüne hizmet eder ve Satürn'e özgü görevlerini yerine getirirken, pis kız kendi ego bağımlısı dileklerini en rahat biçimde gerçekleştirmek için yalnızca benliğin sihirli güçlerini kullanmakla ilgilenir. Bu tavrın günümüzdeki yansıması sınırsızca "pozitif düşünme"dir ve bu tavırla da ego aynı bir yağmacı gibi bilinçdışının sihirli güçlerini kendi yararına kullanmaya çalışır. Ama bu açgözlülüğün bedeli ağırdır. Sonunda pis kız olarak kalır.

Batılı birey için bu güce susamışlığın sonucunda başarısız olma tehlikesi oldukça yüksektir, çünkü içsel mekânımızı keşfetmek için çok az çaba harcarız. Bu anlamda deneyimsiz olduğumuz için bilinmeyen dünyalardan yayılan ayartmalara ve baştan çıkarmalara yenik düşme tehlikesi ile daha fazla karşı karşıyayızdır. Bilinçdışından, onu yalnızca kendi entrikalarımız için kullanmak amacıyla yararlanmaya meylederiz. Ve tam da bununla ilgili olarak Marie-Louise von Franz şöyle söyleyerek bizi uyarır: "Bilinçdışına ondan fayda sağlamak için yaklaşan her çıkarcının aynı dış doğada olduğu gibi yıkıcı bir etkisi olur. Yani, dünya üzerindeki ormanlarımızı, hayvanlarımızı ve doğal kaynaklarımızı kötüye kullandığımızda biyolojik dengeyi bozmamız ve bunun için kendimizin ya da sonraki nesillerin çok büyük bedeller ödemesine neden olmamız gibi."[11]

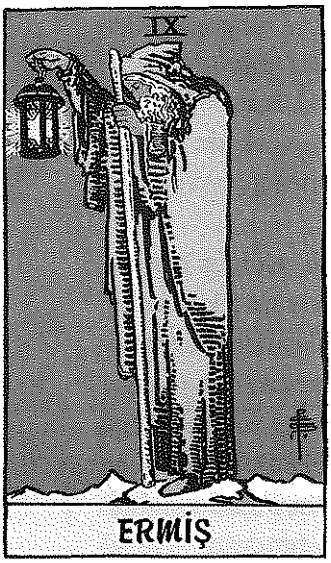
Öteki dünya ona çok cazip göründüğü için *Bitmeyecek Öykü*'nün kahramanı Bastian Balthasar Bux da neredeyse başarısız olma ve Fantazya'dan

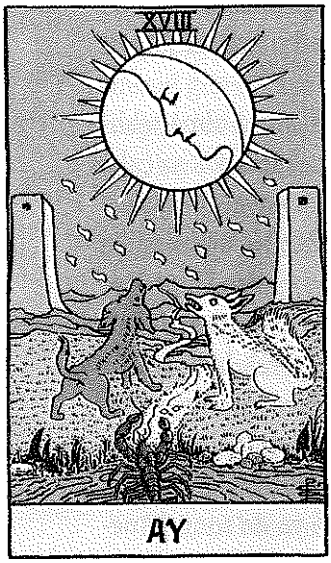
---

[9] Mana, Polinezya dilinde ruhun gücü anlamında kullanılan bir kelimedir.

[10] C. G. Jung, *Die Beziehung zwischen dem Ich und dem Unbewussten*, Grundwerk Cilt 3, s. 110 ve sonrası.

[11] Marie-Louise von Franz, *Individuation im Märchen*, Münih 1992 (Knaur), s. 37.

Şekil 54. Bilinçlenmenin dorukları (Ermiş) bilinçdışının derinlemesine keşfedilmesi (Ay) ile birleşiyor.

çıkamama durumuyla karşı karşıya kalmıştır. Egosu, dünyayı iyileştirme ve güç arzusuna öyle boğulmuştur ki gözü sadece Fantazya'da kalması için var olan iyi nedenleri görmeye başlamıştır. Ancak son anda ve yandaşı Atreju'nun kararlı tutumu sayesinde bu dünyaya dönmeyi başarabilmiştir. Döndükten sonra da *Bitmeyecek Öykü*'nün başında karşılaşmış olduğu Koreander yeniden karşısına çıkar. Kitapçı kendisinin de Fantazya'ya yolculuk yaptığını itiraf eder ve Bastian'ı şu sözlerle selamlar: "İnsanlar vardır, asla Fantazya'ya gidemezler[12] ve insanlar vardır, gidebilirler, ama sonsuza kadar da orada kalırlar.[13] Sonra bir de Fantazya'ya gidip geri dönenler vardır. Senin gibi. İşte bunlar iki dünyayı da esenliğe kavuştururlar."[14]

Önemli olan da budur. Elbette amaç iki dünya arasında gidip gelmek değildir. Yaşamımızın ilk yarısı boyunca yalnızca sağ gözle baktıktan sonra sol gözümüzü keşfettiğimizde, sağ gözümüzü bantlayıp bundan sonra da yalnızca sol gözümüzle bakmaya başlamak oldukça saçma olur. Perspektif olarak görebilmek için iki gözümüz, stereofonik duyabilmek için iki kulağımız olduğu gibi, bir bilincimiz bir de bilinçdışımız, bir eril bir de dişil doğamız vardır ve bizler birer içsel ve dışsal insanoğluyuzdur, aydınlık ile karanlık arasında duruyuz. Yolculuğun amacı da bütün olabilmek ve her iki yönü de yaşayabilmektir. Dolayısıyla bu her iki yönü uzlaştırmak da bir sonraki kartın temasıdır.

Ay (XVIII) sayısının hanelerinin toplamına göre Ermiş (IX) kartı ile bağlantılıdır. Ermiş bilinçlenmenin doruklarını gösterirken, Ay içsel doğamızın,

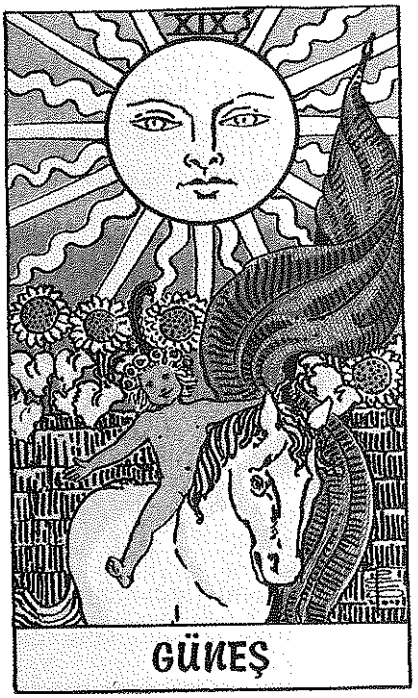
[12] Asılan'da takılır kalırlar.

[13] Ay'da başarısızlığa uğrarlar.

[14] Michael Ende, *Bitmeyecek Öykü*, İstanbul 1999 (Kabalcı Yayınevi), s. 508.

bilinçdışımızın derinlemesine keşfedilmesi anlamına gelir (bkz. şekil 54). Ermiş'in lütfunu - gerçek adımıza dair edindiğimiz bilgiyi ve sihirli formülü - kaybetme tehlikesi bu yolculuğun hiçbir noktasında Ay'da olduğu kadar büyük değildir. Ancak aynı şekilde, korkunun yolunu katederek (Ay) kişinin kendi yolunu (Ermiş) bulma şansı da yolculuğun başka hiçbir aşamasında bu eşikte olduğundan daha büyük değildir.

AY	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Gece, seher vakti
GÖREVİ:	İp üstünde yürüyüş, dikkatle korku eşiğini atlama, yolunu ya da kendini kaybetmeme
HEDEFİ:	Işığa geri dönüş
TEHLİKESİ:	Tılsımlı ormanlarda kaybolma, hedefi yitirme, korkunun esiri olma
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Sinirlilik ve güvensizlik, kâbuslar, korkular, özlem

XIX
GÜNEŞ

Artık bitti. Kahraman zafer kazandı. Güneşin yolunu takip etti, Cennet'i ve Cehennem'i geçti, bütün sınavları başardı ve gerçekten geriye göndü. Bu an sanki bir şafak zamanı gibidir. Karanlık çekilir, ruh gecenin siyah semalarından ortaya çıkıp korkusuzluğun aydınlık ülkesine ayak basar.

Bu, canavarın yuttuğu kahramanı geri salması gereken andır. Burada balina Yunus'u karaya püskürtmüştür, Argonaut İason'u yutan yılan İason'un animası Athena'nın sihirli sözcükleri üzerine onu geri çıkarmak zorunda kalmıştır.

Güneş
Işığa Geri Dönüş ya da Uzlaşma

Tarot kartında kahraman bariz bir şekilde çocuksu bir tazelikle gençleşmiş, uzun, tehlikeli ve karanlık bir gece sonrasındaki parıldayan yeni bir sabah ifadesine bürünmüştür. Aynı Tevrat'taki yaratılış hikâyesinde de söylendiği gibi, "Ve bir akşam oldu, ve bir sabah oldu: bu birinci gün oldu," (Tekvin 1:5). Kahramanın inisiyasyonu, gerçek dönüşümü akşam ile başlamış, şimdi de sabah ile sona ermektedir.

Burada kahraman bize yeniden bir çocuk gibi göründüğünde, yolculuğun meyvesinin yeniden kazanılan sadelik olduğu netleşir. Gerçeğin büyük karmaşıklığını irdeleyen ve kavrayan kişi, yolun sonunda tüm büyük gerçeklerin aslında sade ve basit olduğuna ilişkin derin bir içgörü kazanır. Ancak öyle her sığ anlamsızlık parçasının derin bir gerçek olduğunu ya da her budala görünenin bilge olduğunu düşünmek de saçma olur. "İnsan içgüdüsü aslında her büyük gerçeğin basit olduğunu bilir. Bu nedenle de içgüdüleri zayıf olan kişi onun ucuz basitliklerde ve yavanlıklarda olduğunu varsayar ya da hayal kırıklığının bir sonucu olarak bunun tam aksine, çapraşık ve karmaşık olduğunu düşünme yanılgısına düşer,"[1] der C. G. Jung.

Hikâyenin başındaki Joker ile, Güneş kartındaki çocuk olarak karşılaşırız. Yolculuğuna sersem budala Joker olarak başlamış, kısa bir süre sonra yetişkin, ehil ve fazlasıyla yetenekli hâle gelmiştir. Artık burada, yolun so-

[1] Richard Wilhelm (Carl Gustav Jung'un yorumlarıyla), *Altın Çiçeğin Sırrı*, İstanbul 2002, s. 217.

İason onu yutan yılan tarafından geri çıkarılıyor ve animası Athena onu selamlıyor (vazo, Museo Jatta, Ruvo di Puglia, Bari).

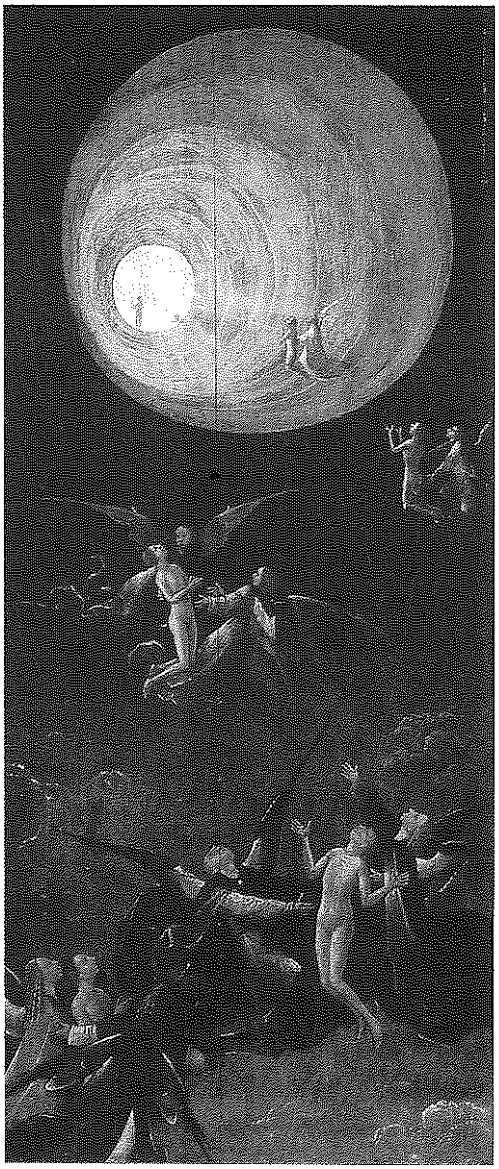
nunda yeniden mütevazı, ölçülü ve olgundur. Şimdi sadeliğe geri dönen bilge Joker ya da Perceval'in hikâyesinde adlandırıldığı gibi saf ve temiz budaladır. Dolayısıyla artık kapısı yalnızca kalbi temiz olanlara açık olan Kutsal Kâse Şatosu'nu bulabilir. Yolculuğunun başlangıcında Perceval, çocuksu Joker olarak tümüyle bilinçdışı bir şekilde bu şatoyu yoklamıştır, ama hayli aptalca davrandığı için hemen dışarıya atılmıştır. Şimdi yolculuğun sonunda saf budala olarak gene onu bulabilir ve kurtarma işini tamamlayabilir (bkz. şekil 55).

Sadeliğin özüne geri dönüşü, Herman Hesse'nin olağanüstü biçimde anlattığı *Siddhartha*'nın kahramanının yolculuğunda da görmek mümkündür. O da hikâyenin başında yaşamdaki gayya kuyularını önleyebileceğini ve aydınlanmaya giden yolu bulabileceğini umutla hayal eder. Ancak bunun için hiç kestirme yollar olmadığını ve yaşamı gerçekten tümüyle özgür kılabilmek için ona tümüyle dahil olmak gerektiğini de öğrenmek durumundadır. Yolculuğunun sonuna doğru Siddhartha sanki bu kartın motifini anlatıyormuş gibi şöyle der: "İşte yine, diye geçirdi içinden, bütün bu ölümlü şeyler elimden uçup gittiğine göre, işte yine küçük bir çocukken olduğu gibi güneşin altında duruyorum, hiçbir şey benim değil, herhangi bir beceriden, maharetten yoksunum, henüz öğrendiğim hiçbir şey yok." Ve bunun biraz sonrasında Hesse şöyle yazmıştır: "Tepetaklak gidiyordu ve şu an yine eli boş, çırılçıplak ve aptal aptal dikiliyordu dünyada. Ama bundan dolayı bir üzüntü duymuyordu, hayır, aslında içinden öylesine gülmek geliyordu, kendi kendine gülmek, bu acayip, sersem dünyaya gülmek."[2]

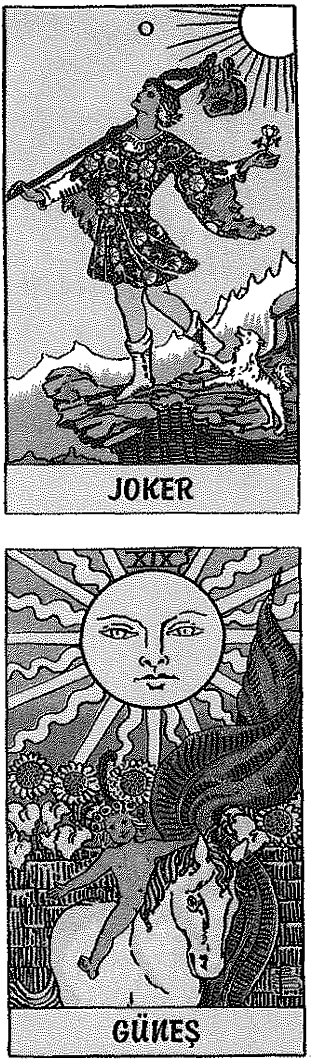
[2] Hermann Hesse, *Siddhartha*, İstanbul 2002 (Can Yayınları), s. 102.

Fakat kahramanın gençleşmesi aynı zamanda gençlik pınarında (Yıldız kartı) yıkanarak kazandığı yeni bir zaman bilincinin de işaretidir. Kozmik yasaya ilişkin bu içgörü onun zamanın kronolojik deneyiminin ötesine giden bir biçimde büyümesini sağlamış ve onu tam anlamıyla zamansız yapmıştır. Gılgameş'in aksine, sonsuzluk bilincini eşikten atlatmayı başarmıştır (Ay). Burada şimdi, aynı çocukluğunda olduğu gibi zamanın hiç bitmeyen bolluğunun keyfini çıkarır. Zaman bugüne kadar onun için hep çok az sahip olduğu bir nicelik olmuşken, şimdi onun niteliğini deneyimlemektedir. Onu mümkün olduğunca fazla yaşayabilmek için arkasından koşmak yerine, bir anı zamandan bağımsız olarak yaşamanın verdiği duygunun, peşinde koşulan binlerce zevkten çok daha değerli olduğunu ve hepsinden önemlisi bilincimizin büyüdüğü bu evrelerin hafızamızda özellikle zengin birer anı olarak yer edeceğini bilir.

Daha önce, kaybedilen cennet ve geri kazanılan cennet gibi birbirlerine bağlantılı olan iç ve dış dairelerin mandalasında görmüş olduğumuz gibi, yolun başı ve sonu birbirlerine çok benzerler, ama aynı değillerdir. Birbirleriyle benzeştikleri hâlde özdeş değillerdir (bkz. s. 70). Aralarında hiçbir şeyin bizi onlardan kurtaramayacağı dolambaçlarla dolu, uzun ve

Işığa dönüş (Ascent of the Blessed [Cennetlik Olanların Yükselişi], Hieronymus Bosch, Palazzo Ducale, Venedik. Fotoğraf: AKG Berlin).

Şekil 55. Yolculuğun başlangıcındaki naif budala (Joker); yolculuğun sonundaki saf budala (Güneş); Joker'in beyaz olan güneşi, gerçekleşen ölümle karşılaşma sayesinde renklenmiştir.

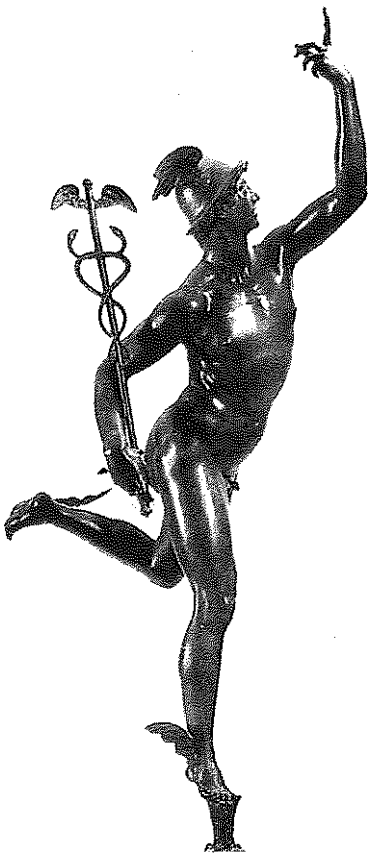
zorlu bir yolculuk yer alır. Büyük astrolog Oskar Adler'in bunun için yaptığı bir alegori vardır: insanoğlunun yolculuğu Afrika'daki Nijer nehrine benzer, bu nehrin kaynağı okyanusa aktığı noktaya birkaç mil mesafede olsa da, nehir dünya üzerindeki en uzun nehirlerden biridir. Çok yakınında olan hedefine ulaşabilmesi için binlerce mil yol dolanması gerekmektedir.[3]

Ancak her şeyi düzlemek isteyen entelektimiz böyle dolambaçları oldukça anlamsız bulur. Direkt yol almayı tercih eder. Sonuç olarak da insanlar Tarot kartlarına, I Ching'e, horoskoba ya da bir kristal küreye danışmaya çoğunlukla bir sonraki işlerinin ne olması gerektiğini öğrenmek gibi çok büyük beklentilerle gelirler. Bu süreç içerisinde bu kehanetlerin ve esin kaynaklarının yardımıyla kendi geniş olasılıklarını keşfetmekle ilgilenmez, onun yerine "iki yıl içerisinde nalbant olacaksın," gibi dar kapsamlı ve sabit bildirimler peşinde koşarlar. Ego böylesi bir kehanetin kendisinden bir verim almayı umar. Belki sadece işine ilişkin sorduğu sorunun üzerine "kuluçkaya yatmak" ya da boşuna özgeçmişler göndermekle de kalmayıp, çıkıp dünyayı dolaşabilir veya kendisini bir anlamda bu mesleğe hazırlamak için nallar ve toynaklar üzerinde biraz çalışma da yapabilir. Ama bir de şu engel olmasa, her şey ne güzel olur! Daha birinci gününde altından kalkalabileceğimiz ısmarlama bir mesleğin var olabilmesi, mükemmel bir ilişkinin bizim için uygun ve hazır olarak yolumuza çıkması kadar olasılık dışıdır. Bunlara ya da başka hedeflere ulaşabilmek için o noktaya doğru büyümemiz gerekir. Tüm o zorlu ve görünüşte gereksiz oldukları izlenimini veren dolmabaçlar ile güvensizlik duygu-

[3] Oskar Adler, *Das Testament der Astrologie*, 4 cilt. Münih 1991-1993 (Hugendubel), s. 350.

ları, kuşkular ve geri atılan adımlar da bunun bir parçasıdır. Aynı C. G. Jung'un söylediği gibi: "Ancak bütünlüğe giden doğru yol, maalesef kaçınılmaz dolambaçlar ve kıvrımlarla doludur. Bu yol bir *longissima via*'dır (en uzun yol) ve düz değildir. Karşıtlıkları birleştiren ve bize *caduceum*'u (yılanlı asa) anımsatan yılan gibi kıvrımlı bir yoldur. Bu yolun labirentinde korku dönemeçleri hiç eksik olmaz."[4]

Michael Ende'nin *Bitmeyecek Öykü*'sünde Bayan Aiuola da Bastian'a aynı şeyi söylemiştir: "'Sen dilekler yolundan yürüdün, bu da asla düz değildir. Çok sapa bir yoldan gittin, ama bu senin kendi yolundu. Hem neden biliyor musun? Sen de ancak Hayat Suyu'nun çağladığı kaynağı bulunca geri dönebilecek olanlardansın da ondan. Orasıysa Fantazya'nın en gizli yeridir. Düz yolu yoktur oranın.' Kısa bir sessizlikten sonra da ekler: 'Oraya giden her yol, sonunda doğru yoldur.'"[5]

Yolların Tanrısı Hermes, yaşam yolundaki dolambaçların sembolü olan ve karşıtlıkları birleştiren yılanlı asası (caduceum) ile (Uçan Merkür, Giovanni da Bologna, Floransa).

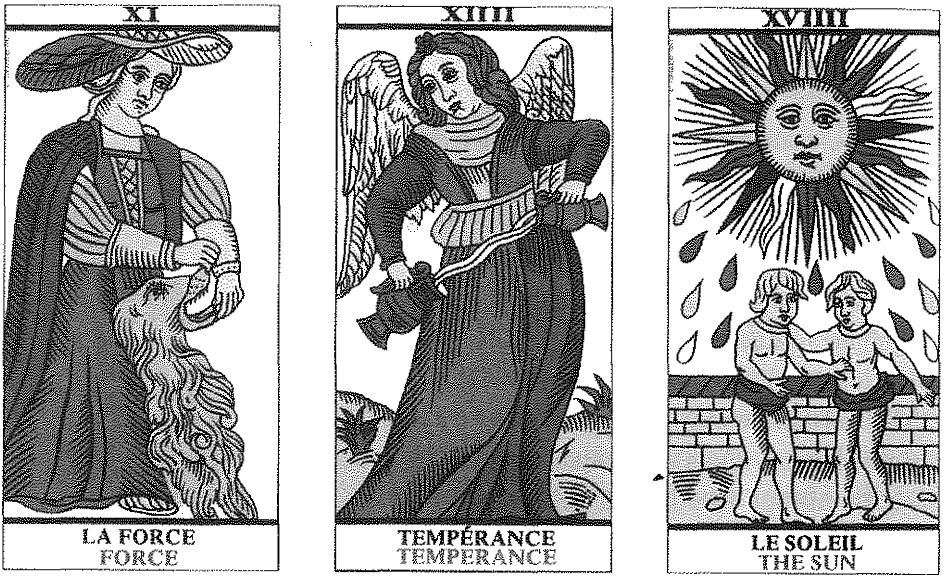
Eski Tarot destelerinde bu kart üzerinde ikiz motifi bulunur. Bu, düşman olan iki kardeşin, ışık ile gölgenin uzlaşması anlamına gelmektedir. Kahraman aydınlık yönünü geliştirmek ve karanlık yönünü kurtarmak için her iki dünyayı da katetmiştir ki uzlaşma gerçekleşebilsin.

Bu, çift haneli kartların dişil yolundaki önemli görev tamamlandı demektir: medeni insanoğlunun kendi hayvansal doğası ile uzlaşması, bilinç ile onun gölge yönü arasındaki uzlaşma. Bu tema en başta, yolun bu bö-

---

[4] Carl Gustav Jung, *Einleitung in die religionpsychologische Problematik die Alchemie, Grundwerk*, Cilt 5, Olten 1985 (Walter), s. 12.

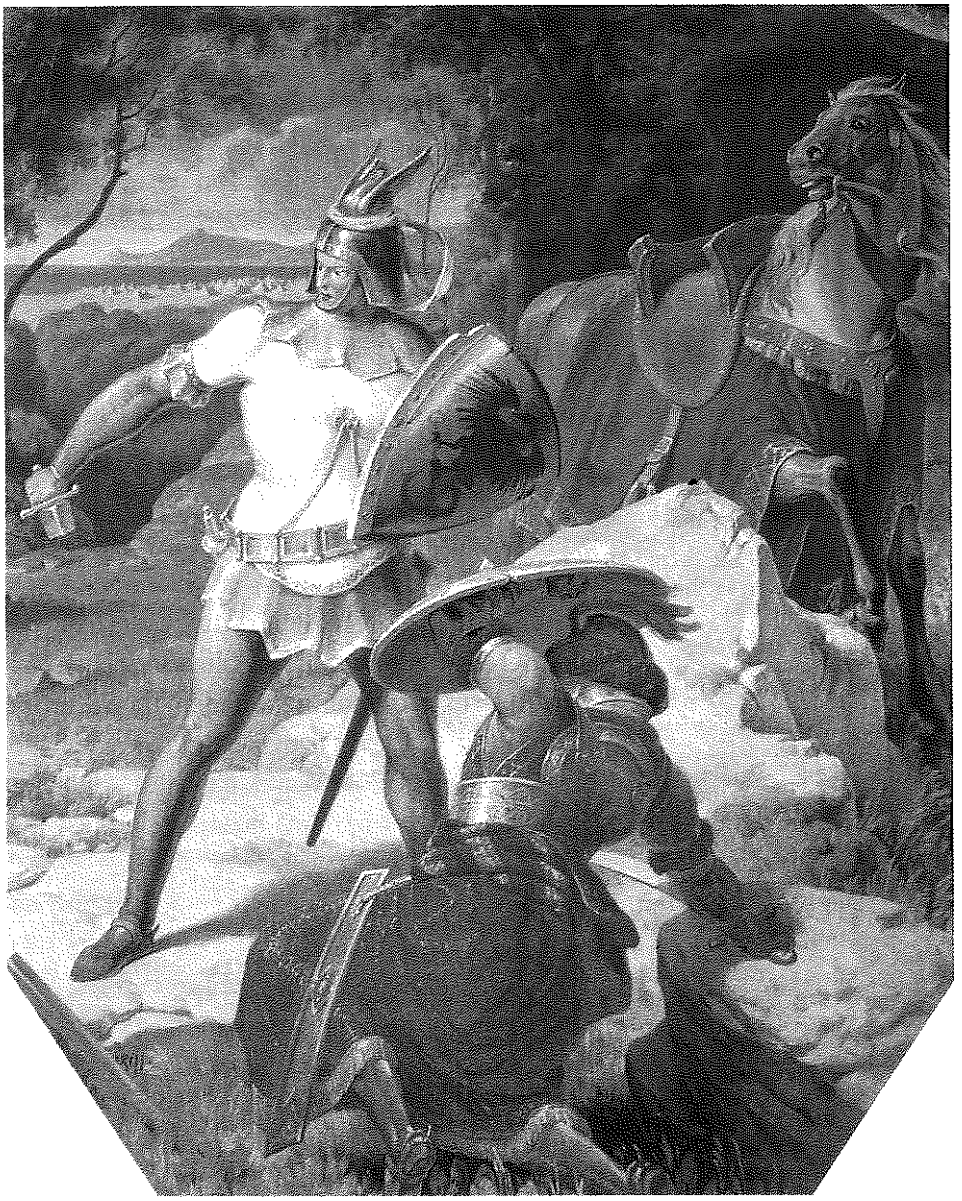
[5] Michael Ende, *Bitmeyecek Öykü*, İstanbul 1999 (Kabalcı Yayınevi), s. 468.

Şekil 56. Görev, göz ardı edilmiş, reddedilmiş olan karanlık ve ilkel yön ile birleşme (Güç); görevin başlangıcı, daha önce ayrışmış olan sıvıları birbirine katma (Denge); başarılı uzlaşma/birleşme (Güneş).

lümünün açılışını yapan Güç kartında gösterilmektedir. Ancak daha önce koparılmış ve engellenmiş olan yönlerle yeniden birleşme yalnızca egonun kendi gelişimi için inşa etmiş olduğu sınırlar aşılıp (Ölüm) yıkıldıktan (Kule) sonra gerçekleşebilir. Bu yöne doğru atılan ilk adım gece kuşağındaki deniz yolculuğunun başlangıcı olan ve daha önce ayrılmış olan sıvıların karıştırıldığı Denge kartı ile temsil edilir. Şimdi ise gece sona ermiştir ve yeni günün ışıkları göstermektedir ki birleşme başarıyla gerçekleşmiş, kişi bütünleşmiştir. Yolun sonundaki güneşe ulaşılmıştır (bkz. şekil 56).

Bu uzlaşma aynı zamanda hikâyenin "mutlu" sonla bitebilmesi için de önemli bir ön koşuldur. Bu çarpıcı karşılaşma birçok kültürde yer alır. Dörtbin yıllık Babil destanı bize Vahşi Enkidu ile karşılaşan Uruk şehrinin güçlü kralı Gılgameş'i anlatır. Tanrılar bu devi yalnızca Gılgameş'in zorbalığına gem vurmak için yaratmışlardır. İlk karşılaşmada ikisi de hemen birbirlerine saldırmışlar ve dövüşmüşlerdir: devin hayvansal vahşiliğine karşı kralın medenileştiren gücü (Güç kartının üzerindeki iki figüre karşılık gelmektedirler). Dövüşün sonunda Gılgameş ve Enkidu farkına varırlar ki her ikisi de aynı derecede güçlüdür. Bunun üzerine dost olurlar ve

Perceval ile Feirefis arasındaki, savaşan kardeşlerin aralarında uzlaşmaları ile sonuçlanan düello (Edmund von Wörndle, Parzivalsaal, Vinzentinum, Brixen).

Şekil 57. Marsilya Tarot'su Güneş kartı. İkizler motifi, önceden düşman olan kardeşlerin uzlaşması anlamına gelir.

birbirlerini kardeş olarak kabul ederler (bkz. şekil 57). Birlikte yenilmez olurlar ve sefere çıkıp krallığın büyük düşmanı canavar Kumbaba'yı yenerler.

Aynı hikâye, yolculuğunun sonunda yarı kardeşi Feirefis ile karşılaşan Perceval için de anlatılır. Orient'te ortak babaları Gamuret ile Kara Belakane ona Feirefis'in neden siyah beyaz kareli bir görünüme sahip olduğunu izah etmişlerdir. Aynı gölgemizdeki bize yabancı unsurlarla hemen kavga ettiğimiz gibi Perceval de onunla kavga etmiştir. Ancak güçlerinin eşit olduğunu fark eder etmez dövüşen kardeşler uzlaşmışlardır. Perceval kendi içindeki kardeşinin farkına vardığı, onunla dövüşmeye devam etmek yerine onunla uzlaştığı için Kutsal Kâse Ülkesi Kralı olabilmiştir.

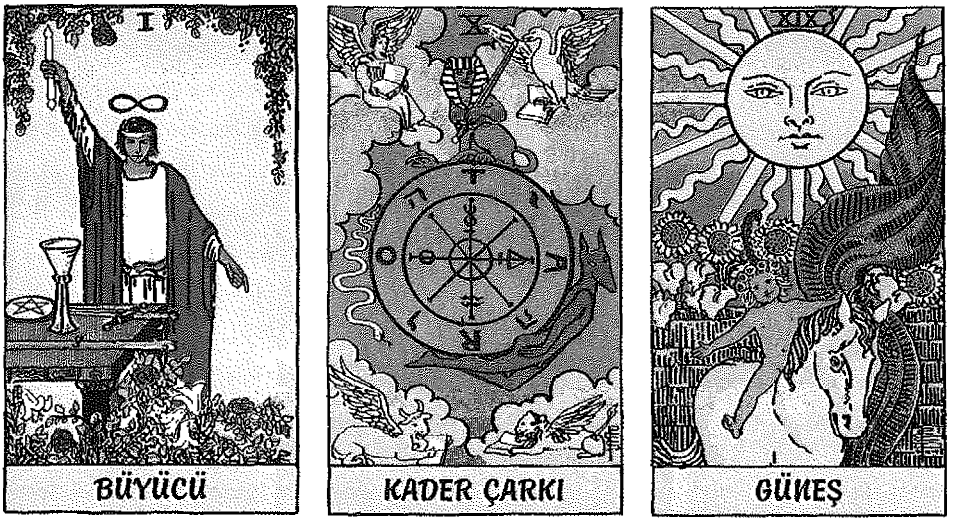
Bilinç düzeyinde tanımlanacak olursa bu uzlaşma, entelektin gerçeği ikiye bölmesine neden olan karşıtlıkların ayrılığının üstesinden gelmektir. Bu noktada Jean Gebser'in neden "Mantıken karşıt gibi görünen şey, psikolojik olarak bir kutupsallıktır ve biz onu gözlemlediğimizde gücünü yitirmez ama bizim de onu rasyonel bir analizle yok etmememiz gerekir,"[6] dediğini anlarız.

Tarot'da sayılarının hanelerinin toplamı nedeniyle şu üç kart birbirleriyle bağlantılıdırlar: Güneş (XIX), Kader Çarkı (X) ve Büyücü (I) (bkz. şekil 58). Bunun anlamı da şudur, bir insanın yaşamında yerine getirmesi gereken (Büyücü) görevi (Kader Çarkı) karşıtların uzlaşmasında (Güneş) yatmaktadır - ışık ile gölgenin, akşam ile sabahın, iyi ile kötünün, medeni ile vahşinin, erkek ile kadının, yaşam ile ölümün uzlaşması. "Her kim gölgesini ve aydınlığını aynı anda algılarsa, o kişi kendisini her iki yönden de görür ve böylece orta noktayı bulur."[7]

---

[6] Jean Gebser, *Ursprung und Gegenwart*, Münih 1986 (dtv), s. 267.

[7] Carl Gustav Jung, *Gut und Böse, Grundwerk*, Cilt 9, Olten 1985 (Walter), s. 117.

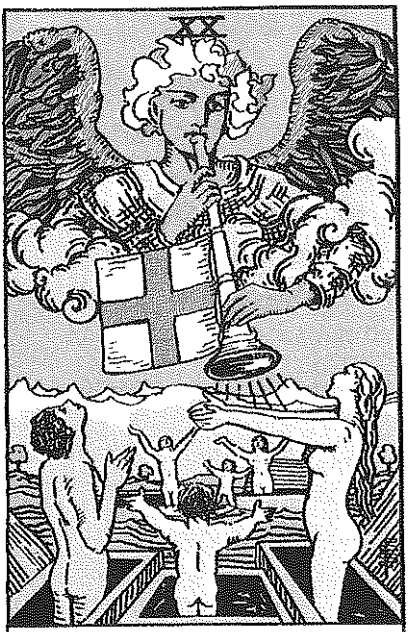

Şekil 58. Ustalık (Büyücü); yaşam görevi (Kader Çarkı); karşıtların uzlaşması (Güneş).

GÜNEŞ

Anahtar Sözcükler

ARKETİPİ:	Gündüz, şafak zamanı
GÖREVİ:	Gerçek uzlaşma
HEDEFİ:	Yeniden doğuş, bilgece içgörü ve olgun tevazu
TEHLİKESİ:	Klişelere kapılma
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Kaygısızlık, neşeli deneyimler, tasasızlık, yaşama sevinci, keyif

MAHKEME

Artık tüm ön koşullar yerine getirildikten sonra dönüşüm mucizesi gerçekleşebilir. Perceval'in hikâyesinde yer aldığı gibi, kurtarma işinin gerçekleştirileceği yere ancak kalbi tümüyle temiz olan girebilir. Bu yer Kutsal Kâse Şatosu, kutsal Kudüs, Shambala, "görülesi" şehir Kusavati (Ananda), Buda Amida'nın temiz toprak cenneti ya da çeşitli hikâyelerden ve kültürlerden bulunması zor olan hazine için hangi metafor seçilebilirse, odur.

Kahramanın uğruna gölgeler diyarında savaştığı hazine, iksir, hayat suyu, mavi çiçek[1] ya da bulunması zor olan her ne idiyse, şimdi artık iyileşmeyi getirebilir. Çoğu hikâyede dönüşüm mucizesini gerçekleştiren şey çok basit bir eylemdir, bu bir öpücük, bir jest ya da yalnızca doğru soruyu sormak olabilir. Sonuç olarak da bütün olmayan şey veya daha önce felaket olan bir şey iyileşir. Krallığın üzerine çökmüş olan gölge kalkar. Kendisine büyü yapılmış olan kişi cezbedici bir prense ya da özgür kalan bir prensese dönüşür. Perceval'in hikâyesinde bu, ölümcül hastalığa yakalanmış olan Kral Amfortas'ın, Perceval'in doğru soruyu sormasıyla iyileştiği andır. Bu yalnızca "Amca, neyin var?" sorusudur. Tüm bu semboller göstermektedir ki gerçek görev aslında basittir ama bu, tüm ön koşullar yerine getirildiğinde geçerlidir. Gerçek görev daima iyileşme ve bütünleşmedir.

Mahkeme
İyileşme

Mahkeme kartı bu mucizeyi diriliş tablosuyla gösterir. Bu, aynı zamanda kartın anlamına adının vurguladığından çok daha yakındır, çünkü kartın dünyevi yargılama ile bir ilgisi yoktur. Hatta tam olarak, kartın adıyla kastedildiği gibi Son Mahkeme (Kıyamet) de değildir. Ancak sonsuz yaşama ya da sonsuz lanete ilişkin hüküm bu kartın teması kapsamındadır, çünkü kahraman, gerçek kahraman mıdır, yoksa hile yapmış

Şekil 59. Mahkeme kartının anlamı Marsilya Tarot'suna bakıldığında netlik kazanır: tanrısal üçlem, dünyevi dörtlemin zindanından kurtulmaktadır.

[1] Ç. N. Mavi çiçek romantizmin ana bir sembolüdür. Sonsuz ve ulaşılamaz olana duyulan sevgiyi, arzuyu ve ona ulaşmak için gösterilen doğa ötesi çabayı ifade eder.

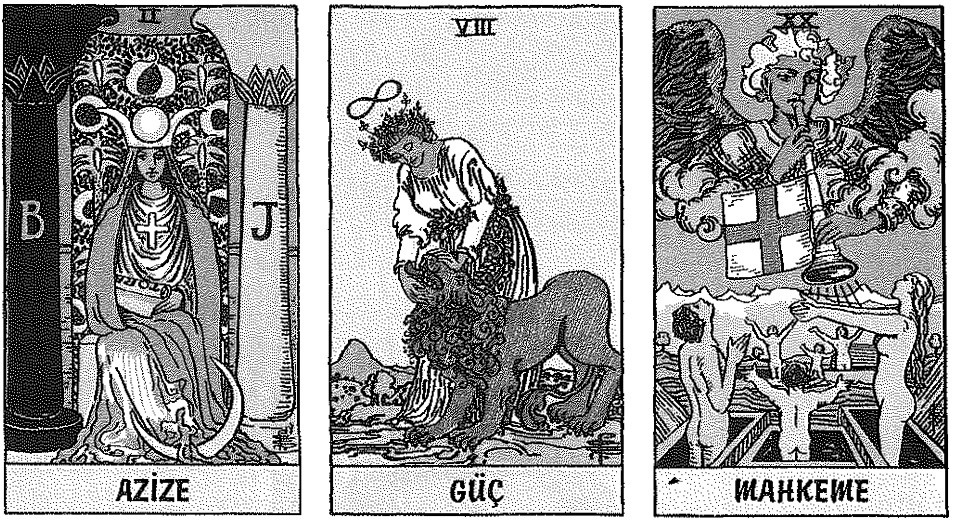

Perceval Kutsal Kâse Şatosu'nu görür (Parzival erblickt die Gralsburg, Martin Wiegand, özel koleksiyon, Münih. Fotoğraf: AKG Berlin).

ve muhtemelen kahramanın bulunması zor hazinesini çalmış olan bir üçkağıtçı mıdır, burada kanıtlanır. Eski bir Çin deyişi bize şöyle söyler: "Eğer yanlış kişi doğru araçları kullanırsa, doğru araçların yanlış etkileri olur." Her şarlatan burada kaybetmeye mahkûmdur, çünkü eski Tarot kartlarının motifinden doğan kurtarma vazifesini yalnızca gerçek kahraman yerine getirebilir. Baş melek Gabriel'in borusundaki diriliş flaması çile zamanının başarıyla sonuçlandırılışını ve azaba karşı kazanılan zaferi simgelemektedir. Kare biçimdeki mezardan dirilmekte olan üç kişi dörtlemden kurtulmayı, üçlemi temsil eder (bkz. şekil 59). Üç sayısı tanrısal, dört sayısı da dünyevi anlamına geldiği için bu resim bize otantik, öz ve tanrısal olanın dünyevi zindandan kurtulmakta olduğunu söylemektedir.

Masallarda bu, kendisine büyü yapılmış olan prensin ya da prensesin sahte, çirkin biçiminden kurtulup dünyevi zırhından sıyrıldığı ve ışık saçan ilahî bir varlık gibi görülür olduğu andır.

Mahkeme (XX), aynı Güç (XI) gibi sayısının hanelerinin toplamına göre Azize (II) kartı ile bağlantılıdır (bkz. şekil 60). Bu bağ yaşama olan taahhüdün ve yaşama arzusunun (Güç), kurtuluş ve iyileşme (Mahkeme) için

Şekil 60. Olmaya bırakma ve doğru anı kavrama (Azize); yaşama arzusu ve taahhüt (Güç); kurtuluş, iyileşme ve bütün olma (Mahkeme).

bir ön şart olduğunu, bununla beraber bunun eylemlerin bir sonucu olmaktan ziyade, ön koşullar yerine getirilip doğru zaman geldiğinde (Azize) ortaya çıkan lütfun bir sonucu olduğunu açıkça gösterir.

MAHKEME	*Anahtar Sözcükler*
ARKETİPİ:	Dönüşüm mucizesi
GÖREVİ:	Kurtuluş, özgür kalma
HEDEFİ:	İyileşme
TEHLİKESİ:	Hilekârlıkta başarısızlığa uğrama
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Kendini özgür ve kurtulmuş hissetme, huzur bulma

DÜNYA

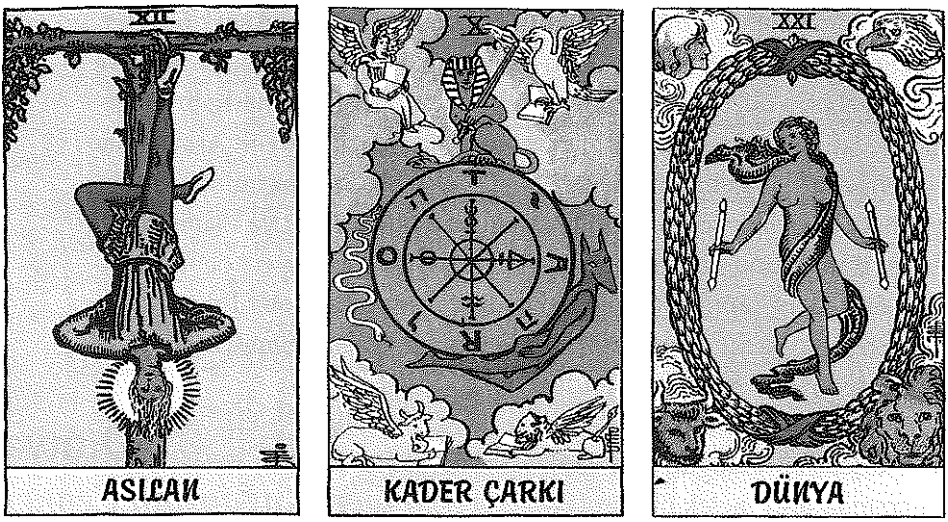
Her kim yolu tamamlarsa, kendisi tamamlanmış olur. Ancak bu, Herbert Fritsche'in (bir Alman okültist) dediği gibi "kendi doğasını bastıran ve ona engel olan değil, aksine onu gerçekleştiren"[1] kişi olabilir. Kahramanımız hedefine ulaşmış, kaybedilen cenneti bulmuştur. Büyük Arkana'nın bu son kartı, "ters dönmüş Asılan"ı dans eden bir figür biçiminde göstermekte ve böylelikle hareketsizliğin canlılığa dönüştüğünü ve kişinin şimdi doğru durduğunu ifade etmektedir (bkz. şekil 61). Dünyevi olanın sembolü dört sayısı çapraz duran bacaklar olarak aşağıda gösterilirken, tanrısal olan üç sayısı açık duran kollar ile betimlenmektedir. Şimdi üç, dördün üzerindedir. 10. kart olan Kader Çarkı'nda da gördüğümüz gibi dört köşede bütünlüğün dört yönü anlamında dört melek bulunmaktadır. Artık ellerinde kitaplar yoktur, dolayısıyla artık açıklayacakları dersler de yoktur. Bütün dersler öğrenilmiş ve sınavlar verilmiştir. Şimdi kahraman bütündür. Tersine duran dünyadan (Asılan) doğru dünyaya (Dünya) giden yolu bulmuştur.

Dünya
Geri Kazanılan Cennet

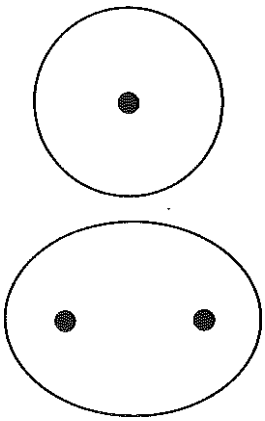
Aynı şey danseden figürü çevreleyen elips biçimindeki çelengin temsil ettiği mandorla (hale) ile de ifade edilmektedir. Bir orta noktası olan daire bireyi temsil ederken, elips daha büyük bir birlik anlamına gelmektedir. Daire kanununa göre dairenin merkezinden çıkan her şey çevre çizgisinden geriye olduğu gibi yansıtılır. Bu da onu, bütün dünyayı kendisi ile ilişkilendiren, kendisini geri kalan her şeyin onun etrafında döndüğü merkez nokta olarak deneyimleyen egonun sembolü yapar. Öte yandan elips iki odak noktası olan bir "daire"dir. Onun kanunu da bir odak noktasından çıkan her şeyin çevre çizgisinden diğer odak noktasına yansıtıldığını söyler. Bu da elipsi eril ile dişil, ışık ile gölge, bilinç ile bilinçdışı gibi asli karşıt çiftleri kendisinde birleştiren daha büyük bir birliğin sembolü yapar (bkz. şekil 62).

Bazı Tarot destelerinde Dünya kartındaki danseden figür, kişinin kendisinin içsel karşı cinsini kabul etmiş, yani mecazi anlamda her iki cinsiyeti de edinmiş ve böylelikle bütünleşmiş olduğunun ifadesi olarak bir erdişi

[1] Herbert Fritsche, *Der Große Holunderbaum*, Göttingen 1982 (Burgdorf), s. 88.

Şekil 61. Ters dönüş – görev – hedef.

Şekil 62. *Üstte:* Egonun sembolü – daire bir orta noktanın etrafında döner. *Allta:* Karşıtlıkları bütünleştiren birliğin sembolü – iki odak noktası olan bir daire, elips.

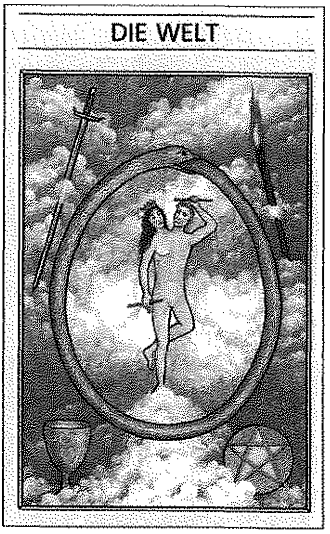
(hermafrodit) olarak resmedilmiştir (bkz. şekil 63).

Masallarda bu bütünleşme imgesi hikâyenin sonunda kahramanın kral tacını giydiği bölümde yer alır. Ruh rehberi ona 14. karttaki güneşin içinde saklı duran tacı getirmiştir (bkz. şekil 64).

İlahî Komedya'da Dante'ye Araf Dağı'ndan Cennet'e kadar rehberlik edip ona en yüksek olanın bakışını, sabit bir merkez etrafındaki sonsuz hareketi gösteren Beatrice'dir.

Bu, ulaşılan noktanın artık bu dünyada olmadığı izlenimini vermek anlamına gelmemektedir. C. G. Jung, "bütünlük mükemmellik demek değil, tam olmaktır"[2] diye vurgular ve bu noktada kendimizi dünyevi alandan koparmamış olduğumuzu açıklar: "Dolayısıyla birleşmiş kişiliğin, ikiliği (dualiteyi) acılı farkedişi hemen hemen hiçbir zaman tamamen kaybolmayacaktır. Bu dünyanın acılarından tümüyle kurtuluş bizim için bir yanılsama olarak kalmak zo-

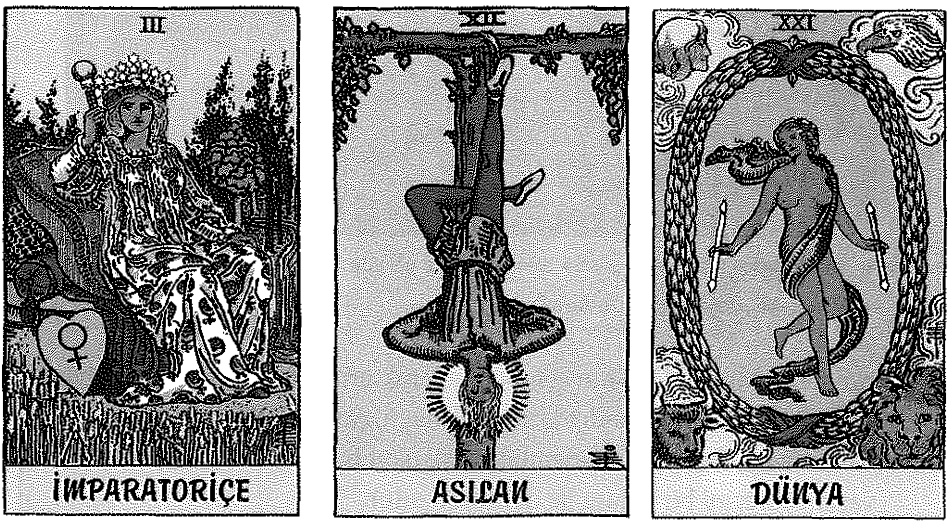
[2] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertragung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 191.

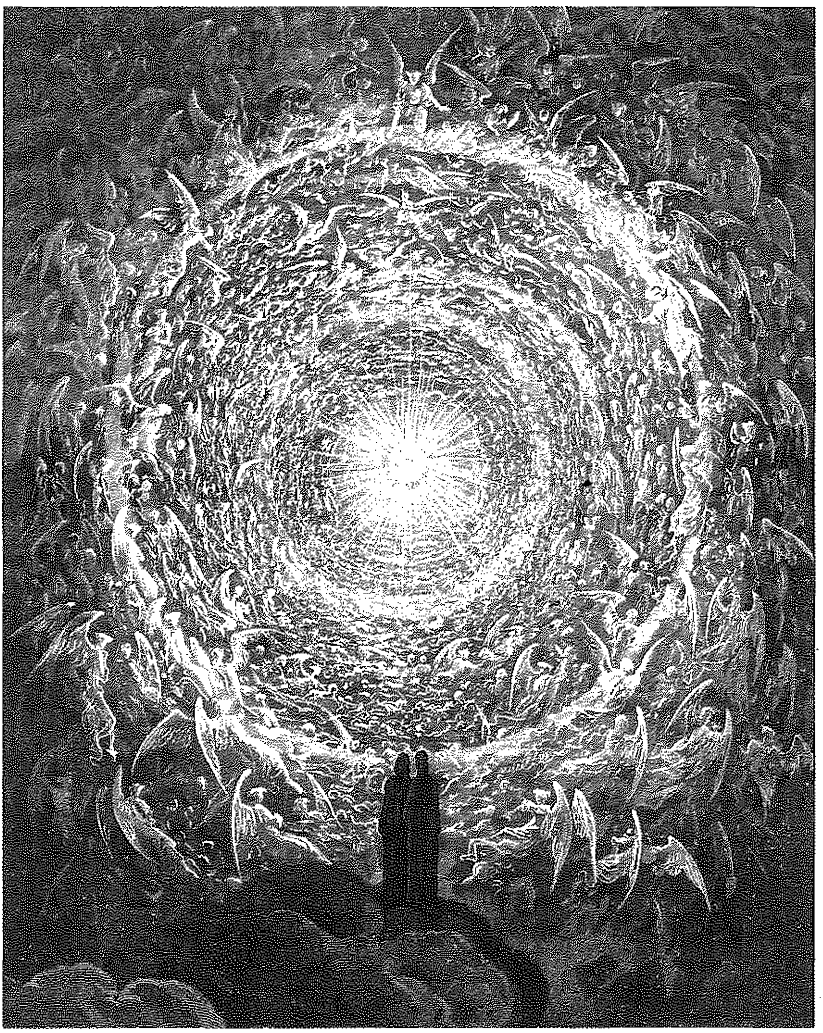

Şekil 63. Mitik Tarot'nun 21. kartı bütünlüğün sembolü anlamında dans eden bir erdişi olarak resmedilmiş.

Şekil 64. Denge kartında ruh rehberi ve güneşin içine gizlenmiş olarak yolun sonuna ait olan taç görünür.

Şekil 65. Dışsal büyüme (İmparatoriçe) ve içsel büyüme (Asılan) bütünlüğe götürür (Dünya).

Animası Betarice, Dante'yi en yüksek olanın bakışına götürüyor (Das Empyreum [gök kubbenin en yüksek katı], ahşap oyma, Gustave Doré).

rundadır. Sonuçta İsa'nın sembolik olarak örnek teşkil eden dünyevi yaşamı da doygun bir saadet içerisinde değil, çarmıhta sona ermiştir. Hedef yalnızca bir fikir olarak önemlidir, asli olan bizi hedefe götüren '*opus*'tur: yaşam sürecini bir anlam ile dolduran odur."[3]

---

[3] Carl Gustav Jung, *Die Psychologie der Übertragung, Grundwerk*, Cilt 3, Olten 1985 (Walter), s. 158.

Dünya (XXI), aynı Asılan (XII) gibi sayısının hanelerinin toplamına göre İmparatoriçe (III) kartı ile bağlantılıdır (bkz. şekil 65). Bu bağ, bütünlüğe (Dünya) kavuşmanın ancak içsel büyüme (Asılan) ile dışsal büyüme (İmparatoriçe) bir uyum içerisinde olduğu takdirde mümkün olabildiğini gösterir.

Eğer yaşam yolunu bizi en yüksek olana götüren bir spiral gibi görecek olursak, spiralin her bir dönüşü bir kahramanın yolculuğuna karşılık gelir. Bu şekilde bakıldığında yolculuk ettiğimiz sürece tüm 21 duraktan tekrar tekrar geçeriz, ama bu her seferinde bir seviye yukarıda olacaktır ya da en azından öyle olmasını umut ederiz. Yolun en üst noktasında, gerçekten yalnızca o noktada bu kart tüm şeylerin birliği anlamına gelir. Bununla birlikte hedef, mutlak erişilmesi gereken nihai bir evre olarak görülmekten daha ziyade bizi oraya doğru iten bir imge olarak görülmelidir. İçimizdeki ya da yaratılışın bütünündeki bir şeyleri – bu ister Ölüm, isterse Şeytan olsun – reddettiğimiz veya engellediğimiz, onu ne iyi ne de kötü olan bir şey olarak sükunetle görmediğimiz takdirde tüm şeylerle bir olamayacağımız kesindir. Bu gerçekleşmediği sürece yolculuk hep yeni baştan başlayacaktır. *İyi yolculuklar!*

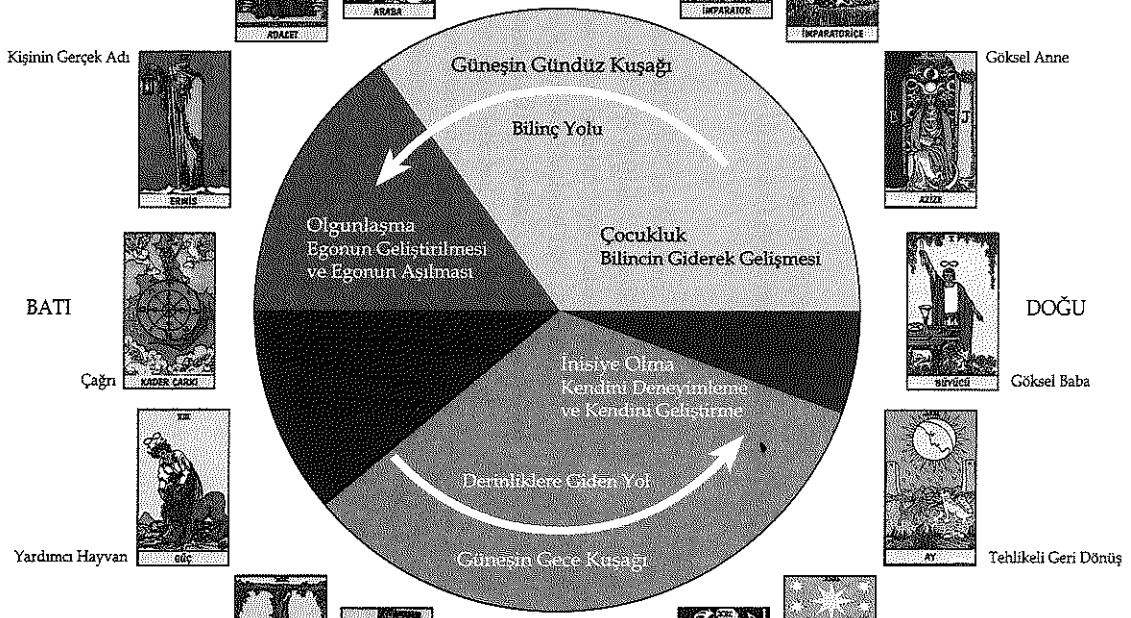
DÜNYA	***Anahtar Sözcükler***
ARKETİPİ:	Geri kazanılan cennet
GÖREVİ:	Varma, yerini alma
HEDEFİ:	Uygun durma, doğru yerde olma, bütün olma
TEHLİKESİ:	Yok
YAŞAMDAKİ DUYGUSU:	Neşe, derin doyum, evini bulmuş olma

KAHRAMANIN YOLCULUĞU

Kahraman

Yol

Geri Dönüş

Uzlaşma

İyileşme

Geri Kazanılan
Cennet

Bibliyografya ve Önerilen Kaynakça

Astroloji

Oskar Adler, *Das Testament der Astrologie*, 4 cilt, Münih 1991-1993 (Hugendubel)

Hajo Banzhaf & Anna Haebler, *Astrolojinin Anahtar Sözcükleri*, İstanbul 1999 (İlhan Yayınevi)

Hajo Banzhaf, *Die vier Elemente in Astrologie und Tarot*, Münih 1994 (Goldmann)

Hajo Banzhaf & Brigitte Theler, *Du bist alles, was mir fehlt*, Münih 1996 (Hugendubel)

Etnoloji

Ioan P. Couliano, *Jenseits dieser Welt*, Münih 1995 (Diederichs)

Hans Peter Duerr, *Sedna oder die Liebe zum Leben*, Frankfurt 1984 (Suhrkamp)

Edebiyat ve Şiir

Albert Camus, *Düşüş*, İstanbul 1997 (Can Yayınları)

Dante, *İlahî Komedya*, İstanbul 1999 (Oğlak Yayıncılık)

Michael Ende, *Bitmeyecek Öykü*, İstanbul 1999 (Kabalcı Yayınevi)

Wolfram von Eschenbach, *Parzival*, Stuttgart 1981 (Reclam)

Euripides, *Bakkhalar*, İstanbul 2003 (T. İş Bankası Kültür Yayınları)

Johann Wolfgang Goethe, *Faust*, İstanbul 1992 (Öteki Yayınevi)

Hermann Hesse, *Siddharta*, İstanbul 2002 (Can Yayınları)

Propyläen Geschichte der Literatur, 6 Cilt, Frankfurt 1988 (Propyläen)

Friedrich von Schiller, *Gedichte*, Frankfurt 1980 (Reclam)

Din, Mitoloji ve Masallar

Gerhard J. Bellinger, *Knaurs großer Religionsführer*, Münih 1990 (Knaur)

Gerhard J. Bellinger, *Knaurs Lexikon der Mythologie*, Münih 1989 (Knaur)

Tevrat, Zebur ve İncil, İstanbul 1997 (Kitabı Mukaddes Şirketi)

Walter Burkert, *İlkçağ Gizem Tapıları*, Ankara 1999 (İmge Kitabevi)

Wolfgang J. Denzinger, *Die zwölf Aufgaben des Herakles im Tierkreis*, Münih 1994 (Hugendubel)

Ulf Diederichs (Hrsg.), *Germanische Götterlehre*, Münih 1984 (Diederichs)

Dschuang Dsi (Zhuāngzǐ), *Das wahre Buch vom südlichen Blütenland*, Mühih 1969 (Diederichs)

Leo Maria Giani, *Heilige Leidenschaften*, Münih 1994 (Kösel)

Leo Maria Giani, *Die Welt des Heiligen*, Münih 1997 (Kösel)

Malcolm Godwin, *Angels: An Endangered Species*, New York 1990 (Simon & Schuster)

Michael Grant & John Hazel, *Who's Who in Classical Mythology*, Londra 1993 (Oxford University Press)

Karl Kerényi, *Die Mythologie der Griechen*, 2 Cilt, Münih 1966 (dtv)
Lancelot Langyel, *Das geheime Wissen der Kelten*, Freiburg i. Br. 1969 (Bauer)
Ralf Koneckis, *Mythen und Märchen*, Stuttgart 1994 (Franckh-Kosmos)
Samuel Noah Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar*, İstanbul 2002 (Kabalcı Yayınevi)
Lao Tse, *Tao Te Ching*, İstanbul 1994 (Yol Yayınları)
Lao Tzu, *Tao Te Ching*, İstanbul 1998 (Anahtar Kitaplar)
Nizami Gencavi, *Behram Şah Sarayında Yedi Prenses*, Ankara 2004 (Yurt Kitap-Yayın)
Otto Holzapfel, *Lexikon abendländischer Mythologie*, Freiburg 1993 (Herder)
Wolfgang Pleister & Wolfgang Schild, *Recht und Gerechtigkeit im Spiegel der europäischen Kunst*, Köln 1988 (DuMont)
Robert von Ranke Graves, *Die weiße Göttin*, Berlin 1981 (Medusa)
Robert von Ranke Graves, *Griechische Mythologie*, Reinbek bei Hamburg 1984 (Rowohlt)
Robert von Ranke Graves, *Hebräische Mythologie*, Reinbek bei Hamburg 1986 (Rowohlt)
Reiner Tetzner, *Cermen Tanrı ve Kahramanlarının Efsaneleri*, 2 Cilt, İzmir 2004 (İlya İzmir Yayınevi)
Hans-Jörg Uther (Editör), *Grimms Kinder- und Hausmärchen*, Münih 1996 (Diederichs)
Herman Weidelener, *Die Götter in uns*, Münih 1987 (Goldmann)
Heinrich Zimmer, *Kral ve Hortlak*, İstanbul 2004 (Kabalcı Yayınevi)

Psikoloji ve Felsefe

Helmut Barz, *Männersache*, Zürih 1984 (Kreuz)
Joseph Campbell, *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*, İstanbul 2000 (Kabalcı Yayınevi)
Elias Canetti, *Kitle ve İktidar*, İstanbul 1998 (Ayrıntı Yayınları)
Karlfried Graf Dürckheim, *Meditieren – wozu und wie*, Freiburg 1976 (Herder)
Marie-Louise von Franz, *Individuation im Märchen*, Münih 1992 (Knaur)
Marie-Louise von Franz, *Der Schatten und das Böse im Märchen*, Münih 1985 (Kösel)
Marie-Louise von Franz, *Schöpfungsmythen*, Münih 1990 (Kösel)
Herbert Fritsche, *Der Große Holunderbaum*, Göttingen 1982 (Burgdorf)
Jean Gebser, *Ursprung und Gegenwart*, Münih 1986 (dtv)
Vanamali Gunturu, *Krishnamurti: Leben und Werk*, Münih 1997 (Diederichs)
Erik Hornung, *Die Nachfahrt der Sonne*, Münih 1991 (Artemis)
Erik Hornung & Tilo Schabert, *Auferstehung und Unsterblichkeit*, Münih 1993 (Fink)
Carl Gustav Jung, *Grundwerk*, Cilt 1-9, Olten 1985 (Walter)
Carl Gustav Jung, *Analitik Psikoloji*, İstanbul 1997 (Payel Yayınevi)
Richard Wilhelm (Carl Gustav Jung'un yorumlarıyla), *Altın Çiçeğin Sırrı*, İstanbul 2002 (Dharma Yayınları)
Emma Jung, *Anima und Animus*, Fellbach 1983 (Bonz)
Emma Jung & Marie-Louise von Franz, *Die Graalslegende in psychologischer Sicht*, Olten 1980 (Walter)
Lutz Müller, *Der Held*, Zürih 1987 (Kreuz)
Lutz Müller, *Magie Tiefenpsychologischer Zugang zu den Geheimwissenschaften*, Stuttgart 1989 (Kreuz)

Lutz Müller, *Suche nach dem Zauberwort*, Stuttgart 1986 (Kreuz)
Erich Neumann, *Amor und Psyche*, Olten 1988 (Walter)
Peter Orban, *Die Reise des Helden*, Münih 1983 (Kösel)
Helmut Remmler, *Das Geheimnis der Sphinx*, Olten 1988 (Walter)
Paul Watzlawick, *İyideki Kötü*, İstanbul 1996 (Ayrıntı Yayınları)
Gerhard Wehr, *Tiefenpsychologie und Christentum – C. G. Jung*, Augsburg 1990 (Pattloch)
Friedmann Wieland, *Die ungeladenen Götter*, Münih 1986 (Kösel)
Ken Wilber, *Up From Eden*, Wheaton, IL 1990 (Theosophical)
Ken Wilber, *No Boundary*, Boston 1981 (Shambala)
Janwillem van de Wetering, *Das Koan und andere Zengeschichten*, Reinbeck 1996 (Rowohlt)
Carol Zaleski, *Nah-Toderlebnisse und Jenseitsvisionen*, Frankfurt/Leipzig 1993 (Insel)

Sembolizm

Udo Becker, *Lexikon der Symbole*, Freiburg 1992 (Herder)
Hans Biedermann, *Knaurs Lexikon der Symbole*, Münih 1989 (Knaur)
J. C. Cooper, *An Illustrated Encyclopedia of Traditional Symbols*, New York 1987 (Thames & Hudson)
Horst E. Miers, *Lexikon des Geheimwissens*, Münih 1987 (Goldmann)

Tarot

Hajo Banzhaf, *Das Tarot-Handbuch*, Münih 1986 (Hugendubel)
Hajo Banzhaf, *Tarot Yol Rehberi*, İstanbul 2004 (İlhan Yayınevi)
Hajo Banzhaf, *Schlüsselworte zum Tarot*, Münih 1990 (Goldmann)
Cynthia Giles, *Tarot: History, Mystery and Lore*, New York 1992 (Paragon House)
Sheldon B. Kopp, *Psychotherapie mit dem Tarot*, Münih 1982 (Diederichs)
Max Luginbühl, *Das Geheimnis des Dreikräftespiels*, Pfullingen 1961 (Baum)
Sallie Nichols, *Jung and Tarot*, York Beach 1980 (Weiser Books)
Rachel Pollack, *Seventy-Eight Degrees of Wisdom*, Londra 1997 (Thorsons)
Arthur Edward Waite, *The Pictorial Key to the Tarot*, York Beach 1973 (Weiser Books)

İndeks

Adalet 79, 206, 209
  yeniden numaralandırılışı 19
Âdem ile Havva 61, 182, 186
Aeneas 162
Agave 112
Aiuola 229
Akhilleus 59, 119
altın kız 221
Amfortas 235
Ammait 143
Amor 162, 203
anima 118, 215, 218
  animanın kendisinin ötesini göstermesi 215
  animaya ihanet 212
  animayı öğrenme 162
  gölge olarak 179
  ile bağ kurma 218
  ile diyalog 162
  ile savaş 118
  karanlık yönüne kapılma 215
  koruyucu tanrıça olarak 195
  ruh rehberi olarak 162
animus 118
  gölge olarak 179
  ile bağ kurma 219
  ile diyalog 162
  ile savaş 118
  ruh rehberi olarak 162
anlam krizi 129
anlamsız deveranlar 138
Antigone 167
Anubis 97, 141, 142, 143
Aphrodite 203
Apofi 198
Apollon 205, 206
Araba 22, 65, 79, 200, 209
Araf Dağı 162, 215, 240
arayış 68, 71, 183
Ares 120
Ariadne 121, 162, 219
arketip 25
  kendini arketiple özdeşleştirme 220
  ruh rehberi 162
  yaşlı bilge adam 87
arketipsel 13, 25
  dişil 41, 49
  eril 41, 49
  sağ 85
  sol 85
  yolculuk 125
Artemis 108
Arthur 80, 92
Asael 186
Aslan 17, 21, 105, 125, 136, 138, 146-149, 151, 156, 158, 160, 161, 218, 222, 239, 243
Asklepios 59
Astarte 45
Aşıklar 22, 61, 68, 79, 84, 186, 209
Athena 121, 162, 197, 218, 225
Ator 13
Avalon adası 71
Ay 22, 28, 29, 31, 46, 65, 140, 209, 227
Ay fazları 46
Ay Tanrıçası 65
Aziz 22, 57, 73, 165, 209
Azize 22, 32, 41, 45, 55, 114, 236
Ba 141
Baal 45
bağımlılıklardan kurtulmak 182
Bahar Tanrısı 65
Bakkhalar 111
Balmung 80
Bastian Balthasar Bux 137, 221
Beatrice 121, 162, 215, 240
benlik 71, 74, 115, 133, 156, 160, 183, 216
  benliğin olgunlaşması 32
  ile karşılaşma 220
  sihirli güçleri 221
benötesi 76, 149, 156, 220
Bilgi Ağacı 61, 71, 88
bilincin fonksiyonları 98
  duyumsayan tip 101
  düşünen tip 100
  hisseden tip 101
  sezen tip 102
bilinç 71
  ay bilinci 46
  bilincin farkındalığı 193
  bilinçlenmek 88
  bilinçli tavrın yıkılması 194
  güneş bilinci 43
  önemi 213
  suç bilinci 88
  şişinmiş 194

yeni zaman bilinci 205, 210, 227
yükselen 71
bilinçdışı 25, 66, 71, 91, 110, 171
bilinçdışından akan imgeler 212
kolektif 13, 25, 112, 128, 194
Binah 205
bir olmak 120
bireyleşme 88, 156, 216, 221
süreci 33, 74
birleşme 155, 230
birlik 33, 67, 71, 104, 157, 239
birlikten düşüş 16
Boaz ve Jakin 45
Brünhild 212
Budala 35, 37, 113, 143, 225, 226
bütünleşme 118, 144, 182, 184, 230, 235, 240
bütünlük 16, 21, 32, 43, 55, 66, 68, 97, 103, 117, 125, 132, 156, 165, 177, 183, 215, 229, 239, 243
Büyücü 22, 33, 41, 43, 45, 53, 55, 105, 107, 114, 232
Caduceum 229
Câlût 80
cehennem 57, 140, 162, 183, 187, 203, 219, 225
cennet 57, 69, 140, 162, 225, 240
cennetten düşüş 76, 185, 186
cennetten kovulma 16, 71, 186
çocukluk cenneti 68, 71
elma baharı cenneti 71
geri kazanılan 33, 103, 125, 227, 239
kaybedilen 16, 65, 88, 132, 227, 239
tüm şeylerin birliğinin cenneti 71
Cennet Kraliçesi 45, 65, 219
Chiron 59
Cumae Sibylla'sı 162
Cupido 61, 148, 203
Dante 121, 126, 162, 203, 215, 219, 240
Dâvud 80, 218
Deccal 110
Denge 140, 143, 155, 209, 230
Dike 79, 206, 209
Dionysos 111
Doğa Ana 49, 50
dönüm noktası 32, 122, 126, 128, 138
Kopernik 27
dönüşüm 33, 125, 128, 135, 140, 143, 147, 151, 158, 160, 225, 235
Druidler 139
dualite 41, 66
Dünya 21, 22, 27, 33, 65, 103, 125, 132, 221, 239
Dünya Ağacı 92
dünyadan kopmak 212
ego 71, 73, 139, 149, 178, 183, 191
açgözlü 220
egonun bencil arzuları 91
egonun dışlanması 73
egonun kendisini pohpohlaması 185
egonun ölüm korkusu 160
egonun ölümü 156
egonun taşkınlığı ile boğulması 221
egonun üstesinden gelinmesi 137, 146, 161
geri çekilmesi 160
gösterişsiz 160
güçsüz 110, 118, 137, 220
olgun 84, 110
egonun öldürülmesi 147
sınırları 114, 147
sütten çıkmış ak kaşık gibi 179
şişinmiş 91, 137, 189, 220
Ejderha 108, 171, 189, 195, 212
ejderhayı yenme 195
Enkidu 230
entelekt 115, 171, 183, 228
Epictetus 193
Ereşkigal 220
Ermiş 22, 32, 38, 87, 122, 209, 212, 214, 217, 223
Eros 148, 151
eşik 22, 148, 160, 214, 217, 227
Eurydike 209
Excalibur 80
Fafnir 212
Faust 187
Faustcu birey 41
Feirefis 232
feragat 131, 147, 160, 165
Gabriel 236
Gaia 206
Gamuret 232
gece kartları 140
gece yapılan deniz yolculuğu 29, 59, 125, 128, 140, 152, 165, 198, 214, 220, 230
gerçek sırra giden kapı 151
Gılgameş 35, 210, 227, 230
Golyat 80
Gorgolar 197
gökyüzü 28, 203, 206
gölge 16, 110, 116
anima ve animus olarak 179
aydınlık bölümü 117
bağımlılık olarak 182
başarısızlık kaynağı olarak 175
içsel girdap olarak 179
ile bütünleşme 118
ile savaş 181
kişiliğin yaşanmamış yönleri olarak 171
otonom kompleks olarak 177, 218
rezillik olarak 171
tehdit olarak 178

varlığımızın çökeltileri olarak 175
Gunther 212
Güç 105, 107, 138, 146, 148-151, 230, 236
yeniden numaralandırılışı 19
günah 71, 73, 88, 113, 165
asli 73
Güneş 22, 27, 32, 46, 139, 143, 171, 214, 216, 225
Hades 155, 210
Hansel ve Gretel 195
Hayat Ağacı 61, 186
hazine 25, 65, 112, 184, 212, 235
bulunması zor 21, 27, 35, 98, 122, 175, 194, 235
kaybolan 171, 184, 189
Hera 120
Herakles 35, 59, 63, 107, 120, 162
Hermes Psykhopompos 209
Hermes Trismegistus 91
Hippolyte 120
Holle Ana 221
Homeros 212
Horus 143
Hoşea 169
Hugin ve Munin 92, 205
Ither 68
İason 59, 225
içimizdeki hayvan 110, 112
İkarus 69
ikilem 105
ikilik 41, 66
İmparator 22, 49, 51, 53, 55, 84, 147
İmparatoriçe 22, 49, 50, 53, 55, 84, 131, 243
İnanma 108, 121, 219
inisiyasyon 76, 92, 126, 133, 151, 225
İris 155
İsa 31, 46, 57, 65, 69, 156, 215, 242
İsis 143
İştar 108
iyileşme 16, 103, 178, 184, 235
Joker 33, 35, 69, 143, 214, 226
Justitia 209
Jüpiter 209
Kabala 12
Kâbil 131
Kader Çarkı 22, 93, 97, 122, 144, 232, 239
kahraman 35, 143, 225
Kali 181
Kalypso 218
Kara Belakane 232
karakteroloji 98
karşı cins 118
karşıt kutup 16, 55, 61, 66, 144, 181
karşıtların gerilimi 66, 73, 220
karşıtlık 16, 41, 45, 66, 149, 179, 220, 232
Kentaur 59
Kerberos 215
Kerubim 97, 103, 239
kibir 76, 107, 146, 194
kılıç 80, 81
Kirke 121, 162, 218
Kızıl Şövalye 68, 80
kırmızı yıldızlı kadın 215
Kıyamet 126, 235
Kokytos 203
kolektif komplo teorileri 178
korku 116, 171, 217
ilksel 129
yol gösterici olarak 218
kötü 184, 193
Kriemhild 212
Kudüs 45, 135, 214, 215, 235
Kule 21, 22, 140, 189, 209, 212, 230
Kurbağa Prens ile Demir Henri 195
Kutsal Kâse
efsanesi 68, 71, 88
Şatosu 37, 71, 80, 88, 226, 235
Şövalyeleri 81
Ülkesi Kralı 232
kutupsallık 16, 41, 45, 66, 149, 179, 220, 232
la pucelle de malaire 215
Lanetli Cüce 195
Leukothea 218
Lucifer 175, 184
Işık Getiren 76
Lût'un karısı 209
Maat 141-143, 200
Salonu 142, 143, 155
Mahkeme 22, 33, 126, 235
mahşer 139
mandala 69, 103, 227
Mars 209
Medusa 181, 197
megalomani 44, 76, 189, 220
melek 25, 140, 155
baş 155, 186, 236
dört 97, 103, 239
karanlık 186
Merkür 209
Merlin 92
Meryem 46, 108
Michael 155
milyon yılın teknesi 31
Minos 219
Minotauros 218
Musa 11, 91, 93
Nausikaa 218
Nebukadnezzar 113
Nephtys 143

Nibelunglar 59, 212
Ninşubur 121, 220
Nut 141
Odin 92, 205
Odysseus 121, 162, 218
Oğlak burcu 32, 214
Oğlak Dönencesi 32, 214
Oidipus 197
Omphale 107
opus 243
Orpheus 209
orta yaş krizi 126, 138
Osiris 143
otonom kompleksler 177, 218
ölmek ve olmak 139
Ölüler Mahkemesi 142
Ölüm 76, 126, 133, 135, 155, 158, 160, 164, 214, 230, 243
ölüm kutbu 148
Ölüm Yılanı 19
ölümsüzlük otu 210
öz 59, 69, 236
Pamina 61
Papa 57
paradoks 104, 193, 215
Peirithoos 210
Penthesilea 119
Pentheus 111
Perceval 37, 68, 80, 88, 215, 216, 226, 232, 235
Persephone 210
Perseus 35, 121, 162, 197
Petrus 57
Phaeton 69
pis kız 221
Polyksene 119
pozitif düşünme 91, 221
Psykhe 162, 203, 210
Ra 31, 198
rahmin bilgeliği 46
Raphael 186
Reginn 59
Rheingold 212
ruhların rehberi 140, 155, 162, 220
  anima ve animus olarak 162
  paradoksal davranışı 215
  Vox Dei olarak 166
ruhsal dengesizlik 110
ruhun yitirilmesi 110
Rumpelstiltskin 195
Samson 107
Sarastro 61
satılmış olan ruh 99
  satılmış olan ruhun kurtarılışı 189
  satılmış olan ruhun satıldığı yer 175
Satürn 32, 209, 212, 214, 217, 218, 221
Selkis 141
sembiyotik evre 76
semboi 15
  altın top 71
  altın topuz 65
  anahtar 57
  aslan 107
  at 139
  balık 220
  beyaz gül 140
  bir 53
  buğday tarlası 50
  büyülü orman 210, 213, 216
  dağ 61
  daire 15, 69, 239
  deve kuşu tüyü 141
  diriliş flaması 236
  dört 43, 53, 65, 125, 239
  dört element 43, 97, 102
  dörtlem 236
  düz 49
  elips 239
  erdişi 239
  haç 69, 125
  haç, üç 57
  hermafrodit 240
  iki 53
  İris 155
  kapüşon 90
  kare 43, 65, 69, 125, 236
  Kerubim (dört melek) 97, 103, 239
  kılıç 80, 81
  kırmızı gül 44
  köpek 37, 214
  kurt 214
  kutsal Kudüs 135, 214
  kutsayan el 57
  labirent 171, 209
  mandorla 239
  Mısır haçı 53, 132
  nar 50, 210
  nehir 50
  orman 50
  sağ 79, 84, 130, 135
  sekiz 65, 203
  sekiz köşeli yıldız 65, 203
  sol 84, 130, 135
  sonsuzluk işareti 43, 107
  şövalye 68, 81
  taç 46, 156
  taç, kale surları biçiminde 79
  taç, on iki mücevherli 50
  taç, sekiz köşeli yıldızlı 65

taç, tepesi kapalı 189
taç, üç katlı 57
T-şeklindeki çarmıh 17, 131
tüy 141
üç 53, 125, 239
üçgen 125
üçlem 236
üste doğru açılan sütun 45
Venüs 50
yılan 97
yıldırım 189
yuvarlak 49
zambak 44, 155
Seth 97, 198
Sfenks 97, 197
Siddhartha 206, 226
Siegfried 59, 80, 212
Sigune 88
sihirli
formül 87, 223
güç 90, 113, 221
malzemeler 87
sınırlar 57, 68, 84, 104
koymak 84, 104, 147, 191
sınırları yıkmak 104, 147, 155, 193
Sirenler 162, 218
Skylla ve Kharybdis 162, 218
Son Mahkeme 126, 235
Styks 119, 203
suç 88
Süleyman 45
süperbilinç 71, 76, 88, 152, 160
Şeytan 21, 22, 61, 140, 155, 156, 164, 167, 171, 209, 212, 243
takıntı 193
Tamino 61
Tanrı'nın sesi 166, 167
Tao 66
tersine dönüş süreci 125
tersine duran dünya 125, 239
Thales, Miletli 93
Thanatos 148, 151
Themis 206, 209
Theseus 121, 162, 210, 218
Thetis 119
Thoth 91, 142, 205
tipoloji 98
Tora 46, 97
Trevrizent 90
tüm şeylerin birliği 68, 71, 76, 104, 132, 193, 243
Urantüs 206
Urim ve Tummim 65
Uyuyan Güzel 195
uzlaşma 225
Valkiri 212
veda 135, 164
Venüs 50, 108, 209
Vergilius 162
vicdan 57, 71
olgun 166
Vox Dei 166, 167
Yahveh 45
yansıtma 118, 180
kolektif 179
yaratıcılık 160
Yaşam Ağacı 19
yaşam görevi 144
yaşam görevinin başarısızlığa uğraması 182
yaşam kutbu 148
Yaşam Yılanı 19
yaşamdaki hedef 133
yaşlı bilge adam 25, 87
Yay burcu 59
Yehova 45
Yengeç burcu 32
Yengeç Dönencesi 32, 214
yeni zaman bilinci 205, 210, 227
yeraltı dünyası 28, 76, 113, 135, 155, 171, 186
yeraltı dünyasına iniş 29, 135, 155, 210
yeraltı dünyasının kuralları 210
yeryüzü 28, 57, 206
Yggdrasill 92
Yıldız 22, 140, 161, 203, 209, 212, 215, 227
yol
aktif bölüm 53
arzuların yolu 55
ayrımı 62
Azize'nin yolu 32, 41, 55
bilinçlenme yolu 32, 53, 61, 122
bireyleşme yolu 32, 221
bütünlüğe giden yol 229
Büyücü'nün yolu 32, 41, 53
derinliklere doğru giden yol 113, 122
dişil 32, 41, 55, 104, 114, 162, 229
eril 32, 41, 53, 104, 122
eril bilinçlenme yolunun sonu 122
inisiyasyon yolu 76, 126
iradenin yolu 53
iyileşme yolu 16
korku yolu 218, 223
lütfun yolu 55
mistik insanoğlunun yolu 41, 55
spiral 243
tersine dünyadan doğru dünyaya giden 125
yasa yolu 53
yolun ikinci üçte birlik kısmı 129, 160
yolun son üçte birlik kısmı 88, 156, 158
Yunus 144-146, 157, 225

zaman
çarkı 97
dairesel 50, 158
doğrusal 50, 158, 205
nicelik olarak 159, 205, 227
nitelik olarak 159, 227
zamanın bolluğu 227
zamanı deneyimleme 158